

به ختیار عهله

بەریاس و لاشەکان

پۇمان

כדריאס ו לאשכָּן

به ختیار عهله
כדריאס ו לאשד Kan

له دەرەوەی ولات مردبوو، هەموو مەراسىمى بە شکۈى ھىنانەوهى
تەرمەكەمان لە بىرە، بۇنى ئەو گولە كىيوبىيە تايىبەتىانەي تابوتەكەيان پىن داپقۇشى
بۇو، دەنگى پىنى ئەو پاسەوانە بالا بەرز و بەھىزانەي لە پشت مردووه كەوه
دەپۋىشتن و توند قاچىيان بە زەويدا دەكتىشا. وينەي ئەو جىيە سەربازىيەي
مەيتەكەيان لەسەر دانا بۇو تا سالانىك دواتر ھەر لە رۇزىنامە و گۇفارەكاندا
چاپىدەكرا، رەنگى ئەو بالندە گوشتخۇر و مردوو خۇرانەش كە نزىم بەسەر سەرى
ھەمووماندا دەفرىن بۇق ھەميشە لە يادماندا مايەوه، ئەو بالندە در و بىباكانەي
ھىندەي سەيرى ئىتمەيان دەكىرد و تەماحيان لە گوشتى ئىتمە بۇو، مەيلىكىيان
بۇ ئىسک و پروسکى كۆنى ئەو مردووه نەبۇو، كە لە مىزبۇو ئاسوودە بە¹
بۇنى رزىن و بۇگەنكردىنى جەستەي خۇرى راھاتبۇو. ئەمە دووهەمین گورى
سەرۆك بۇو، بەلام پىتناچىت دواھەمین گورى بىت. گواستتەوهى مردووه كان
لە گورىكەوه بۇ گورىكى تر لە ولاتى ئىتمەدا بۇو بۇو بە شتىكى ئاسايى،
دەتوانىن بلىن كە زۇر لە مردووه كانمان سەرهەتا لە گورىكى نادر و سەرەت و
ھەلەدا دەنیزران، گورىك گورى راستەقىنەي خويان نەبۇو، راستىكردىوهى
بەردهوامى ئەو ھەلەيە وايدەكىد زۇر لە مردووه كانمان زىياد لە جارىك بىنیزىرەن
و دەرېھىنرىتەوه. بەلام بۇنى مردىنى ئەو جىياواز بۇو، ھەستىمانكىد شازىدە سال
لە گوردا كارىكى ئەوتۇرى تى نەكىدۇو و ھىشىتا لە زىندۇویەك دەچىت بۇ
خەويىكى كورت چاوى لىكنا بىت، بۇنى مردوىلى نەدەھات، بەلكو ھىشىتا بۇنى
تۇتى دوا جىڭەرەي لىدەھات كە كىشىابۇوى. ابەو بىندەنگىيە قۇول و بىباكەيدا

تیگه یشتن که شکوی ئەم مەراسیمه لای ئەو شتىكى وەها بەهادار و گرنگ نىيە
مردوویه کى بىمنەتە لە هەواى نىشتىمان كە بە عىنادىيەكى بىتوينەوە نايەوەت
دۇوبارە ھەليمزىت. نىشتىمان ھىچ بايەخىكى لای ئەو نەمابۇو، بۇ بۇ بە
ھاولاتى زەمینىكى دىكە و پىندەچوو ئارەزوویه کى نەبىت دۇوبارە بگەرىتەوە. بە
جۈرىك ئەوانەي لەو رۆژەدالە نزىكەوە مەيتە بىباڭ و بىمنەتەكەيان بىنى، دواتر
سەريان لە چىرقۇكى زىندوبۇونەوە سۇرپما كە دوابەدواى ئەو رۇوداوانەي
بەسەر ژەنزاڭلى نىشتىمانپەروھر و خۆشەویست، ژەنزاڭ بىلالدا ھات، بىستىمان
و چىرقۇكەكەي لە نىوان جەنگاوداران و ھەدادارانى خۆيدا بلاوبۇوھوھ.

لە مەراسىمى ناشتەكەي سەردار قەمەرخانىدا «ئەلياس» مان نەبىنى، كە
ئەودەم گەنجىكى ھېمن بۇو، تازە دەلاڭخانەيەكى بچوکى لە نزىكى مزگەوتى
شىنەوە كردىبۇوھوھ. وەك خۆى دەيگۈوت «ئەم سىاسىيە رزىوەم بۇ گرنگ
نېيە» كە دواى شازىدە سال مەردن ئىستا لە دارجىگەرەيەكى رزىو دەچىت نەوەك
لە قارەمانىكى شەرە بىتسۇودەكانى چل سال لەمەوبەر. كە پىمانگۈوت «ئەم رۆ
مەيتى سەردار قەمەرخانى دەھېتىنەوە». بە دەنگىكى جىدىيى گۇوتى «دەبۇوايە
لاشەكەي لە شوينى خۆى نەجولىتن، باش نېيە مەردوو زۇر ئەمدىيەوە دىيۇ
بىكەيت». ئەو ھەر لەو زەمانەوە گالتەي بە قەمەرخانى دەھات و بەردەۋام بۇ
كەسىكى دى دەگەرا، وەك سەرۇك و رابەرى خۆى لىتى بىروانىت.

بە مەراسىمەنەكى بەشکو سەردار قەمەرخانىمان خستە گورەوە. لە ناوەرەستى
شاردا، لەسەر گىرى قەلاي تەلا، جىڭايەك پىشتر سەيرانگاى بەهارانى خەلکى
بۇو. بەلى... شتەكان لەويۇ دەستىيان پىتىرىد، ئىدى لەو رۆژەوە دەبۇو ھەندى لە
سەرۇكە ئەفسانەيەكانمان لەسەر گىرى بەرز بىزىن و بىنیزىن.

لە دواى مەردىنى قەمەرخانى لە مەنقا غەمگىن و كورتەكەي لە ئەورۇپا،
سالانىكى درېز دىاردەي دەركەوتى سەرۇكەكان گەلىك پەرەيسەند، ماوهەيەك
ھېند سەرۇكمان زۇربۇو لە ژماردىن نەدەھاتىن. سەرۇكەكان دەردەكەوتىن و
زۇربەيان پاش ماوهەيەكى كورت دەمردىن، ھۆى سەرەكى مەردىنەكەيان رىستىك

نەخۇشىي نادىyar بۇو كە دكتورەكان بە «غەمۇكىي سیاسى» «سېلى سیاسى» «دوودلىي سیاسى» ناوياندەنان. سەرددەمىك بە جۈزىك مەدىنى كۆپرى سەركەرەكان زىادىكىرد، ناچاربۇوين گورستانىي تايىبەتىان بۇ تەرخانبىكەين. لە ناوەراستى شاردا گورستانى سەرۋەتكە كانمان دروستكىرد، زەھى لەوى تەخت بۇو، تەواوى گورەكانمان لە مەرمەرى رەش بۇ دروستدەكىرن، جىاوازىشمان لە نیوان سەرۋەتكى هېچ عەشرەت و حىزب و دەستەيەكدا نەدەكىرد، ھەموو بۇيان ھەبۇو لە مەدىندا ئاسوودە لە پال يەكىدا پالبىكەون و كاتە بىسىوودەكانى مەدىن بېنە سەر. لە سەر ھەموو گۈزىك يەك دار ئەرخەوانمان چاند، لە ترسى كارى خراپەكارانەش سياجىكى بەرزمان بۇ گورستانەكە دروستكىرد و پاسەوانى زۇرمان بۇ دانا. ھىنده زۇر رۇزىك وىستان گورستانەكە تىكىدەين و خۇمان لەم ھەموو سەرۋەتكە بىكەلکە رىزگاربىكەين، بۇو بە بەلا بۇمان. سەرۋەتكە كانمان عەزىزبۇون، هېچ مىللەتىك و هېچ شارىك وەك ئىمە رېزى سەرۋەتكە كانى خۇى نەدەگرت، بە جۈزىك ھەرە خراپىرىنىشيان ھەۋادار و لايەنگى ئەبەدى خۇى ھەبۇو. بەلام راستىيەك ھەيە دەبىت بىلەم، ئىمە خەلکى شار سەلىقەي ئەۋەمان ھەبۇو، سەرۋەتكە مىزۇوېي گەورەكان لە سەرۋەتكە ئاسايىھە تىپەر و بە سەرچووهكان جىابىكەينەوە، ئەو سەرۋەتكە ئەۋەمان و خويىمان دەجولىنىن لەو سەرۋەتكە كە تەنبا پۇست و پلەوپايىيەك پىرەتكەنەوە و دواتر وەك مەرىشكى نەخۇش لە سەر كورسىيەكانيان دەخەون و دەمنىن و لە يادىدەچنەوە.

وامەزانىن كە شتەكان ئاسان و ئاسايى بەرىنە چوون.

دواى مەدىنى قەمەرخانى، ئەندامانى حىزبى ديمۇكراتى نەتەوەيى قەيرانىيىكى خەست و حىسابىيان تىكەوت، ئەوان يەكەم حىزب بۇون تىكەيىشتن سەرۋەتكە كان جىڭايەكى ئىچگار گىنگىان ھەيە و ئىشەكە بى سەرۋەتكە ناروات و چاڭتە حىزب ھەمىشە كۆمەلىك سەرۋەتكى خەزىنەراوى بۇ رۇزى تەنگان ھەبىت. بۇئەوە بېيارياندا كە كورە گەورەكەي، گەرچى كەمژەيەكى نەفام و بىندەمۇپل بۇو، نازناوى سەردار وەك ئىرس وەربىرىت و پشتاپېشت و نەوە لە دواى

نهوه سهروکايهتى بۇ مندالەكانى بهجىيەيلەيت. شىنىك مايهى پىتكەننى ئىمە بۇو،
ئىمە كە لەو سەد سالەي رابوردوودا ھىنندە لە دونيا تىنگەيشتبووين كە بىزانىن
رەسەلات نابىت بەوجۇرە دەستاودەست بکات، دەمانزانى ئەوھ مۇدىيەتكى كون
و بەسەرچووه و بەدبەختى بەدواوهى، بؤىھەمموو لە چاخانە و بازار و
شۇينەكانى كۆبۈونەوەدا سەرمان دەنا بەسەرى يەكەوە و بەو بېرىارەي حىزبى

ديموكراتى نەتهوهىي قاقا پىنەكەننى.

سالانىك لە مەوبەر كە شارەكەمان لە دەست داگىركەران پزگاركىد،
سەردەمىنلىكى سەخت و دژوار ژيان، لە دۆخىكدا نەبۈوين كەس بەغىلىمان پى
بیات، هەر دەستە و تاقمىك دەھات، دەيكۈوت ئىمە شارەكەمان پزگاركىدوه.
ھىنانەوهى تەرمەكەي سەردارى گەورە يەكەم نىشانەي راستەقىنەي ئازادى
بۇو، ھەمموو بە خۇمان گۈوت بەوەدا مەيتى ئەو كەلتەكۈنەيان ھىناۋەتەوە
و لىزە دەينىزىن، كەواتە ترسىيان لە دوژمن نىيە و شارەكە تا سالانىكى تر بە
ئازادى دەمىننەتەوە، بە جۇرىك ئىستاش ئەو ساتەمان لە بىرە كە ويستيان
موعجيزەي گەورەمان پىشانبىدەن و بىسىەلمىن شازىدە سال مىدىن مەيتەكەي
نەشىواندوه. كاتىك پەردىيەن لەسەر دەمۇچاوى پىرى قەمەرخانى لادا، ھەمموو
ئەو رەنگە بۇرەيمان بىنى كە لە رەنگى فېرۇچەونىكى مۇمياكراو دەچوو، رەنگى
بۇقىكى سەوز كە لە زەلکاوايىكى تىرى ھاويندا لە ناو قەوزەدا خۇى شاردىتتەوە.
ئەوهى موعجيزە بۇو لاي ئىمە، ئەوه نەبۇو كە مەيتەكەي ھىشتاتەواو بۇگەنى
نەكردوه، بەلكو ئەوه بۇو چۈن ھەلناسىتەوە و بە دارجەرەيەكى درىزەوە
سوار ئەسپىك بېيت و بگەرىتەوە بۇ سەر ترۇپكى كەڭ و كىتوان.

ھەمموو دەمانزانى ئەوه دواھەمین سەرۇكى ئەفسانەيى ئىمە نابىت كە ئاوا
ناكام دەمرىت. دواي قەمەرخانى بە چەند سالىنک، سەرۇكىكى ئەفسانەيى تر
دەركەوت، ئەمير تەلاران، خۇى ناوى جەللىل بۇو، وەك سەردار قەمەرخانى
ھىچ روتېيەكى راستەقىنەي سەربازىي نەبۇو، بەلام دواي مردىنى قەمەرخانى
ئەو يەكەم كەس بۇو شەرى چەتەگەرىي و گۈيلايى دژ بە دەولەت راگەيىاند. كە

پاسماندەکرد لە برى ئەوھى ناوى بھېتىن دەمانگۇوت «جەنابىيان»، وشەيەك بۇو نىشانەى بىزى قوللى ئىمە بۇو بۇ ئەو پياوهى گەرچى وەزنى رېگاي پىن نەدەدا بەر قاچى خۇى بىبىنت، بەلام بە روونى پاشەرۇزى دوورى مەملەكتەكەي دەبىنى. گەرچى بە هۇى قەلەويىھە نەيدەتوانى خىترا بىرات، بەلام تاكتىكى جەنگى خىراى دىز بە داگىركەران داهيتا، گەرچى لە مەنداлиيەوە لە لىنچۇونە سەيرەكانى نىوان ھونەرى حۆكم و قەسابى رادەما، بەلام لە بەردهم مىدىاكاندا سیاسەتى وەك باغىكى پەر گۈل وەسفەکەر دەنگىلىكى بۇو جۇرە بۇن و پەنگىكى تىدا جىندەبىتەوە. ئەو تەنبا سەرۋوكى ئىمە بۇو كە دەيتوانى چاكەتۇپانتول لە بەركات و بۇينباخ بېستىت. لە سەردانىكىدا بۇ دەربارى يەكىن لە پادشا بە ناوابانگەكانى ناواچەكە بە نازناواي ئەميرەوە گەرایەوە، لەو كاتەوە ھەموو بە «میر تەلارانى» يان «میر جەنابىيان» ناوماندەھىتى. ئەويش سەرۋوكىكى ئەفسانەبى بۇو، ئەو بۇو فەرمانىدا «گۈرستانى سەرۋوكەكان» مان دروستىكەر دەنگىلىكى بۇو جۇرەك لە بەرەلايى و پاشاگەردانى بلاوبۇوبۇوەوە، خەلکى بىرېزىيان بە ئاغا و سەرەك عەشرەت و میرزادە و ئەندام سەرکەردايەتى و راپەران و بەرپۇھەرەن گەورە دەكىرەت، مەملەكت خەریك بۇو تۇوشى بىشىرازەبى دەبۇو، ھەموو دەمانبىنى كە لە بازار و لە مەيدانى قەسابان و لە كۆچەسى حافان و لە چىشتىخانە و چاخانە زۇرەكانى گۈزەرى كەبابچىان، قەشمەرى و تىزكەرن بە سیاسى و سەرکەرەكانەوە گەيشتىبۇوە ترقىكى خۇى، تەلارانى ئەۋەكەت حاكمى ئەرز و ئاسمان بۇو لە شاردەكەدا، مەرسومىكى دەركەر دەكەت تەنبا سەرۋوكىك مىلەت بىن ھەق و حىساب بۇى ھەيە گالتكە پېتىكەت «جەنابىيان». ئەو تەنبا سەرۋوك بۇو لە مىژۇوی ولاتەكەدا بە پىنى ياسا بۇمان ھەبۇو گالتكە پېتىكەين بىئەوەي سزا بدرىيەن، تەنبا سەرۋوكىكىش بۇو لە مەرسومىكى دەولەتىدا بىنوسىت «نوكتەم لەسەر بىن، كارىكاتىرم لەسەر دروست بىن، جىنپۇم پېتىدەن. بەلام ئىختىرامى موقەدەساتەكانى تر ھىلى سوورە». دەيپەلسەلمىنەت لە يەككەندا ھەم پياويكى ديموکراتە و ھەم پياويكە رېز لە موقەدەساتىش دەگرىت. ھەموومان

به روونی له په یامی فه خامه تیان تیگه بشتین و زانیمان دهیه ویت چ وینه یه کی
تابیهتی و به شکو دوای خزی جیبه بیلت.

حیزبه کی میر ته لارانی ناوی «پارتی نازادیخوازه دیموکراته کان» بیو. له و
کاته وهی سه ردار قه مه رخانی مردبوو، میر خزی و حیزبه کی له دلی میله تداله
پیشی هه مووان بیوون. به لام به یانیه ک له خه و هه ستاین و بیستمان که «میر»
به فرزوکه کی تابیهتی فریندر اوه بؤ ده ره وهی ولات و ده لین حالی ته ندروستنی
باش نیه. ئوهه یه کم جار بیو شاره که بهو جوزه بؤ سه رفوکینک بشله ژیت،
مرینی هه موو سه رفوکه بچوک و ئاساییه کان دوخی شاری تیک نه دابوو،
که رچی مه راسیمی کهوره مان گرتبوو، گریابووین، به دلسوزیه وه چهند روز
چوو بیووینه پرسه، به لام وا به کومه ل دلنه نه بیوو بیووین. ئه مجاره به راستی
hee موو رژاینه سه ر شه قامه کان، هه موو خه تمان قه راردا، مه ر و مانگامان
کرد به خیز، قورئانمان بؤ ئاسمان به رزکرده وه، دهسته دهسته ده گه راین
و له خومان دهدا، به لام سوودی نه بیوو. سه رفوک که له زه مانی شور شه وه
حه زی له خواردنی گیای کیوی بیوو، جوزه سه روزه کی ژه هراوی خواردبوو،
نه ندامه کانی له کار که وتبون و دوای نیو سه عات ٹیفلیجی، گیانی دابوو به
دهسته وه. له راستیدا سه رفوکیان به مردویی بر دبوو بؤ ئه وروپا و به مردوویش
هینایانه وه. ئه لمانه کان هر سه رفوکیان بینبیوو ده موده ست زانیبوویان مردوووه.
ئیمه هه موو سه رسام بیووین به توانا و سه لیقه کی ئه وروپیه کان له ناسینه وهی
مردوودا، که به پیچه وانه کی ئیمه وه زور زوو ده رکیان به مردن ده کرد. ههندی
ده لین ئه لمانه کان نه یانه بشتووه مهیته کی سه رفوک له فرزوکه خانه بچیته ده ری،
ترساون زیندوو بیت و دوای په نابه ری بکات، ترساون هه موو ئه م به زمه
یه کیک له مه کر و حیله کانی ئه م خورهه لاتیه زول و بیزیانه بیت که هه زار فیل
ده دوزنه وه خویان بکهن به مهمله که ته که دا و دواتریش به ئه فلاتونی حه کیم
ده رناکرین، بقیه هر له به شی پولیسی ناو فرزوکه خانه پشکنینیکی وردی بؤ
ده کهن و هؤکاری مردن کی له سه رهیه کی بچوک و زه ردی پولیسخانه

دەنۇسۇن و مەيتەكە و ياوەرانى بە زۇر دەتەپىتنەوە ناۋ فېرىكەكە و دەياننىزەوە
بۇ ولات. ھەموو ئۇ بەزمە رۇزىك كەملىقى پىتىھەچىت.

مەيتەكە هيشتا بە ئاسمانەوە بۇو كە ھەوالى مردىنى تەواوەتى سەرۆك لە
تەلەفزىيۇنى رەسمىي حىزبەوە پەخشىرىايەوە. كە مەيتەكە لە فېرىكەخانە دابەزى
بۇئەوەي وەك سەردار قەمەرخانى بۇنى ناخوشى لى نەيەت، جىڭ لە لاشەمى
مردووەكە، پاسەوانەكان و شەقامەكانىشىيان بە گولاؤ شت و قەبرەكەشىان
پېركەد لە رىحانە. بۇ رۇزى دوايى كە وىتەكانى مردىنەكەي بلاوكرايەوە، وەها
بۇو وەك فيلىك بىت تا باوەر بە مردىنى نەكەين. سەرۆك لە مردىندا گەنجىر لە¹
جاران دىاربۇو، زەردەخەنەيەكى گرتىبوو، وەك ئۇ زەردەخەنەيەي بۇ يەكم
جار لە پال سەرۆكى نەتەوە يەكىرىتووە كاندا لەسەر لىتۈي بىنیمان، وەك ئۇ وەي
دىدار لەگەل بارى تەعالادا ھەمان ئۇ ھەستانەي تىتىدا زىندۇوکىرىدىتەوە كە
دەمەنگىز بە دىدارى سەرەرانى گەورەي دۇنيا شادىدەبۇو، لە ناویدا دەجۇشان.
لەگەل گريان و شىوهنى بە كول و دلتەنگىماندا، مەراسىيمى مردىنەكەي كە
دۇست و دۇزمنانمان تىتىدا بەشداربۇون، بىن كىشە تىپەرى. لەسەر وەسىتى
خۇى كە ھەر لە كاتى گەنجىيەوە نوسىبىوو، لە بىرى گۇرسىتەنلىكە سەرۆكەكان
لە گىرده مەرجان ناشىمان، بەرامبەر قەلائى تەلا كە قەمەرخانى تىتىدا نىزىرابۇو.
بە جۆرە بۇو لە ماوەيەكى كورتدا مالڭاۋايماڭ لە دوو سەرۆك كەدەن،
بىئەوەي بارى دەروننىمان تىك بېچىت يان ھاوسەنگى خۇمان لە دەست بىدەين.
كارىك كە ستايىش و ئافەرىيى دەھويىست.

لە مەراسىيمى ناشىتى مىر تەلارانىدا ھەموو مىللەت ئامادەبۇو، تەلارخانى
دايىكى لە لاي پاستى مەيتەكە و تەلارخانى ژىنى لەلاي چەپىيەوە دەرۇيىشتن.
لەسەر تەرمەكە بە گەورەيى نوسىرابۇو «تەلارانى نەمەردووە و نامرىت». لە ھەموو
كاتى بە خاكسىپاردىدا ھەموومان ھاوارمانكىد «تەلارانى نامرىت». لە ھەموو
كۆچە و شەقامىتكى شارەكەدا لافىتەي گەورە گەورە ھەلواسىراوبۇون «تەلارانى
نەمەردووە و نامرىت». ھەوادارە سەرسەختەكانى سەرۆك سەيريان لىتەھەت

چون ئو ئەلمانه باوه حیزانه، سووک و ئاسان لەسەر كاغەزىك، بىن ھەست و بىن باك نوسىيويانه «ناوبراو جەللى تەلاران بە هۇي بۇونى بېرىكى زۇر لە ژەھر لە جەستەيدا كۆچى دوايى كىردوھ». سووک و سادە نەماندەتوانى باوھر بە مردىنى بىكەين، بەلام ھەتا لەو بۇزۇشدا كەس ئەلياسى نېبىنى. ئەلياس راي وابوو كە مردىنى تەلارانى پووداۋىكى وەها سەرنجىراكىش نىيە، لە كاتىكىدا لە چاخانەي داشەھارە خەريكى دامە بۇو، بىباڭ و سارد، وەك باسى پەتاتەيەكى پەزىيە بىكەت، دەستى بۇ يەكىك لە داشە خوراوه کانى سەر مىزەكە بىردى و بە دەنگىكى ھېيمىن گۇوتى «بەس باسى تەلارانى بىكەن، ئەم داشە چۈن خوراوه و ناگەپىتەوە ناو ئەم يارىيە، حىسابى تەلارانىش تەواو. دلىبابن شىتىكى ئەوتۇر پۇوى نەداوه. ژەنەكەي يان دايىكى يان يەكىك لە كورەكانى ياخود ھەر گەمزەدەك لەوانەي مەكتەبى سىياسى دەتوانى جىنگاى بىگرنەوە. بەوەدا جىنگرەوەي ھەيە، پۇيىست ناکات مردىنەكەي وەك كارەسات تەماشابكەن». مردىنەكەي تەلارانى لاي ئەلياس وەك مردىنى ھەر سەربازىك يان فەرمابنەرىك لە كاتى ئەنجامدانى كار و وەزىفەدا، مردىنەكى ئاساسىي بۇو.

ئىمە كە ھەموو گيانمان فرمىسىك و بىرين بۇو بۇ سەرۇك، ئو دەنگە سارد و سەھۇلئاسا و بىباڭەي ئو تەزاندىنى.
بەلام با شتەكانتان بە جۇرىكى تر بۇ بىگىرىنەوە.

ئەلیاس و دەریاس دوو برا بۇون، دوو كورى خانمىك بە ناوى ستارە خان، ھەندىجار بە ناوى دايکيان و ھەندى جاريش بە ناوى «براياني كانيانى» باڭگيائىدەكردن، نازناوىك لە گوندەكەي بابيانەوە «كانيان» بۇيان بەجىتمابۇ، باپىك هىچ وەخت نېانبىنى بۇو. ھەر دووكىان بە سكىك لە دايکبۇوبۇون، بەر لە دايکبۇونيان بابيان «ئەسעהدى كانيانى» لە پوداۋىكى سىاسىدا بىسىه روشوين وندەبىت. ستارە خانى دايکيان مەنالەكان لەسەر ئەوە گوشىدەكتە كە باوکيان زىندۇوه و رۇزىك دەگەرىتەوە، درۇزىك كە خۇى و ئەلیاس باوھرى پىتەكەن، بەلام پېنچىت دەریاس رۇزىك لە رۇزان بىرواي وەها پەپوچ چۈوبىتە مىشكىيەوە. دوو براکە لە يەك دەچۈون، بەلام بەجۇرىكى وانا لە يەكدى جىانەكىنەوە، ھەر لە سەرتاواه دەریاس كەسىكى شېرزە و خەيالاوى و پەپرسىيار بۇو كە لە ھىچدا نەدەگەيشتە يەقىن، جىڭە لە براکەي ھاۋىتىيەكى ترى نەبۇو، گەر خەلکىكىشى رابگرتايم، تەنبا بۇئەوە بۇو پەپرسىياريانلى بىكەت. ئەلیاسىش كەمترىن ھەستى بۇ شتە خەيالىيەكان ھەبۇو و زىاتر لە كاروبارى دەستىدا ھونەرمەند بۇو، لەگەل شەرمىنیيەكەشىدا كەسىكى كۆمەلايەتى بۇو، ھاۋىتىي زۇرتىر و پەيوەندىيەكانى فراوانىتىر بۇون، لە مەنالىيەشەوە باوھرى وابۇو كە رۇزىك باوکى دەگەرىتەوە. دەتوانم بلىم، دووانەيەكى لە يەك دوور و لىك نەچۈو و جودا بۇون، بۇ ھەر

دووکیان کارهسات بwoo گر وها زیده له يهک بچوبانایه جیانه گرینه وه، چونکه
 ئینسانه کان حوكمی چونیه ک به سه روخساری چونیه کدا ددهدن، به لام نهوان
 دوو کەسى ناجونیه ک و جیاواز بعون، چەندە ئەلیاس مەیلى بەلای حوكى توند
 و خیرادا هەبۇو، دەرياس بە پېچەوانە وە لە سەرەخۇ و تىفگربۇو. تا گەيشتنى
 قۇناغى شەشى ئامادەيى ھەمېشە پېكە وە دەبىئران، پېكە وە دەچۈون بۇ قوتاڭخانە
 و دەھاتنە وە، پېكە وە دەگەرەن و مەلەياندەكىد و دەيانخوارد و دەيانخواردە وە.
 بە دەگەن لە يەكتىر جىادە بۇونە وە. ھەمۇو پېيان وابۇو لەو برايانەن لە يەكدى
 ناترازىن و تا مردن بە يەكە وە دەمېتىنە وە، بە شىوه يەك خەلکى نمونە يان
 پېدەھېتىنانە وە و كەسانىك ھاپرىيەتىان بەھېز و پەتە وبايە دەيانگۇوت «بۇونە تە
 ئەلیاس و دەرياس». لە پۇلى شەشىدا كە ئەنجامى تاقىكىرىنە وە كانىيان وەرگرت
 ھەر دووکىان بە ئەندازەي يەك نمرە يان ھېتىابۇو، بەلام دوو بېيارى سەيرياندا.
 ئەلیاس بېياريدا واز لە خويىندىن بېھىت و سەرتاشخانە يەك بکاتە وە، دەرياسىش
 بېياريدا لە دەرە وەيى ولات مىژۇو بخويىنىت. بە وجۇرە ئەلیاس بwoo بە دەلاكىك كە
 بەردەوام لە كاتى ئاسايسىشدا دوو مەقەست لە گىرفانىدا بwoo، دەرياسىش چۈو بۇ
 ئەوروپا و كەوتە دونيای كتىپ و خويىندە وە وە. شىنىك لە سەرەتاۋە وەك خولىما
 كەوتە سەرى دەرياس ئە و بwoo تىپگات، چۈن تە وەھوم و خەيالاتى نابەجى لە
 سەرى مەرقە كاندا دروستىدەن. وەك دەلىن، دەشىن ھۆكارى ھەلبىزاردەن ئە و
 بابەتە خودى ئە و خەيالات و چاوه روانىيە پۇچەيى ئەلیاسى براى و ستارە خانى
 دايىكى بwoo بېت بۇ گەرەنە وەي باوکىان، كە بە بېرواي دەرياس مەردوو و كوتايى
 هاتوو وە. دەگىرنە وە سالانىك دەرياس خويىندىكارى زانكۆكانى خورئاوا بwoo،
 ئەلیاس بە خواتى خۇى و لە سەر داواي دايىكىشى، چەند جار چۈوه بۇ شارانى
 تر و بۇ لاي خەلکانى دى و بۇ سەر دائىرە و دەزگا رەسمىيە كان تا سۈراغى
 باوکى بکات و نىشانە يەك لە مان يان نەمانى بدۇزىتە وە.

لە سالانى دەسە لاتدارىيى مىر تەلارانىدا، ئەلیاس بە شدارىيە كى ئەوتۇرى لە ژيانى
 سىياسىدا نەكىد. هەتا جارىكىش لە مەراسىيمى پرسە سىياسىيە زۇر و زەبەندەكاندا

نەمانبىنى، نە لە پرسەكان و نە لە بۇنە گەورەكان و نە لە ھەلبىزاردىنەكانىشدا دەرنەدەكەوت. كەسىنگ بۇو سەرى بە سەر كارى خۆيدا شۇرۇدەكردەوە و لە بەر خۆيەوە ھەندى مىلۇدى و گۇرانىنى كۆنلى دەگۈوتەوە و جار جار دەكەوتە گفتوكۇي كورتەوە لەگەل میوانەكاندا و تاكە شىتىكى لېيان دەبىست جىنۇھەكانى بۇو بە بەرپرسان و سىياسىيە گەندەلەكان. ھەمۇو دەيانزانى ھەستىكى توندى بە عەدالەت ھەيە و ناھەقى لە سروشت و ھېمنى خۆى دەرىدەكتە. لەوە دەرچىت ژيانىكى وەھاي نەبۇو شايەنى باس بىت، بە رۇڭ لە دەلاكىيەكەدا ئىشىدەكرد و ئىوارانىش دەچۈوه چاخانەكە تا ھاوارپىكانى بىبىنتى، دوو ھەفتە جارىكىش لەگەل ستارە خانى دايىكىدا لايى دكتور سەرمەند دەبىنرا. بۇ جارىكىش ھەستىمان نەكىد كە بە راستى دەيەويت پېتەپەويى ژيانى خۆى بىگۈرىت، ھەتا جارىكىش بىرى لەوە نەكىدەوە پەيوەندىي لەگەل يەكىن لەو خانمانەدا بىبەستىت كە زۇرىان بىنەزەن و خانمى تەلاقىداو بۇون و مەنداھەكانىيان بۇ سەرتاشىن دەھىتىا و لە خودايان بۇو پىاوىنلىكى بەويقارى وەك ئەلياس مەيلى بۇيان ھەبىت، ھەمېشە ھېمن و ئارام بە حورمەتى پىاوىنلىكى شەرمەنەوە كە ھەمۇو ئەتكىتە كۆمەلایەتىيەكان دەپارىزىت، چاوى لە ئاست خانماندا نەويىدەكرد و گۇيى لە داواكارييەكانىيان دەگىرت. شەۋىش دەگەرایەوە مالى خۆى و دواى ئەوهى ناواچاوانى دايىكى ماچىدەكرد، دوو بىرەي دەخواردەوە و دەخەوت. ژيانى شىتىكى ئەوتۇ تايىبەتى تىدا نەبۇو، سەرنجى دراوسىكان يان دەلاكەكانى ھاوارپى يان جاسوسە حىزبىيەكان راپېتىشتىت.

ھەمۇو ئەو سالانەي كە دەرياس خويىندىكارى مىئۇو بۇو، ژيانى ئەلياس سادە و بى ھىچ روداوىنلىكى گىرنگ تىپەپى، ھەولەكانى بۇ دۇزىنەوە و گەيشتن بە ھەقىقەتى چارەنوسى باوکى نەگەيشتىبوونە ھىچ ئەنجامىك. بەلام لەگەل ئەوهىشدا ھەركەس دىبىتى وەك پىاوىنلىكى ھېمن و زىرەك و ئاسوودە ھاتوتە پېش چاوى، قىافە و نىگاكردىن و خۆگۈرىنى نىشانەي ئىرادەيەكى ناوهەكى بەھېزبۇون، چاويلكەكەي چاوى و سەمەلە مەيلە و زەردەكەي شىتوھى كەسىكىيان پىتابۇو كە نەوهەك تەنبا لە كارى دەلاكىدا، بەلكو دەتوانىت لە ھەر كايمە و پىشەيەكى دىشدا سەركەوتتوو

بیت. که بیانیان دهردهکوت و دهربایی دلاکیهکهی هلهدهدایهوه، خملکی
یهکسره و بیدوودلی دهیانزانی که له و پیاوه پرهنسپیدارانهیه که له شویننیکا له
دایکدهبن و گهورهدهبن و هر له ویشدا دهمن، بهلام لهگهله ههموو ئه و توانوه
و خونوساندنه به جنگاوه، ئه و جوزه مرؤفانه شتیکیان ههیه چاودهروانیدهکن.
ئاخو ئهلياس له و ماوه دریزهدا که برآکهی له خویندن و شههادههیناندا بوو
چاودهروانی چی کردوه؟ کهس به دروستی نهیدهزانی، بهلام ههموو دهیانبینی که
مهیلی به لای خویندنوهی دووجوز کتیدا ههیه، کتیبه ئایننیهکان لهگهله ژیان
و بیوگرافیای خملکانی شورشگیر، بهلام هیچ کات و هیچ کهسیک لینی نه بیست
رفرزیک باسی ئه و کتیبانه بق کهس بکات، هیند نه بیت جارینک به هاوارنیهکی گووت
«ئینسان بقیه دهخویننیتهوه، تا دواجار تیگات دهبیت چی بپه رستیت».

دوای ههشت سال خویندن، دهربایسی ستاره خان له چاکهت و پانتولینکی
كوندا له ئهوروپا گهرايهوه، کوریکی باریک بوو که قژیکی پېر و شانهکراوی
بوق، بیئهوهی زور سېیری ئه ملاولاپکات، به خۇی و جانتایهکی دهستییهوه له
فېرۇكەخانه دابهزى. له و کهسانه بوو که بىن هوییکی دیاریکراو هه میشە شپرزرە
دیارن، هه میشە شتیکیان بېردهچیت و دهبیت بگەرینهوه بقی. هاتبورووه بوق
ولات تا لهوه زیاتر له غەریبیدا نەزى. که گەیشتهوه شار يەكم جار چوو بق
دهکرد، پېرى و چاودهروانی به جوریک ماندوویانکردبۇو خەریک بوو کورهکەی
نهناسیتیهوه، له کاتیکدا دهربایس باوهشى پىدا کرد، ستاره خان گووتى «پشت
خوشییهکم ئه و کات تەواو دهبیت که باوکیشت بگەریتەوه ناومان. دەمەوینت بەر
له مردئم ههموو خىزانەکەمان جاریک پىنکەوه بېبىن». دهربایس دلنىابۇو که ئه و
ههموو سالانەی دوورى، دایکى لە جىهانە داخراوهکەی خۇی، دونیای چاودهروانی
مردووهکان نەھاتۇتە دەرى.

ھەر زوو بىرى لە پىگا و پاشەرۇزى خۇى كىردهو. يەكەم كارىك كىرى، دەفتەرەنلىكى كېرى بقۇ نۇسىنەوهى ژيانى رۇزانەمى خۇى، بقۇ سەرنجىدان لە ناوهەوهى خۇى، بقۇ تۆماركىرىنى تېتىيەكانى. دەبۈيىست بىزانتى ژيانى تازە چى لە ناودا دروستىدەكتەت. خۇى خۇى دەناسى، كەسىك بۇو ھەموو شىتىك دەيتوانى بىتىرىتىنەت. دواى مانگىك مانەوه لاي ئەلپىسى براي، ھەرچى پارەيەكى پى بۇو دايە شوققەيەك لە «ھېزمان سىتى» و دكتورايەكى بىنسوودى لە مىزۇودا بە دیوارى ژۇورى دانىشتنەكەدا ھەلۋاسى و تىكەل بە ژيانى شار بۇوهە. گەرانەوهى دەرياس پەيوەندىيە دوو براکەي توندو تۆلکىردهو كە پىتەچوو لهۇ ھەشت سالەي رابوردوودا پەيوەندىيەكى گەرم و راستەقىنەيان نەبووبىت. ھەموو دەمانبىنى كە ھەندى ئىوارە ئەلپىس بە زەرفىك مىوه و دوو ماسى گەورەي بىرڙاو و چەند بىرەيەكەوە دەچوو بقۇ شوققەي ژمارە ھەشت لە بىنای سىيازدە لە ھېزمان سىتى. ھەندىك جارىش ھەر دووكىيانمان دەبىنى لە سەر شەقامە گشتىيەكە دەوەستان و پىكەوە تەكسىيەكان دەگرت و دەچوون بقۇ سەنتەرى شار. گەرقى ھەر دووكىيان خۇشحال دياربۇون، بەلام ژيانيان ئاسان نەبوو. بە ھۇى دېزايەتى دكتورە نەفامەكانى زانكۇوە كە رېنلىكى زۇريان لهو گەنجه تازانەبۇو كە لە ئەورۇپاوه دەگەرانەوه، دەرياس نەيتوانى لە زانكۇ بىبىتە مامۇستا، ئەوهى دەستىكەوت وەزىفەيەك بۇو لە سەنتەرى ئەرشىف، بىنایەكى نوى كە پىاوىنلىكى كەمىك مۇن و مۇرمۇچ دەبىردىپەرىۋە بە ناوى سەيد بورھان. شوين كارەكەي دەرياس لە دەرەوه پاك و تازە دەيتواند، بەلام لە ناوهەوه شوينلىكى پىر نېتىنى و پىچاۋېتىج و تارىك بۇو. ئەوي پۇز كە چوو بقۇ ئەرشىفەكە و ويسىتى دەۋامبىكەت، سەيد لە بىرى كەنلىك يان گۇفارىيەكى لە بەر دەستىدا بىت، مندالىكى سى سالانەي بچوکى لە باوهشدا بۇو، بە رووېيەكى گرژەوه پىشوازى لېتكەد و شوين كارەكەي خۇى پىشاندا. پىاوىنلىكى توند دياربۇو كە دەيتوانى ھەندى جار ترشوتالى خۇى بە لوتىفيكى درقىزنى داپۆشىت. گۇوتى مندالەكەي باوهشى كچى خوشكىتى و خوشكەكەي مردووه و هېيچ كەس نىيە مندالەكە بەخىوبىكەت خۇى

نهیت، نیدی ناچاره له گل خویدا بیهینیت بتو ناو ئەرشیفەکە. كە دەریاس يەكەم
پۇز چووه جىنگايى كارەكەي ھەستىنگى سەيرى ھەبۇو، وەك ئەوهى ئەم شوينە
جىنگايى دۆزىنەوهى نەھىنېيەكى گەورە بىنت، نەوهەك شوينى كار و پەيداكردىنى

بژیویی ژیان.
لە سالاندا شتەکان هەموو بۇو له گوران بۇون. شەقامەکان، گەرەکەکان،
مالەکان، هەموویان دەپوخان و دروستىدەگرانەوە. خەلکانىك دەولەمەند دەبۇون
و خەلکانىك لە بېر ھەزارىي لە ولاتەكە رايىنەكىد، شىوهى بازارەکان دەگورا
و سەنتەرى شار ئالقۇرى گەورەي بەسەردا دەھات. شتەکان ھىچى لە جىڭىاي
خۇياندا نەدەمان، لە شوين و وەزىفە و پەلەپايدى ئىنسانەکانەوە تا دەگاتە سەر
شىوهى شەقام و كۈلان و فولكەکان. ھەندى شوينى شارەكە دەبۇو بە وېرانە
و خەرابەي گەورە كە زېل و پىسىي تىيدا كەلەكە دەبۇو، ھەندى شوينى تريش
دەكراڭ بە كوشك و تەلار و بالەخانەي بەرز. ئەلياس ھەندىك ئىوارە بە ناو ئەو
شارەدا دەرۋىشت و لە چاخانەي دامەچىيەکان دەستىك دامە يان دۆمىنەي دەكىرد
و دەگەرایەوە بۇ مال. بەودا تەواوى شارەكە لە شوينكارىنىكى گەورە دەچوو،
بەردهوام لم و چەو و چىمەنتو و بلۇك و شىش لەسەر شەقامەکان پىنگىاي
هاتوچۇيان دەگرت، ئەو تا دەگەيىشتنى شوينى دامەچىيەکان جىتىمى دەدا. بەلام
بەردهوام ھەستىكى ھەبۇو كە شارەكە چاوهەروانى شتىك دەكتات. چاوهەروانى
لائى ئەو پۇچترىن ھەست، بەلام زىندۇوتىن و كارىگەرتىن ھەستىش بۇو.
بەردهكان، شوشەکان، پايەکان، منارەکان، باغەکان، كوچەکان، هەموو چاوهەروانى
شتىكىان دەكىرد، وەك چاوهەروانى بوركانىك كە شارەكە بىسووتىنلىت، يان لافاونىك
نۇقمىيكتەن، ياخود بومەلەرزەيەك تەختىيكتەن... نېيدەزانى... بەلام ھەستىكى
ھەبۇو كە شارەكە بەردهوام چاوهەروانى شتىكە كە نازانىت چىيە.

دوکانی دهلاکیه کهی ئەلیاس له ڑیز نۇتىپىكى گەورەدا بۇو له تەنیشت مزگەوتىكى گەورەوە، ئەلیاس ھەندىك جار له ناخىدا ترسىك و دوودلىيەكى

كتوپر دايدهگرت و دەچوو لە مزگەوتەكەدا نويىزىكى دەكىد. ئەلياس نويىزىكەرىيکى ھەميشەبى نەبوو، بەلام ھەندىك جار ھەستى بە بەتالى و ترسىنگ دەكىد پالى پىوهەدەتا بۇ ناو مزگەوتەكە. زۇرجار نېدەزانى ئايا لە بەرئەودى لە خودا دەترسىت يان ھەست بە بەتالى دەكات دەچىتە سەر بەرمال، بەلام ھەستىكى بەھىزى ھەبوو كە پىويستى بە خودايە... دەبوو خودايەكى ھەبىت، خودايەك كە زۇر دىرى بىرە خواردىنەوەكانى نەبىت. ئەودى لە ئەلياسدا ناوازە بۇو، ئەو پرسىيارە بۇو كە دواى نويىز زۇرجار دايدهگرت : ئايا ئەمە ئەو خودايەيە كە ئەو بۇي دەگەرىت؟ پرسىيارىك كە تەزووپەكى ساردى بە لەشىدا دەھىتى و ھېچ وەلامىكى دروستى دەست نەدەكەوت. بەلام لىمان دەبىست، بەتايىت لە رۇزانى گەرمى ھاويندا كاتىك لە بەر پانكەكانى مزگەوتدا لەكەل چەند نويىزىكەرىيکى ماندوودا لەسەر فەرشەكان بۇ پېشووپەك پالدەكەوت. دەيگۈوت «خودا كىشەي ھەرە گەورەمە».

چۈن خودا كىشەي ھەرە گەورەي بۇ نەماندەزانى.

ئۇوارەيەكىان گەنجىكى شرۇلەي ماندوو خۆى كرد بە دوکانەكەيدا و داوابى لە ئەلياس كرد سەرى بۇ چاكبەكتا. لە سەرەتاوه ئەلياس ھەستىكى سەيرى بەرامبەرىي ھەبوو، لە بەشىكى كارەكەيدا ھەستىكىد وەك ئەودى سەرى تارمايىك چاكبەكتا، قىزى مىوانەكە شتىكى پواو و بىزەونەق و بىزقۇچ بۇو، چەندىن جار پەنجهە خستە ناو قىزى گەنجهەكەوە و پرواندى و تىكەلىكىد و بە دەست ရېكىكىدەوە، وەك قىزىكى دەستكىرد هاتە بەردىستى. ئەودى رېنمايى ئەلياسى دەكىد ھەستەكانى بۇو، دلىبابۇو مەلمەسى سەر پەنجهەكانى وەك جاران نىن، ھەستى بە شتىكى تىر دەكىد... بە ھېتىنى تالە قىزەكانى بېرى و سەيرىكىدەن و لە دلى خۆيدا گۇوتى «بىبىت و نەبىت ئەم گەنجه يان تارمايى يان خەرىكە دەبىتە تارمايى». گەنجهەكە كەسىكى ماندوو و بىتىن دىياربۇو، بۇ عارەقەيەكى تايىبەتى لىدەھات. ئەلياس لىپېرسى كە خەلکى كويىھ، دانىشتووئى گوندىكى نزىكى شار بۇو. بە گالتەوە پېتىگۈوت «قىزت لە قىزى خىتو و جىتكەن دەچىت». گەنجهەكە بىشەودى تورە يان نارەحەت بىت گۇوتى «خىتو و جىتكەن نىم، ھاتۇوم ئىشىكىم ھەيە لە شار،

له راستیدا ئىشىش نىيە، شىتىكە ئىنسان ناتوانىت ناوى بىنۇت ئىش». ئەلىاس كەمىك دەستەپاچە و سەرسام گووتى «دەتوانم بىزانم چىيە؟». گەنجەكە لە ئاوينەكەي بەردىمىدا بەوردى لە خۆى وردىبووه و گووتى «لە گوندەوە هاتووم بۇ ئىرە، چاوهپروانى شۇرۇش دەكەم». ئەلىاس بە سەرسامىيەوە پرسى «چاوهپروانى چى؟». «شۇرۇش، راپەرىن، سەرھەلدانى خەلک دېز بە سەتم و گەندەلى». «بەلام لەو باوهەدایت شىتىكى وەها ۋووبىدات؟». گەنجەكە بە دلىيابىيەوە سەيرىكىردى و گووتى «چۈن ۋوونادات. بىنگومان، بىنگومان، سەددەرسەد». دواى رۇيىشتىنى گەنجەكە، ئەلىاسى ستارە كەمىك لە سەر زەھوبىيەكە ھەلگرت و كردىيە زەرفىتكى بچوکەوە، دلىيابۇو مەلمەسىكى جىاوازى ھەيە.

ئەوە يەكەمین جارى بۇو كەسىك بىبىنۇت لە دوورەوە هاتبىت بۇ ئەم شارە و چاوهپروانى شۇرۇش بىكەت. «ئەم شارە و شۇرۇش؟ ئەم خەلکە مردووە و شۇرۇش؟» لە دلى خۇيدا وايگووت. ئەوە يەكەم بەرىيەككەوتى راستەقىنە ئەلىاس بۇو لەگەل خۇشىدا. دواى رۇيىشتى گەنجەكە، جارىنىكى تر لە بەردىم ئەو ئاوينەيەدا وەستايىھە كە چەندىن سال بۇو رۇڭزانە چەندىن سەعاتى لە بەردا دەبرىدە سەر. سەيرى ليھات، ئەو لەم شارەدا لە ھەر كەسىكى دى زىاتر لە بەر ئاوينەدا دەوەستىت و كەچى لە ھەمووان كەمتر خۆى دەبىنى.

ئاخۇ ئەو نەھىنېك بۇو كە دەبۇو لە دلى خۇيدا ھەلىيگەرىت؟. نا بۇچى نەھىنى بۇو، دەبىت ج نەھىنېكى تىدا بىت، گەنجىكى نائۇمىدى گوندەكان بىت بۇ شار و لىزە چاوهپروانى شۇرۇش بىكەت.

دواى چەند رۇڭ و چەند ھەفتە چىرۇكەكە لە بىرچووھە، بەلام بە فاسىلەي دوو مانگ دواى ئەو رۇڭ، پىاپىكى زل، زۇر زل، بە قىزىكى تەنك و رېشىتكى پېر و درېزەوە خۆى كرد بە دوكانەكەدا، پىاپىكى ماندووبۇو، پىندەچوو ئىستالە رېگاوه هاتبىت، بۇ عارەقىنەكى توند و تىزى لىدەھات، بە دەنگىكى مندالانە و كەمىك شەرمىنىشەوە داواى لىكىرد كە سەرروو رېشى تۈزىك بۇ چاکبىكەت. ھەر پەنچەي بەر قىزى كەوت و بۇنىكىرد ئەو ھەستە سەير و ناوازانە لە ناوايدا زېندرۇ بۇونەوە.

پیاوەکە ھەمان شىوه لە شارۆچكەيەكى دوورەوە ھاتبۇو، بەلام بە حەماست و ھېزىكى زۇرەوە قسەيدەكرد. بىئەوهى ئەلىاس پرسىيارى لىپكەت گۇوتى «ھاتوم بۇ شار، چاودەروانى شۇرۇش دەكەم، گۇوتىم با پىشىر سەرۇ پىشىم كورتىكەم» و نەوهەك دواتر كاتىم نەبىت».

ئەوه يەكەم جار بۇو ئەلىاس بە راستى ھەستىكەت، شتىكى سەير روودەدات ئەلىاس يەكىن بۇو لە ژمارەيەكى زۇرى خەلک كە تەواو لە بارودۇخى ھەرىمەكە نازارى بۇون. بەلام بەوهەدا تا ئەوكاتە كەس نەبۇو دەنگ بەرزبەكتەوە، ھىوايەكى نەبۇو. ئىدى لە نائۇمىدىدا لە دەلاڭخانەكەي خۇيدا جىنیوھ ئاسايى و بىرۋانەكانى دەدا و بىتمانايى ژيانى شارەكە دەزيا.

لە ماؤھىيەدا دەرياس كەمىك بە شارەكە و بە ژيانى سىياسى و بە پىنجاوبىچە تارىك و زۇرەكانى ناو خانەي ئەرشىفەكە ئاشنا بۇوبۇو. بەلام لەگەل ئەلىاسى برايدا بە دەگەمن دەربارەي سىياسەت قسەياندەكرد. بەشى زۇرىيى قسەكانىيان دەربارەي وەرزەكان، ئاۋوھەوا، جۇرى گول، سەيرانگا كان، تامى خوارىنە جىاوازەكان و ناكامىيەكانى ژيان بۇو كە ھەر دووكىان بەدەستىيەوە دەيانالاند. كەسىك پىشىر دوو براكەي ناسى بىت، تىبىننى ئەوهى كردۇو كە تا دىت ھەر دووكىان لە رۇوي رۇخسارەوە لىك جودا دەبنەوە و كەمتر لە جاران لە يەكى دەچن، دەرياس شتىك لە فۇرمى خۇرئاوابىي و ئەتكىتى ئەورۇپىيەكانى ھەلگرتىبوو، ھېشتا قەزىكى پە و ھەيئەتىكى كورپانەي ناسكى ھەبۇو، مەرۆف دەيتوانى يەكسەر تىنگات كە مەراقىنلىكى گەورە ملى پىن شۇرۇ نەكىدۇو و غەمەنەك لە چەشنى غەمى خەلکى ئەم ولاتە شانى پىن دانەتەپاندۇو، بە پىچەوانەي ئەلىاسەوە كە پىشى سەرى دەپرووتايەوە، شانى كەمىك خوار و لىتىي وشك و چاوانى لەسەرەخۇ بەرهە كىزى دەچۈون، نەك ھەر ئەوه، بەلكو لەشى كتوپر كۈپەيەكى تىنگەوتبۇو، مۇننىيەكى تەلخ و تارىكىش نىشتىبۇوە سەر رۇخسارى، ھەموو ھەستىمان بە تۈرەبىي و بىثارامىيەك دەكىد لە ناويدا، زۇر جار لە كاتى ئاسايىدا كاتىك بە

شەقامەکاندا دەرۋىشت، مەقەستەکانمان بەدەستىيەوە دەبىنى، كە بىنَاگا بەرەم خەبالەوە دەيچولاندىن، هەستماندەكىد چۈن ھەندىك بە تەزبىخ و زرىزە و مەداليا يارىدەكەن، ئەو يارى بە مەقەستەکان دەكەت، بەلام لەگەل ھەموو ئەوانەشدا بۇ ھەمووان وەك پىاوىنەكى بەھىز و زىرەك دەردەكەوت. لەگەل ئەو جىاوازىيەنەشدا دوو براڭە وەك دوو كەسى گونجاو پىنگەوە دەردەكەوت، لەسەر بەرچامى بەيانى بايە يان لەسەر بىرە خواردىن وەي شەوان شىتكىيان ھەبوو باسىيېكەن، زور جاريش لە دوورەوە دەمانبىينىن ھاوشانى يەك بە بىتەنگى و ويقارەوە دەرۇن، وەك دوو برا كە بۇ دوو ئىشى جودا، ھەر ئىستا لەلایەن باوكىيانەوە رەوانەي دەرەوە كرابىن. ھەموو ئىوارەيەكى چوارشەممەش مسوڭەر لە بەرددەم عىادەكەي دكتور «سەرمەند عەزاوى» دا دەبىنزاڭ كە پىنگەوە ستارە خانى دايىكىان بۇ پشكنىن و مەساجى پزىشىكى دەھينا.

دەرياس لە ئەرشىفەكە لە بەشى پشتەوە و لە جىنگايەكى تا ئەندازەيەك تارىكدا، ون لە ناو پىچاپېتىچى دۇلابەکاندا ژۇورىتىكى بچوکى وەرگرت كە شوينى كۆكرەن وەي كۆمەلىنگ بەلگەنامەي مىژۇوېي بooo. ئىشى وردىبۇونەوە و پۇلەنلىكىردن و جياڭىردىن وەي بابەتكان و پىرسەتكەن مىژۇوېي بەلگەنامەكان بooo. چەند ڙن و پىاوىنەكى تر لە ئەرشىفەكەدا ئىشىاندەكىد، بەلام ھەر يەكە و ژۇورى بچوکى خۇي ھەبوو، ھەر يەكە و لە جىهانىنەكى تايىبەتى و داخراو و ئالۇزدا نۇقىمبۇون كە پىنەدەچوو زۇر پەيوەندىي بە بەشەكانى ترى ئەرشىفەكەوە ھەبىت. ھاوكارەكان لەوى بە دەگەن يەكىيان دەبىنى و قىسەياندەكىد. سەرەتا ھاتنى دەرياس، وەك گەنجىكى بارىك و چالاك و شەھارەتدار ترسىكى لاي كارمەندان دروستكىد، پىشتر كەسىكى خاوهەن دكتورا لەوى كارى نەكىرىدبوو، ھەموو ترسى ئەوەيان ھەبوو، كەسىكى وا پىپۇر ڙيان و بىكھستى ناو ئەرشىفەكە تىك بىدات و دۆخىنەكى نوى دروستىكەن جىاواز لەو دۆخەي لەسەر لەپەتەنەن، ترسى گەورەي خەلگى شارەكە ھەمىشە ئەوە بooo، شىتكى نوى بىت كە لەسەر رانەھاتۇون، ھەموو شىتكىيان دەكىد دەردى واسەرەلەنەدات و خۇيان لە بەرابر

شتی و ادا نه بینته وه، هر شتیک تازه بایه زهنده قیان لینی ده جوو، بؤی ده جوونه بیوسه وه و ده که وتنه ته قه لینی. به لام پینه ده جوو ده ریاس بیه ویت شوینیکی گرنگ له ئه رشیفه که دا وه بگریت، ته واوی جیگاکه لای نه و ده ک شوینیکی ته لیسماوی و ئاللوز ده ردہ که وت که ده ستكاریکردنی ده بیته مایهی تیکھوون و له ناوجوونی. ده ریاس، هه مهو و لاته کهی واده هاته به رچاو، و ده ک جیگایه ک که ناتوانیت شتیکی گرنگی تیا بگوردریت. شته کان وا دانرا بیوون و دروستکرا بیوون یان ده بیو برو خیزین یان ده ستیان لی نه دریت. له وتهی هاتبووه و وردہ وردہ چاوی به شته کاندا ده گیترا، زیاتر نه و بروایه کی لا به هیزدہ بیو که نه ئاده میزاده کان، نه شیوازی ژیان، نه شیوازی بیرکردن وه له شاره که دا ئاسان قابیلی کوران نین. له کاتی گه رانه وهیدا بق ولات، هیوایه کی دیاریکراوی نه بیو. له روشنیبر و ئه کادیمیانه نه بیو ده گه رینه وه تا هه ولی کورینی دوئیا بدنهن، له دوای دوو مانگ ژیان له شاره که دا ته واو گه يشته نه و بروایه که له که سانه نیبه بتوانیت هیوایه کی گه وره دروستیکات، به لکو ده توانیت و ده که هه مهو خله ک له گه ل بیشومیدیه کهی خویدا رایت و ئاسووده بژی. بؤته وهی بیسەلمینیت که نیازی ئه نجامدانی کارینکی گه ورهی نیبه، قه بیولیکرد له نزمترین پلهی کارمه ندیه وه دهست پیتکات. سه رکاره کهی ژنیک بیو به ناوی «سوره یا بورهان»، کچی سه یید بورهانی به ریوہ بېری ئه رشیف. خانمیکی گه نج و شوخ به لام لووت برز و کمدوو. پینچ رۇز بیو له وی ئیشیده کرد، نیوہ برویه ک لە ناکاوا جولیه کی نائاسایی که وته ئه رشیفه که وه. به شى زورىي فەرمانبەرە كان زيت و وریا بیو بیوونه وه. هەندىکيان له ژوورەكانى خویان هاتنه ده ره وه. سەيد بورهان لە گەل میوانىكى ده رکه وت که هه مهو دهيانناسى «ژەنزاڭ بىلال»، پیاوینکى بالا بەرز و باریک و مۇن، بە قەزىکى سېپى كورتى لوقۇل و رەنگىكى بۇر و سەرسوسيمايەک که سېبەرى تۈرە بېكى كېكراوی لە سەر بیو. ده ریاس له وتهی هاتبووه وه، چەند جارینک وىنە كەي سىنىو، بەكىنگ بیو لە گەنگىرین سىاسىيە كانى ئىستاي شاره که.

چاخانه‌ی دامه‌چیبکان له ناوه‌راستی شاردادبوو، ناوی راسته‌قینه‌ی «کوشکی داشه‌هاره» بwoo، بهلام خهلكی ههر داشه‌هاره‌یان پیده‌گووت. گهوره‌ترین جینگای کوبوونه‌وهی پیاوان بwoo، سه‌دان یاریکه‌ری دامه و دؤمینه و تاوله له‌وی کوده‌بیونه‌وه. زوربه‌ی پیاوانی بازار له ئاسنگه‌ران، دارتاشان، فافون فرقشان، قه‌سابه‌کان و مریشك فرقوشه‌کان بۇ یاری و چا خواردنه‌وه و جنیودان به ئەرز و ئاسمان له‌وی يەکیاندەگرتەوه. لە سەعات پىنج بە‌ولاده بە زەھمەت كورسىيەكى بە‌تالت دەدۇزىيەوه، پیاوان بە سەدان جگەرە و نىزگەلەيان دەكىشا، پوليان دەكوتا بە مىزەكەدا و بە تۈرەيىيەوه زاريان ھەلدەدا، بە دەنگى بە‌رز كوفريان دەكىد و بە هات و هاوار و قىرە داواي چا و قاوه و شىرىينىيان لە چايچىيەکان دەكىد. لە دواي پىنج و نيوهوه چاخانه‌کە بە‌جۈرۈك بە دووكەل و ھەلم قاندەدرا مەرۆف گەر رانه‌هاتبایه نەيدەتوانى ھەناسەبدات. هەر كەسىك رەچووه داشه‌هاره، هاوارى و دەستە و باندى خۇى ھەبwoo، زوربه‌ی مىزەکان بە‌رەھوام دەستەيەك لەسەرى دادەنىشتن و یارىياندەكىد. ھەندى جار لەسەر مولكىيەتى مىزەکان دەبwoo بە دەنگە دەنگ و هاوار، دەبwoo چايچى و خاوهن چاخانه‌کە بکەونە بەين و كىشەکان چاره بکەن. ئەلىاس له‌وی لەگەل دەلاكەكانى تردا دوو مىزى تايىېتىان ھەبwoo كە دامه و كونكەنيان لەسەر دەكىد، ھەندى جار تا شەو درەنگ دەمایوه و

پارىدەكىرد، ھەندى جاريش بەدەستىك دامە وازى دەھىتا و دواي دوو چا و جىگەرەيەك چاخانەكى بەجىتەھېتىت. چاخانەك شۇينىكى ئازاد بۇو، خەلکى دەباتتۇانى بە ئازادى جىنپو بە ھەموو سەرۆك و حىزبەكان بەدن، نەمانىسىتىبوو كەس لەسەر ئەو نەفرەت و قىسە سووكانە ئاراستەسى سىاسى و سەرۆكەكانيان دەكىرد لېپەرسىنەوەيان لەگەل بىكىت، ھەتا كوفرىش جايىز و تا سەنۇورىك پىنگا پېنراوبۇو، گەرچى ھەمېشە يەكىنگى لى بەرزىدەبۇوه و بە كوفرىبىزىانى دەگۇوت «كوفر مەكە با خوا وەك قەومى لوتن بەسەر نەھېتتىت». بەوەدا زۇربەي كاسپ و خەلکى كرىنكار و ئارازىي دەچۈونە ئەوي، لايەنگران و ھەواناكارانى كورانى «قەمەرخانى» و كورانى «تەلارانى» كەمتر بۇويان تىدەكىرد و لە خۇرەلاتى شار شۇينى ترىيان بۇ خۇيان خۇشكىرىدۇو. «پىتىيەت ناكات ئەو جاسوس و سەگانە بىنە ئىزە، ھەموو شارەكەيان داگىركردوھ ئىستىتا دەيانەۋىت لېرەش تەنگمان پى ھەلچىن» ھەموو جارىن ئەلىاس واي بە چايچى و ھاوارىنكانى سەرمىزەكەي خۇى دەگۇوت. كە قىسە دەھاتە سەر سىاسەت ئەلىاس تەنبا ھەندى جىنپو بە حاكم و حکومەت دەدا و هيچى دى. ھەمو پېتىمان وابۇو كە ھېنەدەي سېحرى ئەو ژاودەزاوه ئاو چاخانەك رايىدەكىشىت، ئازادى و بىنەرەبەستى فەزاي چاخانەك نايچولىنىت. زىاتر بۇ دامە و دۇمىنە و يارىكىردىن لەگەل نەيارە سەرسەختەكانى وەك «مام ئايىش» و «سەلە گۈنبر» دەھاتە ئەوي. ھەموو دەمانىنى چۈن بە گەرمى سەرى بەسەر داشخانى دامەكەدا شۇرەتكەرەدەوە و بېرىدەكەرەدەوە، لە يارىزانەكانى تر كاتى زىاتر پىتىيەت بۇو تا داشىك بچولىنىت، ھەموو دېقىاندەكىرد و سەبرىان نەدەما تا جولەيەكى دەكىرد، بەلام كەم جار ھەبۇو گۈنبدەنە هاوار و گلەبىي و كلەقۇونىنكانى خەلک، وادەرەكەوت كە توانايدەكى زۇرى بەسەر خۇيدا ھەبىت و لە ھەموو بارۇ دۇخىنكا بتوانىت توند خۇى بىكىت، لە بەر ئەوە زۇر كەم دەدقىرا، ھاوارىنكانى ھەموو شىتىكىيان دەكىرد تا خەيالى بەلاي شىتىكى تردا راپىكىشىن، بەلام نەياندەتۇانى.

بۇزىك ئەو لەگەل وەھابى دەلاڭدا لە گەرمەي يارىكىرىندا بۇو لەسەر ژەمىك

کەلەشیر، کە گوینمان لە دەنگى گپ و بەرزى فەرەيدونى بۇياغچى بۇولە ناوه راستى چاخانەكەدا چووه سەر مىزىك و بە دەنگى بەرز ھاوارىيىكىد «گوينىگەن برايان، گوينىگەن، ئىستا كاك موجته با موراد قىسىمەكى گرنگى ھەي، شتىكە بۇ ھەموومان، پەيوەستە بە چارەنسى گشتمنەوە، تكايە تۈزىك ئەو غەلبەغلەبە راگەن، مالتان ئاوا بىت دايىمە دەلىتتە حەوت پەرمىز لىرە داخراوە، تۈزىك بىدەنگ بن و ھوش و گوشى خۇتان كۆبکەنەوە... ھېنى ئىرە ھەمامى ژنان نىيە، ھەسەن، دە بۇ دۇو دەقە دەمت داخە كە دايىمە وەك كونى قۇونت كردۇتەتەوە».

فەرەيدونى بۇياغچى يەكىن لە پىاوه خۇشەويىست و كارىگەرەكانى چاخانەكە بۇو، ھەموو ھەولىاندەدا لە تورەيى و ھەلچۇونى خۇيان بپارىزىن، ئەو چەند جارە كەمەئى تووشى شەپ بۇوبۇو تاشەرای مەرگ لە نەيارەكانى دابۇو. تا موجته باش چووه سەرەوە و دەستىكىد بە قىسىمەن، ئەلياس سەرى بەرز نەكىدەوە.

موجته با مىزۇویەكى سىياسى سەيرى ھەبۇو، سەرەتا لە شەرى پىزگارىدا لەگەل ھىزەكانى سەردار قەمەرخاندا شەپى كىدبۇو، دواى مردىنى سەردار لە كادىرە پىشكەوتتووهكانى حىزبى مىر تەلارانى بۇو، لە دواى مردىنى تەلارانى و بلاوبۇونەوەي فەساد و گەندەلى لە ولاتەكەدا، ماوەيەكى كورت پەيوەندىي بە حىزبى كۆمۈنىستى كەنارىيەوە كىدبۇو، بەلام لە بەر ھەندىك ھۇي نادىيار ھەر زوو ھاتبۇوە دەرى و بۇو بۇو بە كادىرە راگەياندىن لە حىزبىكى ئىسلامىدا، بەلام نزىكى نۇ مانگ بۇو ھىچ نەبۇو، ھەموو ئىتوارەيەك لە سەر مىزى گەچكارەكان دەمانبىنى تاولە دەكتات و نىرگەلە دەكتىشىت و جار جار بە دەنگى بەرز تاھەموومان گوينمان لى بىت دەيگۈوت «من ھىچ نىم. ولاتەكە پىاوى تىدا نىيە بىتۋانىت پىكە لە دز و درقىزنى بىرىت. خەريكى دۆمىنەكەي خۇتان بن». موجته با لەگەل ئەو مىزۇوە سىياسىيە ئالقۇزەيدا جىڭاى رېزى ھەمووان بۇو، ئەو تەنبا كەس نەبۇو كە مىزۇویەكى سىياسىي و ئالقۇز و پىچاۋپىچى ھەبۇو، زۇربەي ئەوانەي دەھاتن و تەمەننەكىان ھەبۇو، ساردى و گەرمى ژيانى سىياسىيەن چەشتىبوو. زۇربەيان خەلکانىك بۇون لە ھەموو شىت نائۇمىتىبۇوبۇون و لەم چاخانەيەرا نائۇمىتىيى

خۇيان لە دۇمىنە و دامەدا لەبىردىكىرى.

ئەوانەي لەو ماوهىي دوايىدا بېتۇمىدى و غەمگىنى موجته بايان بىنى بۇو نەو رۆزە كەمىك سەرسام سەيرى نەو كەشپۇون و جۇش و خروفەي ئەويان كىرى. قىسە كانى موجته با بەمجۇرە بۇون «برايان كەمىك گويم لېيىكىن». برايان تکا يەك تۈز بىتەنگى. دەزانىن من ئەمرۇ لە كۆي بۇوم، دەزانىن ئەمرۇ كىن بە شەخسى ناردىبوسى بە دوامدا... باوھر ناكەن. تۈزىك گويمىكىن. سوينىد بە شەرەفى دايىك و خوشكم درۇنناكەم، ژەنرال «بىلال». سوينىد بە ئەرز و ئاسمان درۇن ناكەم، ئەمرۇ داوهتى ژەنرال بىلال بۇوم، خۇى بە شەخسى ناردىبوسى بە دوامدا».

كە موجته با ناوى ژەنرالى هىننا، ھەمووان بىتەنگ بۇون. ژەنرال ناوىكى گىنگ و بەھىز بۇو. ھەموو دەمانزانى پياوينكى ترسناكە، بەلام تاكە كەسيكىش بۇو دۇرى ئەو دۆخە بۇو كە شارەكە تىنى كەوتىبوو. دەنكۈيەكى زۇر كەورە ھەبۇو كە ئەو لە ھەموو ئەم دۆخە نارازىيە و دەيەۋىت چارەيەك بەدقۇزىتەوە، شارەكە و خەلکى لە دەست گەندەلكاران و مافياكان و چەتە حىزبىيەكان پەزگاربىكەت، بەلام قىسە كان تەنبا دەنگۇ بۇون، راستە ماوهى چەند سالىك بۇو ژەنرال زىاتر لە سىياسىيەكانى تر تىكەل بە خەلک دەبۇو، لە شوينە گشتىيەكاندا دەردىكەوت، بەلام كەس بە دروستى نەيدەزانى پياوينكى وا مۇن و كەمدوو و ئالۇز بىر لە چى دەكتەوە.

«خۇى ناردىبوسى بە دوامدا. ژەنرال وەك ھاوارىيەك و وەك كەسيك كە دەردىل بىكەت ھەموو شتىكى پېنگۈوتەم، من دلىياتاندەكەمەوە، تا خوا ھەزبەكەت بىزازە. لە دوايى مردىنى تەلارانىيەوە تاقمىك دز و جەردە دەستىيان بەسەر ھەموو شتىكىدا گرتۇوە، راستان دەۋىت زۇر لە مىزە، ھەر لە كاتى حوكىي تەلارانىيەوە ئەم تاقمە دز و جەردەيە ھەموو شتىكىيان خستۇتە بىنەستى خۇيان. دەمەۋىت پېتان بلەيم، ژەنرال دەيەۋىت بىزۇتنەوەيەكى تازە رابگەيىتتى... بەلى بىزۇتنەوەيەكى سىياسىي تازە كە پېيويستى بە ئىتمەيە. ژەنرال بېرىارىداوە شۇرۇش رابگەيىتتى».

و شەي شۇرۇش ئەو و شەي بۇو كە واى لە ئەلياس كىرى، بۇ يەكەم جار سەربەرزبەكتەوە و سەيرى موجته با موراد بىكەت، كە لەو كاتەدا تەواو پۇوى لە

تاقمیکی تر بود و سه‌ری چاخانه‌که.

ئەلیاس لە دلى خۇیدا گووتى «كەواته شتەكان درق نىن، كەواته بە راستى

شۇپش بەرىيە».«

ئەو وشەيە بە شىيەھەك ئەلیاسى لە ناودوه خرقشان، ئىدى گۈنى لە هېيج شتىنگى دى نەبۇو، هەتا ئاگايى لە داشمالى دامەكە و داشەكان و جولەكانى و دھابى دەلاڭ نەما كە بىزەحمانە خانە بە خانە و داش بە داش ئەو ناودى لە ھەموو پولەكانى ئەلیاس پاكدەكرىدەوە. دواى ئەوهى ئەلیاس يارىيەكەي دۈرەندى، وەك پەشىيەكى دەرونى، ھەلچوونىكى كتوپر و نائاسايى پالى پىتەپىتىت، پارەي چاكانى دا و بىتەنگ پارەي ژەمنىك كەلەشىزى خستە بەر دەمى و دھاب و بىتەوهى هېيج بلىت چاخانه‌کەي بەجىيەپىتىت، بەرلەوهى بىروات بە بۇلەوه گووتى «دونيا ھەمووی ھەر دامە و كەلەشىرخواردىن نىيە، ھەندىك شتەن لە كەلەشىر گۈنگۈرن».«

ئەو ھەستەيى كە «شۇپش» بەرىيە، لە ناودوه دل و دەرونى ھەۋاندبوو. گەر موجته با راستېكەت و ژەنزاڭ بىلال پلان بۇ شۇپش دابىتىت، ئەوا پىنويىتى بە كەسانى وەك ئەو و ئەو پىاوه نائومىدىانەي لە جۇرى موجته با دەبىت كە خەريكە ھەموو ژيانىيان لە دامە و دۇمینەكرىدىدا بەسەر دەچىت.

ھەموو بىنیمان، ئەو ئۇوارەيە پىنگايى مالەوهى بە پى بىرى، پىنويىتى بە وە بۇ تىيىگات، پىنويىتى بە وە بۇ موجته با بىبىتىت، پىنويىتى بە وە بۇ گەر كرا ژەنزاڭ خۇى بىبىتىت. لە كاتى بۇيىشتىدا ھەندى جار دەوەستا و بە دىقەت و وردىيەوە سەيرى پىبوارەكانى دەكىد، دلىبابوو دەتوانىت بە ڕوانىن لە شىۋازى قىزاداهىتىن و بە وردىبۇونەوە لە شىيەيى بۇيىشتىن شۇپشىگىزەكان لەوانى دى جىاباكاتەوە. لە دلى خۇیدا گووتى «خەلکانىكى زور لە دەرەوهى شارەوە ھاتۇن بۇ شۇپش». بىنگومان خەلکى دەرەوهى شار زولمى زىاترىيان لەسەرە لە بەرئەوه ئاسايىيە زىاتىر بىر لە شۇپش بىكەنەوە. ھەستى بە شەرمىكى قوللە كە بەرامبەر بە خۇى. وەك ئەوهى ھەموو خەلک، ھەموو شارەكە لە مىزبىت بىزانى

کە شۇرۇش بەپىوه يە، ئەو نەبىت. بەلام ھەموو شتىك ھىمن دىياربىوو، ھەموو شتىك لە شوينى خۇى بۇو، پاسەوانەكانى دەولەت لە شوينى خۇيان بۇون، دەورييەكانى پۆليس بە ھېمىنى لەسەر سوچەكاندا پاسەوانىاندەكرد، پاسەكانى ئىواران پە بەرەو گەپەكەكانى باکور سەردەكەوتىن، ماشىتە گرانبەها كان خىرا و بىتوهستان فەركەياندەكرد، دەيان خەلک لە قەراغى شۇستەكان بە زەرفى پەرەوە چاوهپروانى دەركەوتى تەكسىيەك بۇون. بەلام لەسەرى ئەودا ھىشتا و شەى شۇرۇش بە جۇرىنلىكى سەير دەنگى دەدایەوە. لە سوچى يەكىن لە شەقامەكاندا لەبىردىم بالەخانەيەكى بەرزدا كە ھىشتا لە قۇناغى دروستكىرىندا بۇو وەستا و سەيرى ئاسمانى كرد، ھەستىكى قوول بە لەرز و سام جەستەي داگرت، دلىبابوو دەستەكان و ئەژنۈكەنانى دەلەرزىن، پەنچەكان و لىيەكەنانى دەلەرزىن و تەزوييەكى سارد زۇو زۇو لە سەرىيەوە تا بەرى پىنى لە ھاتوچۇدا بۇو، وەك موعجىزەيەك بىبىنەت، وەك دابەزىنى ھەزاران فريشته لە ئاسمانەوە بە چاوى خۇى بىبىنەت، لەش و عەقل و نىڭاكەنانى بەرەو شوينىكى تر و بەرەو شتىكى تر دەجولاند كە خۇى نەيدەتوانى كۆنترۆلىانىكەت. وەها ھەستەكانى سەير و تىكەلاو و ئالۇز بۇون، وەك ئەوەي لە ماۋەيەكى كورتدا چەندىن جار لە حەمامىكى گەرمەوە فريتىدەن گۇمىك ئاوى سارد و بە پىنچەوانەشەوە. دۇخى كەسىكى ھەبۇو لە ناكاوشۇرۇش، ھەمان ئەو ھەستانەم تىيا دروستىدەكتا، كە بىبىنە خودا لاي ئىماندارىك دروستىدەكتا». لە خەيالى ئەلىاسدا شۇرۇش بە سەرەلدانى جىهانىكى نۇينە به سترابۇوەوە. بە ترسەوە بە خۇى گۇوت «ئىنسان بىتەوەي بە خۇى بىزانتىت ھەميشە چاوهپروانى فريادەسىكە بىت بە ھانايەوە». دەبۇو زۇو بگاتە مالەوە و سەرىنلە دايىكى بىدات و دوو ماسى بىرىت و بچىت بۇ لاي دەرياس. چاوانى پە بۇون لە سەرسامى، تىشكىكى نائاشنا و شەوقىكى نادىيارى لە ئاسماندا دەبىنى، لە دلى خۇيدا گۇوتى «لىزەيە، حەزرەتىيان لىزەيە». لە ناكاوشەستىكى دىنى قۇولى لە خۇيدا ھەست پىتىدەكرد، واى ھەستكىد كە ژەنرال ئەو كەسە موبارەكەيە

که ههموو خەلک چەند ساله چاوه پروانن دەربىكە وىت. بە خۇى گۇوت «گەر شۇرۇش پرووبىدات، ئەم شارە دەبىت بە بەھەشت». بەلام بۆ پۇونادات، گەر ژەنزاڭ بېرىيەدابىت خەلکى ئامادەن، ئەو ئامادەيە، خەلکانىڭى زۇر لە دەرەوەدى شارەوە دىن و ئامادەن.

لە شوققەكەی ھېرمان سىتى، ئەو ھەستە بەھېزانە ھېشتا لەسەريدا دەھاتن و دەچۈون. بە يەقىنەوە گۇوتى «دەرياس گۈيىگەرە، لە داھاتوودا شتى گەورە پرووبىدات، خەلکىك ھەن خۇيان بۆ شۇرۇش ئامادەدەكەن». دەرياس خەرېكى كىرىنەوەدى ماسىيەكان و دەرھېتانانى نانەكان بۇو، چاويلكەكەي داگرت و ورد لېپروانى و بەسەرسامىيەوە پېسى «شۇرۇش؟ شۇرۇش بۆ؟». ئەلياس بە دەنگ و گەرمۇگۈرۈيەكەوە كە پېشتر دەرياس لىنى نەبىنېبۇو گۇوتى «بارودۇخى خەلک خراپە، بارودۇخى خەلک زۇر خراپە. فەقىرى زۇرە، بىرىتى زۇرە، ئەو دوو بنەمالە مەلعونەي حوكى شارەكە دەكەن ڙيانيان لە خەلک كىردو بە جەھەنەم». دەرياس سەراسىمە وەك باوەر نەكەتسەرى بادا و گۇوتى «بەلام شۇرۇش ھېچ كات لە بەر ئەو ھۇيانە ھەلناڭىرىسىت، دەبىت ھۇى تر ھەبىت، ھۇى كارىگەرلى، ئەگىنا سەرناكە وىت». «نازانىم، بەلام شۇرۇش پرووبىدات، دلىنام زۇر نابات شۇرۇش ھەلەدەگىرىسىت و منىش بەشدار دەبم».

ئەوە يەكەم جار بۇو دوو براكە باسى شۇرۇش بىكەن. دەرياس سەرەتا نەيتوانى ئەلياسى براى وەك شۇرۇشكىڭىز بىبىنتى، بەلام بە درىزايى شەوەكە ئەلياس لە خومار و بادەي شۇرۇشا بۇو. دەرياس ھەستى بە مەستىيەك كرد كە پېشتر لىنى نەبىنېبۇو، وەك شىتىك سەرخۇشى كردىبىت باسى لە ڙيانىڭى تازە دەكىد، لە ناو قىسەكائىدا چەندىن جار ناوى ژەنزاڭ بىلالى ھيتا. پىاويك كە دەرياس لە ئەرشىفەكەدا ناسىبۇوى.

۳

له و ماوهیهدا ژهناال بیلال چهند جاریک هات بق ئەرشیفه که، زوربەی کات
بە تەنیا و له سەعاتىكى ديارىكراودا دەھات، نزىكى يەك و نیوی نیوھېرەق كە
خەلک زوربەيان خەوى نیوھېرەوان دەكەن، له سەعاتىك پەتر نەدەمايەوە و بە پەلە
دەرۋىشت، زورجار ھەر لە ژۇورەوە لای سەيد بورھان و كچەكەی دادەنىشت،
ھەندى جارىش ھەندىك كتىب و سەرچاوهى دەھىتنايەوە و كتىب و سەرچاوهى
نوئى دەبرى. سەرداھەكانى ژهناال بق ئەرشىف تازە نەبوون، چەندىن سال بۇو
بەردهوام سەردانى ئەويى دەكىرد. سەرهەتا دەرياس دوودل بۇو، دەيپىست
زياتر لەسەر ئەم پىاوه بىزانىت. پىاۋىتكى درېڭ و بارىك و سەرسپى و مۇن،
بەلام گورج و چالاک بە دەنگىكى قىخن و ناخوش، بەلام له و دەنگە گەر و
تايەتانەي كە دىنە قسە ناتوانىت گۈييان لى نەگرىت. دەبىت پىاۋىتكى سىاسىسى
والەم ئەرشىفهدا بق چى بگەرىت؟ پىاۋىتكى گەر بە قسەي ئەلىاس بىت، دەيەۋىت
شورش رابگەينىت.

دەرياس سەرهەتاهەولىدا خۆى تىيگات، بەوردى سەيرى زوربەی رۇزىنامەكانى
ئەو شەش مانگەي دوايى كرد. ژهناال هيشتا بە رەسمى ئەندامى حىزبى پارتى
ئازادىخوازە ديموکراتەكان بۇو، گەرچى جىنگرى سەرۋىك بۇو، بەلام له ئۇرگان
و رۇزىنامەكانى ئەو حىزبەدا ھەوالىتكى لەسەر ئەو بەرچاونەكەوت، وەك

ئوهى شەش مانگ بىت حىزب كەمارقى خستىتى سەر دەنگوباسى يەكىك ل
 كەورەترين سەركىزىكەنلىخىزى. لە ئەرشىفەكەدا ھەموو پۇرۇنامە ئەھلىيەكانى
 كە ماوهىيەى دەرهەيتا و چاوى پياخشاندىن، چەند وتارىتكى دەربارەى ناكۆكى
 قوولەكانى ژەنرال بىلال لەگەل سەرانى ترى حىزبدا خويىندەوە، كىشەكان
 لەسەر شىوهى بەرىۋەبرىنى ولات و شىوهى بەرگەتن لە گەندەلى و سزادانى
 ھەندىك لە بەپرس و بەرىۋەبەر و وەزىرەكانى ئەو حکومەتە ناوخۆيىھى
 شار بۇو. زۇربەيان وتارى كورت و بىن سوود و بىن زانىيارى بۇون. لە ناو
 وتارەكاندا ھەندى شتى سەيرى بىنى، نوسەرىيکى ناسراو وتارىتكى بە ناونىشانى
 «مەسيحەكەي چەمى ئەروان» بلاوكىردىبووە. نوسىينىك بۇو دەربارەى ژەنرال
 بىلال و ھەولەكانى دىز بە گەندەلكاران، چەمى ئەروان ئەو شوينە بۇو كە ژەنرال
 لىنى دەزىيا. ئوهە تەنبا وتار نېبۇو كە ژەنرالى وەك پىغەمبەر پىشاندەدا، ھەندىك
 وتارى دىشى دۆزىيەوە و وينەيگەتن و لاي خۆي جىايىكەنەوە «زەردەشت
 لە ئەروان» «ژەنرال بىلال و بىرگەتنەوە ستراتيئىزى» «بانگى ئاشكرای
 بىلال». ئەو شتانە بەس بۇون دەرياس و الېتكەن ھەولېدات زىاتر لەم پىاوه
 تىيگات. لە ناو ئەرشىفەكەدا ھەندىك نامىلەكە و كىتىپۇچكە بچوکى دۆزىيەوە
 كە ھەندىكىيان زور كۈن و ھەندىكىيان نۇي بۇون و بە قەلمى نېيارانى ژەنرال
 نوسراپۇون. نېيارەكان بە جۈرىتكى ترسناك باسى ئەويان دەكىد، وەك
 پىاوكۇزىك وەسفىياندەكىد كە رۇلى ترسناكى لە ھەندىك شەرى ناوخۇ و لە¹
 پاكسازىي دۈزمنە كانىدا ھەبۇوە، شىوازەكانى درىندانە و نائاشايى باسدهكىان.
 لە كاتەوهى هاتبۇوەوە بە نىازى ئوه بۇو چې لەسەر مىۋۇوی ھاۋچەرخ
 ئىشىكەت، بەلام ھىچ سەرچاوه و كەرەستەيەكى لە بەردىستدا نېبۇو وەلامى
 ھەموو پرسىيارەكانى بىدانەوە و لە ھىچ خالىكدا بىكەينىتە يەقىن. دواي ئوهى
 نېتوانى لە زانكۇ بىت بە مامۇستا و لەم ئەرشىفەدا وەزىفەيەكى دەستكەوت
 ئەو خەيالە لە سەرىدا گەورەتربۇو، ئەرشىفەكە جىنگايدەكى باش بۇو بۇ

كۆكىرىنەوەي بابەت و بەلگەنامە بۇ پېرۋەتكانى داھاتووى. ئىستا لە ناكاو خۇى لە بەرامبەر پرسىيارىكى قورسدا دەبىنىيە و «زەنزاڭ بىلال كىيە؟». دەبىزانى ناتوانىت و ناوېرىت لە ھەموو شوينىك ئەم پرسىيارە بکات. زۇرىنەي زۇرى بۇرەخەلکە كەقسە و رەفتاريان جۇرىك بۇو، وەك زەنزاڭ دۇستى نزىكىيان بىت و ھەمووان لە نزىكە وە بىناسن.

رۇزىك بە شەرمە وە وتارە تايىپەتىيەكانى جىاڭىردى وە پېشانى سەيد بۇرەنانى دا. سەيد بۇرەن گەرچى هيمن خۇى نىشاندا، بەلام دىاربۇو پرسىيارىكى دەپلۆماتانە وە، دەرياسى لەسەر كورسىيەك بەرامبەر خۇى دانىشاند و كۆمەلېك رۇزىنامە و گۇفارى كەلەك بۇوى سەر مىزەكەي لاپىد تا باشتىر چاوابىان لە يەك بىت و گۇوتى «فەوزاي ئەم دائىرە يە كۆتاىيى نايەت. بېبورە، با ئەم سەرمىزە تۈزىك چۈلبەكەم. ئاھ، ئىستا دەتوانم باشتىر قسەت بۇ بکەم. گوئىگەر دەرياس، تو تازە هاتوویتە و بۇ لات، كە لىرەش رقىشتوپتىنەنچەن و مندال بۇويت. لە دونىيى سىاسەتدا باشتىر ئىنسان خۇى لە وردهكارىيى بېپارىزىت. سىاسەت سەرزەمىنى عومومىياتە. بىرت نەچىت سىاسەت ئەرزى عومومىياتە، واتە تىكەل بە خسوسىيات و جوزئياتى مەكە. بەلىن كورم، بلەم چى، خەلک ھەموو جۇرە قسەيەك دەكەن. زەنزاڭ بىلال يەكىنە كە سىاسىيە كەمانەيى كە خىرى تىدا ماوه، ھەولېك دەدات بەلكو بتوانى بەسەر ئەم دىز و جەردانەدا سەربكەويت كە حكومەتىان گىرتۇتە دەست. دۇزىمنى زۇرە، دۇزىمنى زۇر گەورەي ھەيە، بەلام خۇى پىاپىكى كارا و لەبەردىلانە، خەلک خۇشىيان دەويت. ئىتمە لە شارەكەدا وەك مردوو و اين، مەگەر زەنزاڭ بتوانىت شتىك ھىزى و ئىرادەمان بۇ بىگىرىتە وە». دەرياس تىكەيىشت كە سەيد ھەواردارىكى سەرسەخت و لايەنگىرىكى بىن چەندۇچۇنى زەنزاڭ. لە قسەكانى ئەوهەوە حالى بۇو كە زەنزاڭ لە راستىدا ھىچ كات روتېيەكى سەربازىيى نەبۇوه و لە سەرددەمى شەرى گەريلايىدا دىز بە دەولەتە داگىركەرهكان، ئازايەتى و زىرەكىيەكى سەربازىيى

وەھاى نۇاندو، ھەوادارانى بۇ خۇشەویستى و بىز نازناوى ژەنرالىان داودتى. ھەمۇ ھەلسوكەوت و رەفتارى سەيد بورھان دىاربۇو كە تايەۋىت لە زانىارىيى ئەمۇ دەرىياس.

گىشتى و سەرتايىي زىاتر شىتىكى ئەوتۇ بىدات بە دەرىياس. لە رۈزانى دواتردا دەرىياس گورانكارىيى گەورەى لە ئەلىاسى برايدا بىنى. ئەو بەردىوام بە جۇش و خرۇش و سەرسامىيەكى زۇرەوە باسى ژەنرالى دەكىد. سەرسامى ئەلىاس بە ژەنرال رۈز بە رۈز لە زىادبۇوندا بۇو، بەچۈرىك گەر شىتىكى لەسەر ئەو پىاوه بېبىستايىه دلى نېڭرىت ھەناسەي سوار دەبۇو، گەرووى دەكىرا و تفى بۇ قۇوت نەدەچوو. لە ماوهىيەكى كورتدا ئەلىاس واى ليھات كە جىگە لە ستايىشى بەردىوامى ژەنرال ھىچى دى لە دەم نەدەبىيىسترا. دەرىياس راستە پىاۋىنلىكى لاواز و ملدەر نەبۇو، بەلام شەرمىنلىكى هەبۇو نەيدەھېنىش بەرامبەر ئەلىاس رەق و زەق و زۇپ قىسەبکات. كە بايەخ و بەرزىرخاندىنى ئەلىاسىيىشى بۇ ژەنرال دەبىنى، كەمە كەمە دەگەيىشى ئەوەى ترسى ھەبىت بۇچۇونەكانى خۆى لە بەردهم ئەلىاسدا دەربېرىت يان پرسىيارە سادەكانى خۆى بېرسىت. گەورەترين ھەرايان ئەو كاتە بۇو كە دەرىياس پرسى «حەزىزەكەم تىيىگەم تو خۇت پىويىست بە شۇرۇش، يان لە بەر ژەنرال شۇرۇش دەگەيت؟ شىتىكى سەير نىيە كە تا ژەنرال بىرى لە شۇرۇش نەكىرىۋەتەوە، ئىتۇھ كەستان لە خەيالى شۇرۇشدا نەبۇون... شىتىكى سەير نىيە؟». ئەلىاس بەو قسانە زۇر ھەلچوو، بە تورەيىھە دەستى دا بە مىزەكەدا و بەدەنگىكى بەرز گۇوتى «لەبەرئەوەى گەر ژەنرال شۇرۇش نەكتە، كەس ناتوانىت شۇرۇش بکات. ھەمۇ ھىواكانمان لەسەر ئەو بتوانىت شۇرۇش بکات... گەر ئەو شۇرۇش رانەگەيىتتى، ھىچ شىتىك ناكىرىت».

ئەلىاس تەنبا كەس نەبۇو كە ئەو گورانكارىيىانە ئىيا دەبىنرا، بەشى زۇرى میوانەكانى چاخانە داشەھارە لە ماوهىيەكى كورتدا بۇون بە لايەنگىرى سەرسەختى ژەنرال. مەرقۇ دەچوو بۇ ھەر كۆننەكولە ھەرجىگایەك دادەنىشت.

خەلک باسيان لەوە دەكىد كە ژەنرال بەو زوانە شورش پادەگەينىت، چەند رۇز
بۇو كەسانىك بە ئاشكرا لە ٻۇزۇنامەكانەوە داوايان بۇ ژەنرال بەرزىدەكىدەوە
شىتىك بكتات تا بارى لارى ولات ٻاستېكتەوە. ئەلياس بە حەماسىكى زۇرەوە
كەوتبوھ ناو خەيالاتى شورش، رۇزانە كە لە دەلاكخانەكەيدا ئىشىدەكىد، ئەو
ھەستەي زىاتر لا دروستىدەبۇو كە خەلکى شارەكە بىرۇحن و چاوهروانى
ھەستانەوەيەكى گەورەن. دوو جار ئىواران نموئى قىزى میوانەكانى ھىتايەوە
و خىتىيە بەر دەستى دەرياسى برای و گووتى «دەستى لىيىدە، ھەست ناكەيت
ئەمە لە قىزى مردوان دەچىت؟». برا جمكەكەي سەيرى ليھات كە ئەلياس بە
سەرى پەنجهەكان، بە دەستان لە قىزى موشتەرەيەكان دەتوانىت ھەست بە¹
ناخيان بكتات، بەلام ھەستىشىدەكىد ورده ورده براكەي لە خەيالات و وەھمىكى
زۇردا نوقىدەبىت. دەرياس بە ٻۇونى پىتىگۈوت «دەزانم تورەيىھەك لە ناختايە
دەيەويت بىتەدەرى، بەلام ئاگادارى بە، زۇر ئاگادارى بە». چۈن ئاگادار بىت،
ئەلياس بە ٻاستى ترسى لە بلاوبۇونەوەي جۇرە مردىنىكى ھىواش و نەھىنى
ھەبۇو. ٻۇزى پىتشتر كە لە بازاردا گەرابۇو، ھەستىكىرىدەبۇو بە شارىنکى بىرۇچ
و مردوودا دەگەپىت، ئەم ھەستە سارد و خنكاوانەي خەلک پىتىستيان بە²
زىندۇوكردەوە و ھەستانەوە ھەبۇو. گەر شارەكە رانەپەپىت، بەرھو مردن
دەچىت.

لە دواي قىسەكانى موجته با مورادەوە، ئەلياس دوو جار موجته باي بىنېبۇو،
لەگەل كۆملەلىك لە كاسپ و ئىشكەران تاقمىكىيان بۇ پشتىگىرىي ژەنرال
دروستكىرىدەبۇو. خاوهنى چاخانەكە ژۇورىنکى بچوکى دابۇوه گروپەكە تا
كاروبارى خۇيانى بە نەھىنى و بىتىرس تىدا ئەنجامىدەن، ئەلياس لەو ژۇورەدا و
ھەر لە كۆبۇونەوەي يەكەمدا پىك و ٻاست و بى هېچ پېچ و پەنایەك بە موجته باي
گۈوت «ئىتمە لە پېشى ژەنرالىن تا بارى خوارى ولاتەكە راستىدەكتەوە، با ئىتمە
بە سەربازى خۇى بىزانتىت». ئەلياس لەو ساتەوە بە جۇرەنک لە جۇرەكان خۇى
بە يەكىن لە سەركىزەكانى شۇرۇشى داھاتو دەزانى.

تاكه شتيك زور ئەلياسى نائاسووده دهكرد، ئەو پرسىياره زور و گومان قوولانه بولو كە برا جمكەكى هېبىو، دەرياس بە تەواوى نائاسووده بولو دەبوو شتيك بکات براكەي نەختىك بپروا و ئيمانى تىا سەوزبىت. ئىوارەيمك ئەلياس بە حەماسەوه پىتىگۇوت كە باشتەرە خۆى بىت بۇ چاخانەكە و بىسىنەت كە ژەنرال لە ناو مىللەتدا چەند خۆشەويست. بە زمانىكى نەرم و برايانە بۇنى كە يانكىد «ژەنرال پياوينكى وەها بەھىزە كە رفح بە بەرى مردوودا دەكتەن ئەم ولاتە مردووە، ئەم نەتەوە مردووە پىويسىتىان بە كەسيكە رفح بکاتەوه بە بەرياندا». «بەلام چۈن، چۈن دەسەلاتداران پىگايلى ناگىن؟». «ها... تو دەلىت چى، ژەنرال خۆشەويسترین سياسى ولاتى ئىمعەيە، بەشىكى زورى يالى عەسكەرى حىزب لەگەل ژەنرالن. كەس ناتوانىت بىوەستىنەت».

دەرياس ھەر كاتىك براكەي لەو دۆخەدا دەبىنى ترسەكانى گورەنر دەبۇون. ئەلياس بىن سفورو برواي بە ژەنرال بولو.

شارەكە بۇ دەرياس پېبۇو لە مەتلۇ و نەھىنى، رۇزانى مەندالى و سەردەھى قوتايبىتى شتەكانى بە چاويكى تر بىنېبۇو، ھەموو شتىكى سادە و ئاسابى هاتبۇوە پىش چاۋ، بەلام ئەمەرۇ شارەكە كىشەي قوولى ھەيە. رۇزىك سەردىتى گورستانى سەرۇكەكان و گورى ھەر دوو سەركىرە گورەكەي شارى كرد لە ھەموو شوينىك ئەو لاقيتانەي بىنى كە باسيان لە نەمرى و ئەبەدىيەتى ژيانى ئەم سەركىردا نەتكەن. مەسەلەكە تەنبا ميتافوريكى زمانەوانى نەبۇو، ھەوادارەكان قوول باوەريان بەوه بولو كە سەرۇكەكانيان نەمردون، بە سەدان دەھانتە زيارەتى گورەكان و نويژيان دەكىردى و لىيان دەپارانەوه كە يان خۇيان يان پەوانەكراوىك بىنەرن جىنگايى بەتاليان پېبکاتەوه. دەرياس سەرتىجى دا ھەندىك كەس بەيانيان دىنە سەر ئەم گورانە و دادەنىشنى و تاشەو درەنگ، تا كاتىك چراي گورستانەكان خاموشىدەكرين، دەمەننەوه. لە ھەندىك شەودا كە بە گىنگ و موبارەكىيان دەزانى، ھەوادارانى مردووەكان مۇميان دادەكىرساند و شەو تا بەيانى لەسەر گورەكان كورپيان دەبەست. بە چاۋى خۆى بىنى چۈن

ھەندىك لە ھەواداران و عاشقانى مردووهكان تۇوشى ھىستىريايى توند، لە ھۆشخۇچوون و بورانەوە دەبن، گەر بىت و يەكىك حورمەتى مردووهكانىيان بىرىنداربىكەت.

رۈزىك ئەلياس بە براکەي گووت «ئەمپۇ شىتىكى گىنگ لە چاخانەكە رۇودەدات، حەزىزەكەم لە كەلەمدا بىتت». دەرياس گەرجى ترسىكى لەم پىشىيار و داوهتە ھەبوو، بەلام بى هېچ بىركرىنەوە يەك قەبۇولىكىد و ئەۋى رۇز لەگەل ئەلياسدا چوو بۇ چاخانەكە.

ھەنگاونان لە دەرەوەي چاخانەكە بۇ ناوەوە وەك بىرىنى سىنورى دونىايەك بۇو بۇ ناو دونىايەكى تر. سەدان كەس پىتكەوە قىسىماندەكىد، مىزەكان ھەموو گىرابوون و سەرمىزەكان پېپۇون. دوكەلى جىڭەرە و نىزگەلە بە جۇرىك ئەو ناوەي قاندابۇو، هېچ شىتىك بە ڕۇونى نەدەبىنرا، سىنىي چايچىيەكان بە دەيان پىالە چاوه بە خىتارىيەكى زۇر و بە ھونھەرىكى وردهو دەگوازرايەوە و دابەشىدەكرا. زۇربەي دەنگەكان قىرە و ھاوارى خۇشى يان نائومىدى يارىكەرى سەر مىزەكان بۇون كە كوفرىياندەكىد و دەپارانەوە و سوپاسى يەزدانىان دەكىرد. دكتور دەرياس لە سەر مىزى دەلاكەكان لە پال ئەلياسى برايدا دانىشت و لە دىيمەنى ئەو جىهانە پىاوانەيە سەرى سۈرپما. ھاوار، تۈرەبىي، پىتكەننى بەرز، جىنبىو، بۇيى عارەق، بۇيى جىڭەرە. ھەستى بە نامۇبۇونىكى قوللە كەر، ئەوهتەي لە ئەورۇپا گەرابووه دەزۇر سات و جىنگاردا ھەستى بە نامۇبۇون كەردىبۇو، نامۇبۇونىكى تىكەل بە ترس، سەيرىكى وردى دەوروبەرى خۇى كەر و دەنلىبابۇو لەم پىاوانە دەترسىت. دەرياس دەنلىبابۇو گەر لە تەننىشت ئەلياسەوە نەبايە، نەيدەتوانى دەقىقەيەك لە ناو ئەو ھەلم و ھاوار و دوكەل و بۇنەدا بىمېتىتەوە، بەلام بۇونى لە پال ئەلياسدا كەمېك ئارامىكىرددەوە. بەسەرىك دلخۇش بۇو كە براکەي لەگەل خۇيدا دەبىباتە ناو قۇولايىھ تارىكەكەي شار، بەسەرىكى دىش دەترسا تىكەلى ئەم پىاوانە بىت كە هېچ شىتىكى لەوان نەدەچوو. ئەلياس ھەستى بە نائارامى براکەي كەردىبۇو، بە ئەسپايى پىتىگووت «ئىنە دلى

شاره‌که‌یه، یان یه کنیکه له دله زیندوه کانی شاره‌که، قومارخانه‌که‌ی ته‌ها و مالی کوئر فروشہ کانیش شوینی کوبوونه‌وهن، بهلام نیزه‌ش خه‌لکی کاسبی زور بتو دیت، پیاواني بازار زیاتر لیزه کوده‌بنه‌وه، پهشی هره زوری خه‌لکی ره‌سنه و کونی شاره‌که رهو لیزه ده‌کهن. بهلام فه‌رمانبه‌ران و مامؤستا و موهه‌ندیسه کان یانه‌ی خویان هه‌یه. لهو به‌ری شاریش، لهو گه‌هکانه‌ی حیزبه ده‌سه‌لاتداره کان ده‌ستیان بالایه، جه‌ماعه‌تی کوره‌کانی قه‌مه‌رخانی شوینی لهم جوزه‌یان زور کردوت‌وه، بهلام نرخه‌کان ودها گران، خه‌لکانی وده کئمه له هه‌قی نایه‌ین، جگه له‌وهی لهو شوینانه وده سه‌گی گه‌ر سه‌یری کئمه‌ومنان ده‌کهن... من زور حزم له دنیای ئه‌وان نییه، ده‌زانم ره‌نگه ئه‌وی بؤ تو خوشتر بیت، بهلام شاره‌که، شاره راسته‌قینه‌که لیزه‌یه... گه‌ر باشه گه‌ر خراب ئه‌مه شاره‌که‌یه».

ئه‌لیاس دهیزانی برآکه‌ی زور پرسیار ده‌کات، له هه‌موو شتیک دوودل و به گومانه، نه‌خوشییک بwoo له زووه‌وه ده‌رکی پیکر دبوو، نه‌خوشییک میوانانی ئه‌م چاخانانه‌ش له خه‌لکی زانا و خویندہ‌واردا سه‌رنجیاندابوو، دهیان جار گوئی لهم کاسب و ئیشکه‌رانه‌ی بازار بwoo بwoo به دهم زاره‌لدان و پول کوتان و داش جولاندنه‌وه، به‌دهم مژی نیزگه‌له‌وه جنیویان دابوو «ئه‌م روشنیره حیزانه که هه‌ر چه‌ن‌بازی ده‌کهن» «ئه‌م روشنیرانه‌ی که ئه‌وه‌نده شت هه‌لدکولن تا گووه‌که‌ی ده‌پرژیت به ده‌موچاویاندا». رق و شه‌رانگیزی خه‌لکی چاخانه‌که ده‌ره‌هق به ئه‌هلى کتیب و روشنیکران، واکر دبوو هیچ کات روشنیریک بwoo نه‌کاته چاخانه‌که. ئه‌و رؤزه که ئه‌لیاس ئه‌وی بؤ ئه‌م جه‌نجالی و فه‌زا بازارییه هینا ترسیکی له دلدا بwoo، ده‌ترسا هه‌ندیک له بیزی و چه‌وره و لات و لومپنے‌کان که گالتیان به هه‌موو شتیک ده‌کرد، گالتی به برآکه‌ی بکمن. بهلام نا، دهیزانی له به‌ر حورمه‌ت و قورسایی ئه‌و کس جورئه‌تی ئه‌وه ناکات ناشیرین مامه‌له‌ی بکات. له برایه‌تی بترازیت، ئه‌لیاس خوشی دلی به پرسیار و شیوه‌ی سه‌یرکردنی برآکه‌ی خوشنه‌بwoo. دهیزانی برآکه‌ی ترسی له هه‌موو شتیک هه‌یه باش بیری لئی نه‌کراییت‌وه، بهلام دهشیزانی هه‌ر کرداریک باش

بىرىلى بىكىتىه وە، هەرگىز نەنچام دەدرىت و نە بەرھەمېكى لى سەوزدەيىت.
 زۇر نەبوو پىنکەوە دانىشتبۇون كە يەكىنچىنى چەپاندى بە گۈنى ئەلپىسا
 «زەنزاڭ بىلال لىزىھىءە، داواى ئەندامانى كۆمىتەكە دەكەت». ئەو رۇزە بىرىاربۇو
 زەنزاڭ بىنت بۇ چاخانەكە و بۇوبەرپۇو لەگەل خەلکى ناو بازاردا قىسەبەكتە.
 جە لە چەند كەسىنى دىيارىكراو كە يەكىكىان ئەلپىسا بۇو، كەسى دى خەبىرى
 لە سەرداڭ كە نەبوو. ئەلپىسا بە يىستى ھەوالەكە كەمېك رەنگى گۇرۇدا و لە¹
 شوينى خۇرى ھەستا و بە دەرياسى براى گۇوت «تۇ لىزىھ دابىتىشە و مەجولى و
 ھېچ مەلىن تا من دىتمەوە». دەرياس ھەستى نەكەرد ھاتن و بۇونى لەم جىنگايدا
 سەرەنجى كەسى راکىشاوه، گۈنى لى بۇو دوان لە تەنپەتىيەوە بە وردى
 باسى چۈنپىتى لىتاناى گۇشتى كەلەشىرىيان دەكەرد لە يەكىنچىنى چىشتىخانەكاندا
 و سەرسامى خۇيان بە تام و بۇي بىرئەكەي دەرەدەبىرى. لە لايمەكى دىسەوە
 دامەچىيەك بەوى بەرامبەرى دەگۇوت «كۆرە بىرق تۇ ھەر يارىكەر نىت و
 گىزى نەكەيت مەنالىش لىت دەباتەوە». پىنچىتىن جىنگاى وا قەرەبالىغى نەبىنپۇو،
 شوينىك سەدان پىاۋ پىنکەوە ئاسوودە يارىيکەن و جىنپىبدەن و بقىرىتنىن، شارەكە
 و شوينەكان بە گىشتى بە جۇرىنى تىرسناك پېپۇون لە پىاۋ، بۇنى ئەو ھەموو
 پىاوه پىنکەوە تۇوشى ھەيلەنجى دەكەرد.

زۇرى نەبرى موجتەبا موراد بە دەنگىكى گورە ھاوارى لە ھەمووان كەرد
 بىندەنگ بن.

«بىندەنگى... تکايە بىندەنگى... برايان، برايان شىتىكى زۇر گىرنگ ھەيە،
 خەبىرىكى خۇشم ھەيە، تکايە گۈيم لىتىگەن. تکايە». لە ناكاوا ھەمووان بىندەنگ
 بۇون. «تکايە پولەكتەنان و زارەكتەنان و داشەكان دابىتىن و يەك دەقە گۈيم
 لىتىگەن، ئەمرۇ میوانىكى گىرنگمان ھەيە، كەسىكى پايەبەرز و خۇشەويىست كە
 خۇرى ھاتوتە خزمەتتەن، باوەرتان بىت من پىنم گۇوت چى پەيامىكتان ھەيە من
 دەيگەينە خەلکى ناو بازار، چى و تەيەكتان ھەيە من و ھاورىكەن بلاۋىدەكەينەوە،
 بەلام جەنابىيان سوور بۇون خۇيان بىنە خزمەتتەن و قىسەتەن بۇ بىكەن... ئەمرۇ

ژهناپي
 بيدنهنگيه کي کوشند و قول بالي به سر چاخانه که دا کيشا. هموو پول
 و زاره کانيان دانا و چاويان برييه ئه و رارده بچوکه له پيشى چاخانه که ده
 بهره ناو سالونه گوره که دههات، هندىك لهوانه له دواوه بوون که مير
 خويان بهزکرده بقئوه ژهناپي ببینن که له گهل فرهيدونى بؤياغچى و
 موجته با موراد و مستهفا همين و ئيلياسى دهلاکدا هاته ژوورى. بهشى هرە
 زوريان يەكم جار بوو ژهناپييان له نزيكه و ده بىنى، رەنگى تاريكتىر و شىوهى
 خوي لى شىوهى ناو وينه کانى مؤتىر بوو، بهلام خۇراڭ و سەبور دياربوو،
 لە كەسيك دەچوو لە سەخترىن ساتەكاندا هيمنى و هيورى خوي لە دەست
 نەدات، دەستىك جلى سادهى مەدەنلى لە بەردا بوو، لە جله كانىدا هىچ نىشانە و
 هيمايە کى سەربازيمان نەبىنى، تەنبا پاكەتىك جگەرهى بە دەستە و بىو، دياربوو
 شەو باش نەخەوتتووه، چاوه کانى قورس و جله کانى وەك جله کانى ئىمە بى
 ئوتۇ و نارېك بوون، هەستمانكىد مەراقىنلى قوول لە سەر دەنگ و پوخساريتنى.
 خوي بە تەنبا و بىن هىچ پاسەوانىك هاتبىوو. ئه و ئاگرى لە دلى هەموومان
 بەردا. بەرس و سىاسييەكانى تر، چەندىن ماشىتىان دەخستە دواى خويان،
 دەيان چەكداريان لە گەلدا دەگەرە، ئه و بە سادهى، بە قەمسەلە يەكى رەشە و، بە
 پاكەتىك جگەرهە هاتبىوو ناو ئىمە، ئىمە خەلکى ساده، تا شۇرۇش پابگەيىنتى.
 چاوه کانى تورەيە کى قوليان تىدابۇو، تورەيە کى هەمېشەيى و بىھق، وەك
 ئه وەي بۇئە وە لە رايىك بووبىت تا هەمېشە لە شتىك بىزاز و تورە بىت، بهلام
 نىگاكانى هيتدە زىرەك و بەھېزبۇون دەيتوانى وامان لېتكات بىن قىسە و بىن
 فەرمان هەر بە ئاماژەيە کى ساده دواى بکەوين. ئه و بۇزە كە بە وجورە بىنیمان
 زانيمان كە چەندە پىويسىتىمان پىنەتى، چەندە خۇشمان دەھویت و بە يەكىن لە
 خۇمانى دەزانىن. سەرەتا هەموو وەك لە ژىر شۇكدا بىن وەستابووين، لە ناكاۋ
 يەكىن چەپلەيە کى لېتا و وەك ئاگر بکاتە وە ھۆلە كە سەرلە بەرى بووه جىڭكاي

چەپلەر بىز انىيىكى گەرم، ڙەنزاال گەرجى ئۇ و پېشوازىيە كەرمەمى پىنخوش بۇو، بەلام بە دەستىيىكى سلاوىلى كىرىدىن و هىتۈرىكىرىدىن و ويسىتى خىترا دەست بە قىسەبىكەت، دەرياس لە زۇربەي ئامادەبۇوان ھېمىنتر بۇو، ھەستماندەكىردىكەن تەماشاي دىيمەنەكاندا بە خۆى دەلىت «واى بىز كەوتومەتە ئەم جىنگايدە؟» بۇ تۇوشى ئەم لات و لومەنانە بۇوم؟». ھەموو دلىيابۇوين كاتىك گەرابۇوه و بۇ لات چاوهروانى ئەوهى نەكىرىدبوو بىكەويتە كات و زەمانىيىكى وەهاوه، وەك غەریبېيەك وەهابوو لە ولايىكى غەریب تۇوشى شتىكى غەریب بۇوېت، ھەستى نەدەكىردى كە سەر بە ئىئمەيە، تەنبا چاخانە و خەلکەكەي پىن نامۇ نەبۇو، بەلكو بە روانىنیدا تىنگەيشتىن كە رۇحىشى بە رۇحى ئىئمە نامۇيە. ڙەنزاال ئۇ و رۇزە زۇر لەسەر كەندەلىي سىاپسىيەكان قىسەيىكىردى، لەسەر پىتويسىتىيە لات بە چارەيەكى بىنەرەتى، گۇوتى كە بېرىارىداوه لە ناو حىزب و كۆمەلگادا پېرۋەسى شۇرۇشىكى بىنەرەتى رابكەيىنتى تا نىشتىمان و دۇخى خەلکى ھەزار بىكەويتە و سەر بارى خۆى.

بە هيمنى بەلام توند و دوون دەويىكىردى ھەمووان و گۇوتى «ئىتۇه چەند وەختە دەتانەويت ولاتەكە ئاراستەيەكى مەدەنلىي وەربىگىت نە چاوهروانى پېنگەمبەرىكتان كردۇو رېزگارتانبىكەت، نە چاوهروانى شەيتان بۇون فيرىقىل و فريوتان بىكەت، بەلكو پىتويسىتىتەن بە ھىوايە، پىتويسىتىتەن بە كەسيكە ئۇ و بەرپرسىيارىتىيەتەن لەگەلدا ھەلبىگىت. دلىيام من چۈن دەتوانم دلى ئىتۇه بخوينمەوه، ئىتۇھ دەتوانن لە من تىيىگەن و دىلم بخوينتەوه، من ئۇ و بەرپرسىيارىتىيە مىزۇوييە دەخەمە ئەستقى خۆم».

لە كۆتايى قىسەكانىدا ھەموو وەك شەيدايەك لە مەعبودى خۆى بىروانىت سەيرماندەكىردى، چاوانمان پېبۇون لە خۆشەويىتى و سەرسامى، پېنگۈوتىن «پىتويسىتىم بە حەماسەتنان، پىتويسىتىم بە هيژتان، پىتويسىتىم بە برواتان، من بېيارمداوه شۇرۇشىكى راستەقىنە و سېپى رابكەيىنم، شۇرۇشىك ئىتۇھ چاوهروانىدەكەن، لەوانەيە بىمكۈزىن، بەلى لەوانەيە كورەكانى قەمەرخان و

تلارانى بىكۈزىن، بەلام من رۆحى لەگەلتان دەبىت، سىيىھەرەكەم دەگەرىتەوە و
لە پېشىستانەوە دەپروات».

ژەنرال بەو چەند و شەيە ئاگىرى لە دل و دەرونى ھەموومان بەردا
ھەموو ھەستمانكىرد ئەمە ئەو سەرۆكەيە كە بۇي دەگەرىتىن و چەندىن سالە
چاودەپوانى دەكەين. سەرۆكىك ژىنى نەھىتىناوه و خۇى بۇ خزمەتى نىشتىمان
تەرخانكىردو، سەرۆكىك جىڭە لە خانوھەكى چەمى ئەروان خاوهەنى ھىچى تر
نېيە، سەرۆكىك ھەميشە ڕۆون و ڕەوان و بى پىچ و پەنا دىرى گەندەلكار و
دزەكان بۇوە، سەرۆكىك چەندىن جار شەوان بىنزاوه كە بى ھىچ پاسەوانىنك
بە شاردا گەپاوه، بى ھىچ لووتەرزىيەك لەگەل خەلکانى سادە و ئەھلى ناو
بازاردا تىنکەلىبۇوە و پېتىمايىكىردون. ئەوە ئەو پىاوه بۇو كە ئىتمە چەندىن سالە
بۇي دەگەراين... سەرۆكىكى دلسۇز و سادە و راستەقىنە.

ئەو رۆزە حەماست و خۇشى ئىتمە لە ترۇپكدا بۇو، ئەوە يەكەمین
دەركەوتى راستەقىنە ئەنرال بۇو، يەكەم راگەياندىنى راستەقىنە ۋە شۇرۇش بۇو،
گەرچى ژەنرال داواى لى كردىن تا دەتوانىن و دەگۈنجىت چەك بەكارنەھىتىن،
بەلام لەو رۆزەوە ھەموو مشورى چەكمان خوارد، نەماندەزانى چى دەبىت و
ھىزب دەرىدەكەن؟ دەيگەن؟ ژەنرال دەيويىست پېش پووداوه كان بکەۋىت و
چەندىن شويىنى ترى كرد، ھەموولەھەر جىڭايەك بۇوبىتىن بەپەرى خرۇشەوە
پېشوازىيمان لى دەكىد، لە زۇر شوين خەلکى دەپرەزانە سەر شەقامەكان تا
دەمودەست شۇرۇش راپگەينىن، بەلام كەسانى نزىك و ئەندامانى چالاڭ لە
ھىزەكەي ژەنرالدا ھىمنىاندەكىرنەوە و دەيانگۇوت «كاتى راستەقىنە ۋە شۇرۇش
دەبىت ژەنرال خۇى دىيارىبىكەت». ئەوەي دلى ھەموومانى خۇشىدەكىد و خرۇش
و حەماسىيەكى بىتۈنەي دەداینى پەيمانى ژەنرال بۇو كە دەستمان لى بەرنەدات،
ئەوەي كە لەو دىيو مەركىشەوە بىت دەگەرىتەوە و لەگەلمان دەبىت.

ئۇ كاتە ھەموو دەركمانىكىد كە شار لە مىزە چاوهپروانى شۇرۇشە. خەلکانىكى زۇر لە شاردا بىئىھە وەي بىزانن چاوهپروانى چىن، چاوهپروانى شۇرۇش بۇون، خەلکانىك لە دەرەوە دەھاتن بۇ ناو شار و نەياندەزانى بۇچى دىن، بەلام بۇ شۇرۇش دەھاتن. ھەندىك دەيانزانى كە بۇ شۇرۇش هاتۇون، ھەندى جار بە ھەفتە لە شاردا دەمانە وە و كە دەيانبىنى ھېچ پۇنادات دەگەپانە و شارقۇچكە و گوندەكانى خۇيان و چاوهپروانىاندەكرد. وەها بۇو وەك ژەنزاڭ دلى ھەموومانى خۇيندىبىتە وە و لە كات و ساتى پىتويسىتا دەركى بە و چاوهپروانىيە قوولەي ئىتمە كەرىيەت.

كۆبۈونە وەكە ئۇ و رۇزە نارىيەك و پېھەرا كۆتايىيەت، ھەمووان دەيانويسىت تەۋقە لەگەل ژەنزاڭ بىكەن، وىنەي لەگەلدا بىگىن، خۇشەويىستى و وەفادارىي خۇيان نىشانىدەن، دەستى بگوشىن و تكاي لىيىكەن پەشىمان نەبىتە وە. ئەلياس و ھاپىيەكانى بە زەھمەت ژەنزاڭلار لە چىنگى خۇشەويىستى ئىتمە دەرهەيتا و بىرىدانە و ژۇورە بچوکە كەي پاشتى چاخانە كە. دەرياس ئۇ و رۇزە ويسىتى دواي دانىشتە كان لەگەل ئەلياسى برايدا بگەپىتە و بۇ مالە وە، بەلام ئەلياس كورت لە ناو سالۇنە كەدا دەركەوت و چىپاندى بە گۈنى براكەيدا «من دەبىت لەگەل ژەنزاڭ بېرمەم. پىمان باش نىيە بە تەنبا بچىت بۇ سەندىكاي شۇفېرەن، ئۇ و ناوه ھەۋادار و سەگۈگۈركى كورەكانى قەمەرخانى زۇر لىيە، تو بگەپىتە مالى يان ھەر ئىشىكت ھە يە بىكە». دەرياس ناپەزايىيەكى پىشان نەدا، تەنبا كەميك سەرسام سەيرى ئەلياسى كرد، كە خۇشى و گەرمىيەكى تايىيەتى لە دەنگىدا بۇو. ئەلياس وەك ھەموومان دلخوش بۇو، بەلام جياواز لە ھەمووان پىندەچوو يەكەم جار بىت ھەست بە ژيان بىكەت، يەكەم جار بىت وەلامى زۇر پېسىيارى دەستكە و تېتىت. دەرياس گەرمىيەكى سەيرى تىدا بىنى، ھىزىكى نەينى لە چاويدا بۇو، شانا زايىيەكى تايىيەت كە شەرەفى ئۇ وەي پېتپاوه لەگەل ژەنزاڭدا بروات. راستىيەك كە دەرياس لىنى ترسا و ھەستى پىتكەر ئۇ وە بۇو كە ئەلياس و ھاپىيەكانى شۇرۇشىان بۇ ژەنزاڭ دەكرد، كەر ژەنزاڭ نەبايە تا مردن لە

چاوهروانیدا دهڙيان ... نه وه لاي نه و ترسناک بُوو.

دهرياس که له چاخانه که هاته دهري، ههستي به سارديمه کي زور کرد، ههندىك
لهوانه هى له بهر دهراگاكه و هستابون، بینيان و هك له به فردا و هستابيت له رزى
لیهاتوه، ههندىكيان وايان دهزانى نه خوشه و ههندىكيان دلنيابون خرۇشى ئەم
ئیواره يه ههڙاندويتى. به دهم هلچوونى دهرون و له گەل شپر زهبيه کي زوردا
دwoo سىن جار ئاراسته خۇي گورى. جاريک دwoo سەد مەتر به ره مزگەوتى
سېنى سەركەوت و گەرای وه، جاريکى تر به چەپى چاخانه کەدا به ئاراسته
گەراجى سەرەتكى پۇيىشت و بىنەوهى بىزانتىت دەچىت بۇ كوى دووباره وەرگەر
و هاته وه بهر چاخانه کە، نىگاكانى ويل و پر پرسىيار بُوون، له يەكتىك دەچوو
بىهويت شتىك بېرسىت و نه ويرىت يان شەرمىكەت. ماوهىيە کى كەم له به ردهم
چاخانه کەدا ويل و ون سەيرى دهورو بەرى خۇي کرد، جگە له ههستي ونبۇون
شتىكى تايىھتى له نىگايدا نه بُوو. دواجار هيمن به ئاراسته ئىشە كەي، رووه
ئەرشىفە كە وەرگەر. دwoo رۇز لە وەوبەر كلىلى ئەرشىفە كەي له سورە يا خان
وەرگرتبوو تا بتوانىت ههندى جار دواى دهواام درىزە به ههندىك خويىندە وه و
گەران و كارى پېويسىت بدات، ههستىدە كرد هېچ شتىك لە مىزۇوى شويىنە كە
و شارە كە نازانتىت و پېويسىت زانىارىيە راستەقىنە كانى له ناو ئەم ئەرشىف و
كتىخانه يەدا دەستىكە ويت.

وەرگرتنى كلىلى ئەرشىفە كە چىرۇكى خۇي هە بُوو.

دهرياس که له ههڙدە سالىدا ولاتى به جىيەيشتىبوو، به هېچ شتىكى شارە كە
ئاشنا نه بُوو، نه مىزۇوى، نه شويىنەوارە كانى، نه بازارە كانى، نه بالندە كانى ...
هېچ شتىك، وەك غەربىيە کى تەواو سەفەرى كردىبوو، له دەرهە وەي ولاتىش
لە مىزۇوى وەھمدا دكتوراي هىتابوو. كتىيىكى كەورەي لە سەر مىزۇوى وەھم
لە تەروادە وە تا سەر هيتلەر نوسىبىوو، له هېچ جىگايدا ئاماژەي بەم ولاتە
نه دابوو. بەلام ئىستا له ناكاوا، به هۇي ئەم دۇخە سەيرە وە كە براکەي و
شارە كە تىيىكە وتوون، هەموو شتىك سەرنجى پادە كېشىت. به وردى له هەموو

شىتىك دەرۋانىت و لەسەر ھەموو دىياردىيەك تىپپىنېكەنلى خۇى دەنوسىت. دواى ماوهىيەك كاركىردن لە ئەرشىفەكە، سەيد بورهان و كچەكەي سەرنجيان دا ئەم پىاوه ھىننەدى پرسىياردەكتات وەلامى بىن نىيە. ھەموو لە ئەرشىفەكە لە پرسىيارە سەير و شىستانەكانى وەرزبۇون، ھەموو بەو پرسىيارانەدا دەيانزانى چ پىاوبىكى غەربىيە. بە پرسىيارەكانىدا دىياربىو بەر لە سەفرەكەشى بىل ئەورۇپا مەندالىكى غەربىيە و نامق و نەشارەزا بۇوە. پرسىيارەكانى ھەندىكىيان سادە و ساكار و بىتمانا بۇون، دەربارەي رېزىدى بارانبارىن، جنسى پېشىلەكان، ئەم نەخۇشىيانەي گەلا و گول تۈوشىياندەبن. ھەندىكى دىش لە پرسىيارەكانى سەخت و سەيربۇون و كەس نەيدەتوانى وەلاميان بىداتەوە. جارىك لە سەيد بورهانى بەرىيەبەرى پرسى «ئەو لەقلەقانەي جاران لىرە ھىلانەيان دەكىرد، دەبىت ئىستا لە كۆى بن؟». پرسىيارى وا بۇ دەرياس گىرنىڭ بۇو، بەلام سەيد بورهان كەمىك نارەحەت و بىزار ھاوارىيەكىرد «من بەچى دەزانى، دايكم لەقلەق بۇوە، باوكم لەقلەق بۇوە من چۈوزانم... بۇ پرسىيارى وا پېروپوچ لە من دەكەيت؟». خانمى سورەيا وەك فەرمانبەرەكانى دى بە دەم دەنگەدەنگى بابىيەوە چۈو، لەگەل ھەموو لووتېرەزى و فيزلىي خۇيدا بىينىمان بە بەزەبىي و سۇزەدەوە سەيرى دەرياسى كىرد كە لە بەرامبەر بابىدا بە رەنگىنى بىزركاۋ و سەرسامەوە و دەستابۇو. خانم بە هيمنى و رېزەوە قولى گرت و داواى لىتكىد لەكەلىدا بىروات، بىرىيە ژۇورەكەي خۇى. پىتەچۇو ھەموو لە پرسىيارە زۇرەكانى ئەم گەنچە چاوىلەكە لە چاوه بىزاربۇوبىن. خانم لىتى پرسى «دكتور، بۇ ئەوهندە پرسىيارى سەير سەير دەكەيت؟ بۇ؟ خەرىكە ھەمووان لىت بىزاردەبن». دەرياس كە خىرا خىرا چاوى دەتروكاند و چاوىلەكەكەي دەجولاند و دەستى بە تۈپەلى قەزە بەشەكەيدا دەھىتىنە گۇوتى «لە بەر ئەوهى لە شارەكە تىنەگەم؟ لە زۇر شتى خەلکەكە تىنەگەم؟ نازانم چۈن لە شتەكان دەرۋانى؟ ھەندىك جار واهەستىدەكەم، مەگەر تەنیا خودا لەم شارە تىيگات و چىرۇكەكانى بىنوسىتەوە... مەگەر تەنیا خودا». سورەيا خان ھەناسەيەكى ناكامى ھەلكىشا و دەستى بىردى لە چەكمەچە

تاییه تییه کهی خوی دهسته یه ک کلیلی ده رهیتا «کاک دکتور، کهس لیره ناتوانین وهلامی هموو پرسیاره کان بداته وه، زور جار گهر بشزانن تاقه تیان نیی وهلامبده نه وه، ئیمه وه ک نه وروپییه کان نین. نا... زور تاقه تی نه وه مان نیی بؤ وهلامی هموو پرسیاریک بگهربین، خوت دهزانی نه وروپییه کان پارچه ئیسقانیک بدوزنه وه پهنجا سال پشکنینی بؤ ده کن، ئیمه وانین، ده لاشه له برده مماندا بکه ویت کهس ناپرسیت لاشه کنیه. تو هه قته بزانیت له قله قه کان چیان لیهاتووه، بهلام کهس لیره شتی وای بؤ گرنگ نییه، به تاییه ت باوکم خوت دهزانی شاره که له لیواری شور شدایه، خه لک سه رقالی شتی ترن. جه نابی دکتور نه وه کلیلی نه رشیفه کهی، له وانه یه وهلامی ههندیک له پرسیاره کانت له ناو ئم کتیب و گوفارانه دا هه بیت، نازانم له وانه یه هیج کات وهلامی نه و پرسیارانه ش نه دوزیته وه که ده ته ویت. له کاتی ده وامدا خوش نییه خه ریکی گه ران بیت به دوای ئیش و کار و کیشهی خوتدا، بهس دوای ده وام ده تواني بیت و بؤ وهلامی پرسیاره کانت بگهربینت... من دهزانم تو ئه هلی زانستیت، بهلام لیره شته کان جیاوازن، شته کان زور جیاوازن. خه لک ئیمانیان به ههندیک شته که به زانست ته فسیر ناکریت. هه ق به تؤیه ره نگه تاکه حیکایه تخوانیک بتوانیت چیز کی ئیره بنوستیته وه خودا خوی بیت».

قسه کانی سوره یا خان زور نه رم و دوستانه بون، ودها بون وه ک پیشتر بربیاری داییت کلیلی نه رشیفه کهی بداتی. ههندی له فه رمانبه ران بینیان چون نه و وشه ناسکانه ی سوره یا خان ئارامیانکرده وه و به هیمنی و به دهسته یه ک کلیلی گهورده وه لای خانم هاته ده ری.

ده ریاس هیندی هیندی تیده گهیشت که ده بیت خوی به ته نیا بؤ وهلامی پرسیاره کانی بگهربینت. نه رشیفه کهش گه رچی نه رشیفینکی گهوره و گرنگ و دهوله مهند نه بون، بهلام جار جار له ناو کتیب و گوفار و نامیلکه کونه کاندا بهر شتی سه یرد ده کوت، چیز کی سه یردی ده بینی، به سه رهاتی نائسایی ده خویندده وه که به هؤیانه وه شته کان له به رچاوی ئاللوزتر ده بون.

ئەو ئىوارەيە بە ھەنگاوى كورت و رارا چوو بۇ ئەرشىفەكە. دەركاكەي يىرىدەوە و چووە سەر مىزەكەي خۇى. دەفتەرى تىپىننې كانى دەرهىدا و ھەندى رىستەي كورت و خىراي نوسى. بىدەنگى ئەرشىفەكە وەك ھەمېشە ھەم ترسناك و ھەم ئارامبەخشىش بۇو. شارەكە جىڭىز بىدەنگ و ھېمنى كەم تىدابۇو. بەلام ئەرشىفەكە شوينىكى ھەمېشە ئارام بۇو. بە ھېمنى پالى بە كورسىيەكە يەوه دا و لە ماندوپەتىدا خەۋى لىتكەوت. كە بە ئاڭا ھاتەوە نزىكى دەھى شەو بۇو، گوئى لى بۇو يەكىن لە بەشە كانى قاتى سەرەوەدا بە نەرمى دەكۈكتى، ترسىكى توند دايگىرت، دلى خىرا لىيىدەدا، بە ھېمنى لە ژۇورەكەي ھاتە دەرى و بە دەنگىكى رۇون بەلام لەرزاڭ پرسى «كى لىزەيە؟ كى؟». لە مەنالىيەوە لە دەنگى كتوپرى ناو بىدەنگى قوول دەترسا. دەنگىكى ئارام و قىخن بەلام ئاشنا و ھەلەمىدىيەوە «منم، مەترسە، پياوخراپ نىن». گوئى لى بۇو ھەندىك دەركاى بە كليل داخست و لە سەرەخۇ بە پلەكە كاندا ھاتەخوارى، خۇى بۇو، ژەنرال ئەشكىزاد. بە پىنجەوانەي ئىوارەوە چاڭەتىكى درىزى قاوهىي و كاسكىتىكى لە سەردا بۇو، بەلام وەك ئىوارە پاڭەتە جىڭەرەكەي بە دەستەوە بۇو، بە ئارامى سەيرىكىد و گۇوتى «ھىجادارم نارەحەتم نەكىرىتىت، دوينى پېيان گۇوتىم كە لەوانەيە ھەندىك شەو توش بىتىت بۇ ئىزە، من ھەندىك شەو دىم بۇ ئىزە، بەلام زۇر كەم، زۇر دەگەن». دەرياس پەشۇقاو و دەستەپاچە سەيرى ژەنرالى كرد و گۇوتى «ئاه بەرىز ئەشكىزاد، نا، نا، ببورە نەمدەزانى، نەمدەزانى... خۆشحالم. ئەمرۇ ئەمە دووھم جارە ئىۋە بىيىنم، دووھم جار، يەكم جار لە چاخانەكە و ئىستاش لىزە، من فەرمانبەرىتىكى تازەم لىزە. ناوم دەرياسە». ژەنرال بە ساردىيەكەوە سەيرىكىد و گۇوتى «من لە سەر رۇيىشتىم، دەبىت بېرۇم، زۇر نايەمە ئىزە، زۇر باشە، شەويكى خۇشت ھەبىت». دەنگى ئارامتىر و نەرمەن بۇو لە ئىوارى. دەرياس ويستى بىگرىت و پرسىيارى زۇر شتى لېپىكەت، بەلام دلىبابۇو كە كاتىكى گونجاو نىيە، مەراقى بۇو بىزانىت ئەو شۇرۇشە ئەنرال باسىدەكەت و بىرى لىدەكاتەوە، چۈن شۇرۇشىكە. ئەو خىرا دەستى راوهشاند

و گووتی «ش»ویکی خوش، ش»ویکی خوش. دهبوو سهید بورهان یان سوره‌ها
خان پینت بلین که منیش هندیک شه و دیم بوئیره، دهبوو پینت بلین». «بېریز
ئەشكىزد. كىشە نىيە، كىشە نىيە».

ژەنرال بىئەوهى هيچى دى بلېت بەرھو دەرگاکە رۇيىشت و بەخىرايىھەكى
سەير وەك بىتۈنەوه ونبۇو. دەرياس بە خىزايى سەركەوت بو قاتى سەرھوھ
تا جارىكى دى لە پەنجەرەكەوه سەيرى ژەنرال بکات. لەو شەوه تارىك و
درەنگەدا بە تەنبا بۇو، دواى ئەوهى جىڭەرەيەكى داگىرساند، بە هەندىك هەنگاوى
درېيىز و ئارام، بىئەوهى ئاۋر بىدانەوه يان سەيرى ئەملاولاي خۇى بکات بەرھو
ئەوسەرى كۆلانەكە هەنگاوى نا و لە تارىكىدا دىارنەما. دەرياس كە دلى ھېنىشتا
خىرا لىيىدهدا، حەپەساو و سەراسىمە پالىدا بە قەراغ پەنجەرەكەوه و بە ھەر
دوو دەستى ناوجاوانى خۇى گرت و لە تىشكى زەرد و كز و تەمائىسى پشت
ژەنرال راما كە وەك باران بە ناو تۈزۈدا بىبارىت لە دواى ژەنرالەوه دەبارى.

٤

رۇزى دوايى، لە ھەموو شويىتىكى شاردا باسى شۇرىش بۇو، لە ھەر جىنگايدىك بۇويتايە گۈيت لە وەدەبۇو كە لە رۇزانى داھاتوودا شۇرىش دەبىت، ھەموو لە سەر كار، لە چاخانەكان، لە ناو بازار چاوهېرىنى شۇرىشىيان دەكىد. ھەموو بەلای يەكدا دەرۇيىشتىن و سلاۋيان لە يەك دەكىد و دەيانپىرسى كەى شۇرىش بۇو دەدات.

پياوانى چاخانەكە يەكەم كۆميتەي شۇرىشكىرىانەيان دامەزراند، ئەلياس ئەندامى كۆميتەكە بۇو. موجته با موراد تاكە كەس بۇو ھەموو رۇز ژەنرال ئەشكزادى دەبىنى و بۇوبۇو بە بەرپىرسى يەكەمى كاروبارەكان. ئەو ھەمووانى پاسپارد دان بە خۇياندا بىگىن و تا فەرمان لە خودى ئەشكزادەوە دەرنەچىت، دەست نەكەن بە شۇرىش. ئاگادارىكىرنەوە كارى تاڭرەوانە سزايى شۇرىشكىرىانەي دەبىت و زيان بە پلانەكانى ژەنرال دەگەينىت. ئەندامانى كۆميتەكە داوايان لە ھەمووان كرد ژيانى ئاسايى خۇيان بىزىن و چاوهېرىنى ساتى دەستپىكىرنى شۇرىش بن. خەلکىش لە ھەموو شويىتىك چاوهېروان بۇون، چاوهېروانى بەشىتكى ھەميشەبى زيانيان بۇو، بەلام لايەنيكەم ئەم جارە دەيانزانى چاوهېروانى چى دەكەن. بە گىشتى ئەو رۇزانە دۇخى شار ئاسايى نەبۇو، بەردىوام ھەوالى ژەنرالمان دەبىست كە لە جىنگايدىك دەركەوتۇوه و كوبۇونەوهى بە خەلکانىك كردۇه،

دهمانیست شاند و رهوانه کراو و پهیامهین له گوندەکانه وە هاتوون و وەر
بچن بۇ حەج چوونەتە چەمى ئەروان و زیارتى مالى ژەنزاپانى کردە،
دهمانیست ژەنزاپ خۆی لەگەل ئاسنگەرەکان، دارتاشەکان، جەنگاوهەکونەکان،
کەمئەندامەکان يان جووتىارەکان کوبۇتەوە. هەتا دەمانیست کە ھەندىك ل
کومىتە و سەركىزە حىزبەکانى دى بە نېتىنى پەيوەندىيان بە ژەنزاپ وە کردە
و پشتىگىرى خۆيان بۇ دەربىريوە. بەلام ھىزەکانى پاراستىنى نىشىتمانى كە
گروپىنىڭ چەكدارى مەشق پىنكراوى در و بىزەحم بۇون، كورەکانى قەمەرخان
و تەلارانى دروستىانىرىدبوو كەوتىوونە جموجۇل. ھەموو دەيانزانى سىخور
و ھەوالدىزى زۇريان لە نىو خەلکا چاندۇوە. بەلام كى باكى بۇو، ھەموو كارى
خۆيان دەكىد و ڑىانى ۋۇزانە خۆيان دەۋىيان و چاودەپى شىتىكى گەورە
بۇون.

ئەلياس لەو ماوهىدا دووجار لەگەل ژەنزاپ لە كوبۇونە وە گەورەكىاندا
دەركەوت. ژەنزاپ كە دەھاتە ناو خەلک و ۋۇزنانەنسەكان وينەيان دەگرت،
ھەميشە كۆملەنگى خەلک لە پشتىيە وە دەھەستان، خەلکانىك سەر بە پىشەى
جىاواز و شار و شارقىچەكى جىاواز، لە مامۆستاي قوتابخانەي سەرەتايىيە وە
تىياندابۇو تا دەگاتە دەستىگىز و قەساب و دەلاك و فەرمانبەرى بچوک. ئەشكىزاد
لە ھەموو شويىنگى بەدەنگىكى هيمن، بەلام جەسسور و دلىنا دەيگۈوت گەر
حوكىمانان بەزۇويى رېفورمى بىنەرەتى ئەنجام نەدەن، شۇرش دەست پىتىدەكت.
لە ھەر جىڭايەك ناوى شۇرشى دەبرىد، ھەموو لە دلەوه ئاگرىيان دەگرت و
خۇشىيەكى بىتسنۇور دايىدەگىتن و هوتافيان دەكىشى. خەيال و ئايدىياكانى ژەنزاپ
و دەھا ئەلياسىان مەستكىدبوو، ھېچ شىتىكى دى لە ڦىانىدا بۇ گىرنگ نەبۇو.
ئەلياس ئەو ماوهى بەس تاقى بەيانيان ئىشىدەكىد و دوا نىوەرۇان دواى ئەوهى
لە مزگەوتەكەى نزىكىدا سەرخەويىكى دەشكىاند، دەچوو بۇ چاخانەي داشەھارە
و لەگەل كۆمىتە يەكەمى شۇرشىدا كارىدەكىد. ناوى وەك شۇرپشىگىزىك و
كارگەردانىكى سەر بە بەرهى ئەشكىزاد خەرىكىبۇو دەكەوتە سەر زاران. ناوى

لەو يەكەمین لىستەدا بۇو، كە كورەكانى قەمەرخانى ويستيان بىيانلىرىسىن و لە زەنزاڭ بىانتەكىتىنەوە. نىوەرۇيەك كە دەيپىست دوكانى دەلاكىيەكەي قىلبكتەن بېھىت بۇ خەۋى نىوەرۇان، دوو لە ئەندامانى سوپاى نەھىنى پاراستىنى نىشىتىمانى دەورىان گرت و بە ھىزىز هەر دوو دەستيان لە كىرفانەكانى دەرهەيتا و توند بە دەمدا نوساندىيان بە دیوارىكەوە و ملىان بادا و بە ھەموو ھىزىيان ئەزىزىيان لە پشتى گىركەد و سەريان چەقاندە دیوارەكە. ھەموو پىبوارانى پىكا و خەلکانى نويزىكەر كە دەستە دەستە دەچۈون بۇ مىزگەوت، بىينيان بە ھەموو ھىزى خۇيان چەند جارىك سەرى ئەلىاسىيان دا بە دیوارى دوكانەكىيدا و خۇينىكى زۇر لە لووتى ئەو بەستە زمانەوە فيچقەيىكەد. يەكىكىيان توند رايىكىشا و لە دیوارەكەي دوور خستەوە و پالىكى بەھىزى پىوهنا بۇ سەر زەھىيەكە، كە بىنى كەوتوھ، قاچى نا بەسەريدا و پىيگۇوت «جارى داھاتتو قاچ نانىن بەسەرتا، بەلكو يەكسەر پانىدەكەينەوە بۇت»، دواجاريش شەقىكى توندى لە پشتى ھەلدا و بىنخەيال لەگەل ھاپىكەيدا سوار ماشىتىكى بىزىمارە بۇون و دووركەوتتەوە. كە رۆيىشتىن، ھەموو لە دەورى ئەلىاس كوبۇونەوە، بىينيان چۈن خۇين لە دەم و لووتى دەبروات و جلهكانى سووربۇون، بىينيان چۈن بۇ چاولىكە شكاوهكەي دەگەپىت، كۆمەكىانكىردى دەستىتە سەر پىن، ھەموو وايان دەزانى ئىستىدا دەستىدەكەت بە گىريان و دەترىسىت، بەلام گەرجى سەر و سەمىطى ھەمووى خۇين بۇو، تەفيكى رۆكەرد و دەستى خستە كىرفانى و گۇوتى «شۇرۇش چەند بۇزىكى تى دەست پىتىدەكەت، دەبىت دەست پىن بىكەت، ئەو كات دەزانىن چۈن ھەقى خۇمان دەستىتىن». ئەوە تاقە پىستەيەك بۇو كە لە ئەلىاسىيان بىست. ھەندىك چۇونە ژىربالى و بىرىدانە ناو مىزگەوتەكەوە، لەوئى دەمچاۋىيان بۇ شت، كەسانىك لەوانە سويندىيان خوارد كە ئەوانە دەناسىن كە لە ئەلىاسىيان داوه، ھەندىك خەبەرى ئەوەيان ھىنا كە پىاوهكانى قەمەرخانى تەقەيان لە مەلائى مىزگەوتىكى و تىمارپىچىكى خەستەخانە و موجتەبا موراد كردوھ، بەلام خۇشبەختانە كەسيان بەسەختى نېپىكراپۇون.

له دوای ئه و پوداوانه نیراده‌ی شورش پندر کلپه‌ی سه‌ند. ئەلیاس نیواره
له چاخانه‌که پوداوی پلاماردانه‌که‌ی گیدایه‌وه، يەکم جاری بورو له زیانیبا
بدهنگی وا بەرز بۇ خەلکانیکی زور بدويت، كەس هەستى به دوونلى و ترس
نەکرد له دەنگیدا، بەلكو وەك پیاویك ھاتە پېشچاویان كە بروای تەواوەتى ب
شىنىك ھيناوه و بپرياري داوه بۇي بجهنگىت. كە برووى كردد ئەوان بە «خەلکانى
شورشگىر» ناوى هينان، چەند جاريکىش بە شانازىيەوه گوزاره‌ی «ئىقىمى
شورشگىر» بەكارهيتنا. ئەو وشانه له دەمى دەلاكىكى سەربراست و هەميش
سەنگىنى وەك ئەلیاسدا شىنىكى نوى بۇون، بەلام هەموو زانيان كە نيرادىيەك
لەم پیاوەدا دروستبووه تا كوتايى لەگەل شورش و ژەنرالدا بجهنگىت و هەموو
قوربانىيەكىش قەبۇولېبات. ئەلیاس بە پىچەوانى چاودەروانى هەموومانه‌وه
ورد و جوان باسى له پىيوىستى شورش كرد، زىرەكىيەك له دەنگ و نىگايدا بۇ
تا ئەو كاتە كەس وەها رۇون هەستى پى نەكربۇو. بەلام بروويكىرده ھاوريكاني
و بەدەنگى بەرز گووتى «ھەموومان ھىز و وزدى نەھىنى له ناوماندایە كە
شورش دەيىتەقىننەوه». باسى له وە كرد ئىستا سەركىرەدەيەكى مىزۇوېغان ھەيە
كە دەتوانىت «بزوتنەوهى شورشگىرى كۆمەلانى خەلک» بەرەو پېش بەرىت،
ھەماست و بپروايەك له چاويدا بۇو كەس نەيدەزانى سەرچاودەكەي له كويۇد
دىت، بەلام بە خروفشىكى زورەوه بە ھاوريكاني گووت «لە قۇناغى داھاتوودا،
شورشگىران دەبىت خۇيان تەواو بۇ شورش تەرخانىكەن، گەر وانەبىت
شەكان ھەر زۇو دووبارە بە لارىدا دەرقۇنەوه». لە ساتەوه هەموو ئەلیاسى
دەلاكىان، وەك سەركىرەيەكى شورشگىر تەماشادەكىد. ئەو بە رۇونى گووتى
كە كىشەي زۇرەبى راپەرين و شورشەكانى پېشىو نەبۇونى سەركىرەيەكى
مىزۇوېي بۇوه، بەلام ئەم جارە ئىمە ئەو كىشەيەمان نىيە. وشەكانى پېپۇون له
مەحەبەت و بىزى ژەنرال. ھاوريكاني بە چەپلەرېزان و هوتافى شورشگىران
پېشوازىيان له وته كورتەكەي كرد، ھەندىكىيان جۈشىان والە بان بۇو
دەيانويسىت ھەر ئىستا شورش دەست پېتىكەن. ھەندىك بە دروشەمه وە دېزى

بۇرە گەندەلەكانى قەمەرخانى و بىچۇوو دىزەكانى تەلارانى چۈونە بەر دەركى پاھانەكە و ويستيغان يەكەم خۇپىشاندان رابكەين، بەلام ھەر زوو ئەندامانى يۈمىتەي يەكەم ئارامىيانكىرىنەوە و گۇوتىان «گەر ھەموو شىنک بە وردى ئامازە نەكراپىت بۇ شۇرۇش، دوزمنان بە ئاسانى سەركوتىاندەكەن». بەو جۇرە بۇ كە گەرانەوە دواوە.

دكتور دەرياس دواى رواداوى دەلاڭخانەكە ترسىنگى زۇرى لە ژيانى براكەي ھەبۇو، دەبىيىنى ھېزە ئەمنىيەكان لە ھەموو جىنگايەك بلاوبۇنەتەوە، دەشىپىسىت كە شۇرۇش لە زووتىرين وادەدا دەست پىتەكەت. لە وەتەي دەنگىپاسى شۇرۇش گەرمبۇوبۇو كەمتر ئەلياسى دەبىيىنى. ئەو زۇربەي شەوانى لە بىنکەي كۆمىتەكە دەبرىدە سەر، لەگەل ھەندىك ئەندامى تردا شەوان سەردانى خەلک و كەسايەتىيەكانى ناو بازارپىان دەكىد تا دەنگىيان بۇ ژەنرال و شۇرۇشە چاودەروانكراوهەكەي مسۇگەربەن. ھەموو سەرنجىيان دا لە و كاتەوەي ئەلياس ناچىت بۇ ھېزمان سىتى، دەرياس شەوان تا درەنگ لە ئەرشىفەكەدا دەمەنچىتەوە. بەردهام خەرىكى كۆكىرىنەوەي تىبىنى و نوسىن بۇو. خەيالى بۇو لىرە درېزە بە بابەتى دكتوراکەي بىدات. لە بەرچاوى ئەو واھىمە و تەوهەھوماتى كوشىندە لە ھەموو شوينىك بۇو، لە شارەكەدا، لە نوسىنەكاندا، لە كىتىب و ۋۇزىنامەكاندا، لە وتارى سىياسىيەكاندا، بەلام دەيزانى كەس ناويرىت دەستكارى ئەو خەيالات چىت و پىرتانە بىكەت كە سىاسەت لە مىشكى مەرۋەكەكاندا دروستىاندەكەت، ترسىنگى قۇولى ھەبۇو كە ئەلياسى براى و خەلکى، قوربانى سەرددەمەنلىكى تازەسى و دەم و خەيالات بن. لە ناخەوە دلىبابۇو كە براكەي بۇتە دىلى بىرۇكەيەك كە تۈندە خەرىكە ھەموو شىنگى دى لىيدەستىننەتەوە. بەلام خۇشى لە ناوهەوە دوودل بۇو، شىنگى پارچە پارچەيدەكىد، بەجۇرىك خالى و بىئىمامانچ بۇو لەوە دەترسا بىر لە خۇرى بىكەتەوە، خەلکى كە رەفتارپىان دەبىيىنى لەسەر شەقامەكان ئاسايى و سادە نەدەھاتە بەرچاوابىان. رۇيىشتىنى پېرىبۇو لە دوودلى، زۇرجار دەيانبىنى دوو سى جار رۇو لە جىنگايەك دەكەت و دەگەرىتەوە. زۇربەي كات بە تەنبا بۇو،

نوسینه کانی هه میشه له جانتایه کا بون که گردبوویه شانی و توند دهسته
پیوه گرتبوو. نهیده دویست هیچ که سینک بزانیت له سر چی دهنوسیت و به نیازی
چیه. تا ماوهیه ک دواتریش که س نهیده زانی خه ریکی کوکرنه وهی چ جوزه
زانیاریه ک بورو. ثو که سینک نه بون سه رنجی که س رابکیشیت، هه مو و ده
خوینده واریکی گوشه گیر و پرپرسیار دهیانیسی که ناتوانیت فیکر و خیالی
په رشوبلاوی خوی کوبکاته وه، نیمچه شیتیک که هه میشه بهر له وهی بگان
دوا پلهی شیتی، ده توانیت وه ربگه ریت و بیسے لمینیت هیشتا هوش و گوشی به
خویه وهیه تی.

له ماوهیه ده ریاس چهند جاریکی دی له نه رشیفه که دا رینکه و تی ژه نزالی
گرد. شه وانیکی دره نگ دههات بؤ نه وی، ده چووه قاتی سه ره و ده رگا کهی
داده خست و له وی ونده بونو. قاتی دووهم زور له قاتی خواره وه گهوره تر بونو،
ده ریاس به دریزایی ثو ماوهیه ژه نزال له وینبو به وردی گوئی شلده کرد،
بهلکو شیوهی جوله و ئاراستهی هنگاوه کانی بیسیتیت، بهلام دیار بونو
ژه نزال جوزه پیلاویکی له پنده کرد ده نگی نه یهت. ده ریاس جاریک هه ولیدا به
نه سپایی بچیته سه ره و له ناو نه رشیفه که دا بؤی بگه ریت، بهلام ژه نزال
ده رگای بهشی سه ره وهی له دوای خویه وه قفلده کرد. ههندی جار له ناكاو
ده دده که وته وه، به هینمنی به به رده میدا تیده په بری، بواری نه ده دایه بیوه ستینیت،
نهیده هیشت پرسیاری لینکات، شیوهی رؤیشن و تیپه رینی له ده رکه وتن و
رؤیشنی تارما بیه ک ده چووه. هه میشه سلاویکی کورتی ده کرد و ده رؤیشت،
به شیوهی رؤیشنیدا پنده گووت که نایه ویت هیچ که سینک کاتی بگرینت و
بیوه ستینیت. دل نیابوو نه دکتوره گنه جهی تازه له نه وروپا هاتوته وه دهیان
پرسیاری شیتانه هه یه ده رباره هه و شوېشی هه مو وان چاوه رو ایندە کەن،
بهلام کهی ژه نزال کاتی بؤ نه و قسانه هه بونو. به قسەی نه یارانی بیت، ژه نزال
هیچ کات خوشی به روش نیبران و نه هلی قەلم نه هاتووه. نه وهی هه روا بیبا یه خ
بهلایدا ده رؤیشت و ده چووه سه ری، ده ریده خست نایه ویت له گەلیدا بکه ویت

رەمەتەقە و قىسەوباسەوە. ئەوهى دەرياس دەيتوانى بىكەت تەنبا ئەوه بۇو
كاتىك دەروات، خىرا دواى ئەو سەربكەويتە سەرەوە و تا ئەو كاتەي ژەنرال
لە تارىكى كولانەكەدا وندەبىت لە دواوه تەماشايىكەت. هەمېشە دواى رقىشتىنى
ژەنرال بەوردى ئەرشىفەكەي دەپشىكى، بەلام ھىچ ئاسەوارىكى نەدەبىنى،
پىنەدەچوو ژەنرال دەستكاريي ھىچ شتىكى كردىت. پرسىيارىك كە ئازارى دەدا
ئەوه بۇو: ژەنرال چى دەكەت لەم ئەرشىفەدا؟ هەرچىيەكى دەكىد، وەلامىكى
رۇونى دەست نەدەكەوت.

دەرياس هيىدى هيىدى ھەستى بە ترس دەكىد. نە ويىرای ھىچ پرسىيارىك
دەربارەي ژەنرال لە سەيد بورهان و كچەكەي بکات، نە ويىرای بە وشەيەك
دەربارەي سەردانەكانى ژەنرال بۇ ئەلىاسى براى بدۋىت. هيىنە ھەيە لە
دەفتەرى تىبىنى و ياداشتە رۇزانەكانىدا، بە درىزىي و لەگەل نىشاندانى ھەموو
گومانەكانىدا چىرۇكەكەي نوسىيەوە.

رۇزانى دواتر دەرياس وەك ھەموو ھاولاتىيان چاوهپروانى شۇرۇش بۇو.
ھەموو رۇزىك دەنگۈزى ئەوه بلاودەبووھوھ كە ئەمشەو يان بەيانى شۇرۇش
دەست پىتەكەت، بەلام شتىكى ئەوتق رۇوينەدەدا. ژەنرال ھىچ كاتىك بە رۇونى
فرمانى دەستپېكىرىدى شۇرۇشى بە لايەنگرانى نەدەدا، وەها بۇو وەك بىيەوەيت بە
ھەدەشەي شۇرۇش نەيارانى بىرسىيەت. رۇزەكان و ھەفتەكان تىپەپىن و ھەموو
بەيانىيەك دەيانگۇوت ئەمرۇ شۇرۇش بلىسە دەستىيەت، بەلام لە برى ئەوه
ھەوالى سەردانەكانى ئەشكىزامان دەبىسىت بۇ بىنكەي پىكخراوەكانى ژنان، بۇ
سەنتەرەكانى لاوان، بۇ سەندىكاي ھونەرمەندان، بۇ كۆچەي كوتىرفرۇشەكان،
يان دەمانبىسىت پىياوه ئايىننەكان، سەرەنلىك عەشرەتى گەورە چۈونەتە
چەمى ئەرۇان و لە بەردهم ژەنرالدا سوپەنديان خواردوھ كە لەمرقۇھ ئەو
بە سەرقەكى راستەقىنەي خۇيان دەزانىن. شەوانەش ھەوالەكان باسيان لە
كۆبۈونەوەي دووبارە و توند و بىئەنjamى نىوان ژەنرال و سەرەنلىك ترى حىزب
دەكىد. لەسەرىيەكى دىشەوە ئەلىاس و ھاۋپىكەن بەردهوام بە ھەمان جۇش و

خروشی روزی یه کمهوه هانی هه مووانیان ددها چاوه روانی ساتی شورش بن
و پهله نه کمن تا ژه نرال کاتی گونجاو بتو شورش دیاریده کات.
به یانیه که والگه لینکی زور که وته بازاره وه که ئهندامانی کومیته یه که می
شورشیش پشتراستیانکرده و، شه و سه عات هه شت کوبوونه وه یه کی گرنگ
پووده دات، گهر ژه نرال له گهل سه رانی حیزبدا نه گاته ئه نجام، ئه وا بریاره
هه رهه شه و شورش رابگه بینت و راپه رین دهست پیتکات. هه واله که ودها
بلاآبو وه ده ریاسیش له ده می فه رمانبه رانی ئه رشیفه وه بیستی. له گهل گرنگی
هه واله که شدا، ده ریاس هه ستی نه کرد واجبیتی شتیکی جیاوازتر له رفزان
ئه نجام بdat. به جوریک خوی به نامق و لاته ریک ده زانی وای هه ستده کرد
سهر به هیچ به رهیه که له به ره کانی شاره که نییه و خوی له ناو ئه مملمانیه دا
نایینه وه. له راستیدا نه یده زانی گهر بشیه ویت و به هه مو خواست و
ویستیکه وه هه ولبدات، چون به شداری له شورشدا بکات؟. هیچ شتیکی له سهر
مانای ئه و شورشه نه ده زانی که با سیانده کرد. شورش وه ک زورینه ی و شه کانی
تر که خه لکی شاره که به کاریاند هه بنا، مانایه کی نه بیو، شتیک بیو ده شیا به هه
چرت و پرت و واتایه کی ناروون پربکریت وه، به لام و شهیه ک بیو هه مو خه یال
و خولیای شاری داگیر کر دیو.

له و کاته وهی له ئه لیاسیان دابیو سام و بیمیک نیشتیووه سه دلی و له
هه مو شت ده ترسا، چه کداره زوره کانی ده بینی له سه ر شه قامه کان و دلی
ده که وته ته په ته پ، به ئهندازه یه ک ده ترسا هه ولبدات خوی بشاریت وه، به لام
سه رو خساری به جوریک ساده و بیزیان و لاواز ده ردکه وت هه تاله خاله کانی
پشکنیندا نه بانده و هستان، هه مو وه ک غه ریبه یه کی بیوهی ته ماشا بانده کرد که
یه ک جار بیبینیت، ئیتر بیناسیت وه. قره ره شه زور و ره نگه سپیه بزرکاو و
چاویلکه که شتیکی عاده تی و زور بینراو نه بیوون. پیاویک بیو ده بیان بینی، به لام
هه ستیانده کرد له وه بیزیان و بیوهی تره سلی لی بکه نه وه یان بایه خی پیبدن یان

راییگەن ياخود هەتا حورمەت و ریزیگى زورى بۇ دابىنن. لەو ماوهىدا دەرياس ھەموو پۇزىك سەردانى دايىكى دەكرد، خواردىنى بۇ دەبرد، دەرمانەكانى دەدایيە و پۇز دواى پۇزىش ھەستى بە بىھىزى و خراپبۇونى بارى تەندروستى دەكرد. دايىكى بە دەست ونبۇون و سەرقالى ئەلياسەوه پەريشانبۇو، بەدەست كەمەرخەمى ئەم پۇزانەي كورە غەمخۇرەكەيەوه دەينالاند. چەند سال بۇو بە بۇون و خزمەتى ئەو راھاتبۇو، ئىستا ئەم كورەي ديكەي ھەميشە شېرەزە و پەرت و لاواز دەردىكەۋىت، جە لەوهى كە هيچ يەكىن لەو قسە سادە و دلگەرمىكەرانە نازانىت كە جار جار ئەلياس بۇي دەكەت، هيچ لە چىرۇك و سەربوردى ناو بازار و خەلكىشى بىن نىيە كە ئەلياس شەوانە بۇي دەگىزىرىيەوه. ئەم كورەي لە يەكىن دەچىت كەوتىتە شارىكەوه لە زمانەكەشى تىنەگات. بەلام ستارەخان هيچ شىتىك لەو دىياردانەي پى نائىسايى نەبوو، كورەكەي لە مەندالىيەوه مەخلوقىنى دابپاوا بۇوه كە تەنبا پرسىيارى نابەجى و سەير و بىتوهلامى كردوه. وەك دايىك هيچ كات چاوهەروانى كارىكى گەورەي لەم مەخلوقە زەبۇونە نەبوو كە وەك دەيگۈوت «عىلەم مېشىكى تىكاوه». دايىكى لە سەعاتەكانى وريايى و ھۆشتىزىدا دووجار پىتىگۈوت «گەر واپىت كورەم، باشتە بچىتەوه بۇ غەرېبىيەكەي خۇت لە ئەوروپا. لەوه دەچىت لە زمانى ئەو قەومانە زىاتر تىبىگەيت تا زمانى ئەھل و كەسوکارى خۇت». بەلام ھەموو دەيانزانى دەرياس خەمخۇر و دلگەرمانە خزمەتى دايىكى دەكەت، كە دەستە لەرزۇك و چاوه كزەكانى ھەلگى نىشانەي مەرگىنلىكى نزىك بۇون. ئەوهى لاي دەرياس سەير بۇو، ستارە خانى دايىكىشى گەرجى لە بارىنەكى تەندروستى خراپدا بۇو، كەچى بەردىوام دەپەرسى «دەرياس كورەم، شۇپەش رووى نەدا؟». نەك هەر ئەو، زۇر جار ئەو ژنە دراوسىتىانەي لاي دايىكى كۈدەبۇونەوه ھەمان پرسىيارىاندەكىد، دوكاندارەكانى كۆچەكە، پىرەكان لە بەر دەرگا، ميوەفرۇشە دەستىگىزەكان، ھەموو چاوهەروانى شۇپەش بۇون. شۇپەش لەلایان وەك ھاتنە خوارەوهى رىزگاركەرىك بۇو كە دەبۇو زۇوتر بىت. وەك

له چاوهروانی بهله مینکدا بن بهرهو بههشت ههليانبگريت، ئاوها چاوهروانی
شورشيان دهكرد.

بو دهرياس شتيكى سهير بwoo، كه تهواوى خەلکى شارهكە بەوجزوره
چاوهروانی شورشيان دهكرد. جاريڭ لە دايىكى پرسى «دايە تو بۇ لە شورش
دهپرسىت، شورشىت بۇچىيە؟». دايىكى بە دەم ئازارەكانىيە وە پىنگۈوت «من
لە عمرى هيچدا نەماوم، بەلام دەلىم بەشكىم باوكت لەگەل شورشدا بىنەوە».
دaiيکى تەنيا كەس نەبwoo، كه چاوهروانى ئەوە بwoo شورش مردووەكانى بۇ
زىندوبكاتەوە. لە ھەندىكى دىكەي بىست كە لەگەل سەركەوتى شورشدا
ئىتر نەخۆشىيەكان چاك دەبنەوە، ئازارەكان دەپەرن، مندالەكانىش سەر راست
و ھىمن بەباردىن. دهرياس بىئەوەي بويزىت ئەو رىستەيە لاي ئەلياس يان
لاي ھىچ يەك لە ھاورىكاني ئەرشىفەكەي بدرىكىنەت، لە دەفتەرەكانىدا زۇر بە¹
كورتى و بە خەتىكى خواروخىچ نوسى «شورش دەرگا لەسەر سەرەتە مىنگى
تازەي خورافات دەكاتەوە». دلىابوو ھەر كەسىك رىستەكەي بىبىنەت تىتىنگات،
بە رىستەي خويندەوارىكى حىسابدەكەن لە ناو واهىمە و ئەفسانەكانى سەرى
خويىدا ونبۇوە. ھەرواش بwoo، ھەموو وەك پىاويكى ونبۇو لېيان دەروانى، چونكە
دللىابووين ئەویش ھەر وەك پىاويكى ونبۇو لە خۆى دەروانىت.

رۇزى بوداوه گەورەكان، ئەلياس بەيانى زوو چوو بۇ لاي دهرياسى براي
و ئاگادارىكىدەوە كە ورياي خۆى و دايىكى بىت، چونكە ئەگەرىكى گەورە
ھەيە ئەمشەو يان سېبەي شورشى راستەقىنه دەست پىنگات. پىنگۈوت «كە
شورش دەستى پىنگىدە، من تا كوتايى لەگەل ھەقالانى شورشىكىدا دەبم، بە
كارى دەغەل و نامەردانى دەزانم شورشىكىغان بەجىبەيلم». دهرياس كەمىنگى
ئازەحەت گووتى «دايىكم پتويسىتى بە تويە، بەشى زۇرى ژيانى لەگەل تۇدا
برىقەتسەر. دلى بە من ئاسوودە نابىت. ئەم رۇزانە تا دى بارى لە خراپەوە
بۇ خراپىت دەچىت، لە سەرروو ھەموو شتىكىشە وە زۇر دەتىرسىت». ئەلياس بە
ھېنى و بە خەندىيەكەوە كە كەم لىنى دەبىنرا، دەستى خستە سەر شانى براكەي

و گووتى «ولاتكە و شارەكە پېتۈيستى زۇرترى بە ئىتمەيە، لە ئىستادا خزمەتى ژەنراڭ پېش ھەر كار و خزمەتىكى ترە».

ئەو رۆزەش سەرەتا ھەموو شىتكە ئاسايى بۇو، دەرياس وەك رۆزان چوو بۇ سەر كار و نىوهەرق گەپايەوە لاي دايىكى. دايىكى لە شەوهە زۇر ناساغ بۇو، ھىند نەخۇش بۇو دەرياس ناچاربۇو بە پەلە دكتورىك بانگەيشتى مالەوەبکات، پىندەچوو ستارەخانى پېر ھىدى ھىدى ئارەزووى ژياني نەمەننەت و بەرەو مالئاوايى ھەمېشەيى خۇرى ئامادەبکات. سەرەتەمانى خۇرى، ژىنلىكى وریاى قسە لە جىبىوو كە بە لىزانى و زىرەكى ھەمۇوانى سەرسامىرىدۇو. تانە بازىكى وا دەستوپىرىد بۇو كەس نەيدەۋىرلا لە نزىكىيەوە قسەي بەرز و نزم بکات. ھەر كەس پىستەيەكى توينىكلارى تىپىگەرتايى، بە چەندىن تانەي مزر و تەشەرى جەركىر وەلامى خۇرى وەردەگەرتەوە. ھەمۇو بە دايىكى ئەلىاس بانگىياندەكرد، بەلام ناخەزانى لە پېشىوە ھەر «دەلە ئەستى» يان ناولىتىباپۇو. ئەو رۆزە كە دكتورەكە پېشىنى وردى بۇ كرد، گووتى ورده ورده پېرى كارى ناخەزى خۇرى دەكەت و دلى لاۋازبۇوە و ئەوهى دەكەرىت تەنبا چەند دارويەكى دىارييکراوە كە دەبىت بىخوات و ئەوهى دەمەننەت وە لە دەستى خودادا يە. دەرياس چەند جار ويستى دايىكى بگوازىتەوە بۇ بىمارستان، بەلام پېرىيەنە نەخۇشەكە هەتا لە سەرەمەرگىشدا سەرسەخت و نەزەنەوت گووتى «نامەوەيت لە ناو بۇنى دەرمان و بۇلە بۇلى سىستەر و نالەي نەخۇشاندا بىرم، خۇشتىرىن مەردن ئەوهىي ئىنسان لە بىدەنگىدا گىان بىدات بە دەستەوە». دەرياس لە دۆخىتكى سەختدا بۇو، داواى لە ھەندىك لە ژەنە دراوسىتىكەن كەن كەن تا شەو لە كار دىتەوە ئاگادارى دايىكى بن. كە لە مالى دايىكى ھاتە دەرى ھەستى بە جموجۇلىكى سەير لە سەر شەقامەكەن كەن كەن، مەفرەزەي ھىزە ئەمنىيەكەن بەشى زۇرى شوينەكائىيان گرتىپۇو، سەرسوچ و پەنا و پاسارىك نەماپۇو خۇيانى تىيا دانەمەززىنن. دەرياس، تەكسىيەكى گرت و لە پەنجەرەكەوە كەوتە ۋانىن لە جموجۇلى ئاٹاسايى خەلک و ھىزە ئەمنىيەكەن خاوهن تەكسىيەكە گۇرانى شۇرۇشكىرەنە لىتەدا و بە دەنگىنلىكى بىتىرس و زولال

گووتى «خەلکانىكى زۇريان لە دەرەوهى شار ھىنناوه و چەك و پارەيان داونەتى رېگالە سەرەلدانى شۇپش بىگرن، بەلام بۇيان مەيسەر نابىت، ئەمشە و جەنابى ئەشكىزەد بېرىارى شۇپش دەدات». دەنگى خاوهن تەكسىيەكەي زۇر دوور ھاتە گوي، وەها بۇو وەك لەگەل ئەۋى نەبىت، خۇشىيەكى لەوەدا نەدەبىنى لەگەل خاوهن تەكسىيەكاندا بىكەويتە گفتۇگۇ. ھەموو شىتىكى بۇ غەریب بۇو، لەو مۇسىقا شۇپشىگىزانەيەوە كە تۆمارى تەكسىيەكە پەخشىدەكرد تا دىمەنلى چەكىبەدەستە در و تۈقىنەرەكان كە نادىلنىا و دوودل سەيرى بېتىوارەكانىان دەكىردى. نەيدەزانى بۇ دەچىت بۇ ئەرشىفەكە، دوو جار ھات بە خەيالىدا بە تەكسىيەكە بلى بىگەرىتەوە و بچىت بۇ لاي دايىكى، بەلام دەستىكى نەھىنى بەرەو ئەرشىفەكە پالى پىوهنا. نا ھىچ شىتىكى نەبۇو بىكەت، ئەوه نەبىت جارىكى تر لە ياداشتەكانىدا بۇ چەندەمین جار بىنوسىتەوە، خەلک چاوهبروانى شۇپشىن. لەو چەند ھەفتەيەدا ئەو ရىستەيەي چەندىن جار لە ياداشتەكانىدا نۇسېبىوو. هىننە ئەو ရىستەيەي دووبارەكىرىبوو وە ئىستا خۇشى لە گوماندا بۇو، ئايا ئەویش وەك ھەموو ئەوانى تر لە چاوهبروانى شۇپشدا نىيە؟.

ئەرشىفەكە چۈل بۇو، بەلام ئەمۇرۇ كارىگەرىي بىندەنگىيە ئاسايىيەكەي رۇزان لەسەر دەرياس گەورەتربۇو، گەرجى پېتىتىيەكى زۇرى بەم ھېمىننە ھەبۇو تا بەسەر شېرەزەبى و ماندوينى پۇزىكەدا سەربىكەويت، كەچى ھەستىكىردى ئەو فەزايىيە لە دەرەوه زالە دىزەيىكىرىدۇتە ناو ئەرشىفەكەوە، دىزەيىكىرىدۇتە جىهانى بۇخى ئەوهەوە، ھېمىننى بار لە دەستپىنگىيە گەردەلۈول لە ناو ئەرشىفەكەشدا بالادەست بۇو. زۇر لە بىندەنگىيەكە ترسا، بەجۇرىك ويسىتى ھەلبىت و بىگەرىتەوە بۇ مال، بەلام ترسەكەي لەو گەورەتى بۇو بتوانىت بجولىت، دلىنابۇو شىتىكى ترسىنەك روودەدات و پېتىستە نەچىتە دەرى.

بە ھېمىننى دەرگائى ژۇورەكەي خۇى داخست و گلۇپەكەي كۆزاندەوە و لە تارىكىدا دانىشت. ھەموو گىانى گوي بۇو، ھەستىكىردى گوئى لە دەنگى پېنى بېتىوارانە كە لە كۆلانەكەدا دەرقۇن، بەلام ھەموو شتەكانى تەنبا ھەست بۇون،

هەستىكىرد گوينى لە ھەندىك قىسىم، گوينى لە دەنگى بەلۇعەيەكە لە جىڭاپەكى دوور تىكەدەكتەن، گوينى لە ژۇنىكە بەرددەواام كەسىك باڭگەكتەن، گوينى لە دەنگى مەكىنەيەكى درومانە، بەلام ھەموو تەنبا ھەست بۇو... لە ھېچ شتىك دلىنا نېبۇو. دواي دوو سەھات نوقمبۇونى تەواو لە بىتەنگىدا، لە ناكاو، وەك خىويك، وەك تارمايىھەكى بىن وادە و بىن پرسىيار ژەنزاڭ لە بەرددەميدا قۇوتىبۇوەدە، دەركەوتى ژەنزاڭ ھېننەن كەپپەر بۇو، خەرىكىبۇو لە ترسدا بقىزىنەت. بە ھېچ جۈرىك نە گوينى لە دەنگى كلىلەكەي ژەنزاڭ بۇو، نە گوينى لە دەنگى پېنى بۇو، نە ھېچ سرتە و ورتەيەكى ترى ليوهەتاتبۇو، بەلام لە ويادا بۇو، لە بەرددەميدا، لە پۇناكىدا، لە ژىز ڭلۇپىنکە كە ئەو خامۇشىكىردىبۇو.

بە راچەكان و ترسىنەكە وە گۇوتى «ھئا، ھئىئا، ھــ».

ھەموو گىانى دەلەرزى، دەركەوتى ژەنزاڭ وەك دەركەوتى تارمايىھەك بۇو. ژەنزاڭ ھەستى بە ترس و راچەكانى ئەم دكتورە سەيرە كەدە كە لە ھەموو فەرمابىھەرانى تر زياڭىز كات لە ئەرشىفەكەدا دەباتە سەر، بەلام حالى ژەنزاڭ خۇشى لە باش نەدەچوو. دكتور بە دەم ترس و دەلەرزىنەوە گۇوتى «ھەھەھەئى». جەنابى ژەنزاڭ، جەنابى ئەشكىزاد». دەنگى دەلەرزى و لەشىشى لە گەلەيدا دەلەرزى. بە پېنى دەنگوباسەكان بىت، دەبۇو ژەنزاڭ ئىستا لە كۆبۈنەوەيەكى گىنگ و چارەنۋىسساز بىت لە گەل سەركردىيەتى حىزب. بەلام ئەوەتا ئىستا بەرامبەر ئەم وەستاواھ و وەك بىيەوەيت بە چاوا سزايى بىدات، پەشۇكاكا سەيرىدەكتەن.

ژەنزاڭ لە گەل ئەوەي خۇراڭر و دلەرق دەرددەكەوت، بەلام ماندووبۇو، پىنەچوو رايكىرىدىت يان لە شتىكى ترسناڭ ھەلھاتىت. لە ماندوونىتى و بىنھيزىدا، بىئەوەي سلاوبەكتەن كورسىيەكى راکىشا و بەرامبەرى دانىشت. كى بۇو ئەم پىاواھ؟ مەرۇف بۇو يان تارمايى؟ ھەر چىيەك بىت، ئىستا شېرزە و ھىلاك بەرامبەرى دانىشتووھ، ھېچى لەو سەرۇكە ئەفسانەيەن نەدەچوو كە شەو و رۇزى ناوى لە سەر زمانى خەلکە، پىاوانىكى لاواز و درېز و سەرسىپى، بە رۇخسارىكى

ترساوهوه. به دهنگه گر و نيمچه توردکهی خويهوه گووته «چى دەكىت لىرى؟»
لىره چى لىيە وا كاتى خوتى پىوه دەكۈزىت؟ لىره لم دنبا دلەدقەدا بە تەملى
ئىرە فىرى چىت بكت. لە دەردوه خەلکى گوشتى يەك دەهارن، ئىسقانى يەك
دەشكىن، برا رەحم بە برا ناكات، ئەم ئەرشىفه چىت فىردىكەكت؟». دەرياس
سەرسام لە قسەكانى ژەنرال، دەستەپاچە و نادىلنيا گووته «جەنابى ژەنرال، مەن
مېڭۈم خويىندوه، مېڭۈم بوارى منه، لە زانكۆ كارم دەستتەكەوت، ئىرە... ئەم
ئەرشىفه بەكاردىنم. ئىرە بەكاردىنم بۇ درىزەدان بە باپەتكەم».

دەرياس دەنگى دەلەرزى و دەستى دەلەرزى و نېيدەزانى خوى چۈن
كۆبکاتەوه.

ژەنرال وەك لە شتىك بىرسىت گوينى بۇ دەردوه را دەدىرا، بە وردى گوينى
ھەلسىتبۇو و ھەستەكانى تىزىكىرىبووه، عاردقەيەكى زۇرى دەردابۇو،
بۇ يەكەم جار دەرياس سەرنجى دا ئەنگوستى جەڭەركەمى توند دەلەرزى.
دواى قسەكانى دەرياس چەند چىركەيەك مت و گويفولاغ وەستا و ويسىتى بە
ھەستەكانى ھەموو دەرۋوبەر بخويىنتەوه. كە هيچى گومانلىكراوى نېبىست، بە
ئەسپايى گووته «ئىرە؟ ئىرە چى تىدايە بەكارىبەنىت، ئەرشىفينىكى ھەزار، زۇر
ھەزار. هيچى تىدا نىيە... كۆمەلىك كىتىپ و گۇفارى كۆنى بىسىوود. وانىيە؟».
دەنگى ھەردووكىان پېبۇو لە دوودلى

«من لىرە نېبۈم، من ھەر پۇلى شەشم تەواوكرد چۈوم بۇ خۇرئاوا،
ئاكادارى زۇر شت نېبۈم، ھەموو زانىارىيەك... جەنابى ژەنرال، ھەموو
زانىارىيەك چەند بىنرخىش بىت بۇ من سوورىنىكى ھەيە».

ژەنرال ئەمجارە بە جۇرىكى جىدى لېپروانى، وەك ھەولبدات خوى كۆبکاتەوه
و بەسەر پەشىوبييەكەى خۇيدا سەربكەويت گووته «پىت بلەم... خۇت ماندۇو
مەكە. ئەم شارە قەت ناتوانىت ئەرشىفى ھەبىت. قەت». «بۇ جەنابى ژەنرال
بۇ؟». دەستىكى راوهشاند و وەك پەرسىيارىكى بىتماناي بىستىتىت بە دەنگىكى گر
و تورە گووته «لە بەرئەوهى خەلکى ناچارن ھەموو شتىكى خۇيان بشارنەوه.

هەموو نەسەر و نىشانەيەكى نىشەكانى خۇيان بىسووتىن. نابىت كەس لە دواى خۇمان بىزانىت ئىمە كى بۇوین و چى بۇوین، كەر زانىشىان دەبىت چەند سالىك دواى مەدىنەمان بىت. ئەو كاتەي كە خەلک ھەقىقەتىشىانلى دەبىتە ئەفسانە. بەشى ھەرە زۇرى خەلکى وادىكەن، ھەموو شىتكى خۇيان دەسووتىن». دەرياس كە ھەمىشە راھاتبۇو لە پرسىيارىكەوە بازبىدات بۇ پرسىيارىكى تر، كونجكول و ناثارام دوپاتىكىردهو «بەلام بۇ وايە، بۇ؟ جەنابى ژەنزاڭ من لە بېچ شىتكى ئىدە تىناڭمە، هېچ پرسىيارىك لىرە وەلامى نىيە، بۇ؟».

ژەنزاڭ جارىكى تر وەستا و ھەولىدا بە ھەموو ھەستەكانى دووبارە دەوروبەرى خۇى بېشىكتىت، ئىستىكى كەميك درىزى كرد و بە دەنگىكى قوول و جىدى گۇوتى «دەزانم تو لىرە غەربىيت، دەزانم، ئەوە تەنبا سىفەتى باشە لە تۇدا، من حەزم بە چارەي ئەم منهودر و رۇشنىقىرە ساختەچىيانە نىيە كە لە ئەورۇپا دەگەرىنەوە و دەيانەوەت بە شەھارەكانىان كلاومان بىكەنە سەر. ھەمووتان نیوھى مەلايەك ناتوانى كارتان لەسەر خەلکى ھەبىت.. بەلام ئەوھى تو بەم جۇرە غەربىيت و ناتوانىت بەشىك بىت لە شارەكە شىتكى باشە. ھەولمەدە تىبىگەيت... ھەولمەدە. شارەكە پىويىستى بە غەربىيەكى وەك تو ھەيە كە زۇر لەم بەدبەختىيەدا نەتوبىتەوە». دەرياس پرسى «من وەك غەربىيەك دەتوانم چ سوودىكەم ھەبىت؟ باوەرناكەم لە ئىستادا بىتوانم شىتكى بۇ شارەكە بىكەم». ژەنزاڭ سەرى لى نزىكىردهو و دەرياس توانى لە نزىكەوە ھەندى دلۇپە عاردقەي ورد و رەش لەسەر ناۋىچاوانى بىبىنت كە نىشانەي ترسىك بۇو لە ناوهەوە دەيخوارد، پىستى لە نزىكەوە لە پىستى جووتىيارىك دەچوو لە بەر زۇرى كار تاوهسۇوت بۇوبىت و رەشداڭەراپىت. وەك بە دەنگى كەسىك رېنمايىبىكەت گۇوتى «شارەكە ئاوينەيەكى ھەيە، لەو ئاوينەيەدا رەسمى مەخلوقىكى لەسەرە، ھەموومان كە دەچىنە بەر ئەو ئاوينەيە دەبىت لە مەخلوقى ناۋ ئاوينەكە بچىن، گىنگ نىيە دەمۇچاوى خۇت چۈنە، گىنگ ئەوھىيە ئاوينەكە چۈن دەتبىنەت، خەلکى شارەكە چۈن دەتبىنەن... ئىنسانەكان ھەموو شىتكى

ده سوتین، هموو شتنيکي خويان ده سرنه وه تا له وينه ناو ئاويته كه بېز...
 من هه ولده دهم چەند ساله له وينه يه بچم كه ئاويته كه داوايده كات، به وجزره
 ده چيته دلى خەلکه وه، گەر بته ويت ببىت به خەلکى ئىزە هەر شتنيك لە وينه
 ناو ئاويته كه نەچىت ده بىت لە خۇتا بىكۈزىت. گەر بته ويت غەرېب نەبىت دەپىن
 توش وابكەيت، بەلام تو ناتوانىت وابكەيت، دلنىام تو ناتوانىت وابكەيت. ل
 بەرئە وە فېرىبىه خۇت بپارىزىت، خۇت بە دوور بگرىت، لە دووره وە سەيربىكە و
 هىچ مەكە، هىچ، گەر شتنيكىشىت كرد با زۇر سەروكارت لەگەل خەلکدا نەبىت...
 هەتا ئاگات لەو ياداشتانەش بىت كە دەيانتوسىت».
 كەواتە ژەنرال دەيزانى ئەو چى دەنسىت، كەواتە بەدوايە وە بۇون و
 چاودىرىيەنكردۇه.

دەنگى ژەنرال هىچى لە دەنگى ئەو پىاوه نەدەچوو كە وتارە ئاگرىنەكانى
 دەرى دەولەت دەدا، زىاتر لە دەنگى مردووېك دەچوو گەرابىتە وە ئامۇزگارىيە كى
 گىنگ بە يەكىن بلىت. دەرياس بە پەشۇكانە وە گۇوتى «بەپىنى هەوالەكان بىت،
 دەبىت ئەمرۇ ئىيۇھ كۆبۈونە وە يەكىن گىنگتەن ئەنجام دايتت... كۆبۈونە وە يەكىن زۇر
 گىنگ». ژەنرال ئەم جارە زۇر بە ئەسپاپىي پېتىگۇوت «گۇيىگەر شۇرش ناڭرىت
 گەر خورافەتىك، ئەفسانە يەك، دىنېك خەلک نەجولىنىت. من زۇر بىرم لى كردىتە وە،
 ژەنرال كىيە، ژەنرال دەيكۈژن و تەواو، ژەنرال فيشە كىك دەنلىن بەسەرىيە وە و
 تەواو. كە سەرۇك كۆزرا شۇرۇشىش لەگەلەدا دەمرىت، ئەۋەتى هەيە ھەر وابوو،
 كە سەرۇك كۆزرا شۇرۇش تەواو دەبىت. خەلکى لە بەر سەركەر دەيەك يان بۇ
 رابەرىك شۇرۇشىدەكان، ئەو دەمرىت و شۇرۇش كوتايى دىت. ئىنسانە كان قەت بۇ
 خويان شۇرۇش ناكەن. سەيرى مىڭزو بىكە، سەركەر دەكان شۇرۇش دروستىدەكان،
 سەركەر دەكان. گەر كەسىنگ نەتowanىت دوايى مەدىنى خۇشى پېتىرىھوئى خەلک بىكەت
 شۇرۇش سەرنەنگىت... ئىيمە زۇر بىرمان لى كردىتە وە، زۇر».

قسەكانى ژەنرال بۇ دەرياس ئالۇزبۇون، كىن ئەوانەي زۇر بىرمان لى
 كردىتە وە؟ ئەوان كىن؟.

جارىكى تر بە وردى سەيرى ئەم پياوه رەشداگەراوه سەرسپىيە كىد و لە خۇى پرسىيەوە «دەبىت ئەم كەسە ژەنزاڭ بىت؟ كەر ژەنزاڭ چۈن لەم كات و ساتە گرنگەدا خۇى ھاۋىشىتۇتە ئەم جىڭايەوە كە بە هيچى نازانىت؟ بۇ دىتە ئەم ئەرشىفە فەرامؤشكراوه لاکەوتىيە كە بە ئەستەم مىوانىك يان خويتەرىك رېگايان تىىدەكەۋىت».

بۇ ئەوهى بىدەنگ نەبىت و بىدەنگىيەكەي گومان لاي ژەنزاڭ دروست نەكات بە دوودلىيەوە گووتى «خەلک ھەموو بە تەماي شۇرۇش، ھەموو ھىوايەكىان لەسەر شۇرۇش ھەلچنىيە». ژەنزاڭ ئەم جارە بە توند و تورپەيەوە دەستى دا بە مىزەكەدا «خەلکى دەزانىن كە شۇرۇش بى رابەرىنکى گەورە ناكىرىت، رابەرىش دەبىت كەسىنگ بىت لە عەقل و دل و خەيالى خەلکدا نەمرىت. ئەوه كورتەي ھەموو حىكايەتەكەيە».

دەرياس وەك بىيەوەيت پەستەيەك بلىت دوا نوخته بخاتە سەر پىتەكان و ژەنزاڭ ئارامبىكاتەوە گىلانە گووتى «دەبىت كەسىنگى مەزن بىت. وانىيە؟ كەسىنگى مەزن». دىسانەوە ژەنزاڭ بە دەنگە گىر و توندەكەي رېگاى لى بەستەوە و گووتى «ھىچ كەسىنگى مەزن بۇونى نىيە، بەلام خەلک بە عەقلە خورافى و ناخالىيەكەي خۆيان يەكىن دەكەن بە مەزن، دەبىت ئەو شتە بە باشى بخريتە خزمەتى شۇرۇشەوە... خەلک نەزانىن، بۇ خودايەك دەگەرىن لەسەر زەوى. دەبىت ئەو خودايەيان بۇ دروستىكەين... تىىدەگەيت؟ لەگەلمادىت؟ دەبىت ئەو خودايەيان بۇ دروستىكەين».

ژەنزاڭ بە راستى لە كاتى وەلامدانەوە دەنگى دەنوسا و فشارى دەچۈوە سەرى. دەرياس لەو وەلامانە وەها سەرسام و شەلەزار بۇو نەيدەزانى چۈن درىزە بە گفتۇگۈكە بىدات. بەلام ژەنزاڭ بۇ ئەم گفتۇگۈيە نەهاتبوو، لە ناكاوا كەمىك خۇى راستىكردەوە و ئاراستەي قىسەكانى گۇرى. وەك ئەوهى بارۇدۇخى تىكچۈوبىت، دەستى خستە سەر دلى و گووتى «واز لە ھەموو ئەم شتانە بەھىنە، دكتور من ئىستا بە تايىبەتى هاتووم بۇ لات، لىت بېرسىم؛ ئايا گەر رۇزىك

پیویستم به یارمهتی تۇ بۇو، یارمهتیم دەدەيت؟ پىم بلى یارمهتیم دەدەيت،
دەزانم لهوانە يەھەرگىز پیویستیم بەو یارمهتیيە نەبیت، بەلام لهوانە شەرۇچىك
يان ساتىك پیویستیم بە كۆمەكى كەسيكى وەك تو بیت، كەسيكى وەك تو
دەبیت دلىابام و قىسىمەكى راستگۈيانە بىبىستم تا دلىابام... تىدەگەيت، دەبىن
ھەموو پلانەكانى خۆم پېكىخەم و بەرچاوم چۈون بىت». دەرياس كە هيىشا
ھەر ئارام نەبۇوبۇوه گۇوتى «جەنابى ژەنرال، من كىم، من كىم تا یارمهتى
تو بىدەم. مىلەت تو خۇشىدەويت، ھەندىكىيان دەتپەرسىن، ھەزاران ئامادەن
لە پىناوتدا بىرن. من كىم جەنابى ئەشكىز، من كىم؟ من درۇناكەم، ناتوانى
وەك ئowan تۇم خوش بويت». ژەنرال وەك برىنداربىت، بە زەحەت ھەستا
و بەسەختى چەندجارىك ھەناسەي ھەلىكىشا «منىش كەسيكى وام دەۋىت
كەسيكى وام پیویستە. كەسيك لە بۇوى مەحەبەت و عاتىفەوە بېيار نەدات.
تو ئەۋەتى ھاتويتە ئەرشىفەكە لە ژىز چاودىرى مەندايت. تو كەسيكى عاتىفەي
سياسى ناتجولىنىت، ئەوه گىرنگە». كەمىك پەنجهى راوهشاند و گۇوتى «گەر
رۇچىك پیویستیم بە یارمهتى تۇ بۇو، یارمهتیم بده، تکايە». دوا رىستەي ژەنرال
لە رىستەي نەخۇشىك دەچۇو، رىستەي كەسيكى لاواز كە لەوه دەترىستىت پۇچىك
كەسى لە دەور نەمەننەت و تەنبا بەمەننەت وە. دەرياس دواي ئەوه داوايەي ژەنرال
نائارامتىر و دوودلىرىبوو، بە هيىمنى گۇوتى «ژەنرال، ھەر چىيەكم بۇ بىكىت
بۇتان دەكەم، ھەر چىيەكم بۇ بىكىت. بەلام دەبىت من چىم بۇ بىكىت؟». ژەنرال
بە هيىمنى دەرگای ژۇورەكەي كرددوه، روناكىيەكەي خاموشىكىد و بەر لەوهى
تەواو ونبىت گۇوتى «من حىساب لەسەر ئەم وەعدهتان دەكەم، حىساب لەسەر
ئەم وەعدهتان دەكەم... حىسابى لەسەر دەكەم».

ژەنرال بىسرتە و ورتە لە ناو ئەرشىفەكەدا ونبۇو. بەلام تا ماوهەيەك
وشەكانى لە گۆنئى دەرياسدا دەنگىيان دەدایەوە.

۵

که دهرياس له ئەرشىفەكە هاتە دهري شەويىكى تارىك بۇو، دواي چەند
ھەنگاوينك لە كولانەكەدا گوئىي لە دەنگى گريانىكى بە كول بۇو، سەرەتا وەك
ھەميشە گومانى لە خۆى كرد و وايزانى كە خەيالى جاريڭى دى ورىتە دەكتا
و ھەستەكانى دەيانەوەت دووبارە بىخەلەتىن، بەلام وانەبۇو، بە راستى دەنگى
گريان دەھات. تا زياتر لە شەقامە سەرەكىيەكە نزىك دەبۈوهە دەنگى گريان
بەرزر و بەھىزتر و پۇونتر دەبۇو، سەرەتا دەنگى گريانى ژىنگى بۇو، دوايى بۇو
بە دەنگى گريانى پياوينك، دواتر بۇوە دەنگى گريانى ھەندىك ژن، دواتريش بۇو
بە دەنگى گريانى ھەندىك پياو، دواتر بۇوە گريان و ھاوارى تىكەلى ژن و پياو
و مىداڭ. خەلكىكى بىنى لە مالەكانىيان بە گريانەوە دەھاتتە دهري و راياندەكرد،
لە سەر شەقامە سەرەكىيەكە خەلكىكى زۇرى بىنى راياندەكرد و لە خۇيان
دەدا، ھەندىك خەلكى بىنى لە يەكدى خربۇوبۇونەوە و بە كۆمەل دەگريان و
لە خۇيان دەدا، ھەندىك كەسى بىنى سەر لە بەرى خۇيان لە قور نابۇو. لە
ھەندىك كەسى پرسى «چى بۇوە؟ چى بۇوە؟»، بەلام لە بەر گريان و ھاميان
بۇ نەدرايەوە. دواجار گەنجىكى بارىكى گرت كە كەمنىك بىتىاڭ سەيرى دىمەنلى
خەلكە خرؤشاوهكەي دەكرد. دهرياس بە ھەسەرتەوە پرسى «چى بۇوە، خەلك
بۇ دەگرىن؟». گەنجەكە گۇوتى «بەرىز، چۈن نازانىت، ژەنرالىيان كوشتوه». بە

سەرسامىيەوە گوونتى «ژەنرال؟ چى ژەنرالىك؟». «بەلى بەرىز؟ چەند ژەنرال
ھەي؟ ژەنرال بىلالى ئەشكىزاد، لەو زىاتر كى ھەي خەلک وَا بۇي بىگرىن؟»
«بەلام راست نىيە، ژەنرال نەكۈزراوه». گەنجهكە كە دەيويست زور پەنەدەپ و
خۆگۈر دەربىكەوېت بە دەنگىكى روون و دلىنا وەلاميدا يەوە «بەلى بەرىز، ناھەقىن
نىيە كە وادەلىيەت خەلکى زۇر بەيان باوەرناكەن، بەلام لە ئىوارەوە تەلەفزىيۇن
چەند جار لاشەكەي پىشانداواه، من خۇم بىيىم، بەلى جەنابى ژەنرالە، دەبىن
كى بىت، كەس نىيە لەو بچىت. دەلين ئەم ئىوارەيە پاسەوانىكى شىت لە بەردەم
مەكتەب سىياسى حىزبىدا تەقەى لىنكردۇھ».

دەرياس پىشتر لە ژيانىدا ساتى وا ئالۇز و ترسناك و تەلىسىماوى نەزىابۇو.
بۇ ساتىك بەرچاوى لىل و خەيالات و بىركردىنەوەي وەها پەرتبۇون، ھەستى
بە گىزىيەكى زۇر كرد و ھەموو دونيا لە بەرچاوى كەوتە خولاندىنەوە. ساتىكى
كېبۈونى قۇولى بەسەردا تىپەرى، ھىچ دەنگىكى بە روونى نەدەبىست، ھاوار و
فيغانى خەلکى وەك دەنگەلىك هاتەگۈي لە ژىز ئاوهوھ بىت. سەربۇونىكى كاتى و
كتوبرەمۇو لەشى پۇشى، پالىدا بە دىبورىكەوە و وىستى ئەو چرکەساتى گىزىي
و وېبۈونە تىپەرىنىت. شىتىك لەو ساتەدا بەلايەوە گىرنگ نەبۇو مان و نەمانى
ژەنرال بۇو، لەو ساتەدا ھەموو گومانى لەسەر خۇى بۇو. «من كىتم؟ ئەم ورپىنانە
چىيىن كە لەسەرى مندا دەگۈزەرىن؟ ئەو ژەنرالە كىيە كە لە خەيالاتى مندا
پىاسەددەكتە؟». بىنەوەي بىزانىت بۇ، وەرگەرا و بە خىرايىيەكى شىتىنانە، بە راکىردىن،
بە هيزيك كە ھىچ لەگەل ئەو سەربۇونە كەتكەرەي ساتىك پىشتردا نەدەگۈنچا،
ساتەدا كە رايىدەكەر سەرى جىڭە لە تەمىكى سېپى و تىكەل و پىنکەل كە بە شىتوھى
كەردەلۈلىكى تورە لوولى دەخوارد و دەرھوبييەوە، لوورەي دەھات و خاموش
دەبۈوهوھ ھىچى ترى تىدا نەبۇو. ھىچى نەدەبىنى، بەلاي خەلکدا رايىدەكەر و
نەيدەبىنىن، تەنبا شىتىك لەو تەمەدا دەرەدەكەوت دەمۇچاوى ماندوو و عارەقاوىيى
ژەنرال بۇو. كە گەيشتە بەردەم ئەرشىفەكە گىانى شەلالى عارەق بۇو. ئەو

ماوهىيە بە راکردن بېرىبۈسى وەها درىز نەبۇو، بەلام واهاتە خەيالى وەك چەند كىلۆمەترىك پايىكىرىدىت. هەموو چەند ساتىكى كورتىبو لە ئەرشىفە كە هاتىبوو دەرى، بەلام واي دەبىنى وەك ماوهىيە كى زۇر زۇر درىز تىپەرىيىت. هەستىكىرد ئىدراكى بە مەودا و كات و شوين هەموو تىكەلاوبۇو، هەستىكىرد لەسەريدا شتىك تىكچۈوه راستى و ناراستى بۇ جياناڭرىتەوە، وەك بە دواي سەرى خۇيدا بگەرى بە پەلە دەرگاي سەرەتكىي ئەرشىفە كە كىزدەوە و وەك رەشەبا خۇى كىزد بە زۇوردا. لە دەرگاكە وە هاوارىيىكىد «ژەنرال، جەنابى ئەشكىزاد، جەنابى ژەنرال». چەند مەترىكى تر خىرا بە ناو ڕيواقتى ئەرشىفە كەدا رايىكىد و جارىكى تر بە هەموو تونانى خۇى هاوارىيىكىد «جەنابى ژەنرال لە كويىت؟ جەنابى ژەنرال تكایە». بە خىرايى بەرھو قاتى سەرەدەي ئەرشىفە كە پۇي، دەرگاي قاتى سەرەدە كرابۇوھو، خىرا خۇى كىزد بە ناو رەفەي نوسراو و كتىب و رقۇننامە كاندا. لە هەموو جىنگايكى بە دەنگى بەرزا هاوارى لە ژەنرال كىزد. ناو ئەرشىفە كە وەك هەميشە كې و بىتەنگ بۇو. گەرایە وە قاتى خوارى و هەموو سوج و كونجىكى پېشىنى، ژەنرال لەھو نەبۇو. لە راستىدا هەستىكىرد زىاتر بۇ خۇى دەگەرىت نەوەك ژەنرال. بۇ ئىستىكى كورت گەرایە وە سەر كورسىيە كە خۇى لە ناو ئەرشىفە كەدا و ويستى خۇى هيتمىنگاتەوە و هەموو شتىك سات بە سات و بە وردى بەھىنەتەوە يادى خۇى. «گەر ژەنرال لە ئىتارەوە كۆزۈرابىت و مەيتە كە لە تەلەفزىيوندا نىشاندرابىت، ئەو پىاوه كىتىه كە چەند ساتىك لەمەوبەر لىزە قىسى لەگەل مندا دەكىد؟». ئەوەي ئىستا گومانى لى دەكىد، سەلامەتىي عەقلى خۇى بۇو، لە هەموو ئەو ماوهىيەدا خۇى لە ژىر فشارىكى سەختىدا بىنېبۈوھو، لە هېچ ئىنەگە يېشىتىبو، زۇر جار هەستى بەوە كردىبو دەكەويتە دۇخىتكەوە كە تىكەلە كە لە ورىنە و هەقىقەت. بەلام ناكريت هەموو ئەم ئىتارە كە خەيالات و چىرت و پىرت بىت، گەر واپىت بە راستى نەخۇشە. بە وردى لە ژۇورە كەدا بۇ ئاسەوارىكى ژەنرال گەرا و نەيدۇزىيەوە، لەو شوينەدا كە ژەنرال دانىشىتىبو زەھۋىيە كە بۇ سوتوى جىڭەرە پېشىنى و هېچى نېبىنى، ئەو كورسىيە كە ژەنرال لە سەرى

دانیشتبوو دووباره له جینگای خۆی بooo، دەبىت ژەنزاال له کاتى چوونە دەرەوە برا
کورسییەکەی خستیتەوە شوین خۆی و ئەم ئاگادار نەبووبىت؟ يان له بىنەنزا
ھېچ كەس نەھاتۇتە ئەم ژۇورە. ھېچ كەس.

كە گەيشتەوە سەر شەقامە سەرەكىيەكە، قەتارەي خەلکى بىنى به گریان
بەرەو جینگایەك رېگایان گرتبووه بەر. له خەلکى بىست «تەرمەكەی ژەنزاال له
خەستەخانەوە دەگوازرىتەوە بۇ مالى خۆی و خەلک دەيانەويت لە ويۋە تا چەمى
ئەروان لەگەل تەرمەكەدا بېرون». گەرجى كەمىك ئارام بۇوبۇوه، بەلام دلى
ھېشتا وەك ماسىيەك لە تەنكاودا بىت و ھەر ئىستا يَا ساتىيىكى دى بختىكتى لە
گىنگىلا بooo. بەخىرايى دواي حەشامات و ئاپۇرەي شىيت و سەرگەردانى خەلکە
كەوت، نەيدەزانى دەبىت چى بکات و چى بلىت، خەلکى بەسەدان و ھەزاران
رېتابۇونە كوچە و شەقامان و دەگریان. دواي خەلک كەوت، بىنەوەي بويىرىت
بېرسىت و ھېچ بلىت. خەلکانىكى بىنى لە نزىكىيەوە دەبۇرانەوە، خەلکانىكى
دى كەسانىك چووبۇونە ژىربالىيان و نەياندەھېشت بکەون. بىنەوەي بىنەت بۇ
لەگەل خەلکەكەدا رۇيىشت، بە كەسىك دەچوو دەستىكى نەھىنى سرىيىكىدېتىت و
بە دواي خۇيدا كىشىيەكتەن. گوينى لى بooo «ھېجرەت تەلارانى» بەرپرسى ھەرە
گەورەي حکومەت لە رادىيۇوە قىسىدەكرد، باسى لە چاكەكانى ژەنزاال دەكرد
و دەيگۈوت «شەھىدەننى ژەنزاال كارى نەخۇشىكى دەروننى بooo، كە ئەم
ئىوارەي دواي رېتكەوتتىكى مىزۇوېي لە نیوان ئەو و سەرانى حىزبىدا تەقەى
لە سەرۇك ئەشكىز كردوھ». بە درىزايى رېگاكە چىرقۇكى جىاوازى لە سەر
دوا دەركەوتتى ژەنزاال دەبىست، بەلام بە هۇي ژاوهژاوى ناو سەرى خۆيەوە
ھېچىيەك لە چىرقۇكە جىاوازەكان بە روونى تىنە دەگەيشت.

مرىنى ئەشكىز دەمووانى فېيدابۇوە بىنى بىرىيکى قۇولى نائۇمىتىيەوە. گەرجى
حەشامەتكە بە ھەزاران بooo، لە ژۇن و پىباو و گەنج و مەندال تىكەل بۇون، بەلام
لەگەل ئەو پىتكەوەبۇون و يەكانگىرىيەشيان ھېشتا لاواز و شكاو دەرددەكەوتن. لە
لەشكىيەكى نەخۇش دەچوون يەكىك بۇ جەھەنەم پىتشيانكەوتتىت، ترۇسکەيدەكى

ئىراادە و تىشكىكى هىوايان پى نەمابۇو، بە مردىنى ژەنرال هىوا گەورەكانىان كۆتايى ھاتبۇو. ھەموو جۇرە جلگىكىيان لەبەربۇو، ھېبۇو سەركەردان لەگەل بىستى ھەوالەكەدا بە جلى مال و نەعلى سەرپىيانەوە كەوتىبۇوە سەر جادە، ھەشىبۇ فريا نەكەوتىبۇ تەواو خۇى بىگۈرى، بە قەميسى سېمى بۇينباخداردۇ، بى چاكەت يان ھىلەكىكى گونجاو بە گريان لە مال دەرپەرىبۇو تا بىكريت فريايى جولەي تەرمەكە بىكەويت. خەلکانىكى لە رېزەكاندا بىنى وەها ھەزاربۇون ھەر شەروشىتالىكى چلکنیان لەبەر بۇو كە بە ئەستەم ئىنسان دەيتوانى ناوى جل و بەرگى لېبىنت، خەلکانىكى دىش وەك بخوازن مەراسىمى ئەم مەرگە بە شڭو بەرىنەبچىت، لە جوانلىقىن جلىاندا ھاتبۇون، خانمانى نەشمەيل و زارسەدەفى بىنى كە ھېتۈر و بە فرمىسىكى نەرم و ناسك دەگریان، ژنانى زله و چىل ئاساشى بىنى كە پىچى بىز و ژاكاويان بەردابۇوە و بىزەحمانە لە سىنەي خۇيان دەدا و قۇزى خۇيان دەرنى. بەلام خەلکەكە وەها دەرقىيەتن وەك بە كۆبۇون دەستەگەلىيان بىيانەويت دامىتىنى ژەنرال بىگىن و ရايىكىتشن و نەھىلەن دەستى ئەوانگەلىك لەودىو دونىاي ئىنمەوە بىرەفيتىت. خەلکى وەها پەزابۇونە سەر كوجە و ناو شەقامان وەك لەبرى شۇرش، كارىك بەن بەسەر خودى مردىنى سەربەتون و بە فيل و حىلەيەك جەنابى ژەنرال لە مردن بىگىرنەوە. دەنگى لە خۆدان و فيغان و لوشكەلوشكى گرييەيان تا عەرسى عەزىم دەچۇو، لە بىرى تورەتى دەرەق بە بکۈزان زىاتر ترس و ناكامى بە رووپىانەوە دىياربۇو. دەرياس تا زىاتر تىكەلى قافلەي خەلکە پەرسەدارەكە بىبايە، تەپەي لە سىنەدان و ھاوارى لە گەرودا كىر و ترسى لە ھەنيسکاندا پەنهانى زىاتر و زىاتر دەبىست. گەرچى خۇى سەر بە ئىزە نەدەزانى، بەلام گىز و خۇنەناس وەك دەستىكى نەيتى بىجولىتىت، بە ئىرى و سەرسامى شەپقەلەكە لەگەل خۇيدا دەيىرد. ئەوهى لەو ساتە درەنگانەي شەودا بىرى لىدەكردەوە، خۇى و ژەنرال نەبۇون، بەلكو ئەو لاوازىيە بۇو كە ئەو ھەموو خەلکە زۇرە پىتكەوە ھەستيان پىتەكرد، واى ھەستىكەد تا ژمارەي پەرسەگىران و شۇرسەگىرانى نائۇمىد زۇرتىرىت، ھەستيان بە لاوازى و ھېچ لە

باردا نهبوون به هیزتر ده بیت. هه موویان بیونه و هری ته نیا بیون که له کات و
 رُوزی ئاساییدا، له نزیک بیونه وه و به ریه ککه وتن له گهله يه کدا ده تسان، ئیستا
 که هه موو له ناو يه کدا توابیونه وه، پینکه وه ئاسووده بیون. ئه وهی هه موویان به
 يه که وه لواز بیون، ترسی هر يه که بیانی له لوازی خوی که مده کرد وه، ئه وهی
 پینکه وه ده گریان له ئازاری گریانی تایبەتی و شە خسی هر يه که بیانی داده بیزانز
 ده ریاس ئه و ماوهیهی له گهله ئاپورهی خه لکدا ده رؤیشت، ويستی ئه و هستی
 توانه وه و يه کبوونه له خویدا دروستبات، به لام نهیتوانی. به شینک نهبوو لم
 هئردووه گهورهی، ئه و له کانزا و مەعدنهنیکی دی بیو که ئاسان نه ده توایه وه،
 به لام خوشحال بیو که دهیزانی ئهوانی دی نایبینن و نازانن ههسته کانی وه ک
 هستی ئهوان نییه. به گشتی ده ریاس له نیو خه لکه کدا شتینکی ناموی پیوه
 دیار نهبوو، وری و سه رسامیه کهی له وری و سه رسامی ئه و خه لکه دی
 جیانه ده کرایه وه. په ریشانییه کی تیدابوو، ئهوانه بیینان وايان ده زانی هه والی
 مەرگه کتوپره کهی ئه شکزاد، ههست و نهستی ئه ویشی په رتکردوه و له غەمدا
 نازانیت روو له کوی بکات. چەند جاریک به خوی گووت «ده بیت بگه ریمه وه
 مالی، لیزه هیچ کاریکم نییه». به لام ئه وهی له مشهودا بیینیت خه لکی چۈن بۇ
 ژەنرال ده گرین، زیاتر ده چولاند و ده بیرد، چەندیکرد دلنيا و ئەرخەیان روو
 و هربگىزیت و روو له مال بکات، زورى بۇ نه کرا و نهیتوانی له ژیز فشاردا
 خوی ناچاری گه رانه وه بکات. ويستی کەمیک چاوبگىزیت، بېلکو له ئاپوره و
 ژاوه ژاوى خه لکدا ئه لیاس بدۇزیتە وه. به لام حەشامات وەها زور و روناکی به
 جوریک كز و چاوانیشی بې چەشینک ماندو بیون، دۇزینە وهی ئه لیاس کاری
 نه کرده بیو. له ناكاو شتینک روویدا که له جىنگاي خوی وەستانى و گەرایه وه
 به رەو دوا. له پېشىھە تاقىنیکى دلگەرمى تازىيبار، به دەنگى گىر، به ھاوار كەوتە
 هو تافدان و قولبادان «ئەشکزاد نامريت» «ژەنرال هەرگىز نامريت» «ھەستە وه
 ئەی رۇھى پاڭ و بې جىمان مەھىلە». هو تافە كان وەك ئاڭر لە پوشىنىکى ھاوينە
 وشك بېرىت بې سەرخوارى ئەو رىكايىدە بلا ويپووه وه که ده ریاس لە سەرى

دەرۋىشت، لە ھەموو جىنى شەقامەكەدا خەلکانى گرياو و دەنگ دەيانقىراند، ئەشكزاد نامرىت، نامرىت، قەت نامرىت.

شەو تا دەھات درەنگ دەبۇو، لە پېئەو ھوتاف و ھاوارانە لە شويىنى خۆى وەستاندىان. ئەوهى بىركەوتەوە كە چەند رۈزىك لەوھوبەر لە ئەرشىفەكەدا دەربارەي ناشىتى سەردار قەمەرخان و سەرۇكەكانى دى خويىندبۇوپەوە، ئەو لافيتە گەورانى ھاتەوە ياد كە لە نزىك گورەكانىيان بەرز ھەلواسراپۇون «نامرىت... نامىن... ھەرمان و ھەتاھەتايىن». لە ناكاوا لەرزاڭ و تەزووپىيەكى سارد لەشە بارىك و سوکەلەكەي راتەكاند. ئەوهى لەم شەوهدا شارەكە بىتكى تى دروستىدەكەت بىپەرسىتىت، توقاندى. ھەر كەس لە نزىكەوە دىبىتى لە چاودى ئەو ترسە لە ناكاوا و زۇرەي دىيە كە وەك چاوى بىئىمانىك دۆزەخيان نىشاندابىت لىورىتۇبۇوە لە سامىكى بىتىن. نەيدەزانى ئەو ھوتافە ترسناكە خەلکى بۇ كۆي دەبات «ژەنرال نامرىت». خەلکى بە ھەزاران، وەك لافاۋ ھەستابۇون تا سەرۇكىكى ئەبەدى دروستىكەن. تەنبا سەرۇكىكى ئەبەدى دەيتوانى مجرقىي، ھەزارى، بچوکى خۇيان لە بىرپاتەوە. پىنى سەير بۇو، زۇرى پىن سەير بۇو، بەلكو تا ئەندازەي سەراسىمەبى و گىزلىي و ورىي سەرسامبۇو، ئەو تەنبا كەس بۇو كە دەبىت دواي مردىنى ژەنرالىش ئەوی دىبىت، بەلام تەنبا كەسىش بۇو باوھرى بەوە ھەبۇو كە ژەنرال نەمر و ھەتاھەتايى نىيە و دەمرىت. لە شويىنى خۆى ئىستىكى كرد، لىشاوى تازىچىيان و خەفەتباران ورددە ورددە تىيانپەراند و بە تەكىدا رابوردىن. كەس سەيرى نەكىد بىزانىت دەرياس بۇ وەستاواھ، بۇ لەگەل ئەو ھەزاران ھەزار كەسەدا نالىت «ئەشكزاد نامرىت»، بۇ دەنگى تىكەل بىم ھەورەگىرمەيە ناكات كە لەمسەرى رېنگاوه تا ئەوسەرى رېنگا ھاوار دەكتات «نامرىت». بە نەرمى خۆى كىشايمەوە و خۆى دايە پال دیوارىك و لەوپەوە بۇ ناو كولانىكى زۇر تارىك و چۈل، دەنگەكان ھەر بەرزا زۇلال بە ئاسمانى شاردا دەفرىن و دەيانقىراند «ژەنرال نامرىت»... ئەو لە كولانەكەدا بە ھېمنى، بە چەپ، زۇر زۇر بە ئەسپاپىي گووتى «با... با... ژەنرال دەمرىت». وەلى چىپەكەي وەها

سوک و ئەسپايى بۇو خۆشى بە ئەستەم گۈنى لىبۇو.
 ئەو شەوه بە كولاناندا، بۇ ئەوهى خۆى لە ئاپوره گەورەكان دووربىرىن،
 گەرايەوه مالى دايىكى. كە دەرگاكەي كرددوه و چراي ژوورەكەي داگىرسانى،
 دايىكى لە دۆخىتكى خراپدا بۇو، بە ئاستەم ھەناسەي بۇ دەدرا، ليوانى شىن
 ھەلگە رابوون، سېيەرى ئازارىتكى سەختى رەحكىشان لەسەر چاوى بۇو. كە
 گۈنى لە دەنگى دەرياس بۇو، بە زەممەتىكى زور دەستى درىزىكەد و وەك
 چىتەر نەبىنت، نىڭايى لە بۇشايىكى دووربرىبۇو، بە خنكاوينك دەچوو بەر لە
 دوا ھەناسە بىھويت كەسىك دەستى بگىرت و سەرئاوى بخاتەوه. دەرياس
 چەند ھەولىدا دايىكى بەھىنەتە قسە، بەلام پىتەچوو پېرىزىنەكە زمانى شىكابىت و لە
 وزەيدا نەبىت ھېچ بلىت. دكتور لە پەريشانىدا ھەموو شىنىكى لە يادىرىد، گەرچى
 خۆى شل و شەكەتى ئەو شەوه نەگىرس و سەيرەبۇو، بەلام ئەو جارە هەر بە
 راستى ھەستىكىرد ژيانى دايىكى لە نىتو مان و نەماندا دىت و دەچىت، بە پېتاو
 ھاتە دەرى و وىستى لەسەر شەقامەكان تەكسىيەك بۇ دايىكە نەخۆشەكەي
 پەيدا بىكەت، بەلام نەبۇو. لە دەرگاكەي ھەندىك مالە دراوسىتى دا كە دەيىزانى
 ماشىتىيان ھەيە و دەتوانن كۆمەكىيەكەن، بەلام ھەموو دواي ھەوالى مردىنى
 ژەنرال، پۇويانكرىدبووه چەمى ئەروان. ئەو پېرەمېرىد و پېرىزىنە دراوسىتىيانەي
 دەرياسىيان بىنى، قسەيان لە پىاۋىتكى شېرەزى لەرزىو دەكىرد كە وەك گەدایەكى
 بىكەس پاراوهتەوە كۆمەكىيەكەن، تا دايىكى نەخۆشى بىباتە بىمارستان. دواجار
 نەوهى كۆمەكى پىنگىرەدبووه، ھەر زەكارىتكى بەھىز و زەبەلاح بەلام نىمچەشىت بۇو،
 كە لەبەر كەمئاوهزى لە مال مابۇوهە. دايىك و بابى ئەمرييان پىتابۇو ستارەخانى
 پىر، كە ھەلگەتنى بۇئەو كارىتكى وەها سەخت نەبۇو، لەگەل دەرياسى كورپىدا
 بگەيىتە خەستەخانە. سەرحد كە غولامىنکى دوو مەترى كالفارام، بەلام گۈيرايەل
 بۇو، لە ئەمبولانسىك باشتىر و مەحكەمەتىر ستارەخانى پىر و كەنەفتەي بە
 لىفەكەيەوه گەياندە بىمارستان. سەرحد تا نەخۆشەكەي نەبرەد سەر سىسەمى
 خەستەخانە و دايىنەنا، نەگەرایەوه. ئەوی رۇز دەرياس نەيدەزانى كە جارىتكى دى

ل، کات و شوینتیکی سهیر و ترسناکدا سه رحه ده بینیته وه.
بیمارستان له دوو سی پاسهوان و چهند سیسته و تیمارپیچیکی خه والو
زیانتر که سی دی لی نه بwoo. بهشی ههره زوری کارمهند و پزیشک و یاریده ده ران
دهر به بیستنی هه والی مردنی ژنرال، به شیوه ن دهستیان له کار هه لکرتبوو
و خهسته خانه یان به جیهه یشتبوو. ده یانگووت خانمیکی پزیشک به بیستنی
هه واله که له سالونی نه شته رگه ری له هوشچووه و نه خوشکهش له ژیر دهستیدا
گیانی له دهستداوه. خهسته خانه که به گشتی چول بwoo، نه و نه خوشانه شی که
توانیبوویان دهربچن و بر قون بق پرسه که، بی گویدانه ژان و ده رد و سه ختیه کان
دهر چووبوون. چهند نه خوشیکی دی که هه رو ها دو خیان له مهتر سیدا بwoo
له قاوشه دا خه وین رابوون. توانای تیمار پیچ و سیسته ره کان هه ره وه بwoo
جینگایه کی خه و ههندی داروی ٹارامبه خش بدنه بیماره کان. خهسته خانه که له
قره هنینه کانی سه رده می کون ده چوو، پتر شیوه زیندانی بwoo تا بیمارستان.
پیک له سیسته ره کان به رده وام دههات و ده چوو، گله بی نه وه بwoo نه یتوانیوه
وهک هه موو «نه و عاله مه» بچینت بق مالثا وایی له پیاوه مه زنه که، له توله ی
نه وه دا له هه موو ههستان و دانیشتنیکدا قسه یه کی تالی ده دا به گورچکی نه خوش
و یا وه ره کاندا.

قاوشکه به دایکی دهرباشهوه چوار نهخوشی تیدا بwoo که یهک له دوای یهک
گیانیان دهبهخشی و مالئاواییان له دونیا دهکرد. لهگهکه یشن به بیمارستان
و نیزندانی سهرهدهدا، دهرباشه حالتکی ودها خراپی ههبوو ههر کهس دهیینی
نهویشی به بیماریک له بیمارهکان حیسابدهکرد. نهوهی دایکی له شهونیکی
ودهادا گهیشتوده بهم حاله، جگه له نیشانهی بهدبهختی هیچی دی نهبوو.
نهموو شتیک له بیمارستانهکهدا توره و شپرزوی دهکرد، له کهمنته رخهمنی و
بیناکی په رستارهکانهوه تا بونی قاوش و پیسیی نوین و ههوابی گهنهیوی نیو
ژوورهکان. نهموو ههولهکانی لهگهکه دایکیدا بق قسهکردن بیسروود بیون، ژنهکه
چزوبووه باریکی بیههوشی قولهوه که هیچ دهنگیکی ثهم دونیابیهی نهدهبیست.

لهو کاته وهی دایکی ئاوها رون له قه راغى مەرگدا دیبوو، له حەسرەتدا چىزىكى
ژەنرالى لە بىر كىرىبۇو، يەكىيىنى خۇى و ژەنرالى وەك حىكاىيەتىكى خەيالاۋى
دۇور هاتە بەرچاو. دایكى تاكە ھۆكارى راستەقىنه بۇ دەبىيەست بە شارەكە وە
راستە وەك دايىك و كور پەيوەندىيەكى زور نزىكىيان نەبۇو، له مەنالىيە وە لە
مەنالانە نەبۇو كە زور بە دايىكىانە وە دەنوسىن، بە پىچەوانە ئەلىياسە وە كى
ھەموو بچوک و گەورەيەكى بۇ دايىكى دەگىزىيە وە، ئەم ھەميشە دۇورەپەریز و
كەمدووبۇو. بەلام ئىستا بۇونى دايىكى بەھانەيەك بۇو بۇ ژيان لىزە، گەر دايىكى
نەبىت، بۇ كەسىنەكى وەك ئە سەخت بۇو ماوهى درېز بەرگەي ئەم شارە بگرى
و ھۆگرى ژيانى ئىزە بىت.

سەعاتىك دواى ھاتىيان بۇ بىمارستان يەكەمین نەخۇش مرد. كورپىكى
گەنج بۇو كە لەسەر ئىش كەوتىبۇو خوارى و بە ھۆى نەبۇونى پزىشك و
چارەسەرلى خىراوه گىانى لەدەستدا. تا كاتى رۇزبۇونە وە ھەموو نەخۇشەكان
يەك لە دواى يەك گىانىيان سپارد. ستارە خان سىتەم نەخۇش بۇو كە دلى
و ھاوار تىپەرى، ياوهەرەكان نىشانەيەكى غەم و پەزارەيان تىدا دەرنەكەوت
ساتى مردىنى دايىكى، دەرياس ھەستىكى سەيرى تىدا دروست بۇو، نە توانى
بگرى، نە توانى قىسەبکات. ماوهىيەكى درېز ئەبلەق ھەر لە مەيتەكەي دەپروانى. بە
جۈرىك بىجولە و تەختەئاسا چاوى لە رۇخسارى مردووەكە بېرىبۇو، سىستەرە
قسەتالەكە پىنگۈوت «چىتە، ئا بجولى، ھىتى لەگەل تو قىسەدەكەم، لاقۇ، ئەلەنى
جىندۇكە دەستى لى وەشاندويت». نا، ھىچ شىتكى دەستى لى نە وەشاندېبۇو،
سەراسىمە بۇونەكەي پەيوەندىيەكى بە وەدە نەبۇو كە ئىستا دايىكى بە مردووېيى
دەبىنى. پرسىارەكە لە ساتەدا ئەو بۇو، بۇ ھەست بە شىتكى گەورە ناکات،
بۇ ناتوانىت بگرى. لە ناخى دلمەھەستى بە مردووېتى خۇى كرد، ھەستى بە
بەتالىيەكى بىين و ترسناڭ كرد. بىشاكا دەستى بىر دەستى چىچ و بەسالاچووى
پېرىزىنە بېرۇچەكەي گرت، ئەو يەكەم جار بۇو لە ژيانىدا دەست لە مردووېك

بىدات، بەلام هەستىكىرد پەنجە و لەمس و هەستەوەرەكانى و دەساپ و بىتەزۇون ناتوانىت ھەست بە مردووهكە بىكەت. بە پېچەوانەوە هەستىكىرد خۇشى يەكىكە لە مردووهكەن. ئەوھى كە نەيدەتوانى ئازارىنىڭ قۇولى ھەبىت بۇ ئەم مردووانە ئەوھى نەيدەتوانى حەماسىكى زۇرى ھەبىت وەك خەلکى شار كاروبار جىيەپەلىت و دواي ژەنرال بىكەويت، ئەوھى نەيدەتوانى توند باودش بە دايىكىدا بىكەت و داوابى لېيکات نەمرىت، گومانى لا دروستىكىرد. ئەو كىتى؟ بۇ ھەست ناكات؟ بۇ ناتوانىت قۇول تىكەلاوى ئەم ژيانە بىت، بۇ شۇرۇشكىز نىيە؟ بۇ چاودەپوانى فريادەرسىك نىيە؟

لە مەردى دايىكىدا يەك شتى دەبىشىيەوە: پۇچى خۆى.

بە ھۇى نەبوونى تەكسىيەوە ھېچ يەك لە خاوهەن مردووهكەن، نەياتوانى مردووهكەيان لە كاتى خۇيدا بىبەنەوە بۇ مال. ھەر چوار كۆچكىردووهكە لە شوينى خۇيان مابۇونەوە و لەسەر پشت دانزاپۇون و چەرچەفى سېپىان پىندارابۇو. ئەوھى دەرياسى سەرسامدەكىد ياوەرى مردووهكەن بۇون، ھەموو باوهەريان وابۇو كە چۈون بۇ پرسەي ژەنرال لە ژيانى ئەم نەخۇشانە گىنگىزە. كەسىك گەبى لەو پىشىكانە نەبوو كە دواي جەنازەي مردووييەكى وەك ژەنرال كەوتۇون، نەوەك سەرقالى ئەم نەخۇشانە بن كە كاتىكى نەگۈنجاويان بۇ مەردىن ھەلبىزاردۇو. لە بەيانىدا دەبۇو بىتەدەرى و بۇ ئەلياسى براي بىگەرىت، بە زەحەمەت پەستارەكانى رازىكىد مەيتەكە لە ساردىنى خەستەخانەكە بىيارىزىن تا دەگەرىتەوە.

٦

له راستیدا نهیده زانی ده بیت کوی بؤ ئەلیاس بگەریت، يەکەم جىنگا يەك دەبۇو
 بۇي بچىت چاخانەكە بۇو، بەلام چاخانەكە وەك بەشى ھەرە زۇرى جىنگا كانى
 دىكەي شار داخرا بۇو، ناو شار چۈل بۇو، جەڭ لە كۆمەلىك پاسەوان و چەكدارى
 خەوالوو كە بە پىچەوانەي دويىنیو ئىستا بىباڭ و كەم تەرخەم سەيرى پەپوارانىان
 دەكىرد، تاك و تەرا نەبىت كەس بەدەرەدە نەبۇو، تاكە چارەي ئەوه بۇو بچىت بۇ
 چەمى ئەروان، دلنىابۇو ئەلیاسى برای لەۋىيە، دەبۇو بىت و پىكەوە پېپەرەسىنى
 ناشتىن دايىكى رېكىخەن.

كەسانىك كە شەو پىارانەگە يىشتىبوون و بە ھەر ھۇ و ئاستەنگىك بىت
 نەگە يىشتىبونە لاي تەرمەكەي ژەنزاڭ، كەم كەم دەرەدەكتەن و لە مەيدانى
 پاسەكانەوە سوار دەبۇون و روويان لە چەمى ئەروان دەكىرد تا فرييائى پېپەرەسىنى
 بەپىكىرىدىنى جەنازەكە بکەون. بەو بەيانى زووه بىنى ھەندى خۇشىنس تەختەيان
 دانادە و ھەندى وينە فرۇش خەرىكى بېزىكىرىدىنى مىزىن كە پەرەلە وينەى چاپكراوى
 ئەشكىزاد. لە نزىكەوە بىنى خەتخۇشەكان يەك لە دواي يەك لە سەر لافىتەي
 بەش بە رەنگى سېى دەنۇسۇن «ژەنزاڭ نەمرە» «ئەشكىزاد نامرىت» «رىپىازى
 تو بەرنادەين» «ھەستەوە و پىشمان بکەوە، ئىي پىياوە مەزنەكە»... چوار پىياوى
 بىنى بە پەيڙە و پەتەوە لە مەيدانەكەدا وينەيەكى گەورەي ژەنزاڭ ھەلدەواسىن، لە

زىز وينەكەدا توسرابوو «تۆ نەمردویت و نامريت».

سوار يەكىك لە پاسەكان بۇو، لە وەتهى لە خەستەخانە ھاتبۇوه دەرى، كەمىك توانا و هېزى بىر كەنەوەي تىڭىر ابۇو. بىرىكەمۇتەوە كە لە دوينى نىوەرۇوه هېچ شىتىكى نەخواردۇو، بەلام دەبۇو ئەلياس بىدۇزىتەوە. دەبۇو چاودەروان بىن تا پاسەكە پە دەبىت، بە ماندویتى پالىدایمەوە بە كورسىيەكەمە و بە نىگايەكى ماندوو كەوتە سەيرى شەقامە كۈن و پىسپۇچلە كانى شار. پىاوىنلىكى بىر لە تەنىشتنىيەوە سوار بۇو كە لە سەرەخۇ دەگىريا و بە دەنگى نزەم و لە زىز لېۋىيەوە دەيگۈوت «كوشتىيان، كوشتىيان، ئەو پىاوە باشەمان ھەبۇو كوشتىيان، ھەر ئەو مان ھەبۇو ھېوايەكمان پىنى بىت، ئەويشيان كوشت». پاش كەمىك گريان رېشى سېرى و گووتى «پىاوىنلىك بۇو لە ژيانىدا دىزى نەكىرىدۇو، فيعەل و فەسادى نەبۇو، كوشتەي ژەن نەبۇو، ملى بۇ بىنگانە دانەدەنەواند، شەرىكى ئەم دزانە نەبۇو كە خۇيان كردۇو بە خۇدا بەسەر خەلق و مىللەتەوە». پىرەكە زۇر بە كول دەگىريا. گريانلىكى پىرەكە وەها بەجۇش و لە قۇولايى سىيەوە بۇو، دەرىاس دلى زىاتر كىرا و ويستى شىتىك لە لوتف نىشانى ئەم پىرە نائۇمىدە بىدات. بە ھېيمىتى لىپى پرسى «مامە، مەگرى، ھەموو شەت باش دەبىت، ھەموو شەت باش دەبىت». پىرەكە بەردىۋام بۇو لە گريان «چۈن باش بىت، كى باشى دەكتە، كى؟». دەرىاس بۇئەوەي دلنەوابىن پىرەكە بىدانەوە گووتى «ژەنزاڭ نەمردووە، من دلىيام نەمردووە، من دواي ھەوالى مەرنەكەي بىنەم، سوينىدت بۇ دەخۇم كە بىنەم». ھەموو شىتىك خۇرسك و لە ناكاولە زارى ھاتە دەرى. پىاوە پىرەكە سەرى راوهشاند و گووتى «خوابكەت وابىت، خوابكەت وابىت. دەلين بەعزى خەلک بىنۇييانە، دەلين حىزب و دەزەكانى حىزب، بۇيە ھەوالى كوشتنەكەيان راگەياندۇو تا خەلک ساردېكەنەوە، ئەمكىن ژەنزاڭ ھەلاتۇوە و لە شوينىنگ خۇى شاردۇتەوە و چاودەرىنى دەركەوتتەوەيە... بەس من باودەر ناكەم... بە چاوى خۇم نەبىنەم باودەرناكەم. ئەگەر نەمردووە ئەو تەرمە ھى كىيە؟». ئەوە ئەو پرسىيارە بۇو كە لە شەۋىيە بىرى چووبۇوەوە: ئەو تەرمە ھى كىيە؟. پرسىيارىنگ هېچ وەلامىنلىكى نەبۇو.

تا گه یشته چه می نه روان، پیاوه پیره که و هندی خلکی دی له پاسکن
 ده گریان، ده ریاس هم و خیالی لای ته مرمه که دایکی بwoo. نه وهی لاشکه کیل
 سار دینی بیمارستاندا به جیهیشت، نازاری دهدا. هستیکرد په یوهندی به دایکیه،
 نه رکیکی نه خلاقیه تا خوش ویستی. دایکی خوش نه ددویست، به لام رقیشی لی
 نه بwoo. وهک هم وو شته کانی تری ده روبه ری، نه رقی له هیج شتیک بون
 هیچیشی خوشده ویست. هندی چار هینده بیهه است ته ماشای شته کانی دهکر
 وايدهزانی غربیه یه که له دووره وه هاتووه پاپورتیک له سه ر شاره که بنوست.
 هستیشیده کرد هسته کانی له ثاستی سه رسما و ترس و په شوکان ده و هستان
 که گوئی له دهنگی گریاوه کان ده بwoo، دووباره نه و هلچوون و شپرز بیونه
 ناوه کیهی تیده گه رایه وه، خوی سه رکونه ده کرده وه بخ ناتوانیت نه م زه نزال
 بناسیت. ده بیت نه وانهی بخی ده گرین دوای که لکه لیه کی نیو خهیالات و ساری
 خویان نه که وتن، که کاریکی به هه قیقهتی زه نزال وه نیه؟. وه لامینکی دوونی
 دایکی بwoo، ساتی دواتر لای مهیه که زه نزال، له پرینکدا که و تبوده ناو جیهانیکی
 پر مه رگه وه. که له نه وروپا هاته وه دهیزانی ناوجه که شهر و شوری زور تندایه
 به لام نه م شاره و هریمه که سالانیکه له شهری گهوره به دوورن، له چاو
 ده روبه ردا ناشتی و ناسایش به رقه راره، به لام هیج جینگایه کی دوینا له شهر به
 دوور نیه، هوکه شی لای ده ریاس نه وه بwoo، نینسان ناتوانیت خوی له خهیالات و
 خورافات پاکبکاته وه. به شهر قوربانی خوش باوه بیهی و ساده بیهی خویه تی. در ندهی
 مروقه کان زور جار زاده خوش باوه بیهی و ساده بیانه، باوه ر به در قیه کی بچوک
 و بینمانا ده کمن و له پیناوی نه و در قیه دا ناگر له دوینا به رده دهن.

که له نه روان دابه زی مه حشه رینک بwoo بخ خوی، دهیان هه زار که سه شه
 به بی خه و له بی مابوونه وه، زور بیان تا نه وکاته ده گریان، چاویان سوور،
 نیکایان غه مگین و روحیه تیان تیکشکا و بwoo. له باز رگان و خلکی زه نگین و
 خوش پوش وه تیدابوو تا ده روزه که ر خه لکانی خوازه لوك. دوزینه وهی نه لیاسی

پرای لە ناو ئەمۇ بەخەرەدا ئاسان نەبوو، دەيزانى بېت و نېبىت ئەلىاس لەوانە يە كە پېستاڭە باز نەيى مزىكى مردووه كەدان. بە پرسىيار و رىگاكردن و پالنان و تىكاردن خۇى گەياندە نزىك مالى ژەنزاڭ. مالىكى كەورە بۇ كە چەندىن دەركاى جىاوازى ھەبوو، هەر دەركاىيە و بەسەر لايەكدا دەكراڭە وە، بەلام خەلکى لە هەر چوارلا وە ھورۇز مىيان دەھىتىا و لە ھەموو درز و دەروازە يە كەوە كە مارقۇ شويىنە كەيان دابۇو.

شەمەيتەكە برابۇوە ژۇورى و ھاوكارانى خەرىكى تەدارەك بۇون بۇ چۈنىتى ناشىتى مزدووه كە. دەرياس لە ئاپۇرە خەلکە كەدا كورىكى لەوانە يى چاخانەي داشەھارەي بىنى كە بە ناو نەيدەناسى، بە بالكوتان و خۇكوتان تەكانى بۇ پېشەودا، چەندىن جار لاق و قۇولى لە لاق و قۇولى خەلکى گىربۇون و كۆتە نىو تەسكايى حەشاماتە كەوە، چەندىجار كەوتە بەر پال و پەستاندىن و تەۋىzman و خۇى قۇوتاركىرد، چەندىجار شەپۇلى جەھەۋاتوچۇ بىرىدیانە دواوه و گەرایە وە پېشى. دواجار بەھەر رەنجىنى سەخت بۇوە خۇى گەياندە لاي ئەمۇ كورەي كە لەكەل دووانى تردا پاسى يەكىن لە دەركاكانى مالى ژەنزاڭىان دەكىرد. بە مەودايەكى كورت لە نزىكىيە وە بانگى لىنكرد «تۇ... تۇ براي باش، كەسى من، تۇ ھەقال، ھەقال گىان». كابرا وەها لە ۋاھەۋەدا سەرى لېتىكچۇوبۇو، نەيزانى كە سەبىست لەو ھاوار و بانگە بەرزە ئەمۇ، گەنجىكى كەتەي زله بۇو، ئەمۇ رەۋەھى كە چووه چاخانە كە لە نزىك مىزى دەلاكە كانە وە بىنېبۇوى. دەبۇو دوو جارى دى بە دەنگى بەرز ھاوار بىكەت تا كابرا دواجار سەرنجى دايە و پرسى «ها، برا چىت دەۋىت، چىت دەۋىت وَا قايم دەقىزىنەت؟». «من براي ئەلىاسىم، ئەلىاسى دەلاك. دەمەۋىت ئەلىاس بىزەمە وە، دايكمان كۆچى دوايى كردوە... دايكمان، دەبىت ھەوالە كەي پېبىدەم». ۋاھەۋە بەجۇرىك بەرز بۇو، گوينى لە وەلامى كابرا نەبۇو. دۇردا ھاوار يىكىردى، كابرا بەجۇرىك زل و بەخۇوەبۇو، دەستى درېئىز كەردى بەسەر چەند سەرىكىدا قولى گرت و تا لاي خۇى كىشىكىرد. گەنجە كە وەك ئىشاندارىكى توند بىت، بەر دەۋام دەيگۈوت «خوالىنى خوش بىت، خوا لىنى خوش

بیت». زور به زهمهت دهرگاکه‌ی مالی ژمنرالی کرددهوه و گووتی «نلیس
له ژووره‌وهیه، بچو ژووره و بپرسه. خوا سهبوریتان بدات، خوا سهبوری
هه موومان بدات له ناو ئم ناخوشی و نه گبه‌تیبه‌دا، یا ره ب جینگای ئه‌ویش و نه
پیاوه چاکه‌ش که له دهستان چوو به‌هشت بیت. یاره ب».

پیاوه چاکه‌ش که له دهستان چوو به‌هشت بیت. دوئیاکی
که دهرباس گه‌یشه ئه و دیو دهرگاکه، و هک ئه‌ودهبوو که‌وتیته دوئیاکی
تر. خوی له حه‌وشینکی گه‌وره و لبه‌ردهم چیمه‌نیکی ژاکاو و فه‌رامؤشكراودا
بینیه‌وه که دیاربوو ماوهیه‌کی دریزه که‌س خزمه‌تی نه‌کردده. ژمنرال به‌وه
ناسرابوو پاسه‌وان و باگه‌وان و چیشتكه‌ری نییه. ته‌نیا سکرتیرینکی هه‌بوو
که هه‌ندی جار سه‌ردانی میوانه‌کانی بؤ ریکده‌خست. له چا زیاتر هیچی دی
نه‌ده‌خسته به‌ردهم میوانان. هیندھی چووه ژووره یه‌کیک به‌رهو پیری هات و
پرسی «ها به‌رینز، تو کیتی؟ بزچی هاتویت؟ چیت ده‌ویت؟». ته‌واو شپرده و
هه‌لبزركاو، چاویلکه و چاکهت و قیافه‌تی خوی که‌مینک چاککرد و به غه‌مگینی
گووتی «ئه‌لیاسم ده‌ویت، ئه‌لیاسی ده‌لاک. من برای ئه‌وم، کارینکی گرنگم پیده‌تی،
دایکمان مردووه و مه‌یته‌کی له سارديتني خه‌سته‌خانه‌یه، ده‌بیت بینیزین». ده‌نگی
سروشتنیکی نائاسایی و که‌ساسانه‌ی و هرگرتبوو. کابرا سه‌رکه‌چه‌لیه‌کی ددان
زه‌ردى سمعیل ماش و برنجی بwoo به چه‌کیکه‌وه، گووتی «لاحول و لا قوه الا
بالله. ئه م هه‌موو به‌هه‌ختیبه چیبه رووی تیکردوین. له‌ویادا بوهسته، له‌ویادا
مه‌جولى، ئیستا ئه‌لیاست بؤ بانگده‌کم». کابرا چووه ژووره و ماوهیه‌کی پیچوو
تا ئه‌لیاس هات‌ده‌ری. له به‌ر زوریی گریه ئه‌لیاس چاوانی ئاوسابوون و ئاسان
بؤی هه‌لنه‌ده‌هاتن، و‌هه شیتوا بwoo هر که‌س ده‌بیتني ده‌بیزانی غه‌م ده‌ستی خراپی
لیوه‌شاندوه، چیتر ئه نیشانه زور و زه‌بندانه‌ی زیره‌کی له‌سه‌ر ده‌موچاوی
نه‌بوون، فوغان و نه‌شکریتی شه و بوخساری که‌سینکی په‌شمeh و حه‌پولیان بی
دابوو، که زوریی گریان چی ئه‌قل و ماریفه‌تیک له سه‌ریدا بwoo به‌تالیکردوت‌وه
بیت‌وهی هیچ بلیت باوهشی به دهرباسدا کرد و به ده‌نگیکی پر له هه‌نسکی خنکاو
گووتی «وای برام، وای برا گیام، ژمنرالیان کوشتوه، ئاگاداری چه‌ند نامه‌ردانه

زەنزايان كوشتوه؟». دەرياس توند براكهى گرت، دەيزانى ئىستە كاتى ئەوهى بە راستى قسەى لەگەل بکات. «ئەلياس گوئىگەرە. باش گويم لېيگەرە، من هاتووم ھەوالىنى ناخۋىشت بىدەمى، دەبىت خۇڭرىپەت و ھەر ئىستا لەكەلمدا بىت. ئەلياس دويىنى شەو دايكمان مەرد. ستارە مەرد. دويىنى شەو لە بىمارستان مەرد... شەو درەنگ، زۇر درەنگ، نزىكى دەمەوبەيان».

ئەلياس وەك باوهەنەكات وەها بۇو، كەمىك سەراسىمە و گىز سەيرىكىد و بىرسامىيە و پرسى «ستارە مەرد؟».

«دويىنى شەو لە بىمارستان، من ھەموو شەوهەكە لەگەلەدا بۇوم... ھەموو شەوهەكە، ئىستا مەيتەكەي لە ساردىنى خەستەخانەكەيە، تا سەعاتىكى تر دەكربىت لەۋى بىت، تكايد ئىزىن لە ھاورييكانىت بخوازە باپرۇين».

رەنگى ئەلياس بە جۇرىكى سەيرگۇرا، لە ناكاوئە و پياوه تىكشكاوهى چىكەيەك پىشتر نەبۇو، زىت و وریا بۇووهەوە، ھەوالەكە رايچەكەنەدەن و ھەلىساندەوە، نەوهەك بىخات و قريشكە و ھاوارى مردودارانى لى ھەلبىتىت. ئەو راچەنینە كۆپەرىدى كارى بەوهەوە نەبۇو شۆكى مردنەكە زىندۇو يىكەدىتەوە، بەلكو شتىك لە دەنگ و رۇحيدا بۇو كە لە يەقىنى كەسىكى ئىماندار دەچوو كاتىك وشك و بنەبر بېرىيار لە پرسىكى ئىمانىي ترسناك دەدات. «ستارە گىان مەرد. واي... ئەوه چ غەمىنک و دلشكانىكى ترە كە دەبىت دەمان بەرگەي بگەيت». واي گووت و باوهشى بە دەرياسدا كردهوە. دوو رۇڭ بۇو ئەلياس مالەوەي نېيىنبۇو، ئىستا دايىكى مردبوو، بەلام وەك پياويكى بەھىز چەندجار باوهشى بە براكهەيدا كرد و گووتى «چىت پى بلەم، چىت پى بلەم... ژىنلىكى بەدبەخت بۇو، قوربانىيەكى ئەم ژيانە بۇو. چ دايىكىكى مېھەبان بۇو بۇم، چ بەھىز و خۇڭر و سەرسەخت بۇو». قسەكانى لە قسەى ئەو پياوه تىكشكاوهى پىشۇو نەدەچوون، غەمگىن بەلام لىپەرىزبۇون لەھىز.

دەرياس بە دەنگىكى سارد، بەلام دوودل گووتى «وابۇو، ژىنلىكى بە ثىرادە بۇو ئەلياس دەبىت جوان بىنېزىن».

دەنگى ھەردووكىيان نامق و ساردبوو، لە دوو كەسى غەریب و يەك نەناس

دەچوون کە باس لە غەریبە و نەناسینکى دى بىكەن. دوو دەنگ بى عاتىفە قىسىيان دەستەر تەرمى ژىنیك دەكىد كە ئىستا لە ساردىتى بىمارستانىكدا خەوتبوو. لەسەر ئەلىاس توند دەستى براكەي گۇوشى و گۇوتى «بىرام، من پاش ئىستىك ئەلىاس چاوه بروانى مەركى بۇوم. بەلام نەمەز چاوه بروان بۇوم، دوو سالە هەموو رۆزىك چاوه بروانى مەركى بۇوم. بەلام نەمەز ناتوانم تەرمى ژەنزاڭ بەجىبەيلەم، ناتوانم، واجبىكى گەورەتىم ھەيە كە لە عاتىفەي گور و دايىك تىنده پەرىت، واجبىكى گەورەتىم ھەيە كە لە عاتىفەي گور و دايىك پېرۋازىز، ئەويش وەقامە بۇ ئەو رابەر و پېشەوايەي لە پىتناوى ئىئەدا خۇي بەختىرىد، بۇ من و تو كۈزۈرە». دەرىياس سەيرى چاوه سوور و ماندوو و بىنخەوەكانى براكەي كرد، بەلام جىڭ لە ئىرادەيەكى ئاسىنىن ھىچى دى نەبىنى، شىتىك سەرلەبەر بۇحى بىنچۇك كەردىو و جىنگاى بۇ ھەستىكى تر نەھىشتۇرە و دەرىياس سەرسام و نائومىت سەيرىكىد، وەك ئەم ترسە لە دلىدا بۇوبىت و ئىستا بۇوبىتە ھەقىقتە، توند قولى ئەلىياسى گرت «دەلىتىت چى، ئەلىاس؟ ئەو دايىكمان، دايىك... لاشەكەي لە ساردىتى خەستەخانەكەي، پېيوىستە بىننەزىن... دواي ئەو باپىت بلەم، هەمووى درۇيە، هەمووى درۇيە، من دوينى شەو درەنگ، بە سى سەعات زىاتر دواي ئەو كاتەي كە دەلىن تىندا كۈزۈراوە ئەشكىزام بىنى، لە ئەرشىفەكەدا بىننەم، قىسمان لەكەل يەكدا كرد». ئەلىاس وەك گومانى لە عەقلى براكەي پەيدا كەرىدىت، گۇوتى «تو شىت بۇوبىت. تەرمەكەي ژەنزاڭ ئەودتا لە ژۇورەوەيە، تەرمەكەي لە ژۇورەوەيە، نامەرداň بە نيازى كوشتن تەقىيانلى كەرىدۇرە... باوەرناكەيت؟ ھا؟ توش باوەرناكەيت؟ بەشى ھەرە زۇرى خەلک باوەرناكەن، منىش تا ئىستا باوەرناكەم، نە ئىستا و نە تا مردن باوەرناكەم، بەلام مەيتەكەي لە ژۇورەوەيە، وەرە، وەرە پېشانتىبدەم».

دەرىياس لە دلەوە حەزىدە كەردى تەرمەكەي ئەشكىزام بىننەيەكى بىننەي دەستىكەوتبوو، بۇ ساتىك مەردى دايىكى و مەيتەكەي ئەوى لە بىمارستان لە بىركرد و گۇوتى «ئەلىاس، من شىت نەبۇوم، باوەرناكەم شىت بۇوبىم، بەلام سوينىندا خۇم كە بىننەم، دواترىش گەرامەوە ناو ئەرشىفەكە، بەلام لەوى نەمابۇو...»

بەلى دەمەویت بىبىئىم، تكايە».

كە چوونە ژۇورى، نزىكى پەنجا پىاو، ھەندىيەكىان بە چەكەوه لە دەوري
مېتەكە دانىشتبۇون. ئەلىاس خۇى نوشتابندەوە و بە دەنگىكى هىمن و بە^١
حورمەتەوە روويىكىدە ھەموو يان و گووتى «داواي لىبوردىن لە ھەمووتان دەكم،
مەعزەرەت دەخوارزم، دەرياسى برام ھاتووە تا دوا مالڭاوايى لە شەھىدەكەمان
بىكەت. گەرچى ئەمشەو دايىكى مىھەربانمان كۆچىكىرىدە، بەلام دەيەویت پېشەوانمان
بىلالى ئەشكىزاد بى مالڭاوايى راستەقىنە جىئنەھىلىت... دەيەویت واجبى رېزلىنان
بۇ ئەم پىاوە بەرزە جىئەجىيەكتەن و خودا حافىزىي خۇى پېتلىت». تۈنىكى كىز بەلام
نەرم و بە قەناعەتى ھەبوو. ھەموو گووتىيان «خۇتان خۇش بن، خۇتان خۇش
بن... واي چ كارەساتىكە لە كاتىكى واناوهختى، چ رۇھىكى نىشتمانپەر وەرانەيە كە
ئەشكىزادتەن بىرەنچووە». دەرياس بە هيمنى و ترسەوە لە مەيتەكە نزىكىبۇوەوە،
ئەلىاس كەمىك لە پېشەوە بەتائى سەر مەردووەكەي لادا و بە حورمەتىكەوە لە گەل
بىدەنگى و ھەيىەتى مەجلىسە غەمگىنەكەدا بگۈنچىت گووتى «براي ئازىزم، دوا
نېگاى بکە و مالڭاوايى خۇتى پى بلى و دۇعای بۇ بخويتە. خودا بە موعىجىزەي
خۇى تىن و تاو بىداتە ئىتمە و ئەو يىش بخاتە بەر رەحىمەتى ئەبەدى خۇى». يەكىك
لە نزىكەوە بە گرىيانەوە گووتى «قەت ناتوانم باوەر بەوە بکەم مەردووە، قەت
ناتوانم». دەرياس بە هيمنى لە مەردووەكە نزىكىبۇوەوە و بە ترسىكەوە سەيرىكىد،
خۇدى ئەشكىزاد بۇو، ئەو پىاوەي دوينى شەو بىنېبۇوى، بە حورمەتەوە لە سەرى
نوشتايەوە و بىئەوەي ھىچ بخويتىت، وەك ھەموو ئەوانەي باوەريان بە دۇعا
خۇنىشنى نىيە تەنبا لىتى جولاند و ھىچى تر. چاوانى پېبۇون لە ترس، لە ژەنرال
نا، لەو پىاوانەي بىدەنگ لە دەوري تەرمەكە دانىشتبۇون و سەيرىاندەكىد،
دەترىسا تىيىگەن لە ناخىدا ھىچ رېزىكى بۇ ئەم مەردووە و ھىچ رېزىكى قۇولى بۇ
ئەم تەدارەك و مەراسىمە ھەلنىڭرتۇوە. ئەلىاس چووە پال براكەي و بە دەنگىكى
بەر زىغۇتى «ھىۋادارم، بىنېنى ژەنرال ئەشكىزاد كەمىك سەبۇرى دابىتەوە دلت.
ئىستا بىرۇ، براي ئازىزم بىرۇ. من والە قەدەرم نوسرا بابۇ خودا نەيکات بە نسىم

له ناشتني دايکى خوشە ويستمدا ئامادەبم، چونكە واجيئىكى گرنگترم هەيە... خورا
 به گەورەبى خۇرى شتە كانمان بۇ سەھل و ئاسانبىكات». دەرياس وەك بىيەوين
 خىرا خۇرى بشارىتەوە، سەرى دانەواند و به ترسىنگەوە چووه دەرى. ئەلىاس
 شان به شانى دەپۋىشت. لە دەرەوە دەرياس به ھېمنى گووتى «شتىكى سەيرە
 كە نايەيت بۇ ناشتني دايكمان. جىڭە لەوهى من شارەزايىم لە ناشتني مردوورا
 نېيە، بەلام ھىچ شتىك لە مردىنى دايىك گرنگترە؟». «گەر ژەنرال دويتنى شەو
 نەكۈزۈرایە، ئىستا شۇرۇشمان دەست پىنگىدبوو. ئىستا لهوانەبوو من كۆزرابام يان
 لە سەنگەرەكانى پېشەوەبام، ئەو كاتىش برا گيان نەمدەتوانى بىم. دەبىت لە ساتى
 وادا مەرقۇقى شۇرۇشكىنەر پېشت لە ھەفالەكانى بىكتە؟ ها. تو خۇت وەلام بىدەرەدەد
 لەم ساتەدا كە ئەشكىزاد شەھىدبوو، شۇرۇشكىنەكان پىر پىيوىستيان بەوهى لە
 نزىكى يەكىن و ھەر يەكەمان نەگەرىتەوە ناو دنيا بچوکەكەي خۇرى و پېشت
 نەكەينە يەكتەر. ژەنرال ئەشكىزاد، لە ماوهىكى كەمدا پەيوهندى و رابىتەيەكى
 شۇرۇشكىنەكانى لە نىوان ئەم خەلكەدا دروستىرىد، ئەو ھاوسۇزىيە شۇرۇشكىنەكانى
 دەبىت نەمرىت، چونكە ھىچ كەس نازانىت پۇزانى داھاتوو چى روودەدات. ئەوانى
 لىرەن ھەموو خىزانىيان ھەيە، دايكمان ھەيە نەخۇشە، ژىيان ھەيە نەخۇشە، مەندىليان
 ھەيە نەخۇشە، كېشە قورسيان ھەيە دەبىت چارە بىرىت. لىرە نەخۇشى لىيە
 دەبىت ھەر ئىستا نەشتەرگەرىيېكەت، بەلام يارى بە ژيانى خۇرى كردۇدەن و ھاتووە
 بۇ ئىرە. گەر بەو بەھانانە سەنگەرەكان چۈلۈكەين، پېشى ھەفالەكانمان بەربىدەين،
 يەكىزىيە شۇرۇشكىنەلان لاوازبىكەين، دەبىن بە چ جۇرە ئادەمیزادىك؟ ھەر كەسىك
 لەوانەي لىرەن بەھانەيەكىان ھەيە ئىستا ھەستن و بىرۇنەوە بۇ مالى، بەلام
 ئەوهى مانا بە ژيانمان دەدا، ئەوهى كە پېتكەوهىن... ئەوهى ھەر يەكەمان لە شتە
 بچوکەكانى ژيانى تايىبەتى خۇمان گۈزەراوين. سەيرى ئەو خەلکە بىكە چۈن پېكىرا
 بۇونەتە يەك ھىز، ئەوه خواتى ئەم پېشەوا مەزىنە بۇو ئىستا ھاتۇتەدى، چۈن
 دەتەوەيت من لىرەدا پېشى تىبىكەم و بەجىنېھىلەم، ئەوهى دواى كوشتنى ئەشكىزاد
 روویدا بەشىكە لەو شۇرۇشە، تو دەبىت تىبىگەيت».

دەلياس رۆز بەسووگى و بە چىرپە قىسىدەكىد. دەرياس دلىنابۇو قىسە و زۇرىلىنى لەكەل ئەم برايەيدا سوودى نىيە. ئۇويش بە نىزمى و لەسەرەخۇرى گۇوتى «من دەبىت بېرۇم، دەبىت مەيتەكە وەربىگەمەوە، دەبىت كارىكىكەم بەر لە ئىوارى بىننېڭم بەلام كىشەكە ئەوهەي تو خۇنت كورتىكىرىۋەتەوە بۇ يەك شت، يەك فېتكە چۈتە سەرتەوە و داگىرىكىرىۋەت. من لەوه تىناڭم». «بىرام، بىمۇرە، بىزازجار بىمۇرە كە لە رۇزىنىكى وادا ناتوانم لەكەلت بىم، ناتوانم بەدەستى خۇم لاشەي پېرۇزى ئەو دايىكە عەزىزەم بىخەم گۈرەوە، بەلام ھەقىم بەدەرى... ھەقىم بەدەرى. بەلىي وايە، سەيركىرىنم بۇ شتەكان گوراون، ئىنسان كە بىرورايەك لە ناوينا سەوز بۇ ئىتىر ئەو كەسەي جاران نامىنەت، ئەوهى دەزى خۇي نىيە، بەلكو بىروراكەيەتى. منىش ھەستىدەكەم بىرورايەكى پېرۇز لە ناومدا بنجى داکوتاوه و ئەوهى لە ناومدا دەزى، ئەو بىرورايەيە. تو بچۇ، بچۇ ھەموو شتەكان جىئەجىيەكە و ابىزانە برات نىيە. بىمۇرە، تىنگە، وابىزانە كە برات نىيە. كەر ئەوه تىنەكەيت كېشەي گەورەمان بۇ دروست دەبىت. ئەوه قەدەرە، مەرۇقى شۇرۇشكىڭىز مولىكى خۇي نىيە».

«من دەرۇم، گەر تەواوبۇويت وەرەوە بۇ مالى دايىكم، من لەوى دەبىم، ناچەمەوە بۇ مالى خۇم، ئەم چەند رۇزە لەوى دەبىم».

دەلياس باوهشىنى توندى بە براكەيدا كرد و گۇوتى «سوپاست دەكەم، سوپاست دەكەم، بۇ ھەموو شتىنگە». كەمىك وەستا و دەستىكىرد بە گىرفانىدا و نۇو مەقەستى دەلاكىيەكەي دەرهىندا و دايە دەستى و گۇوتى «ئەوهش ھەلبگە، لە جىڭايەكدا ھەلبىگە، ھەر جىئەك بىت... ھەر جىئەك بىت. ئىتىر پۇيىستىم بىن نىيە». دەرياس بىئەوهى ھىچ بلى سەرسامانە سەيرى مەقەستەكانى كرد و خستىيە گىرفانى و پشتى تىكىرد و لە دەرگاڭەي مالى ژەنزاڭ ئەشكىزەتەدەرى.

له و ماوەيەدا کە دەرياس مەيتەکەي دايىكى لە بىمارستان جىتەيشت، ژمارەي
 ئەو نەخۇشانەي بە هۆى نەبوونى پزىشىك و چارەسەرىيەوە گىانيان لە دەستىدە
 بەر زبوبۇبۇوهو. كە گەيشتەوە بىمارستان بە دايىكىيەوە دوازدە مردوو لە¹
 ساردىنى خەستەخانەكەدا بۇون. لەودا بەخت ياوەرى بۇ كە يەكى لە خاۋەن
 مردووەكان پىكابىنىكى هيتابۇو تا مەيتى مردووەكەي خۆى بگوازىتەوە. كابراك
 دەرياسى وەها دەستەپاچە و كلۇل بىنى پېشىيارى دايىه، گەر بېرىك پارە بەتات
 لاشەي مردووەكەي ئەويش دەگوازىنەوە و گەر پېشى خۇش بىت لە ھەمان
 مزگەوت پىنكەوە مردووەكانيان دەشۇن و بە بېرىك پارەي كەمى دېش دەتوانى
 شۇفىيرەكە رازىيىكەن تا گۇرستان لەگەلىاندا بىت و پىنكەوە مردووەكانيان بىنیزىن.
 پىاوىكى بچۈلە بۇو، ناوى «مامۇستا مەردان» بۇو، وەك فريشتنەيەك وەها
 بۇو خودا بۇ كۆمەكى دەرياسى بىئەزمۇون و نەشارەزا ناردېيتى. گۇوتى «من
 مامۇستاي ئامادەيىم، مامۇستاي زمان و ئايىنم. وامەمبىنە كە هيشتا بەخۇوەم و
 باش ماومەتەوە، وەرزىشىكى زۇرداكەم و چەند سالىشە جىڭرەم واز لىتەتاواه.
 بە گەنجى زۇر دەمكىشا، زۇر زۇر، ئەو مەيتەي لە ويادا دەيىيىت برامە، چەند
 سالىك لە من گەورەتە، بەلام تەنبا چەند سالىك، بەوردى پېتىلىم، سىن سالمان
 بەينە، زۇر نىيە، بەلام خواردىنەوە و جىڭرە و خەفتە كوشتى. من زۇر ئاگام

لە خۇمە، ئىنسان دەبىت خۇى ئاگايى لە خۇى بىت، ئەوە حالى خەستەخانە و دىكتور و دەرمانەكەيە، ئىنسان خۇى دەبىت خۇى بىپارىزىت. ئەوتا لە رۆزىكى وادا نەخۇش بىكەوبىت تىادەچىت...». دەرياس بە دلگرانىيەكى زۇرەوە گۇوتى «شىتىكى ئاسايى ئىيە، خەستەخانەيەك تەواو چۈل بىت... لە دويتنى شەوەوە ئېزە دىكتورىكى لى ئىيە». مامۇستا مەردان گىرىلەيەكى سەررووتاوه بۇو، ئاسەوارىكى وەرزشىكەن بە لەشۇلارىيەوە دىارنى بۇو، تەنبا جىنگايدەكى جوان لە لەشىدا چاوه گەش و پانە كانى بۇون، بە ئىنگايدەكى مەدۋىش سەيرى دەرياسى كەر و گۇوتى «من جەناباتان ناناسم، زۇر فزولىشم ئىيە بىزانم، من خۇم مامۇستاي زمان و ئايىنم، باپېتىلىم، لە ئەزمۇونى پەنجا و پېنج سالەوە لەم شارەدا قىسىدەكەم. من خۇم مامۇستاي ئايىن بۇوم، خەلک ئەسلەن ئايىنلەن بۇ گىرنگ ئىيە، لە راستىدا ھىچ بىرورا و ئەفكارىكى دونياشىيان بۇ گىرنگ نەماوه. ئەم شارە يەك كىشەي گەورەي ھەيە، خەلکى ئېزە شىتىكىان دەۋىت بىپەرسىن، خودا بە تەنبا بەشىان ناكات، گەر خودا بە تەنبا بەشى بىرىدىنایە نەدەكەوتىنە عىيادەتى شتى تر. لە منى بىبىستە، خەلکى ئېزە شىتىكىان پېتىۋىستە سۇزىدەي بۇ بەرن، خودا بەشىان ناكات... تىدەگەيت دەلىم چى؟». دەرياس وەك تىنەگات لىپىروانى و گۇوتى «بەلام بۇ خودا بەشىان ناكات؟». «ئاھ، لە من مەپرسە، لە من مەپرسە، خودا بۇ ھەموو بەشەرە، بۇ ھەموو مەخلوقاتە، من سى سال مامۇستاي زمان و ئايىن بۇوم، دەزانم خودا بە تەنبا خودايى من و تو ئىيە، خودايى دار و بەرد و بالىندە و جانەوەرانىشە. بەس خەلکى ئېزە بىس و خۇپەرسىن، خودايەكىان دەۋىت بۇ خۇيان بىت، بىلەن ئەمە خودايى منه بە تەنبا، خودايى ئىتمەيە، خودايى ھەموو كەسىك و ھەموو عەقىدەيەك و ھەموو قەۋەمەك ئىيە، خودايى ئىتمەيە. خەلکى تاقەت و تواناى ئەوهيان نەماوه خودا لەگەل يەكدا بەشبەن». دەرياس بە وردى گۈنى لە قىسىكەن ئەم پىاوه گىرىلەيە گرت كە لەگەلەدا خەرىكى گواستەوەي تەرمەكەي ستارە بۇو لە ساردىتى خەستەخانەكەوە بۇ ناو پىكابەكە. بە هىمەن گۇوتى «منىش وادەبىنەم،

خهکی و هک خودایهک سهیری ژهنرال بیلال دهکن، خودایهک که له شیوه‌ی
به شهردا دهکه و توهه. ئەم پزیشکانه که خهسته خانه‌کهيان چولکردوه، و هک
ئەوھیه باوده‌یان واپیت له پیوره‌سمینکی دینی موباره‌کدا به‌شدادریده‌کن،
پیوره‌سمینک هیچ کس نایبت لینی دوابکه‌ویت». کابرا کومه‌کیکرد، لاشه‌کهی
دایکی له سه‌ر دهسته‌بهره پینچکه‌داره‌که دابینن و به قایشینکی خوله‌میشی کون
شهنه‌کی بدهن تا له کاتی گواستنے‌وهدانه‌که‌ویت، دواتر گووتی «موخابن،
قسه‌کانمان له گەل پیوره‌سمی بیزلىنان له مردوواندا نایه‌تەوه، به‌لام تو له وه
دهچیت خهکی ئىزه نه‌بیت... ئىنسان بۇنى غەربىيەکەت دەکات، پیتەوه دیاره».
دهچیت خهکی ئىزه نه‌بیت... ئىنسان بۇنى غەربىيەکەت دەکات، پیتەوه دیاره
ده‌ریاس سه‌ری له قاند و گووتی «من ماوه‌هیکی دریز له ئەوروپا بۇوم، له‌وی
خویندومه، زور نییه هاتوومه‌تەوه. ئەم ژنه دایکم، براکم له مه‌راسیمی بە
خاک سپارىنى ئەشكزاده، رازى نه‌بwoo له‌گەلمدا بیت، گەرجى دەزانیت من هیچ
شاره‌زاییکم لهم جۇره ئىشانه‌دا نییه، به‌لام سوپاسى به‌ختى خۆم دەکم
کە توم لیبەلکەوت». «ببوره، ببوره، من ناتانناسم. به‌لام بۇ له ئىتوه وايه
خهکی تەنبا بۇ به‌ریز ئەشكزاد ئەو مه‌راسیم و تەداره‌که دەگىرپن؟ دوینى
شەو کە هەوادارانى ئەشكزاد دۇنيايان دەله‌راندەوه و يەک دەنگ دەيانگووت
نامرىت، نامرىت. دەزانى لايەنگران و ئەندامانى به‌وھفا و ئىماندارى سه‌ر بە
مېر تەلارانى و كورانى گەندەل و بىناموسى قەمەرخان چىيان دەكردى... ھەر
مەپرسە... ھەر مەپرسە. من عادەتمە له و کاتانه‌دا رwoo له و جىنگايم دەکم کە
خەلک زور رووی لىناکەن، خهکی هەموو ھاتبوون ھاوشانى تەرمەکەی ژهنرال
برۇن. من فيكىمكىرده‌وه بۇ وا بىرۇم، بۇ نەچم بۇ سه‌ر گۇرى تەلارانى، بۇ
سەريک له‌وی نەدم و بىزامن چى باسە. دەزانى چى بwoo؟ دەزانى؟ ژماره‌هیک
لەوانه‌ی و هک جەنابitan فەرمۇوتان تەلارانى بە خوداي خۇيان دەزانن، ئەو
پىاوه ناشىرينه ورگە بىتلىاقەتە و هک پارچە‌هیک نورى يەزدان تەماشاده‌کەن کە
لە شیوه و شکلى به‌شهردا دهکه و تېتىت، ئەوانه له سه‌ر گوره‌کەی كۈزىلکەيان
بەستبۇو، جەمعىكى زور نەبۇون، بە ژمارە بە خەلکى پرسەدار بۇ بىلالى

ئەشكزاد حىساب نەدەكran، نا بە هېيج جۇرىيىك بە ژمارە وەك يەك نەبوون، بەلام من تا نزىكى بەيانى لەگەلىان مامەوە، ئەوە ھۆيىك بۇو زۇو بەم برا نەخۇشەمدا نەگەم، بەلام شەو تا بەيانى لەگەلىان مامەوە و سەيرمکرد بىزانم چى دەكەن. من پىباويىكى زور فزول نىم، بەلام ھەندى جار لووتىش دەزەنە ناو ھەموو دىزەيىك. مەبەستم بۇو بىزانم چى دەكەن. ھەموو بىروايىكى تەواويان بۇو كە تەلارانى يان رەقحيانەتكەمى دەردىكەويت و قىسىيان بۇ دەكەت. يەقىنى تەواويان ھەبۇو كە ھەر چۈنىك بۇوه پەيوەندىيان پىتوەدەكەت». دەرياس بە سەرسامىيەوە پرسى «بەلام بۇ؟ بۇ؟ ئەو قەناعەتەيان لە كويىوھەيتاپۇو؟ چۈن ھەندى خەلک دەگەنە قەناعەتى وا؟». پىنكەوە تەرمەكەى ستارەيان خستە ناو پىكابەكەوە، كابرا گۇوتى «لە من دەپرسىت؟ لە من دەپرسىت؟ گەرجى قىسىكانمان لەگەل حورمەتى ئەم مردوانەدا ناگونجىت، بەلام با نەھىتىيەكت پىن بلەم، شتىك خۇت بىزانە. خەلکى ئىرە دواي زىندۇو ناكەون، بە تەواوى دواي زىندۇو ناكەون، دوينى شەو من لەۋى نەبۇوم، بەلام دوايى بىستم، نازانم تو لەگەل حەشامەتكەدا بۇويت يان نا؟ لەگەلەدا بۇويت، زور باشە. تو لەو باوەرەدایت خەلکى ھەموو ئاوها دواي زىندۇيىك بکەون؟ لەو باوەرەدایت ئەشكزاد بەزىندۇویي بىتوانىيە ئەو خەلکە ئاوا سەف سەف دواي خۇى بخات؟، مەحالە، مەحالە ئەوە». وابۇو وەك دەرياس كەسىنەكى دەستكەوتىتىت، ئاسان و بىترىس پرسىيارى لى بىكەت «بەلام مامۇستا مەردا، تىناڭەم بۇ خەلک ئەم سەرفۇكانە دەكەن بە خودا بەسەر خۇيانەوە، بە تايىەتى كەسيان وەها نىن خىرى زۇرى لى چاوهروانبىكريت؟». كابرا ناوجاوانە زل و پانەكەى خوران و بە گۇمان و نىكەرانىيەوە گۇوتى «دەتەويت بلىنى كەسيان وا بە قۇون و خونەر نىن شتىكى باش بۇ ولاتەكە بکەن، ئەوە راستە. بەلام زور سەيرە لە من دەپرسى، من مامۇستاي زمان و دىنەم، بەس خودا دەزانىت چەند سالە وانە دەلىمەوە، ماوەيەكى تەكاركەنارم دەكەن، ئەوەندەم نەماوە لە خزمەتدا پىخۇشە ئەوە لە عومرم ماوە تەنبا بىبەمەسەر. نا بەپىز من بەشەرىكى

ق، راگنگیدم، سرهوت و سکونتم له ههراوهوریای زقد پین خوشتره، شارپلر
وا چول و هنورم له شوینی پرگرق و چربهندان پین باشتره. بهس سهبره
پرسیاری واله من دهکهیت. من حازم له کیشه نییه و نامه وی کس تووش
لاری و تلاسانم بکات. ههموو ژیانم خوم له وانه پاراستوه که ددیانه ویت له چالم
بهاون. پرسیاره کانت بق من سهیرن. من نازانم تو کیت، بهلام خلک خودایان
بو گرنگ نه ماوه چونکه بهشیان ناکات، له بهره وه بق جینشینه کانی ددکرین
خودایان له دلی خویاندا کوشته و بق تارماییه کهی دهگه رین. نا تکایه، شتر
واله من مهپرسه. ههروا بوروه جاران شیخ و ئیمامه کانیان دهپرست، ئیستا
گوراوه، ئیستا سهروکی حیزبکان دهپرستن. من مامؤستای دینم، نه مرزو کس
ناویریت بانگه شهی ئیمامیتی بکات، کهس ناتوانیت بلیت من خودا رهوانه یکردم
راسته ودک مامؤستا پیشه کم کاریکی به قانونه وه نییه، بهلام له کاروباری
یاساش که مینک سهرد هرده کم. تو هقه له من نه پرسیت، بهلام که سینک نه مرزو
بلیت من ئیمامی زهمانم یه کسر دهیگرن و دهیبن بق شیتخانه. و هزیفه
پیغه مبهره کان، و هزیفه ئیمامه کان به چولی ماوه ته وه، ئیتر سهروکی حیزب
سهروکی عه شردت، فه رمانبه رانی به پله و پایه شوینه کهی پرده دهکنه وه. هنی پیم
گووتنی، خلکی نه مهمله که تهی ئیمه ده بیت شتیکیان هه بیت بیپه رستن. نا، نا
ده بیت که سینک هه بیت سوژدهی بق بهن و رزگاری شیان بکات، نه وه نه و شتبه
که من تیننگاهم، ئاخو ئینسان له دوخى سوژدهدا ده توانیت رزگاری بیت؟ بهلام
پرسیاری واله من مهکه، خوت بیری لیبکه ره وه. نه وهی من مامؤستای دینم
مانای نه وه نییه هه موو شتیک ده زانم».

له و کاته دا ده بیو ئیتر سوار ماشینه که بین و له گه ل شو فیره که دا بېون.
ده ریاس بهخته وهر بیو که دوا جار ده توانیت ته رمه کهی دایکی بگېښه
مزگه و تیک. شه و دره نگ له هه موو شته کان ته و او بیون، مردووشوره کان له
مزگه وت نه بیون و له پرسه ئه شکزاد بیون، گورهه لکه نه کان له گورستان
نه بیون و له پرسه ئه شکزاد بیون، مهلاکان له وی نه بیون تا دفعاً سه رگد

بۇينىن و لە پرسەئ ئەشكزاد بۇون، ھىچ خزم و دۆستىك لەگەل مەردووەكاندا نەبۇون و ھەموو لە پرسەئ ئەشكزاد بۇون، كە خۇرى و مامۇستا مەردان پىكىۋە مەردووەكانيان شت و گۈرەكانيان ھەلکەن، شەۋ ورددە ورددە دادەھات و ئەستىزە دەردەكەوتىن، ھىچ كەسىكى دى لە گۈرستانەكەدا نەبۇو ئەوان نەبىت، نىتۈگۈرەكان و نابەينى درەختەكان وەها كېپ بۇون، پىدەچۈو لە شارىكى خامۇشدا ئەوان دوا دوو لاشە بنىزىن و دواى ئەۋەش ھەموو شت كوتايى بىت، كوتاھاتنىكى ھەتاھەتايى.

دەرياس نەيدەزانى بە چ شىڭ و مەراسىمەنلىكى گەورە ژەنزاڭ لە گۈئى چەمى ئەروان نىزىرا، دەيان كەس لە كاتى ناشتنەكەدا بۇورانەوە، چەندەها ژىن لە ھۆش خۇيان چوون، دكتورەكان بۇ ئەوهى مەراسىمەكە بەجىنەھىلەن، لەويىدا خەستەخانەيەكى مەيدانىيىان كردىوە و ھەر لەويىدا خەلکانى بۇوراواه و لە ھۆشچۈرۈيان چارەدەكرد، ھەموو ئەو كاتە دەرياس بە تەنبا خەرىكى ناشتىنى دايىكى بۇو، شەۋىش كە مالىئاىيى لە مامۇستا مەردان كرد، نەۋىش لە حالىكى خراپىدا بۇو، ماندووبۇون و سەختى رۆزەكە بە ئاكار و قىسىمە دىياربۇو، لەو كاتەوەي لە شىتنى مەردووەكان بۇوبۇونەوە، دەرياس ھەر پرسىيارىكى دەكرد، بە نىكەرانى و ھەندىك جار بە تۈرپەيەوە دەيگۈوت «لە من مەپرسە... بۇ لە من دەپرسىت... سەيرە پرسىيارى وا لە من دەكەيت». لە جىنگايدەكدا مامۇستا مەرداشىش تاقەت و تىنى وەلامى دەرياسى نەما كە لە ھەموو ورد و درشتىكى دەپرسى و دەستەلگەر نەبۇو، دواجار بەر لە جىابۇونەوە تەواو، لە كاتىكىدا ھەردووكىيان سەرتاپا نۇقىمى گەرد و تۈزى گۈرەلەلکەندن بۇون، دەرياس وەك نەيەۋىت يەخەئ ئەم مەرۇفە بىچارەيە بەردات گۇوتى «مامۇستا مەردان» من مەراقىمە بىزانم ئەم ئەشكزادە كىتىيە؟ مەردى خوابە، تو مامۇستايەكى باش دىيارىت، كۆمەكمىكە، چونكە كەسانى نزىكىم وەها عاشقى ئەو پىاوهن، ناتوانم بە ھۇيانەوە وينەيەكى دروست و راستم بۇى ھەبىت، مەگەر كەسىكى وەك تو

که شته‌کان به عهتف سه‌یرناکه‌ن یارمه‌تیم بدت». مه‌ردان گله‌ک سه‌غلت و هه‌راسان لهم خواسته، ناوچاوانی به‌دهسته چلکن و توزاوییه‌کانی توند خوراند و سه‌یری بن نینتوک چلکنه‌کانی خوی کرد و وه‌لامیدایه‌وه «دهست له شتیک مه‌ره که ئیمان و به‌خته‌وهری خه‌لکی له‌سره. ژه‌نرال ئه‌گه‌ر چاکه‌کاره یان به‌دسروش، دهستی لى مه‌ده. من که‌سیکی په‌رگر و ته‌ریکم و کارم ناچیته سه‌ر باسوخواسی وا، راسته که‌مه جاریک که‌سیکی فزول و لاپرسه‌م، به‌لام ته‌مان نه‌بیت من له شتی وه‌هادا کومه‌کتبکه‌م. به‌لام گه‌ر کاروبارینکت بwoo، پرسیار و وه‌لامینک من سه‌ریان لیده‌ربکه‌م، له قوتاوخانه‌ی ملوک مامؤستام. کن هه‌ی له‌وی مامؤستا مه‌ردان نه‌ناسیت؟ مامؤستای زمان و دین. هه‌ر ریتیکه‌ویت قوتاوخانه‌که و پرسیار بکه‌یت ده‌ته‌ینن بق‌لام، هه‌ر بلی مامؤستا مه‌ردان، خویان ده‌زانن کی ده‌لیت و ده‌ته‌ینن. به‌لام ئه‌شکزاد؟ ئه‌شکزاد چییه و چون بwoo، پرسی وا به من بنکول ناکریت. نا بق‌خاتری ئه‌للا، شتی واله من نه‌پرسی».

که گه‌یشته‌وه مال وه‌ها شه‌که‌ت بwoo، جگه له‌وهی ماوه‌یه‌کی دریز بخه‌ویت و هیچ نه‌بیستیت، خواستیکی دی نه‌بwoo، به‌لام وینه‌ی دایکی مردوی خوی و وینه‌ی ژه‌نرالی مردوو له به‌رچاوی سه‌مايانده‌کرد. بی‌عاتیفه و بی‌هیچ سوژیکی تایبیت ناشتن و شاردن‌وهی دایکی ئه‌نجامدابوو، به‌لام دلنيابوو که مامؤستا مه‌ردانیش بی‌عاتیفه و فرمیسک براکه‌ی خوی ناشتبwoo. هه‌ر دوو مردووه‌که له دوو شتی زیاده و نه‌خوازراو ده‌چوون که ده‌بwoo له کول خویانی بکه‌ن‌وه، زوو بیاننیژن و هه‌ر که‌س به رینگای خویدا بروات. هه‌ستیکرد جیاوازی نیوان ته‌رمی ئه‌و دوو مردووه و ته‌رمی ژه‌نرال ئه‌شکزاد ئه‌وه‌یه، مه‌یت‌که‌ی دایکی نه‌یتوانیبwoo هه‌تا دوو کوره‌که‌ی خوی پینکه‌وه جوش و چه‌سپ بدت، به‌لام لاشه‌که‌ی ئه‌شکزاد هه‌زاران خه‌لکی بی‌هکه‌وه‌گریدابوو. ئه‌لیاس له‌سره بwoo، ده‌بیت ژه‌نرال بمعینیت تا ئه‌و په‌یوه‌ندییه بمعینیت. شاره‌که هیچ چاره‌یه‌کی میان‌هه‌وی پیشکه‌ش نه‌ده‌کرد، یان ده‌بwoo له ناو حه‌شامات و قه‌بیله و تاقمه‌کانیدا

پتوابايتايەتەوە يان وەك غەریبەيەك بىزىت، كەسيك بىت نەتوانىت ھەتا لەگەل لاشەى مردوى دايىكىشتدا پردىك دروستىكەيت. بەر لە خەوتىن بە چەند ساتىك ئەو رىستەيەى ژەنرالى بىركەوتەوە كە گۇوتى لەوانەيە پىتىسىم بە كەسيكى وەك تو بىت. «كەسيكى وەك من؟ بەلام من كەسيكى چۈنم؟» كەسيكە ھەموو دەزانىن ناتوانىت تىكەلى ھېچ دەستە و تاقمىك بىت. «ژەنرال بۇ پىتىسىنى بە كەسيكى وەك منه؟ ئەو خەلکىكى زۇرى دىلبەستەي خۇى كردوه، دەبىت چەكارىنکى بە لاڭوته و نەشارەزايەكى وەك من بىت؟». بۇ ئەوهى شتەكان لە خەيالى خۇى دەرباكات و كەمىك ئاسوودە بخەويت بە خۇى گۇوت «منىش وەهم و وەزارەت ژەنرال بە شىوهى خۇم دەزىم. ئەگىنا ئەو ژەنرالەى من باسىدەكەم پىتەچىت بۇونى ھەر نەبىت. پىتەچىت ژەنرال سىتىبەرەكەى لە خۇى، تارمايىكەى لە جەستەى، درۇكەى لە ھەقىقەتەكەى بەھىزىر بىت». ھەستا و ئەو رىستە كورتانەى لەسەر دەفتەرى تىبىننېكاني نوسى، بىئەوهى ئامازە بە مەرىنى دايىكى بىدات، ھېندهى دەفتەرەكەى داخست، دلىنابۇو ئىدى كاتى خەوە. كە چاوانى لىكنا، بەر لەوهى قوول لە رەشاىي خەودا ونبىت، لە برى تارمايى دايىكى كە ھەمېشە لەم ژۇورەدا خەوتۇوھ، تارمايى ژەنرالى بىنى بە خەونەكانىدا دەگەرىت.

۸

دوای ناشتتني ژهنرال، دواي شهويك بىنخه وىي و پۇزىكى پەلە ماندوپىتى و
گريان، خەلكى دلتەنگ بە هەمان ئەو رىگايەدا كە پىا پۇيىشتىپون گەرانەوە بۆ
شار. بەلام ئەلىاس و ھاوريكانى لە نزىك گورى ژهنرال مانەوە و گروپينكىان
پىكھينا و ناويان لە خۇيان نا «پاسەوانانى مەزار».

پاسەوانانى مەزار كەسانىك بۇون بە توبەت گورى ئەشكزادىيان دەپاراست.
گورەكە هەر هەمان رۇز بە بەردى مەرمەپى رەش ھەلبەسترا، بۇ شەو
ئاسنگەران تا بەيانى ئىشيانكىرد و چەتريان بۇ دروستكىرد، بەيانىش بۇيەچىيان
و ھونەرمەندانى دىكورساز و وەستا شارەزاكانى ھەلکۈلين و نوسىنى
سەر گلکو، شوينەكەيان بە جۈرىك پازاندەوە، هەر كەس بىدىبىا، ھەيىمت
و خۇشەويىتى ژهنرالى تىدا دەيىنى. پاسەوانەكان جىڭە لەوەي دەيانويسىت
گورى ژهنرال لە بەركار و تىكەران بېارىزىن، دەشيانەويسىت زۇرتىرين كات لە
نزىك مەزارەكەوە بېھەسەر. ھەموو دلىبابۇن ژهنرال گەر لە رىگايى رەمز و
نیشانەي نەيتىشەوە بۇوه دووبارە دەرددەكەويتەوە.

چەند رۇزى سەرەتا دواي مردىنى ئەشكزاد كەمس باسى شۇپاشى نەكىد.
وادەرددەكەوت وەك بېرۇكەي شۇپاش لەگەل خودى ژهنرالدا مردىيەت. شارەكە
كە دەمەنگى دوورودرىز لە چاوهبروانى شتىكى گەورەدا بۇو، ئىستا ئەو شتە

گورهیەی هاتبۇوهدى، ئەویش مردىنى ژەنرال خۇى بۇو. بۇ ھەندىك رونەدانى شۇرش بە ئەندازەي رودانى شۇرش روداۋىكى بايەخدار و مىزۇوېي بۇو. بەلام شتەكان بە وجۇرەش سادە نەبوون، ھەمۇوان دەمۇدەست باوەریان بە مردىنى ژەنرال و خەونەكەي نەکرد. ئەلیاس ھەمۇ ھەفتەكە گورى ژەنرالى بەجىنەھىشت، لەوی نانى دەخوارد، لەوی چاي دەخواردەوە، لەوی دەخەوت، هەتا دەرياسى براى كە مەراقىنەكى زۇرى لە بارودۇخى شىواوى براكەي دەخوارد، دەبۇو لەوی بىبىنت و وەك كەسىكى زىيىدانى جل و خۇراكى لە بوخچە و سەفەرتاسىدا بۆبەرىت. ئەو ئولغەت و خۇوگىرنە پە گورەكەوە نىشانەبۇو بق ئەوەي نايەويت ئەو پەيوەندىيە رۇحى و عاتىفييەي لەو دەمەدا لەگل ژەنرالدا دروستىكىردىبۇو بېچرىت و كۆتايى بىت. ئەویش وەك زۇر لە ھەوادارانى ئەشكىز مایل بە پەيوەست و گىرىيەكى ئەبەدى بۇو، كە نەدەبۇو تەنبا پەيمانىكى سىپاسى بىت، بەلكو دەبۇو وەك پەيمانىكى رۇحى و ھەرمانىش دەربىكەويت. ھەندىكى دى لە ھەوادارانى ژەنرال بە پېشى ھاتوو و جلى پىس و چاوى ماندوو و رۇحى شىكتەوە وەك ئەلیاس لە دەورى گورەكە دەنۇستن، وەختبۇو شىوهى دەرويشىك و قەلەندەرىنەكى سەۋاسەریان وەردەگرت كە نزىك بە مەزارى سەيىدى موبارەكىيان ھەم دەرۇزە و ھەم زىكىرەكەن. دەرياس لە سەرداڭە كورتەكەيدا بق لاي براكەي لەسەر گورى ژەنرال تىنگەيىشت كە ئەلیاس و ھاۋېرىكەن دەيانەويت پەيوەندىيى سىپاسى خۇيان بلندىكەن وە بۇ ئاستى پەيوەندىيەكى دىنى و ئەبەدى. بەلام زۇرەيان بە ھۆى پاشخانى خۇيندەوارىيەنەوە، توانىيان نەبۇو ئەو خواستە بە ڕۇونى بخەنە قالبى وشەوە. دواى ھەفتەيەك لە ناشتنى مردووهكە، لەسەر داواى موجتەبا موراد، شەۋىك ھەمۇ پاسەوانەكان پىكەوە لەسەر گورى ژەنرال كۆبۈونەوە.

ئەندامانى كۆميتەي يەكم و خەلکانىكى سەر بەو كۆميتە تايىەتانەي ژەنرال دايىمەز راندۇون، لەسەر گورەكەي ئەو و لە بەر روناکىي فانوس و ترسكەي مۇمدا، لە ھەلۇمەرجىكى نەيىندا، بە جۇرىك لە چاوى ھەمۇ ھەوالدىز

و گوپه‌لینک به دوور بن کوبونه‌وه. هه‌موو و‌لا و و‌فاداری‌سک بؤ مردووه‌ک
تا ئو کاته سروشتنیکی عاتیفی هه‌بیو، به‌لام به ده‌رکه‌وتنه‌وهی موجته‌با مورار
شته‌کان له ناکاو چوونه‌وه سه‌ر ره‌وتی سروشتنی خویان «و‌فا بؤ ئشکزار
دەبیت».

دەبیو مانایه‌کی شورشگیرانه‌ی هه‌بیت.
شته‌کان به نهینی ریکخرا‌بیوون. شه‌ویک دواى نیو‌هشەو هه‌ر يه‌کول
ریگایه‌کوه هاتن، نزیکی سی کەس دەبیوون، هه‌ندیک بیوون لەوانه‌ی هیشتا
ئیراده‌یان لەسەر شورش بیو، هه‌موو کاسکیت و جلی ڕەشیان لەبردا‌بیو
ھه‌ندیکیشیان دەمامکیان بەستبیو، نه‌با سیخوره‌کان يەک دەسته هه‌موویان
بناسته‌وه و بیانگرن. موجته‌با موراد و ئەلیاس و هه‌ندیکی دی لە ڕووی هه‌ستی
خۆ بە رابه‌ر زانییه‌وه، هه‌ر و‌دک کاتی دیکه و بى دەمامک لەسەر گوری ژەنزا
ئاماده‌بیوون. موجته‌با لە هه‌مووان پەرۇشتىر دیاربیو بؤ پاراستنی بەھینزی و
بەکریزی هاواریکانی، باوه‌پی وابیو شورش هه‌ر دەبیت ڕووبدات، دەبیت هۆی
کوشتنی ژەنزا ڕوونبکریتەوه و بکۈزە راسته قینه‌کان تولەی شورشگیرانه‌یان
لى بستیندریتەوه. ئەو شه‌وه لەسەر گوره‌کە بە ئەسپاپی، به‌لام به بروایه‌کی
پتەوه‌وه گووتى كە ئاماده‌کاریيە‌کان بؤ شورش نایت بوهستن، ژەنزا خۆی
پیشیبینی کوشتنی خۆی کردوه و هه‌میشە گووت‌وویتى كە داوا‌دەکات ئاماده‌کاری
و خۆتەیارکردن نه‌وه‌ستت، چونكە گەر ئەو بەراستى لە دلى ميلله‌تدا بېزى، ئەوا
دەتوانىن لە هه‌موو ئان و سەردەمیکدا ئىلها‌می لى وەربگرین.

لە دواى مردى ئاشکزاده‌وه، موجته‌با و‌دک كەسیکی بەرجەسته و ناودار
دەردەکەوت، يەکیک بیو لەو كەسە كەمانه‌ی لە پرسەکەدا وتارى دابیو، لاي
هه‌موومان بە دۆست و دوزمنه‌وه و‌دک كەسی نزیک لە ژەنزا ناسرا‌بیو.
شه‌وهی مردى ژەنزا، خۆی و چەند گوری خویندەوار تا بەيانى سەريان
بەسەر كاغەز و قەلمەوه بیو، تا وته‌یەکى شايسته بە مەركى ئەو بىنسن و
موجته‌با لەسەر گوره‌کە بىخويتتەوه. «ھەستە ئەی مردوی مەزن، چونكە تو
بەم مەرگە بچوکىي ژيانى خۇمانمان دەخەيتە بەرچاو. پیشانمان دەدەيت ئىتمە

چەند زىندۇوی بىتبايەخ و بىنترخىن». ئەوە ئەو رىستەيە بۇو كە ھەموومانى خىستبۇوە گرىيان، سەدان لە بەر خۇيانەوە گۇوتىيان «موجتە بالەسەر ھەقە، ئىئەم بە حىساب زىندۇوين، بەلام سوود و قازانجمان چىيە. ژەنزاڭلە بە مردووپىنى لە ئىئە باشتە». دواى و تارەكە موجتە بالە ناو خەلکى ھەزار و كاسىبى ناوبازاردا بۇوە قارەمانىكى ناسراو. ئەو شەوهەش بىتەوەي كەس ھەلىپىزىرىت، ھەر خۇي بىن هېچ زۇر لىنكردىن و داواكارييەك بۇوە كارگىنەي دانىشتنەك.

لە ژىز پوناكى كىزى سەركۈرهەكدا ھەموو بە تارمايى و سىيەرى نەخوش دەچوون كە ئافاتى ئەو بۆزىانە شىيە و پوخسارى ئادەميانەلىنى سەندىنەوە. وەھا ئەلقەيان بەستبۇو وەك بىيانەويت بە ھەندىك جادۇو و ئەفسۇن بۆحىانەتى مەردووپىن بانگبەنەوە. سى كەسىك دەبۇون كە لە بەر ئەو مۇمەكزانە و لە بەر سىيەرى چەماوەي درەختە نزىكەكان، كەس بە روونى پوخسارى ئەوى دىكەي نەدەبىنى، بەلام شىتىك لە ترس و گۈزى، لە نائۇمىتى و چاوهەروانى بالى بەسەر فەزاي جىنگاڭدا گرتىبوو. موجتە با دواى پۇونكىردنەوەي خواستى گىردىبۇونەوەك، بە دەنگىكى كىز بەلام دلىنا و نەلەرز پۇويىكىردى ھەموو ھاۋىيەكانى و گۇوتى «ھەقلاڭ، نەپتىنەك ھەيە دەبىت بىزان، من بۇئەوە ئىتەم بانگىرىدۇھ ئەم نەپتىنە گىنگەتان پېليلەم. ژەنزاڭلە دلىنابۇو دەيكۈژن، قەسەم بە ناموسى دايىك و خوشكم، قەسەم بە گۈرى مەردوانم دەيزانى دەيكۈژن، ھەتا دەيزانى كەي و لە كويىدا دەيكۈژن، ھەفتەيەك بەر لە شەوى پېرۇزى شەھىيدىبۇونى نامەيەكى دا بە من و گۇوتى ھەلىگەر و مەيکەرەوە، گەر كۈزرام ھەموو ھەقلاڭ بانگبە و لەسەر گورەكەم بۇيان بخوينەوە. ئىنجا توند دەستى گۇوشىم و سەيرى چاويىكىردىم و بىتەوەي ترسىك لە دلىدا بىت گۇوتى ھا نەكەن نائۇمىتىن». موجتە با كەمەكى دەستا و ئىنجا دەستى بۇ گىرفانى بىردى و سەيرى چواردەورى خۇى كرد، جىڭ لە كومەلېك سىيەرى رەش و بىپوخسار ھېچى ترى نەبىنى، ھېشىتا نامەكەي دەرنەھىتابۇو گۇوتى «... ئەوە نامەكەي». كە نامەكەي لە گىرفانى دەرهەينا ھەموو گىانى دەلەرزى، ھەموو ھەستىيان بەو موجرەكانە كرد كە سەرپۇخوار بە

جهسته یدا تینده پرین. بهر له وهی نامه که بکات وه و بیخویننیته وه نیستیکی کرد
 و گووتی «سامی ئوهی چند وخته ئم نامه يه م هلگرتووه، نیستا بولن
 و روشنتره بوم. له و پوژه وهی رابه ری مه زن و شهیدی لهدستچووان
 ئه و نامه يه داومه تی، ترسیک ژیانمی داگرتووه، بهلام هیچ کات وا هستم
 پی نه کردوه. ئه و ئیواره یهی شهیدیانکرد زانیم چ باریکی قورس کوتون
 سه رشام که دوور نیه له ویزهی نه يه و له ژیریدا گیان دهرنه که، بهلام
 دهبوو تا ئم شه و برگه بگرم و نهینیه کم بپاریزم و هیچ ئاشکرانه کم».
 نامه کهی دهرهیتا و همووان دهسته لهرزوکه کانیان بینی، که س پیشتر دهسته
 لهرزوکی موجته بای نه دیبوو که هم که سیکی به جه رگ و هم پیاویکی تیندار
 و تهندروستبوو. «ئمه نامه که یه تی، من گه رچی خوم به ئازا و بویر دهزانم.
 بهلام غیره تم نه کرد و کیشی ئوهه نه بورو ئم نامه يه به تهناها بکه مه وه و چاوی
 پیا بخشینم. رهنه هندیکتان به ترسو و نه زالم بزانن، بهلام نامه یه کی ئه شکزار
 دواي مردنی بکریته وه، ده بیت کاكل و مه رامیکی هه بیت که له تواني مندانیه
 هه موو پوشراویکی بینم و هه موو شاردراوه و نه دیاریکی بخوینمه وه. بؤیه
 دهست لهرزینم به لاوازی و ترسم به زه بونی و نه ویری حیساب مه که ن».

موجته با به دهنگیکی که میک کز، تا دهنگی سنوری ئلچهی ئاماده بیوان
 نه بیت، نامه کهی بق پیاوه تارمایی ئاساکان خویندھو که هه موویان له
 ژیرباری هله چوون و په شیویه کی توند و نه سازدا بیون، هه موویان کم
 و زور له و ماوه یه دا تامی نزیکیان له ئه شکزاده وه چه شتبوو، متمانه ی
 ئه ویان و دهسته بیان، پیاواني سادهی بازار و کوچه کان بیون، که سیان
 کسی ئه و باره نه بن. هه موو بیئه و خویان هه تیو و بینکه سه ده بینی. موجته با
 خویی به ئاوازیکی نزم و هه ناسه یه کی لهرزیو، نامه کهی ژه نرالی خویندھو، له
 کاتی خویندنه و دا دهنگی و دک ترپهی مؤمه کان بزر و نزم و له رهه لهرزانی
 دهکرد، نامه کهی ژه نرال له سه مردن چاوه روانکراو و مه ترسییه گه وره کانی

سەر زیانى بۇو. ژەنرال لە مەدىنى نزىكى خۇى دلىيابۇو، نوسىبىووی ھېچ كارىك ناتوانىت ئەو تاوانە چاوه روانكراوه رابكىرىت، دووركە وتنەوە و ھەلھاتن نېيت، بەلام ئەو فيرى راکىرن و خۇ لە پەنا خزانىن نىيە. داواى لە ھەوادارانى كىرىبوو ھەيلى چاكسازىي و شۇرۇش بەرنەدەن و ھاوتەك و ھاولان بەمېتىنەوە نا بارودۇخى ولات راستەبىتەوە، جەغتى لەسەر يەكىتى شۇرۇشكىرانە كىرىبوو، بە وشەي توند كەوتىبووھ پەلامارى نەيارەكانى خۇى لە حىزبىدا، لە دوا بەشىشدا نوسىبىووی «من يەك جەستەم ھەي، ئەويش ئەو جەستەيە كە وەك جەستەي ھەمووتان يەك جار دەمرىت و دەچىتە ژىز خاك، بەلام دوو رۆحىم ھەي، رۆحىكىم ئەوھىي خودا دەبىاتەوە بۇ خۇى، رۆحىنگىش ئەوھىي كە لە ناو ئىوهدا دەزى، ئىوه دەتوانن بانگىيىكەن و زىندۇوبيكەنەوە و لە خەوى ئەبەرى ھەلبىتىن، هەر يەكىتىش لە ئىوه جەمكى من و درىزڭىزلاۋەي بەشىكى رۆحى مەن... هەر رۆزىك مەتنان بىنى، بىزانن ئەوھى سەرگەردان و بىسرەوت و ئارام نەگرمە كە نايەويت بخەويت تا ئىوه دەبنەوە بە خاوهەنى ئەخلاقى بەرز و بلند، تا ئىوه لە چىنگى سەتكەپىشە و دلەشان رىزگارتان دەبىت، بەلى من وەك رۆحىنگى بىئۇقە و بىسرەوت دەسۈرىمەوە، وەك تارمايىھى كى بى قەرار دەمېنەوە كە ناتوانىت ئاسوودەيى مردن بچىزىت، تا ھىز و ئالاي ئىوه دەبىن، لە سەرو ھەموو ئالايەكەوە دەشەكىتەوە».

ئەوھە ئەو رىستە سەيرانەي نامەكەي ئەشكزاد بۇو كە تىينەگەيشتن. موجتە با دواي خويىندەوەي نامەكە سەرى ھەلبىرى و لە كومەلەكەي روانى كە پىتەچوو زىاتى لە سەرەتا نوقمى تارىكى و خەفەتىكى قولل بۇوبىن، گوينگان لە پاشتى وشەكانەوە دووبارە دەنگى گر و نىمچە تورەي ئەشكزاديان ھاتبۇوھوھ گوئى. جە لە ترسىكى پەنهان، دەستەوەستانىكى قوللۇش پراوپەر چواردەورى گرتىبوون و ھەموو خۇيان وەك سەرلىشىتىاو و دەرياوانى بىن قىبلەنما و بىن نەخشە دەبىنى. تارىكى وەها نىشتىبووھ سەريان، تىشكى بىتىنى مۇم و فانتوسەكان بەرابەرى نەدەوەستان. ئەلياس وەك ھەموو ئەوانى تر دەستەپاچە بۇو. كەس نەيدەزانى

چی بلیت و له کویوه دهست پیکات. شهو و ها درهنهنگ و نامهکی سهروک
و ها کاریگر بuo ههموو ههستیان به ماندویتی و گیزی کرد، ههموو وايان
ههستدهکرد سهريان خالی و فیکريان له ئیستادا دروست هیچ ناپیکیت. بهمی
ژهنازال هر تهنيا لاواز نهبوون، بهلکو دهبوونه تیکهیهکی ئاسان و خوراکیکی
بچوک بز ئه و سوپا درندیهی دهسه لاتداران دایانمه زراندوه. ئه و شهود ب
مهراق و دلبهبار له سهه گوری سهروک دوورکه وتنه وه و موجته بايان راسپار
به پی مه زهنه و خه ملاندنی خۆی مشورهتی دروست به هه مووان بکات و له
هه نگاوی دواتر ئاگاداريانبکاته وه.

ئهلياس ئه و شهود دهمه و بهيان بز يهکم جار دواي مردنی دايکي
گه راييه وه مال، ويستى پشويهك و هربگريت و خۆی بشوات و بچيته سه
گوری دايکي. بز رؤزی دوايى ته مينکى قورس ناو شاري گرتبوو. له بهيانبيه وه
به جوريكى سهير و چاوه پروانه كراو تهم دونيای داپوشىبىو، مهوداي بىين
كورت و كەسمان ئاسان يەكتريمان نه ده بىنى. به سه ختىيەكى زور له ناو ئه و
ته مومنه خسته دا گورهكى ستارهيان دوزىيە وه، كه پىتەچوو ئەم تەمهى
وهك پەردهيەك داييت به خويدا تا نه يدۇرۇنە وه. خوشار دنە وھى گورهكە وھك
فيلىك وابوو مردوو دكە له و كوره بکات كه له وادھى خويدا نەگە يشتبووه لاي
دaiكى. له سهه گورهكى ستاره، هه موو ئه و عاتىفه خنكاوهى چەند رؤزە له
خويدا چەپاندبوو زىندوبوو وھ، زور بە كول گريما، داواي ليبوردى لە رەھى
دaiكى كرد كه له بەر واجبه گرنگە كانى نەيتاينيە به دهستى خۆی بىنېرىت.
ئهلياس وھك پياويكى تىكشكاو شيوه نىكىد. شىوهى فوغان و هاوارى به سبۇون
تا دهرياس بىنەنگ بىت و له هەر تانە يەك بىبە خشىت.

ئهلياس باوھرى وابوو، مردنى ژهنازال و دايکى له يەك رؤزدا، خواستىكى
خودايى بوبه تا وھقا و خوشە ويستى بز ژهنازال و بز نىشتىمانه داماوهكەي
تاقىيەكەنە، جوريك لە ئەزمۇون بوبه تا تىكىات چەند دەتowanىت لەگەل وھقاي
شۇرۇشكىزانە خويدا راستىگۈ بىت. بە دەم گريانە وھ سهه رى خسته سهه گورى

گووتى «براي ئازىزم، دەستىكى گەورە ھېيە دەيپەيت تاقىيمىكاتەوە،
لەيکى دەيپەيت تىكەلى خەلكانى شۇرۇشكىپبۇو، دەبىت بىزانتىت چەرىنگا يەكى كى گەرتۇرۇ.
ئەنسان تىكەلى خەلكانى شۇرۇش ھەيتاوه ئەلياسەكەي جاران نىم، برا
ئەن لە سان» وەي باوەرم بە خەتى شۇرۇش ھەيتاوه ئەلياسەكەي جاران نىم، برا
لەلاكەت نىم. من ئەم چەند ھەفتە يەي دوايى گۇرانكارى گەورە لە ژيان و
لەخدا رەوويان داوه، حەزىزەكەم لەسەر گۇپى ئەم دايىكە خىرنە دىيەمان پىت
بلەم. من ناتوانم دواي عاتىفە بچوکەكان بىكەوم... لۇمەم مەكە و تانەم تىقەگەرە».
ئىتىك لە ناوەوە رېنگاى لە دەرياس دەگەرت بىكەويتە گەفتوكى دەرىزەدە
لەگەل ئەلياسدا. بىروايەكى رەش و نائۇمىدانەي ھەبۇو كە براكەي كەوتۇتە
لەرېنگىكە و چېتىر ناتوانىت بە جۈرىكى مەنتىقى بىر لە ژيان و دۇنيا بىكتەوە.
بىپسىوودى دەبىنى بىكەويتە جەنگ و جەدەلىكە و كە ئامانجى نىيە. ھۆكە
تەنبا ئەو نەبۇو كە شەرمەنە و خۆسەپىن نىيە، بەلكو بىرواي تەواوى بۇو
ئەو كەسانەي بىرۇكە يەك داگىرياندەكەت لە رېنگاى قىسە و بەلكە و سەلماندىنى
عەقلىيەوە ناگەرېنە وە، ھېزى ھەندى حۆكم و بىرۇرا لە ھېزى عەقل بەھېزىترە،
چەند سال لە وەوبەر لە دەكتۈراكەيدا نوسىبىووی «ئىنسان بۇوكەشوشەي
دەستى غەرېزەكانى نىيە، بەلكو بۇوكەشوشەي دەست بىرکەرنە وە كانىتى».
لەگەل ئەوەي كە ئەلياس گەلىنگ بە حەسرەتە وە بۇ دايىكى دەگەريا، دەرياس
دەستىكى قۇولى ھەبۇو كە رېنگاى ھەردووكىيان لە يەك جىابۇتە وە. لە وەتەي
لە ئورۇپا گەرابۇوەوە براكەي تاكە كەسىنگ بۇو ھەمۇو ھەستى غەرېيى
و تەنھا يى خۇى لا دەتەكاند. سەرەتاي كارى ئەلياسىش لەگەل ژەنرالدا
دەستىكى وەها قۇولى بە جودايى نەبۇو، بەلام ئىستا كە سەيرى گريانى بە
كۆلى براكەي دەگەرد، دەنلىابۇو بە تەنبا بۇ دايىكىان ناگىرى، بۇ ژەنرال ناگىرى،
بەلكو بۇ مالئاوابى تەواوەتى لە سەرتاپا ژيانى پېشىۋى خۇى شىوهندەكەت.
بە دەرىزىلى ئە و ماوەيەي كە ئەلياس دەگەريا، دەرياس بە پالتويەكى چەرمى
لەرىزەدە، لەسەر سەرى وەستابۇو، ھېچ ھەولىنگى ئەوتۇي نەدا لە گۇرەكە
لۇزۇرىخاتە وە، تەم تا دەھات لە دەوريان چىرەبۇوەوە، ھەوايەكى شىدارى

توندیش هه لیده کرد، به لام هه وا بادار و شیداره که هه رچی هه ولیده دا ئه و تەمەی بۇ نەدەر ھوینزایە وە. نیگاکانى ئىستاي چىدى نىگاى برايانە نەبوون، بەر لە وەي ئەلیاس وەك غەریبە يەك مامەلە بىكەت، ئەم لە شوينى خۆيە وە دەيويست ھېلى جودايى بىكىشىت، غەریبى تەواوى خۆى رابگەيىت و فاسىلەي نىوان خۆى و ئەلیاس دىارييىكەت. به لام ئەوە نەبىت ئەوە كارىكى ئاسان بىت، دەرياس لە ناوهوە تەواو شپرژە و خرۇشاوبۇو، زۇو زۇو چاوىلەكە كەي پاكده کرده وە و بىنەورە لە دەرەوبەرى دەرەوانى، نەيدە دەيويست ھېچ بلنى، نەشىدە دەيويست براكەي بە هېچ جولە و قىسىمەك ناچار بىكەت شتىك لە سەر داھاتووى پەيوەندى خۆيان بەر كەنەت. دواجار نەرمە بارانىك دەستى بە بارىن كرد، ئەلیاس هەستا و چاوى سرى، دەستە سېرىكى گەورەي دەرەھىنا و ئەویش بە رابەر دەرياس وەستا و وەك ئەو و هەر دۇووك لە يەككەندا و بەرامبەر يەك چەندىجار چاوىلەكە كانىيان پاكىرده و تا پۇونتر يەكدى بىبىن. لە كاتىكدا چاوىلەكە كەي پاكىرده وە ئەلیاس گۇوتى «گۇر شتىكى راكىش و بە جەزبە، ھېچ شتىك لە سەر ئەرز وەك گۇر راكىش و بە جەزب نىيە، بە جۇرىك ھېچ ئىنسانىك نىيە دواجار بۇ ھەر كوى رابكەت نەكەۋىتە ناوى». دەرياس نەيويست بېرسىت مەبەستت چىيە، بەلكو ھىمن چاوىلەكە كەي كرده وە چاوى و لە بەر تەم شتىكى ئەوتۇى لە ئەلیاس و دەرەوبەرىشى نەبىبىنى.

كە لە گۇرستانە كە دووركە و تەنەوە، ئەلیاس ملى رېنگاى گرتە بەر بۇ چاخانە داشەهارە و دەرياسىش رۇيىشت بۇ ئەرشىفخانە كە. مۇلەتى پرسە كەي دايىكى دوايى ھاتبۇو. سەيد بورھان و كچە كەي پېشىنارياندابۇويە مۇلەتى زۇرۇر وەربىرىت و پىتە پېشىپەدات، به لام دەرياس دەيويست بگەرىتە وە سەر كار. كە گەيشتە ئەوى دەقام بەرە كۆتاىيى دەرۇيىشت. هەمۇو لە ئەرشىفە كەدا جلى رەشيان بۇ ژەنزاڭ پۇشىبۇو، هەتا خوشكەزا بچوکە كەي سەيد بورھانىش جلى رەشى كردىبۇو بەر، زۇر بىتەنگىر لە جاران كارياندە كرد و غەمنىكى قورس لە سەر دل و روخسارى هەموو يان ئاماھبۇو كە واي لىدە كردىن بە ئەسپاىيى و

بە هیمنی نوسى «ئىنسان» کان ھىچ كات لە سەر بۇون و نەبوونى خودا بە شەر نەهاتۇن، بەلكو لە سەر ناوى خودا کان بە شەر دىن. ئىنسانە کان كىشەي ئەۋەيلان نىيە بنوشىتىنە و سۈزۈدە بېرن، بەلكو كىشەيان ئەوهىي بۇ كى سۈزۈدە بېرن». دوودل لە قىسە کانى خۆى، توند، وەك رېقىكى قۇولى بەرامبەر خۆى ھەيدىن رىستە کانى كۈزاندە وە. ئەوهى خۆى لاواز و پەككەوتە دەبىنى، وايدەكەر دىرىخ بۇ

ھىچ بۇچۇونىكى خۆى دانەنتىت.

دوای نىوسەعات لە وە سەيد بورھان بانگىكىد بۇ ژۇورەكەي خۆى. سەيد لە ناو لېشاوى گۇفار و پۇزىنامەي ئەو ھەفتە يەدا كە سەدان وىنەي ژەنرالىان تىدا چاپبۇوبۇو، لە پېشى مىزە بچوکەكەي خۆيە وە دانىشتبۇو. پېرتر و تىكشكاوتر لە جاران دەردەكەوت. وەك جارانى تر، بەستەي گۇفار و پۇزىنامە کانى بەردەست لادا و بە دەنگىكى نزەم گۇوتى «بۇ خۇتان خۇشىن، بۇ خۇتان خۆش بىن، ئەمەرق بە دېختى و نەگبەتى وەها زىادبۇوه ئىنسان نازانىت بۇو لە كۆى بکات، بەلام بە قوربانى بەشى خودا بىن، دىارە ئەوهى لە پېشمان قورستر و كارىيەكتەر، زۇر قورستر و كارىيەكتەر لە وەي پېشىوو». دەرياس وەها ترسابۇو نېيدەويىرا بچوكتىرين پرسىيار لەم پىاواه پېرە بکات، كە دەكرا زوو لە هىمنى و ويقارى خۆى دەرچىت. لە دلى خۇيدا گۇوتى «دەبىت چى لە پېشاماندا بىت؟». سەيد بورھان بە دەنگىكى سارد و نزەم، دەنگى فەرمانبەرىك كە كارىيەكتەر، شەنگە گۈنگ بىت بىزانتىت، ئىمە لەم ئەرشىفەدا ھەندىك نەھىنى پېليليم، شەنگە گۈنگ بىت بىزانتىت، ئىمە لەم ئەرشىفەدا ھەندىك نەھىنى خۆمان ھەيە، ھەموو شوينىك نەھىنى تايىھەتى خۆى ھەيە، ئەو نەھىنىيانە چۈن و چىيىن، مەرج نىيە من يان فەرمانبەرىكى تر ھەموو بىزانتىن. كە تۆمان لىزە دامەزراڭ لە بەرئە و بۇو تو غەریبەيت، ھارچەند لىزە لە دايىك بۇويت، بەلام ئىنسان ناتوانىت بلېت تو خەلکى ئىزەيت، پەيوەندىيەكى ئەوتۇت بە شارەكە و پۇداوه كانىيە وە نىيە. پېش ئەوهى لىزە داتىمەز زىنەن جەنابى ژەنرال خۆى سەيرى ئەوراقە کانى كەرىدىت. ھەتا زۇر سەرسام بۇو بە بابەتى دكتوراکەت، كە سانىك

ماوەيەك چاودىريانىكىرىت و بە دواى ھەموو ھەستان و دانىشتنىكتەوە بۇون، خۇى فەرمانىدا داتىمەز زىنلىن... خۇى... ھەتا خۇى فەرمانىدا كلىلى ئەرشىفەكتەپ بىدىنى تا لىرە كارى خوت بىكەيت. ئەوه يەكىكە لە نەھىئىكەن كە من نەبىت كۆسى تر نايزانىت. تو ئەمانەتى ئەويت لە گەردىنى ئىمەدا، دەبىت ئەوه بىزانىت، دەبىت بىپارىزىن. تو ئەمانەتى ئەويت لە گەردىنى ئىمەدا، دەبىت ئەوه بىزانىت، بەلام ھىز و تواناي ئىمەش سىنوردارە، رۇۋە بە رۇۋە پىتر دەكەوينە تەنگانە و زيقاتىيەوە، لە بەرئەوە بانگمكىرىت پېتىلەيم زۇر ئاگات لە خوت بىت و هېچ شىنىك نەلىت و هېچ وشەيەك نەدرىكىنىت، پۈلىسى نەھىنى و جاسوسەكانى مالى ئەلارنى گومانت بىخەنسەر. دەبىت وەك كەسىكى دوور لە شوبەھە و گومان بىمىنېتەوە. ھەر كاتىكىش ھەستىكىرە خەلکانىك بە دواتەوەن و چاودىرەتىدەكەن ئاگادارم بکەرەوە. ئەوهم بە ھەموو فەرمانبەرانى ئەرشىفەكە گۇوتۇو، يەكە پەك بانگمكىرۇن و پېتم گۇوتۇون، بەلام دۇخى تو كەمىك لەوان جياوازىرە، تو ھەر لە سەرتاواھ ရاسپاردەي ژەنرال بۇويت، ئەمانەتى ئەويت».

قسەكانى سەيد بورھان وەك چەكۈشىك وابۇون درابىت لە سەرى. ئایا بە راست لە دونيايەكدا دەزى كە كەسانىكى تر ھەموو رىنگاكان و ھىلەكانيان كېشاوه و ئەم تەنبا وەك بىتھۈشىك بە سەرىاندا رۇيىشتۇوه؟ ئەوهى ژەنرال ئەمى لىزەدا ھىشىتۇتەوە مايەي سەرسورمانى بۇو. ئەم كېيە و چى كىدوھ تا خەلکانىك بىخەنە ژىز چاودىرېيەوە؟ قسەكانى ئەم فەرمانبەرە پېر و نەگریسە كە عىنادىكى بىرۇڭراتى زۇرى ھەيە، تۇوشى دلەراوکى و خانە گومانيان كەردى. سەيد كە ترس و شېرەزەيى دەرياسى بىنى گۇوتى «ھىورى و ئارامى خوت لە دەست مەدە. وەك من مەبە، من پىاوېكىم زۇو زۇو لە ويقار و چەشىنە خۇم دەرەدەچم. كەس ئىستا لە دوات نىيە، ئەوهندە ھەيە خەبەردار بە. شتى مەكە سەرنجى كەس ရابكىشىت... من شىنىكى زۇر ترم نىيە پىت بلەيم، چونكە شىنىكى زۇر تر نازانم. تو كە لىرەيت ھەلبىزاردەي ژەنرالىت. تو بۇ كارى ئەرشىف كەسىك و فەرمانبەرە يىكى لە جى و شىاوىت، زۇر لە شت مەكۈلەوە، ھەولىبدە دوور لە

چاوی همووان کاربکه بیت. و هک چون غریبه بیت هر به غریبی بعینه ود نهود
بۇ تو لە ئىستادا لە هر شت باشتەرە. لە هر شت زیاتر دەتپاریزىت». قىسەكانىز

روون و راستەوخۇ بۇون.
دەرياس بىئەوەي ئارام بىئەوە پرسى «جەنابى سەيد، ئايا جىڭاكە گومانىكى
لەسەرە؟ ئەرشىفەكە پووبەرۇوی ترسىنگ يان شتىكى وەها بۇتەوە؟».

«نا، خۆشىخەختانە نا. گەرچى ژەنرال زۇر سەردانى ئىمەي دەكىد، بەلام
جەنابى سەردانى زۇر شوينى ترىيشى كىدوھ، كتىيغانەي گشتى، ئەرشىفى
دادگا، ئەرشىفى خەستەخانە، كتىيغانەي زانكۇ، كتىيغانەي مۇزەخانە و زۇر
شوينى ترىيش... جىڭاكەمان شوينى گومان نېيە و دەمانەۋىت وەها بعىنىتەوە».
كە لاي سەيد بورھان هاتەدەرەوە ھەستىكىد ئاگادار كەردنەوەكەي، كارىكى
ئاسابىي نەبوو. سەيد سنورىكى لە قىسە و ھەلبۈزۈرنى وشەدا ھەبوو ك
نېيدەتوانى باشتىر و روونتر شتەكانى تىيگەيىنتى. كاكلەي قىسەكانى ئەوھەبوو
گەر پىزان و ورد نېيت، تۇوشى دەردىسەرى دەبىت. بەلام بۇ؟ ئەو كە لە ھېچ
شىتكا نېيە؟ ياخود... ياخود بىئەوەي خۇى خەبەرى ھەبىت لەم ئەرشىفەدا
تۇوشى شىگەلىك بۇوه كە دەرك بە مانا و نەينبىان ناكات. ئاخۇ دەبىت دەركىيان
بەوه كە دەبىت زیاتر بە ژيان و رابوردووی ژەنرالدا قوول بىئەوە؟.

٩

بارانیکی به خوی دهباری، عهبدولعه زیزی پاسهوان که خوی له پهنا دیواریکی
 بلوكدا حهشاردابوو ناچار له کونجی پاسهوانی خوی هاته دهربی، لیزمه که وا
 توند و رینه دهربوو نهیده تواني بینته وهی سه راپای بیتنه ئاو له شهقامه که
 پېرىنه وه. پۇزىكى رەبەق بولو دهباری، گەر تۈزىكىش خۇشىيىكىدا يەوه خىرا
 دەبوبووه تەمتومان و تەمكى و اچىر دەنىشته سەر زەوی، بە هيچ لە سەركۆچە
 و شەقامه کان بىلندىنە دەكرايە وە. پاسهوانە کە شەوی لەم چەشىھى زۇر بىنېبۇو
 بەلام لە شەوی وا تارىك و چۆل و لیزمەدا كەسىك لە باراندا بوجەستىت و دوورا
 دوور سەيرىيكتەن و گومانى بىشلەقىنېت، نا، رېكەوتى شتى وەھاي نەكىدبوو.
 تارمايىھى رەشپۇش بولو، جووتىك چەكمەئى رەشىشى لە پېتىا بولو،
 كاسكىتىكى چەرمى رەشى بچوکىشى كەرىدبوو سەر.

عهبدولعه زیز چەندجار هاوارى ليىكىد «ھېتى زەلام تو كىتىت، ھېتى زەلام
 قىسەبەك». بەلام لە شويىنى خوی نەجولا، ھەروا لە بارانە کەدا لە سەرلىتارى
 شۇستەيەك وەستابوو. پاسهوانە کە قىروسيايى لە بارانە کە كرد و بەرھو پوو
 ئەم تارمايىھى رەشە چوو كە بە ئەستەم لە تارىكىدا دەبىنرا، ھەمۇو شت رەش
 بولو... باران رەش بولو، شەقام رەش بولو، دیوارەكان رەش بولون. كە پاسهوانە کە
 بەرھو پوو رۇيىشت نەجولا و لە شويىنى خوی بى تەكان و لەرين، وەك

پهیکه رینکی رهش بزاوته بۇ نەکردى. ئەو نەجولان و سرهوتە پاسەوانەكى خست دوودلىيەوە و وەختەبۇو پشتەلکات و بگەرىتەوە، بەلام وەستان و مانەوەي ئەو كەسەي ھەر دىشەدار و بەگەفین نەبىنى، كەمىك وەستا و بە تۈزە ترس و دلەكوتىنە سووك بەرەو چۈچى تارمايىھەكە ھەنگاوى نا. «ھەتى برا، بۇ جواب نادەيتەوە، من پاسەوانى ئىزدەم، شىتكى باش نىيە تو جواب نادەيتەوە».

چەند سال بۇو پاسەوان بۇو، رېنکەوتى خەلکى دىز و پىاو خراپى نەكىرىدبوو، ئەو شويىنە بە گشتى ئەمین و جىئەتمانە بۇو، ھەربۆزىيە دلى خورپەي خراپى نەكىر و بەسەر ئەو كەمە ترسەدا زال بۇو كە دايىگرت. كە چەند مەترىنکى دى چۈوه پىشى و چراڭەي گرتە تارمايىھەكە، وەك ئەو بۇو چەستە و راست ھەورەگەرمەيەرى لە بن گۈيىدا نارەتەي كردىتتى، بە دوو ھەنگاوا كشاپىيە دواوه و گۇوتى «خوداي گەورە ئامان». وەختەبۇو لايىتەكەي لە دەست بەرىتەوە و خۇشى بە چۈكى بىت، وەها ترسا، دواى ئەو دوو ھەنگاوا، جەستەي رەق و بىتىسا لە شويىنى خۇى جەمام بۇو. بۇ ئىستىنکى درىيىز باوەپى بە چاوى خۇى نەكىر. دەيتىن بىزركان و ھەلىتەي چاوى خۇى نەبىت؟ دووجار ناوى خوداي ھىتىبايە و گۇوتى «ناپىت، ناپىت». ھىزى دايىوھ خۇى و لايىتەكەي دووبارە بەرزىكىرىدەوە. خۇى بۇو، ژەنزاڭ بىلال بۇو، چۈن دەكرا نەيناسىتەوە. سەرتاپاى لە ئاودا بۇو، بىنەنگ و بىنەوەي ھېچ بلىت بە چاوه غەمگىن و ماندووەكانى سەيرىدەكىردى، باران بە ھەموو لەشىدا دەھاتە خوارى. ھەرجى لى ھەلەبايە، چەخسار و قىافەتى ژەنزاڭ لى ھەلە نەدەبۇو. خۇى بۇو، ژەنزاڭ مىرىبۇو، رېنکوراست لە بەرائەرى وەستابۇو. وەها قىافەتى گرتىبۇو وەك بۇ تەماشا داوهتىپەكتەن بلىت بىرانە و جوان بىمىنە. بۇ ماوەپەكى كورت تەنبا سەيرى يەكدىيان كرد. كە تارمايىھەكە دلىبابۇو پاسەوانەكە ناسىپەتى، بە ھەنگاوى خاۋ، نەگۈر و يەك پىتەم بە لايىتاپىرى... پاسەوانەكە گەرجى چەند سال بۇو باوەپى بە خودانەما بۇو، كەچى لە دلى خۇيدا خىرا شىتكى لە سورەتى «جن» خويند، بەلام وەها خىرا و پەشۇڭاۋ

خويىندى، وشەكان لە ژىر زمانىدا پىچيان خوارد و شتىكى رۇونىان لىدەرنەچوو، وەها چاوى لەسەر تارمايىكە بۇو باران و تارىكى بېرچووھو. كە تارمايىكە ونبوو، شتەكان لە بەرچاوى رۇناك و رۇشىن بۇون، بەجۇرىك وەك ھەموو شت لە رۇزىدا و لەبەر رۇناكىدا رۇویدا بىت. تا ئەو كاتە سات و كاتى واى لە ژيانى خويىدا نەبىنىبۇو، چەند وەخت كە پاسەوانەكانى دى باسى خىتو و جىنۈكەيان دەكىد، ئەو باوھرى نەدەكىد و رېكەوتى هىچ رۇھىكى كەرۇكى نەكىرىدبوو، بەلام ئەوەتا دواجار رۇھى ژەنزاڭى كۆزراو دەبىنەت كە سەرگەردان و بىنچارە لە ژىر باراندا دەسۈرىتەوە. ئەوەتا ھەمان ئەو بارانەمى ئەمى تەركىردوھ ئەو تارمايىشى تا سەر ئىسقان تەركىردوھ. شتىك لەو ساتەدا بىرى لىكىردوھ ئەو بۇو چۇن ئەم چىرۇكە بىگىرەتەوە بىئەوهى بىيىتە جىنى گالتەكاران و جىنى پىكەننى نۇكتە بازان. مەحال بۇو... مەحال.

عەبدولعەزىزى پاسەوان ئەو شەوه بە پىچەوانەى چاوهپروانىيەوە، لە شلەزان و سەرسورمان و دوودلىدا لە جىڭكايى پاسەوانىيەكە قوول خەوى لىكەوت، بە پىچەوانەى چاوهپروانىشەوە خەوى بە تارمايى يان بە ژەنزاڭەوە نەبىنى، بەلكو خەوى بە باوکى خۆيەوە بىنى كە چەند سال بۇو كۆچىكىرىدبوو. كە بە ئاكا ھاتەوە هيچى لە خەوهكە يادنەمابۇو، دلىنابۇو بۇيە باوکى بىننیوھ تا داوايلىكەت مشورەت بە خەلکى زانا و كەسانى شارەزا بىكەت. ئەو نامۇزگارىيى ھەميشەبىي بابى بۇو «ھەر كات كەوتىتە سەختى و تەنگانە بۇ مشورەت بچۇرە لای خەلکانى عاقىل و دونىايدىدە».

عەبدولعەزىز لە تەمنى بىست سالىدا كە بە دەردىك ھەموو مەريشىكە كانى مرداربۇوبۇونەوە، ئىتىر باوھرى بە خودانەمابۇو، كەچى لەگەل ئەوەشدا بۇ پرس و راھەردەچووھ لای مەلاي مزگەوتى گەرەكى خوييان، كە لىنى دەقەوما بە ترسەوە دەستى بۇ ئاسمان بەرزىدەكىردوھ و دەيكۈوت «خودايە گىان ئەستەغفiroلا گەرجى باوھرىشىم پىت نىيە، بەلام فريام بىكەوە». ئەو رۇزە كە عەبدولعەزىزى پاسەوان بۇ وەرگىرتى مشورەت و رېننمايى چوو بۇ لای مەلا، ئەو سەفەرى

دەرەوەی شارى كردىبوو، لەبەرئەوە رېكەوتى كورى مەلاكەي كرد كە ئەویش
لە مىزبۇو بە هۆى رەفتارى باوکى و كومەلىك ئىشەوە كە ھەقدەستەكانى
وەرنەگرتىبوو دىنى لە دەستىدا بۇو. وەستايەكى ناسراوى شوشە بۇو، ئىوارانىش
دەچوو بۇ داشەهارە و جەلە گەمە و كەيفى ئەوي خۇشىيەكى تىر لە ژيانىدا
نەبۇو. كورەكەي مەلا كە بە «وەستا سەدىقى شوشە» ناوبانگى دەركردىبوو،
كە گۈنى لە چىرۇكى پاسەوانەكە بۇو، بىشەوەي بوهستىت و تىيەتكەرىت گووتى
«بابە گىان مەلا و شت كەي سەر لە حىكاياتى وا دەردەكەن. ھەر حىكاياتىنى
نەگەرىنەوە بۇ سەردىمى پىغەمبەر ئەوان ھەرە لە بېرى ناكەنەوە، ھەندىكىان لە
حەسەن و حوسەين بەولاؤھ ئىتە خەبەريان نىيە چى لە سەر ئەرز روويداوه،
گۈيتلىن نەگرتۇون، ئاخىر خەبەر لايانە لە سەر شەرى كەربەلايە. ھەستە با بچىن
بۇ لای موجتەبا، ئەو لە ھەر كەس زىاتر ماناي ئەم چىرۇكەي تۆى لايە».

كە پىنكەوە چوون بۇ لای موجتەبا، شىتىكى سەيرى دىكەيان بىنى. دوو
پاسەوانى دى پىش ئەوان لەوي بۇون و لە ژۇورە بچوکەكەي كۆمۈتە لە
داشەهارە دانىشتىبوون و ھەمان چىرۇكىان دەگىزىرايەوە. ھەر سى چىرۇكەكە
لە يەك دەچوون، لە ھەر سى جارەكەدا ژەنزاڭ كورت بەرامبەر پاسەوانەكان
دەركەوتىبوو، سەرنجى راکىشابۇون، لە ژىز باراندا لىتى نزىك بۇوبۇنەوە،
ژەنزاڭيان ناسىبىووھە، ھەر سىكىان وەك دار لە جىنى خۇيان داکوتىرابۇون و
وەك بەرد لە سام و حەسرەتىدا لە زەویدا چەقىبىوون. دوو پاسەوانەكەي دىش
بەوردى ئەو ژەنزاڭيان لە دۇخىكى غەمگىن و خەفەتباردا بىنېبۇو، وەك ئەویش
بىشۇقرە چووھە، بە دىيونىكى تىريشدا وەك ئادەمیزازىتكى ساغ و تەندروست وابۇوھە
و باران وەك بەشەرى ئاسايىت تەرىكىدۇو.

ئەو رۆزە موجتەبا، ئەلياسىشى لەگەلدا بۇو، ھەر دووكىان وەك نە باوەر بە
بىستى خۇيان بىكەن و نە بە عەقل تىيىگەن چى دەگۈزەرىت، چەندىن پرسىياريان لە
سى پاسەوانەكە كرد. وەك ئەوھى پىشىتەر ژەنزاڭيان چۇن و چەندىجار بىنېوھە ؟ ئايا

لە پرسەكەدا ئامادەبۇون؟ ئاخۇ عاتىفەيان بۇ ژەنزاڭ ھەبۇوه؟ ئایا وەك خەلکى دى، لەو چەند مانگ و ھەفتانەي دوايدىدا چاودەر وانى سەرەتلىدىنى شۇرۇش بۇون؟ دىياربۇو ھەر سى پاسەوانەكە، خۇشەويىستى و ھەستىنېكى تايىبەتىان بۇ ژەنزاڭ ھەبۇوه، لە ھەۋادارانى سەرسەختى بۇون، لە سەرتاواھ تا كوتايىش مەراسىمىم شىوهنەكەيان لەگەل خەلکدا تەيکىرىدبوو. نەوە ھۆكاريک بۇو ئەلياس و موجتەبا بە گۇمانەوە سەيرى يەك بىكەن و دوودل بن. ئاخۇ ھەمووى كارىك نەبىت لە ئابىن و ئۇينى خەيال؟ دەبىت تەفرە و فرييووی زىيەنى ھەۋادارانى ئەشكىزەنەبىت كە باوەر بە مردىنى ناكەن؟. ئاخۇ دەكىرىت موعجىزەيەكى دېنى قورس قەوما بىت و بە راستى ژەنزاڭ لە مردىن ھەستابىتەوە؟ كەسيان وەلامى ئەو پرسىيارانەيان بىن نەبۇو، بەلام موجتەبا دلىبابۇو نابىت لم چىرۇكەدا پەلەبکىرىت و لەسەر تەفسىرىك لەنگەر بىگىرىت. شتەكە ئالۇز و بە پىچۇپەنايە و لەدۇخى وەھادا سەير و خۇڭرى كارىكى شىاۋ و ژىرانەيە.

موجتەبا وئەلياس، تكايىان لە سى پاسەوانەكە و وەستا سدىقى شوشە كرد، نېيشى چىرۇكەكە بىپارىزىن و چەند شەۋىيکى دىش چاۋ بىكەن و گۈي ھەلخەن بىزانىن چى دەبىت، گەر دووبارە ژەنزاڭ دەركەوتەوە، دوودلى نەكەن و دەمودەست خەبەريان بىدەنلى. وەستا سدىقى شوشە بەر لەوھى بىروات بە ھەمووانى گۇوت بۇيە ژەنزاڭلى خۇشىدەوەيت، چونكە پىاۋىيکى عىنادە و پىتەچىت لەودىنياش ھەر سەرسۇرۇ نەنواندېت و دەستىدا بىتەوە ياخىبۇونى خۇرى... بۇيە هېچ بە دوورى نازانىت لەوېش ئىزىنیان دابىت و دىسان ناردېتىيانەوە و ئىستا كابراى بەستەزمان سەر بە هېچ دونىايەك نەبىت و قاچى لەسەر هېچ جۇرە ئەردىك گېرنەبىت. قەكани وەستا سدىق بە جۆرىك بۇون، ئەلياس و موجتەباش بە وردى بىریان لېكىدەوە و بە يەكىن لە ئەگەرەكان حىسابىيانكىرد.

بۇ دوو شەو لەسەر يەك هېچ روينەدا، بەلام شەوى سېيھەم دووبارە تارمايىەكەي ژەنزاڭ دەركەوتەوە. دوowan لە سى پاسەوانەكەي پىشىوو بىنیان، بە ھېمنى لە شەقامى گشتى شاردا، بە ھەمان جلوپەرگى پىشىووەوە، بە ھەمان

شیوازی پویشتنه وه له باکووره وه بهره و باشور هات. ثُم جاره له پیچ
جینگایه ک نهودستا، ئاوری له هیچ نهدايه وه، هیچ قسە يه کی نه کرد. تارمايیه کی
بیدنهنگ بورو... تهنيا خۆی ده رخست، وەک بلیت ئەوهتا لىرەم و هیچی تر. سەر
لەوهدا بورو له دوو پۇزەدا له هەندىك شوین و جینگای دېیه وه دەنگۇی بىنىنى
تارمايی ژەنزاڭ بلاوبووه وه، كەسانىنگ له هەندىك گەرەکە وە دەھاتن و دەيانگون
ژەنزاڭيان بىنىوھ. ئەو ئىوارەي کە خەبەرى دەركە وتنە وەی ژەنزاڭ هاتە وە بۆ
داشەهارە، موجته با و ئەلياس و سى ئەندامى دېکەی كۆمیتەی يەكم، وەک شىن
و بىناۋەز وەها سەريان لى شىوا بورو سەر و خوارى خۆيان نەدەناسى، ھىدى
ھىدى خەرىكىبوو ھەوالى دەركە وتن و بىنىنى تارمايی ژەنزاڭ بلاودەبۇوه و
و ئەوانىش وەک مىشى گىز دەستەپاچە له دەورى خۆيان دەسۈرانە وە. وەها
بىتەگىر بۇون ھەر لە بۇش دەھاتن و دەچۈون و نەياندەزانى چىيىكەن. گەر
باودە بەم چىرۇكە بەھىن دەبىت چى بکەن؟ گەر باودە نەھىن دەبىت چى
بکەن؟ دواجار موجته با گووتى باشتە شەو خۆمان دابگىن و چاودەپىين،
بەلكو بىبىنن، گەر تارمايیه کە بۆ كارىك ھاتىت و راسپارده يەکى ھەبىت، خۆى
دەرەخات و نيازى خۆى رادەگەپىنت، تارمايی پىاوىتكى وەک ژەنزاڭ، وەک
تارمايی ھەتىومەتىو و خەلکى رەشۆك نىيە، بۆ كارىك لىرەيە و شتىتكى باشى بۇ
گووتى پىنە، ئەگىن ئاوا بە ھەوانتە ناسورىتە وە.

ئەوه بىرۇكە يەکى گونجاو بۇو، مەرقۇقايەتى لەوهتەي ھەيە بۆ بىنىن و
دلەبابۇن لە تارمايی ھەر وەھايى كردوھ، كەس بەتال رەملى لىنەداوھ، دەبىت
شەكان بىبىزىن و دەبىت خىوەكان بەھىزىنە زمان.

شەو موجته با و ئەلياس و مستەفا ھەمین لە شوينى پاسەوانىيە كەي
عەبدولەزىز ئامادەبۇون، ژۇورىيکى بچكۈلە بۇو كە بەزەممەت جینگای چوار
كەسى تىدادەبۇوه و، جەلە تەختىنگى خەو و تەباخىنگى غازىي بچوک هېچى
ترى تىانە بۇو. لەگەل ئاوابۇونى خور و كەوتى تارىكىدا ھەر سېكىان بە بىدەنگى
دەستىانكىد بە چاخواردە و كەسيان دەنگىيان لىۋەنە دەھات. ھەموو لە ئاودوھ

دۇو دل و نىكەران بۇون، مىستەفا ھەمین كە گىردىيەكى بىرۇ بارىكى سەمیل تاشراو بۇو، دوو گۆپى لە ئەندازەبەر زلى پىتۇھىبوو، لە ئامادەيى كىشتوكال خويىندىبوو، بەلام ژيانى خۇى بە دارتاشى دابىنده كىرىد، بەردەۋام قەلەمېك لە پىشت گۈنى بۇو، كەسىكى دەنگ زلى بە خرۇش و سەرزىندۇو بۇو، بەلام ئەو ئىوارەيە وەها رەنگپەريو و نائىسايى دەردىكەوت، مەرۇف شىتىكى لە جولە و جۇشى رۇزانى دى تىدا نەدەبىنى. ئەو لە ھەمووان شېرەزە و نەحەساواھەتر بۇو، زۇو زۇو دەيكۈوت «دەترىسم ھەمووى فىيل بىت، وەلا بەدوورى نازانىم فىيل و تەمسىل بىت، يەكىك پلانى دانابىت بمانخاتە پاقلەكەوه». ئەلياس ھەولىدەدا ھىمن بىيىتەوه، بەلام پەشۇكان و دەستەلەرزەي ھەر پىتۇھىداربۇو، بەراورد بەوان موجتەبا ويقار و ھېزى خۇى جوان پاراستىبوو.

تا نزىكى سىتى شەو ھېچ شىتىك دەرنەكەوت. لە دواى كاتىمىرى سىن، ئەلياس لەسەر كورسىيەكى بچوک خەوى لىكەوتىبوو كە مىستەفا ھەمین رايوهشاند و گۇوتى «كۈرە ھەستە، ھەستە، ئەوەتا». ئەلياس راپەرى و بە پەلە چاولىكەكى كىرده چاوى و ھەموو لەشى دەلەرزا، ھەمین خۇشى لە باشتىر نەبۇو، چۈقەي دادانى دەگەيشتە ئەوبەرى شەقامەكە. بەلام موجتەبا چوو بۇو دەرى و لەگەل پاسەوانەكە سەيرى تارمايىھە رەشەكەيان دەكىردى كە وەك رۆحىكى نادىلنىا بە شەقامەكەدا دەھاتە خوارى. ھەموويان لە جىنگاي خۇيان مانەوه تا ورده ورده تارمايىھەكە بە هەنگاوه نەگۇر و نەترسەكانىيەوە لييان نزىك بۇوهوه. رۆشتىنە ئاسايى و ھېمنى ھەبۇو، گەرچى چەكمەيەكى رەشى درېئى لە پېتىابۇو، بەلام ھەنگاوه كانى دەنگىيان نەدەھات. بە چەند مەترىك بەرلەوهى بىگاتە ئاستىان وەستا، بە ھۆى تارىكىيەكەوه رۇخسارى بۇ ئەوان ناپروون دەردىكەوت. موجتەبا كە لە ھەمووان لەسەرخۇتربۇو، چەند ھەنگاويك لە تارمايىھە چووه پېشى و بە دەنگىكى ھىتۈر گۇوتى «تو، تو، گەر ژەنزاڭلى خۇشەويسىتمان ئەشكىزادى، رۇخسارى خۇتمان بۇ دەربىخە بتىيىنин. ئىمە ھاتووين دلىيابىن... جەنابى ژەنزاڭلى خۇشەويسىتمان گەر خۇتى، خۇتمانلى بەيان بىكە و مەھىلە دۇو دلى بىمانكۈزىت».

دهنگی ترسینیکی شاردراوه و قوولی تیدا بwoo، وەک يەکیک بwoo نەزاندیت جى
بلیت، وشە نەدۇزىتەوە مانا و مەبەستى خۆى بگەيىت. تارمايىھەكە بە هېبورى
ھەنگاوینىکى ترى نا، دەستىپىرد كاسكىتەكەي سەری لابرد و بە ئەسپايى سەپىرى
موجتەبا و ھاوارىكانى كرد. ھېچ كەسىك نەبwoo نەيناسىتەوە، خودى ژەنرال
بwoo. ھەموو لە جىگاى خۆيان بەجۈرىك چەقىن، وەك بەسترابن و شتىك ب
خاکەوە پەتىكىردىن. تارمايىھەكە هاتە دەنگ و بەدەنگىكى ھېبور و غەمگىن كە كى
و بەھىز ھاتە گۇنىي ھەر چواريان گووتى «دووربن لىم، دووربن... ھەست ب
ئازارىكى زۇرداھەكم، لەشم مردن دەچىزىت، لاشەيەكە ھەلاھەلا دەبىت، ھەر
پارچەيەك لە لەشم لە ژىر خاکدا دەپزىت، پۇرمەن ژانەكەي دەچىزىت... لىم نزىك
مەكەونەوە، لىم نزىك مەكەونەوە، ئەوھى بەرم بکەويىت بەر مردن دەكەوەت».
ئەلياس بىئەوھى بجولىت بە دەنگىكى گرياو ھاوارى لىكىردى «چى بwoo خوايە
چى بwoo، جەنابى ژەنرال بۇ گەراوىتەوە»، وشەكانى لە جادە خالىيەكەي شەودا
دەنگىياندایەوە. تارمايىھەكە دەستىنیكى راوهشاند و گووتى «ئەم شەو كاتى قسە
نېيە. ناتوانم و بىنگام بىن نادرى قسە بۇ ھەموو زىندۇيەك بکەم، سبەي دوواتنان
لە ژىر پىرى كوندا چاوهپىم بکەن... دوواتنان... زىياتر نا».

بە دەم ئەو وشانەوە بە ھەموو شەقامدا دابەزى و بە خىرايىھەكى نائاسايىتر
لە شەوانى پىشىو لە كوتايى بىنگاكەدا ونبwoo. بەلام سەدai دەنگە غەمگىن و
گرەكەي لە گۇنىي ھەر چوارياندا دەزرنگايدەوە.

دەركەوتتىنیكى كوتۇپر و كورت و سەير بwoo، سى پىباوه پەشۇقاوهكە ھەم
زەندەقىان چووببو ھەم كەوتبۇونە دونيايى مەراق و بىتەكىپەيىھەوە. تا ماۋەيەك
لە تارىكىدا وەستان و نەياندەزانى چى بلىن و نەياندەتوانى دوو وشە قسەي
باش و مانادار بکەن، دەم شل و ھەناسە سارد بىئەوھى تىنى ھىچيان ھەبىت
تەنبا سەيرى ئاسمانيان دەكىردى كە خالى و تارىك و بىتەونەق لەسەر سەريانەوە
بىللايەن يەك يەك ئەستىرەي دىكەي بۇ رۇناكىرىدىنەوھى شەو دادەكىرساند.

گه رچی تا نیستا شتیکی زورکم له سه ر شد ساحب ده زانین، به لام
سه بوردى دووجار يه كتر بینيني ئه و دهرياس به شيكى گرنگى ئه م چيرق كه يه.
دوای پوداوه کان هه واليكمان له ئه رشد نه بیست و ئاسه واريكمان لىنى نه دوزىي وه
وهك ئوهببۇ شەويك شارى جىهېشىتىت و نەيەوەيت ئىدى چاوى به ئەنجامى
پۈزۈھ و پلانەكانى خۆى بکەوەيت.

دهرياس ئه ماوهى زور شەو به هىواى بىنинى ژەنرال دەچوو بۇ ئەرشىفە كە،
به لام هىچ شتىكى نه دەبىنى. كابرا سەرسەكتى لە هىچ كونىكە و ديارنەبۇو،
وهك ئوهى هەر به راستى مردىتىت. دهرياس گه رچى لاشەكەي ژەنرالى بە
چاوى خۆى دىببۇ، به لام هيشتا باوهرى تەواوى به مردىنى نه دەكرد... بهلى
ئوهى بىنېبۇوى ژەنرال بۇو، مردىبۇو، نىزرابۇو، به لام دلنياشبۇو ژەنرال بە
ئەنقەست دواى هەوالى مردىنەكەي خۆى پىشانى ئه داوه، نەيدەتوانى باوهەر بە
خۆى بەھىنتىت گوايە ئوهى بىنېبۇتى هەر چىنچنى عەقلى خۆيەتى و هىچى تر. ئه و
مېزۇوی زور لە سىاسييەكانى دونيای خويندبوو دوه، كەسانگەلى لە چەشن و
چىزەي ژەنرال كارى بى حىساب ناكەن.

لە شەوانى مانە و دا لە ئەرشىفە كە كىتىبى كەسىكى خويندەوە به ناوى ئەرشىد
ساحب. كىتىبە كە لە سه ژمارە يەك سىاسي نەوهى دىرىن توسرابۇو، به شيكى

کتیبه‌که لەسەر سالانی سەرتاتی خەباتی ژەنرال بۇ لە حىزبىدا. دۇزىنەوە و
 پىكەوتىرىدىنى كتىبەکە شىتىكى ئاسايى نېبوو. لە يەكىك لەو رەفانەدا كە پىشتر
 دەيان جار بەسەر يىدا گەپابۇو، يەك بە يەك كتىبەكانى دەناسى، دەستىك نەو
 كتىبەي خىستبۇوه سەر كتىبەكان و بەجۇرىكى وا بەرچاودايىنابۇو دەرياس بىسىنتى
 لە يەكم لەپەرەي كتىبەكەدا يەكىك لەسەرەوە بە دەست نوسىبىووی «بەریزد
 ك. ئەمە تەنبا نوسخەي ئەم كتىبەي كە لە دونىادا ماوە، جىڭ لە ژەنرال بىلال
 و نوسەرەكەي كەم كەس شىتىك لەسەر چارەنوسى نوسخەكانى دى دەزانىت
 مەيەوتىنە، بىكىرەوە بۇ نوسەرەكەي، چاوهروانتە». نوسراوەكە بە مەبەست بە
 دەستوخەتىكى خوارو خىچىخ نوسراپۇو وەك يەكىك نوسىبىتى كە نايەوتى خەتنى
 بىناسرىتەوە. دىياربۇو نامەيەكى تايىھەتە بۇ ئەو، بەلام وا نەنوسراپۇو نەكەوتى
 ئەرى و نەرى و دلەپاوكەوە. ئەو يەكم جار بۇ دەرياس ناوى ئەرشەر
 ساحىب بىسىنتى. ئەو زانىياريانە بەسبۇون تا بەخىرايى كتىبەكە تەواوبكات. دىيارە
 ژەنرال دۇزمىنەكى زۇرى لە ناو بىنەمالە حاكمەكان و گەندەلە گەورەكاندا ھەبۇو
 كە هەموو كارىكىياندەكرد لە خۇشەويىستى و بىرواي خەلک بۇ ژەنرال كەمبىكەنەوە
 ئەو ھەندىك وتارى دوژمنكارانەي لەسەر ئەشكىزاد خۇيندېبۇوه، بەلام زۇربەيان
 بە زمانىكى نزىم و بازارىي و پېرىكىنە دارپىزرابۇون، لە كاتىندا ئەرسەد ساحىب
 ھەولى دەرگىرىيەكى فەلسەفى دابۇو، ژەنرالى وەك يەكىك لە نەوهەيەكى نزىم
 و بىتمانەي سىياسى وەسفكىرىدۇو كە نىشانەي شىكستى ئەخلاقى سەردەم و
 نەتەوهەيەكىن كە بەرەو دارمان و بەزىنى ھەمېشەيى چۈوه. دواي ئەوهى زۇر
 شتى لەسەر ئەخلاقى چەوت و بىزەحمانەي ژەنرال گىپرابۇوه، گەيشتىبۇوه ئەو
 دەرنجامەي كە تۈندۈتىزىي ژەنرال ھىچ كات لە خزمەت ئامانجى ئەخلاقى بالا
 نەبۇوه و شتىك نىيە رۇحى نەتەوه لە خەو ھەستىنەت، ھىزىك نىيە دىنى كون
 زىندىوبكاتەوە يان دىنىكى تازە بەھىنەتە سەر زەھى، بەلكو خواتى و تەماھى
 دەسەلات دەيىزۈنەتى و بىزاوندۇيتى. شتىك لە كتىبەكەدا بۇ كە دەرياس ناوى
 دەنا «وابەستەيى كوشىنەي ئىنسان بە ئەخلاقەوە». بە ھەموو دېرىنەكەوە دىياربۇو

ئە نوسەرەتكەن جۈرە تىپۋانىنىكى ئىدىيالىيستى ھەمە كە لە جۇرىك دروشم و
جەماسەتى نەتەوەيدا تەواوبوبو. كە كىتىبەكەن تەواوكىد پرسىيارى گورەن
ئەرەببۇ: چۈن ئەرشەد ساحىب بەذۈزىتەوە؟ ھىنەدەي چىرۇكى كىتىبەكەن بۇ گرنگ
بۇ، شىوه و ماناي ئەو تاوانانەي بۇ گرنگ نەبۇو كە نەشكىزەل مىزۇسى سىياسى
خۇيدا ئەنجامىداون، كىتىبەكە چەند سال لە وەوبەر نوسراپبۇ، لە و ماوەيەدا ژەنزاڭ
بۇوبۇو بە سەمبولىكى ئەخلاقى بەرز، ئەوەي ئەرشەد ساحىب داوايىكىدېبۇو
ژەنزاڭ جىبەجىتىكىدېبۇو. ماناي چى ھىچ كەس لە ژەنزاڭ و ئەرشەد ساحىب زىاتر
نازانن كىتىبەكە چى بەسەر ھاتووە؟ بىكۆمان ئەوە بەلكەن ھەبۇونى پەيوەندىيەكى
بەھىزە لە نیوان ئەرشەد و ئەشكىزەل دا. ھەستىكىد يەكىن ئاراستەن ئەم دەكتەن
بۇ لای ئەرشەد ساحىب تا بتوانىت لە رىگاى نەھىنى كىتىب و نوسەرەكەنەوە پەتر
لە ژەنزاڭ تىيگات، لە ناخىشىدا ئارەزوویەك گىرىدەگرت تا زۇو ئەرشەد ساحىب
بەذۈزىتەوە. بەلام غەرېبەيەكى وەك ئەو چۈن دەگاتە ئەرشەد ساحىب؟ ئەوەي
نامەكەن نوسىبۇو ھىچ زانىارىيەكى دانەنابۇو.

تەنبا كەسىك بىكرايە داوايى كۆمەكى لىنىكەن مامۇستا مەردان بۇو.
كە لە ئامادەيى ملوک مامۇستا مەردانى بىنى، ئەو زۇر ئەوگار و ھىلاڭ دىياربۇو،
پىنى خۆش نەبۇو ئەم پىاواه لاوازە چاولىكە لە چاوه بىبىنەتەوە كە ھەگبەكەن لە
پرسىيار زىاتر ھىچى ترى تىدا نىيە. دەرياس باسىكى كورتى ئەو ماوەيەي بۇ
كەن و ئامۇزگارىيەكەن سەيد بورھانى بۇ گىنرايەوە كە داوايى لىكىدووھەر وەك
غۇریب بۇزى و وەك غەرېب بەيىتەوە، دواترىش ناوى ئەرشەد ساحىبى لاهىتا
و داوايى لىكىد كۆمەكىبەن ئەو پىاواه بەذۈزىتەوە. مەردان بۇ ئەوەي كەس ھىچ
نەبىستىت، بە ئەسپاپىي بىرىدىيە تەننېشىتكەن و گۇوتى «تۇ دەلىت چى؟ كورە
كابراي ناحالى، من لە ئەزمۇونى پەنغا و پىتىچ سالەوە قىسەدەكەم، ژيانى مەلعون
دەرس و دەوريكى داداوم. من زۇر شارەزا نىم، بەلام حىسابى ئەو عمرەشم
بۇبىكەيت كە وەك مامۇستايى زمان و دىن بىرىدەمەتە سەر شتىك فىرىبۇوم. مەردى
خوابە، چۈن تا ئىستا كەرم كويىرم چاوى خوت نوقاندۇو و كەسىكى ھىچ نەقام

بوویت، هر وا بمنه وه. ئوهی ئامۇزگارى واى كردويت و گووتوویتى غەریب و نابەلد بمنه وه دۆست و چاکەكارت بود، لە قىسى دەرمەچۈز و گوئى بىست و بەرفەرمانى بە، قەسەم بە خوا باشە تۈرى ويستوھ. من شىتكى كەم لەسر چىرۇكى ئەم ئەرسەد ساحىبە يىستوھ، بەلام شەيتان نەچىتە كەلەتەوە و پەرە و دەفتەرى كون ھەلمەدەرەوە. دوايى مەردوورە حەممەت باشە، لەم ئەشكىزادە گەرى و لە قەبرى خۆيدا بهختى خۇى تاقىيكتەوە...».

لە دەرياس گووتى «شتەكان وانين، ئالۇزترن، من بېيارمداوه لىزە بمنه ود دوايى مرىنى دايىم نىازم بولۇچمەوە ئەوروپا، بەلام هەر زوو ئەۋەم لە مىشى خۆم دەركىردى، ئىستا پام كوتاوهتە زەھى و دەلىم لىزە دەمىنەمەوە و سوورم لەسەر ئەۋەي شتەكان تىيگەم. نىازمە لىزە بىچەم و پوخسارىنىڭ بىدەمە زىيانى خۆم ئىنسان كە لە جىنگايمەك ژىيا دەبىت ھەولېدات غەرېبە نەبىت، مەنيش دەمەۋىن غەرېبە نەبم... تىيگەم. من ھىچم ناوىت، ئەۋە نەبىت ئەو پىاوه بىبىنم و دوو سى پرسىيارى لىيىكەم، لە نزىكەوە بىناسىم و گوئى لىيىگەم، بىزانم چىرۇكى چىيە؟ كەر يارمەتىم بىدەبىت ئىتىر بۇ كارىنىڭ تر نايەمەوە وىزەتى تۆ و سەرناكەمەوە سەرن بەس تۆ حىسابى غەرېبە كەم بۆبکە كە تۆ دەتowanىت دەركايمەكى لىيىكەيتەوە و بىز ماوەيەكى كورت پەناى بىدەبىت... ئاخىر كارىنىڭ وەها ئەۋەندە قورس نىيە، وەها كارىنىڭ نىيە كە نەكىرىت».

«واى خوايە گيان. من دەزانم سەختىرين شت لەم دىنيا و لە دۇنياش ئۇ كارەيە كە غەرېبە يەك دەبىت بىكەت بۇئەوەي غەرېب نەبىت، تۆ بەو قىسانە لە بەندى دلى من دەدەي. ئاخىر غەرېبە يەك ناكات بۇئەوەي غەرېب نەبىت؟ چى ناكات؟ بەلام با پېت بلېم گەر غەرېبە يەك لە ناكاوا واى لىنهات غەرېب نەبىت، تىاردەچىت سەرەت خۇى بەفەتارەتدا دەدات... چونكە ئەۋەي غەرېبە يەك بە غەرېبىي يىنپۇنى لە راستىدا بەسە، بەسە تا قيامەت غەرېب بىت. ئەو بىنچارە و باركەوتىيە ھار ھىنندەي تىيگەيىشت كە چىتىر غەرېب نىيە، ئىتىر دەيەويت زۇر شت بىكەت كە سەرى دەخۇن. خۇزگە پرسىيارى وات نەدەكرى، پەرەي وات ھەلنى دەدايەوە، غەرېبە يەك

» بە راستى غەریب بۇو ھەق نىيە ئىدى بىيەویت جارىيکى تر غەریب نەبىت «.
دەریاس گۇوتى «ئەها، من گەر بىمەویت لىزە بىزىم ناتوانىم لە شوقەكەي خۆم
لە بىزمان سېتى خۆم دىلىكەم و تا مىرىن لە و ژۇورەدا تۇور و پەتاتە بخۆم.
دەرگا و پەنجەرە قىلدەم و ھىچ نەبىنم و ھىچ نەبىسىتم. من مىزۈوم خويندوه، ئەمە
نۇوشى نەخۇشىي كىردىم كە دۇنيا ھەر لە دوورەوە بىبىن، خۆم بە بەشەرىك
دەزانىم لە دەھور و سەرەدەمىنگى دىيەوە گەرابىتەوە، خۆم وەك تارمايىھەكى مەلعون
دەبىنم لە سالانىكى دوورەوە ھاتبىت و خۆي كىرىدىت بەم شارەدا و بىي عاتىفە
سەيرى ھەموو شىنىڭ بىكەت. دەمەویت خۆم بىگۈرم، دەمەویت سەيركەرىنگى بىي
كار و بەرخۇر نەبىم، ئەو ھەستەي كە ئاوا كابرايەكى زەرقلەي بىنسۇويم خەرىكە
ماندوومەدەكتەن... بىھىنە پېش چاوى خۇت گەر ئەو رۇزەي دايىكمان ناشت، تو بە
فرىيائى من نەكەوتبايتىيە چىم لى دەقەوما و چۈن بە دەست لاشەي دايىكى خۆمەوە
كەساس و دەستەپاچە دەبۈوم؟«.

مامۇستا مەردان، گەرچى دەيتوانى دەست بە رووى دەرياسەوە بىنەت و
بلىت بابه واز لە من بىھىنە و بچۇ بۇ ھاوكار و دەستىيارىنگى تر بىگەرى، بەلام لە
برى ئەو گۇوتى «ئاخ تۇوشى چى دەردەسەرىيەك بۇوم، كابرا بۇ پرسىيارى
وا لە من دەكەيت، من چ گۇناھىنگى كىردوه، ئەو ئەرشەد ساحىيەتى تو بۇي
دەگەرىتىت حىكايەتەكەي درىزە... ئەسلەن تەواوى چىرۇكەكە پەيوەندى بە خودى
ئەشكىزادىشەوە نىيە، ئەوەي كەتىيەكەي ئەرشەد كۆكىردوه، ئەرشەد خۆي بۇو،
ئەوە زۇر كەس نايىزانتىت، بەلام من دەيزانىم... كابرا، تو لە چى دەزانىت. وا
گەمژە مەمبىنە، راستە ھەر مامۇستاى مەكتەب بۇوم، بەلام سەر لە ھەندى شت
دەردەكەم؟«.

«سەيرمەكە مامۇستا مەردان، من ھەر چىم كىردوه دەبىت ئەو پىياوه بىۋەزەمەوە،
ھەرچىم كىردوه. گەر تو يارمەتىم نەدەيت رەنگە مل بىنەم بە رىگايەكەوە كە
بەربەختى پىيوە بىت. گەر كەستىكى دەستوپى سېپى نەبوومايه خەجالەتىي ئەم
ساتەم نەدەچەشت و تۇم ئاوا نەدەخستە بەر زەممەت».

«باشه، باشه. روزیک له بهربهختی و میخنه تدا یارمه تیم دایت و بوروی به بلا
و چورتم بزم، بوروی به دهردی بیندهرمان و چوویته گیانمه وه، نسلن نازانم بز
هاتوویت بز لای من، من پیاوینکی بیوهیم، توشی بهلا و نهگبه تیم مهک، حازم
له جهنجه رات نییه، دو خه که هیشتا هر شیواوه و خودا دهزانیت روو له کویه.
راسته من خه لکی ثیره م و غه ریب نیم، جار جاریش فزو لیهت ددکم بهلام
نامه ویت لووت له هه موو شت بژه نم، له وانه هه ولده ددهم له هه موو ته ره فیکه وه
یه ک دووری و یه ک نزیکیم هه بیت. ئیمه خه لکنکی زورین له شاره که دا واردزین،
گه ر شورش پوویدا له گلیدا ده بین، گه ر رووی نه دا به جه هنه م به رینکی
خوماندا ده رقین و چون بوروه با هر وابیت، هر که س بمریت شیوه ن و فوغان
رده کین، هر که س سره که ویت قوون باده دهین... توزیک ره حمین به و له دهردیک
مه مئامیزینه ده رمانی نه بیت، شتیک مه نیزه ئه ستوم ده ره قه تی نه یه م. گوینگره
باش گوینگره. ئه رشد ساحیب پیاوینکی ئالوزه، من تینیناگه م، کن چوزانیت، رنه
من لهو ئاست و ماریفه ته دا نه بم لهو تیگه م، بهلام من به شه رینک هر شتیک
تیننه گه م خومی لئی لاده ددهم، باوه رده که م هه تا روزیکیش ته واو له مردن تینه گه م
هر خوم له مولات و دیداری لاده ددهم... تیمدہ گهیت ده لیم چی؟... واته من
رینگاکه ت پیشانده ددهم و خوت ده رقیت، من ناویرم له ده رگای که سینک بددم
تینه گه م».

ده ریاس خوشحال بورو که مه ردان له گه ل هه موو سه رسه ختیه که کومه کی
پیشکه شکرد و رینگای ئه رشد ساحیبی پیشاندا. مامؤستا مه ردان ئیواره هی روزی
دو اتر، شوین و کاتی بق دیاریکرد و خوی به دزییه وه و دوور به دوور و به
ئاماژه دی په نجه و به وه سفی ورده کار، مالی ئه رشد ساحیبی بق نیشانکرد و
گوویی «ئه وه رینگاکه يه، ئاگا داربه. دوو چاوت بکه به چوار و هر چواریان وه ک
چاوی گورگ بکه وه... ئه وه پیت ده لیم وه، رزور مه چو به دوای ئه م حیکایه ت و
ئه و حیکایه تدا... له م شاره داشتے کان و انسان نین، ئیستا وای لیهاتووه، ئینسان له
ناخی دله وه بربیاریک ده دات، رینگایه ک هه لدہ بژیریت، که چی له کوتاییدا ده بینت».

ئۇ بىگاپ ھەمان ئەوھىءە كە ئەوانى تر بۇيان دىيارىكىرىدۇ، گەر بىكەۋىتە تەلەمى
داوه نىاچۇوپىت. ئەوھ قىسى مەن، لەم شارەدا نەزانى دەرمانى ھەموو دەردىك،
تۇ دەرمانەكەت لە بىركاپ كەچى ھىننە نەزانىت دەجىت ژەھرەكە دەخۇيىتەوە...
گەر وا بىروا شتى خراپ چاودېرىتە».

دەرياس گۈنیبىستى ترسەكانى مامۇستا مەردان نەبوو، حەزى بۇ بىننى
ئەرشەد ساحىب لەو بەھىزىز بۇو بەوجۇرە قسانە خاوبىتەوە.

.....

كە كېشته مالى ئەرشەد ساحىب ئىوارەيەكى ھەوراوابىي تارىك بۇو.
خوشكەكەي ئەرشەد ساحىب، ژىنلىكى پىرى لەچك بەسەر بۇو لە ماكسىيەكى
ئەرخەوانى كۆندا، بىئەوھى ھېچ بېرسىت و ھېچ بلىت، بە ساردىيەو بەخىزەاتنى
كەد و پىش دەرياس كەوت و بىرىيە ژۇورىيەكى تايىبەت كە دىاربۇو ژۇورى
ئەرشەد ساحىبى نوسەرە. لە بىنمىچەكەيەوە تادەگاتە سەرتەختى ژۇورەكە كىتىپ
بۇو، كىتىپەكان گەرچى نارىك و بىتسەرۇبەر بۇون، بەلام وەها زۇر و ھەبىيەتدار
دەريابۇون ھەر كەس بىدىبىاپە دەيكۈوت وائى لەم ھەموو زانستە، وائى لەم ھەموو
مارىفەتەي لە دونىادا ھەيە و ئىتمە ھىچى لى دەرك ناكەين. ئەرشەد پىاوىنەكى
بارىكى رەنگپەرىيى رېشىن بۇو، لەسەر عەرەبانەيەكى ئىفلەجان دەسۈرەيەوە،
پىندەچوو ھەردوو قاچى و دەستىنەكى ئىش نەكەن، بە تەنبا دەستىنەكى عەرەبانەكەي
دەسۈراند و لەنگەرى دەدایە. گەرچى پىر نەبوو، بەلام لە كلىتەيەكى پېرانە و
لە بىجامەيەكى سوورى كۆندا پىتشوازى لە دەرياس كەد، ھەولىدەدا وەك بە
تەمنىكى حەكىم دەربكەۋىت تا مىژۇونوسىنەكى ميانەسالى چاونەترىس. بە وردى
سەرآپاپى دەرياسى پىشكىنى و وەك چاودەرۇانى ھاتنى كەسىنەكى وابۇوبىت بە ئاواز
و زمانى كەسىنەكى لە قىسە و گفتى خۇى دەنلىيە گۇوتى «دەنلىام تۇ خەلکى ئىرە نىت،
گەر غەرېيە نەبىت و پېرسىيات نەبىت، باوهەنەكەم كەس لىتە منى بېرەكەۋىتەوە
پان بىئەوەيت چاوى بە ئىفلەجانەكى وەك من بىكەۋىت... تۇ غەرېيەيت يان نا؟».

بۇ دەرياس كارىكى سەخت بۇو خۇى بە ئەرشەد ساحىب بناسىننىت، دوا

نه و شهی غریبیه مانای زوری ههیه که دهشتیت ههموویان لهودا نهین به
کورتی باسی خوی بق کرد، باسی هاتنهوهی له نهوروپا، باسی کتیبه کمی لمسه
میزه ووی و هم، باسی دایکی و براکهی، باسی ههستی قوولی به غریبی، باسی
کارهکهی له نهرشیفخانه کهدا و دوزینهوهی کتیبه کهی نه و له شوینیکی نهینیدرا
دواجار هاته سهه نهوهی که دهیه ویت چیتر غریب نه بیت، دهیه ویت لهم شاره
تیگات، دهیه ویت بیت به بهشینک لهم شوینه، پیشی وايه کلیلی ههموو نه و کاران
له وه دایه له ژه نرال تیگات. گه ر له ژه نرال تینه گات و هک نهوه وايه له شاره کی
تینه گات. زور شتی سهیر له شاره کهدا له دهوری نه شکزاد ده سورینه وه. عقل
شیتی، خهیال، خهونی خه لکی، پینکرا ههموویان له دهوری نه شکزاد گیریانکرده و
دهیه ویت زیاتر لهم بوونه و هره تیگات، بق لیزه ههموو شتینک له دهوری نه
جوره کهسانه گرده خون؟.

نه رشد ساحیب به دریزایی نه و کاتهی نه و قسهی دهکرد هینمن و بینجهوله
له سهه عهربانه کهی سهیریده کرد، نیشانه یه کی ناثارامی پیوه دیارنه بیو. لهو
کاتهدا که ده ریاس کتیبه کهی نه وی ده رهیتنا، له دهستی و هرگرت و که مینک بیلاین
و بیناره زوو نه مدیوهو دیویکرد و هک شتینکی بینایه خ و هیچ بینیت، بی قسه
کتیبه کهی دایه وه دهستی. پیاوینکی که مینک خوپه سهند و ده عیه دار دیار بیو، بهلام
وانه بیو لووتبه رزی و فیز نیه کهی بینه دیواریکی نه ستور له نابهین نه و
ده ریاسدا. سه روپه خسار و نیگای خالی نه بیوون له نیشانه لیبران و ثیراده داری.
گه رچی نه یده ویست به هیز دیار بیت، بهلام خوشی له وه به دوور ده گرت لاواز و
ناسک ده ربکه ویت. پیاوینک بیو له گه نجیدا دوو جار هه ولی خوکوشتنی دابیو،
نوشوتی هه ولکانی بق خوکوشتن به هیز تریان کرد بیو، یان و هک خوی ده یکووت
کرد بیو ویان به که سینک ته نیا به ها نه خلاقیه زور به رزه کان سرهوتی بدھنی و
رازیبکن. پینه ده چوو خوی که سینکی زور گوشہ گیر بیت، رو خسار و ره فتار و
شیوهی قسهی له هی زیندانیه کیان که سینکی به زور دابراو له دونیا نه ده چوو،
بلکو له ره فتار و رو خساری پیاوینک ده چوو نه فرده و نامتمانه بیی له خه لکی

وابان لىكىرىت گوشەگىرى ھەلبىزىرىت. بە ئەسپاڭى و بە دەنگىكى بۇون و بە
ھەدرىيەك كە تانەوکات دەرياس لە خەلکى شارەكەدا نېدىبىو گووتى «وادەزانم
بە مەرىنى ئەشكىزە تەلىسمەكەشى گورەتر بۇو، بەلام تەلىسمەكان گورەبن
بان بچوڭ، كە چۈونە گورەوە ئىتىر نايەنەدەرى... من تىدەگەم بۇ وانارەھەتىت و
تىدەگەم چى پرسىيارىك لە خەيالى تۇدا دەسىۋېتەوە. من شىتىكى ئەوتقۇم لا نىيە
جىڭاي سەرنج بىت. گەر ھاتوویت من تەلىسمى ژەنرالت بۇ شىبىكەمەوە دەبىت
پلىم كارى والە ئىستادا ئاسان نىيە. بەلام يەك شت بىزانە كە ژەنرال تا بۇزى
كۆزۈانى دەستى بەسەر ھەموو دەزگا ئەمنىيەكاندا دەرۋىيەت. من دلىنام ئەوهشى
ئەنەنلىكىدۇدە بە ئاگادارى خۇى تەقەى لىكىرىدۇدە، ئەو لەوانە نېبۇو كەسىك
لەلارە بىت و لە پەنادا بىكۈزىت. خۇى باوھرى وابۇو بە مەرىن نېبىت خەلک باوھى
بە پاكى ناكەن، من ھەمووى وەك جۇرىك لە خۇكۈزى تەماشادەكەم... تۇ گووت
لە ئارشىفخانەكە لايى سەيد بورهان و سورەياي كچى ئىشىدەكەيت؟».
«خۇكۈزى؟ بەلىنى، بەلىنى، ئەوهتەي گەراومەتەوە لە وينم...».

«سەيد بورهان لەو فەرمانبەرانەي دەولەتە كە بەرامبەر بەرىيەبەرانى
سەررو خۇى لەچۈك و نەويرۇكە، نزىكىشى لە ژەنرالەوە لە برى ئەوهى ئازا
و بويىرى بکات، لەرزۇك و ترسىنۇكتىرى كردوھ. گەرچى بە هۇى ژەنرالەوە ئەو
جىڭايى دەستىكەوتوھ، بەلام دەترسىت ھەر بە هۇى ژەنرالەوە لە دەستى بىدات
بۇونى بە بەرىيەبەر ئەرشىفەكە نەھىننەيەكى لە پىشىتە كە ئىستا كاتى ئاشكارا كىرىنى
نېيە پىشىت بەپرسى بەشى ئەرشىف بۇو لە دادگای مەركەزى، زانىارىيەكى
وھەي لەسەر مىژۇو نىيە، لە راستىدا وەك زۇربەي فەرمانبەر و بەرىيەبەرە
هاوشىۋەكانى ئىزە زانىارىيەكى ئەوتقۇي لەسەر ھېچ نىيە».

شىتىكى زۇر لە قىزز و كىنە لە دەنگىدا بۇو، دواى كەمىك بىتەنگى پەتى
رۇبىكەي دوو جار توندتر شەتەك دا و كەمىك عەرەبانەكەي راستكىردهوھ و
بە دەنگى بەرز گووتى «بىمبورە، من بىزز و حورمەتىكى وەھام بۇ بەشى ھەرە
زۇرى خەلک نىيە، خۇشىم بە دەنگ و رەنگ و بىنېنیان نايەت... شىتىكى فيتىرييە

و له گه لمنا گه وره بوروه. ههندی جار ههستده که م ئه و کینه یه نه خوشیه و ههندی
 جار ههستده که م ره رمانی هه موو ده ردیکه و ئاسوو ده مدده کات... هه تا پیشنه و ده
 بکه ومه سه ر عره بانه ش که یفی زورم به به شهر نه هاتووه. به لام هه رچیدی
 بیت، جوزه ههستیکه ناتوانم بزگارم بیت لئی... به لام واژ له وه بهینه. منیش یه کم
 جار ئه شکزادم له وی ناسی، له وی، له و ئه رشیفه دا. ئه و کاتیش سهید بورهان
 یه کینک برو له و که سانه ی و دک سه گینکی زه لیل له به ردتم هه موو سیاسیه کاندا
 ده نوشتایه وه، که ده هاتن بق ئه رشیفه که و دک خزمه تکاریک کلکی کلافه ده کرد و
 ئه و په بی زه لیلی پیشانده دا، من ئه و کات و دک میوان و بق ههندی خویندنه وه
 و کاری خوم ده چوومه ئه وی، ئه و کات وا ئیفلیج نه بووم، چیرۆکی من و ئه م
 عره بانه یه ده گه برینه وه بق سی سال له مه و بهر. ئه و کات پیاویکی مه غرور بووم
 ده متوانی به دهست و قاچی خوم هه موو شتیک بکه م، که وام لیهات، بق ئه و دهی
 ریگا به و به شه رانه نه دهم بچوک لیم بپروانن ئیتر نه چوومه ده ری، ئه م ئیفلیجیم
 کاری کیده کرد ئه و به شه ره هیچ و بچوکانه به چاوی سووک لیم بپروانن، له به رئه وه
 بپیار مداره ژووره وه بمنیمه وه. ئه و بپیار ده ژه نرالی سه غله تکرد، ئه وه وا یکرد بیر
 له که سینکی دی بکه ینه وه یارمه تیمان بدات. له گه ل ژه نرالا سه ره تا ته نیا سلاوی
 ساریمان له یه ک ده کرد. له وی زانیم ژه نرال بایه خنکی زور به میژوو ده دا،
 سه ره تا ئه وه هیچی له تیزو و نیزی خراپی من بق ئه و نه گوری. دواتر زانیم ژه نرال
 میژوو نوسان و دک دروستکه ری راسته قینه ی ئه فسانه گه ورہ کان ته ما شاده کات.
 به بروای ئه و مرؤفه نه مرد کان و مه لعونه کان به ژیر په نجهی میژوو نوساندا
 پویشتوون، له ده ستکردي ئه وانن».

«من ههستمکرد کتیبه که یه یو، جیاوازه له و نو سینه سیاسیانه ی تر که
 پیمان ئاشنابووم، ئه وانه ی نه یارانی ژه نرال نو سیویانه... بلیم چی؟ ههستی من وا
 برو که راستگوییه کی تیدایه».

«راستگویی؟ نا... نا... باسی راستگویی مه که. شه ویک ژه نرال خوی هات و
 زور پینکه وه قسە مانکرد، من به قه بول و ره زامه ندیی خوم کتیبه که م کوکرده وه.

خۇم ھەموو نوسخەكانم لە بەرجاواي خۇى سووتاند. پىكەوە چۈۋىنە
شار و شۇينىكى چەپەكمان دۇزىيەوە، لەوىدا من ھەموو كىتىبەكانم سووتاند.
خۇى بۇوين، بە ھۇى ترس و ھەرەشە سىباسىيەكانەوە ھېچ
لە كىتىبەكە نەفروشراپوو، ھېچ كىتىفروشىك نەپۈرەپوو كىتىبەكە بە^{دەنىيەك}
ئەشكەدا بىتىت، هەتا نەيانوپەرەپوو نوسخەيەك بۇ ئەرشىفەكانى خۇشىان ھەلگرن.
لەپۇر بەختەوەرپۇون كە من كىتىبەكانم كۆكىردىوە. تاكە نوسخەيەكى كىتىبەكە
بەوارە ئەو نوسخەيەكە بەدەست تۇوەيە، ئەو نوسخەيە لاي خودى ژەنرال

دە؟
دەرياس جارىنلىكى دى سەراسىيمە سەپەرىيکردى و وەك گەنگەپەرەپەكى دى
ئەرىنلىكى كارى و سەرى بەر بەردى نەھىتىنلىكى دى كەوتىت پېرسى «ئەو
نوسخەيەكى لاي ژەنرال بۇو؟».

نوسخەيەكى لەو نوسخەيە ھېچ نوسخەيەكى دى بۇونى نىيە، تەواوى
«بەلىنى، جەڭ لەو نوسخەيەكى لە سەرەتلىكى دى سووتىنراون».

لەلام بۇ؟ بۇ ئەم نوسخەيەكە ھەلگرت كە نەيدەويسەت كىتىبەكە بخۇينىتەوە؟
لەلام كەسىك بىبەۋىت لە ژەنرال ھەرگىز نەپۈرەپوو كەس لىنى تىيىگات، بەلام كەسىك بىبەۋىت لە
پەزىل تىيىگات دەبىت بە لاي مەندا بېرۋات... ئەوهى كە ئىستا لاي من دانىشتۇيت،
قۇلىنى ژەنرالى لەسەر بۇوە. ژەنرال وېستۇيتى من و تو يەك بىبىنەن».

لەلە، خوداي گەورە. بەلام بۇ دەبىت من و تو يەك بىبىنەن؟ گەر واپىت تو
لەپۇر شىكى لەسەر ئەشىكزاد دەزانىت... ھەموو شتىنک».

لەلە، بىلەرنەنەكەم ھېچ كەس ھەموو شت لەسەر ئەشىكزاد بىزانتىت. ئەشىكزاد بۇ من
بىشانەلىسىمەكە تىيىنەگەم... بەلام دلىنام ئەوهى توى ناردۇو بۇ لاي من، خودى
شىكزادە... كىتىبەكەي بۇيە ھەلگرتۇوە، چونكە دەپۈرەپەت يەكىن بىدۇزىتەوە
پېش نەۋىت، راستە دوڑمنى زۇرپۇو، بەلام ھەتا دوڑمنەكانىشى خۇشىان
پېرىست و نەياندەتowanى بىكۈژن، ئەوانەشى خۇشىان نەدەپۈست ھەر نەياندەتowanى
بىكۈژن، ئەوهى تەقەي لە ژەنرال كەسىكە رۇزىك بە ھەمان كىتىبەوە ھات و

لەویادا بەرامبەرم دانیشت. گەر سەرنج بەدەپت لە حىكايەتى رەسمىي كوشتنى كى
زەنرالدا باسىكى وردىي پىاو كۈزەكىيان نەكىدوه، چونكە ھەموو دەيانزانى هېچ
زەنرال خۆى نېيە ويت».

كەس ناتوانىت زەنرال بکۈزىت، گەر زەنرال خۆى نېيە ويت». «يەعنى چى؟
دەرياس دەنگى پېرىپو لە ناثۇمىدى و بىتەسىلەتلىكىيەت، ھاوارىيىكەد «يەعنى چى؟
كەواتە تو بکۈزەكىي زەنرال دەناسىت. ئەو كەسە دەناسىت كە تەقەى لىكىدوه.
بەلام گەر زەنرال مەردووه، كى ئەم كەتىبەي بۇ من داناوه... كى؟ بەپىز ئەرسەر
ساحىب دەمە ويت تىيگەم، ئاخۇ زەنرال بە راستى مەردووه يان نا... مەردووه يان
نا؟».

«زەنرال دەبىت مەربىت، ئەوهى تەقەيان لىكىدوه و كۈزراوه گومانى تىدانىيە.
ئەوه نە درقىيە و نە چىرۇكىنى دروستكراوه... ئەوهى كە كۈزراوه خودى زەنرال.
بەلام كى ئەم كەتىبەي بۇ تو داناوه؟ نازانم... ناتوانم هېچ شىتىك بلىم».
«من تا ھاتمە ئىئە تۆم وەك نەيارىكى سەرسەختى زەنرال دەبىنى... وەك

يەكىن لە دوزىمنە راستەقىنەكانى ئەو»

«بەلنى سەرددەميك دوزىمنى زەنرال بۇوم، بەلام ئەو شەوهى كەتىبەكەم
سووتاند، بۇويىنە ھاپرى. وەك دوو ھاپرى ئاگرىكى گەورەمان كردهو و يەك
يەك و بەستە بەستە كەتىبەكانم تىهاوېشىت. شەۋىتكى سەير بۇ، پىتكە وە پىتەكەنин
و قىسەماندەكەد و كەتىبەكەم دەسووتان».

دەرياس حەپەساو سەيرى ئەرشەد ساحىبى كەد. ئەو زانىارىييانە ئەرسەد
ساحىب پىتەكەنەن لای خۆى بايەخ و نرخىتكى وا بەرزيان نەبۇو، بەلام بۇ
دەرياس كە هيچى نەدەزانى جىنگاى باوەرنەبۇون. پرسى «بەلام كەتىبەكىي خۇت
بۇ سووتان، لە بەرقى، لە ترسدا بۇو؟».

«مەرج نىيە مىژۇونوس كەسىكى ئازا بىت. بەلام لە پال ترسدا ھۇى تىرىش
ھەبۇو. دەبىت راستىگۈبم، دواي قىسەكانمان رام لەسەر زەنرال گۇرا».
«گەيشتىتە ئەو باوەرە ئەوهى لە كەتىبەكەدا لەسەر زەنرال نۇسىيۇتە
ھەلەيە؟»

«نا... نا. نەوهى لە كتىبەكەدا نوسييپۈرمەن نەبوو، ھەمۇمى بۇداوى راست بۇون. ئەو لە سالانى شۇرۇشدا، لە سەركىرە دلەرقەكان بۇ زۇر كەسى كوشتبۇو، زۇر لە نەيارانى خۆى و نەيارانى حىزبەكەي بە شىوهىيەكى نامروقانە لە ناو بىرىبۇو، بەلام ئەو پىاوهى من بىئىم شىنگەن لە خەيالىدا بۇ من چاودەرۋانمۇز كەرىد... ئەو تەنيا دەسەلاتى نەدەويىست، وەك سىاسىيە بچوکەكان بىز پەلەپىاھىيە بىچ نەدەگەرا، ئەو دەسەلاتىكى گەورەتلى دەيويىست... ھېبەتىك دواى مەرگ، شىنگەن وەك نەمرىيى...».

«جەنابى كاك ئەرشەد، نەمرىيى چىيە؟ من بەردەوام ئەم وشەيە دەبىستم، خەلكى ھەموو ھاواردەكەن ئەشكىزاد نەمرە، نامريت، جاويدە... زۇرجار كە ئەو وشەيە دەبىستم، حالم خراب دەبىت، تىنەگەيشتن و ونبۇون دامدەگىرت، ھەستم بە نەزانى قۇولتىر دەبىتەوە».

«بەلى ھەقى خۇتكە... من لە گەنجىدا دوو جار ھەولى خۇكوشتنم دا. ھەر دوو جارەكە وەك كەسىنگەن بىيەويت لە پۇبارىك تىنگات و ناچاربىت خۆى بەهايىت ناوى، ئاوا خۆم ھاۋىشتە ناو مەرگ. ھەر دوو جارەكە بە موعىزە مامەوە، زۇر شت لە شارەكەدا نامريت، مردىن لىزە نەخىنلىكى نىيە، زۇر لە شتە مردووھەكان بە جۇرىك لە جۇرەكان ھەر دەزىن و دووبارەدەبنەوە. من خۆم يەكىنلمەن لەوانە». ئارام سەيرىكى دەرياسى كرد و بە هيمنى گۇوتى «باودەر بە هېچ مردووھەكە لەم شارەدا».

دەرياس نەيزانى چى بلىت. بۇ ئىستىك بىندەنگىيەكى قۇول بالى بەسەر ھەر دوو كىاندا كىشا.

«كە ژەنرال ھات بۇ لام، قىسەيەكى لەسەر كتىبەكە نەبوو، ئەو بە جۇرىكى تى سەيرى شتەكانى دەكىد، پىتىوابۇو سەدان سال دەسەلاتى رەھاي دين و بلاوبۇونەوە خورافاتە دىننەكەن ئىرادەي خەلکىان لاواز كردو، بەجۇرىك چىتىر مەرۇف ھەست بە بۇونى ئەو ئىرادەيە ناكات. ژەنرال زۇر دوور لە بېرۇراكانىدا دەرۋىشت، پىتىوابۇو پېنج جار سوڭىزەبرىنى بۇ خودا، ئىنسانىكى

دروستکردوه که بېبى سوژدەبردن نازى، لەبەرئەوە سوژدەبردن بەشىكى گرنگى سياسەتە. بە رۇونى گوتى، ئىمە ناتوانىن سوژدەبردن بىرىپەوە، ئەوە خوراھەتى پۇشىپيرانە کە دەيانەۋىت مەرقۇ سوژدەبەر نەھەيلەن. لەسەر ئەرز دوو جۈز كولتوور ھەيە، كولتوورىك ئىنسانەكان فىردىھەكەت سوژدەنەبن و كولتوورىكى دى ئىنسانەكان فىردىھەكەت سوژدەبەر بن. ئىمە لە ناو كولتوورى سوژدەبرىندىدا لە دايىكبووين و گەورەبۇوين و دەزىن و هەناسەددەدەين، ھەر كەسىك بىيەۋىت ئەو كولتوورە تىكىشكىنېت سەر بە بەردىكى رەقدا دەدات».

لەويادا وەك بۇ دوور بىروانىت سەيرىكى پەنجەرەكەي كرد، دەرياسىش لەگەلەدا لە پەنجەرەكەي روانى و سەرەتاي شەويكى باراناوى تارىكى بىنى.

«من تا ئەو كاتە ژەنرالىم وەك پياوينكى سياسى درىنە و تورە ناسىبۇو، كەسىك كە هيىنەدى سەپاندىنى هيىز و دەسەلاتى بۇ گرنگە خەون يان فەلسەفەيەكى نىيە. مىھەربان و ئەھەون نەبۇو، نەھاتبۇو روى خۇش و بىردىبارى خۇيم پىشانبدات. حەزىدەكىد من تىيىگەم كە يارىم بە ئاڭر كردوھ، بەلام نەيوىست بە ھەرەشە بەترىسىنېت، بەلكو هيىمن و بە دەنگىك كە كۆششى پېتە دىاربۇو دەيوىست بۇچۇونەكانى خۇيم بۇ باسبەكتە و تىمبىگەينېت كە چەند گرنگە من كارىك نەكەم ئەفسانەي ژەنرال بشكىتىم... واقسەيدەكىد وەك ژەنرال كەسىكى تر بىت، ئەفسانەيەك بىت دەبىت دروستىكىت و بەمېننەوە، شىتىك بىت بۇ ئەبەرىيەت بىتاشىن و نەھەيلەن گەردىگەيت. كاتىك باسى ژەنرالى دەكىد وەك كەسىكى تر لىيىدەدوا، كەسىك كە سنوورى تواناكانى ئەو تىيىدەپەرىنېت، سنوورى سەرددەم و زەمانى ژيانى ئەو تىيىدەپەرىنېت، هيىزى سىحرى لە هيىزى ئەو ڕادەبىرى و دەگاتە جىڭىڭى دوورتر و بلندتر».

«جەنابى ئەرشەد ساحىب، كە وايە، گەر قىسەكانى تو دروستن و ژەنرال باودى بەوە بۇوه خەلکى ھەر لە سوژدەبردن و كەنۇشىپەندا بەرددەوايمىن، بۇ خەلکى هيىناوهتە سەر كەلکەلەي شۇرۇش؟ لە تو دەپرسەم: دەشىت شۇرۇش لە سوژدەبرىندەوە دەست پىنىكەت؟ دەشىت ئىنسانەكان بە كەنۇشىپەن ئازاد بن؟»

«تو ل بەر ئەوھى لە ناو خورئاوايىھەكاندا خويىندوتە و فامتكىرىدۇتە و ئاسان لەوە تېنلاڭىت. ئىمە لىزە شۇرۇش ناكەين بۇئەوھى ئازادىبىن، شۇرۇش دەكەين ئا بىبىنەوە بە خاوهنى ئەخلاقىيکى رەسىن كە لە دەستمانداوە. شۇرۇشەكان لە رۈزھەلاتى ئىمەدا دەبىت شۇرۇشى ئەخلاقى بىن. تو غەريپەيت بۇيە شتەكان واسەير دەبىنیت. كە باسى شۇرۇش دەكىرىت وەك غەربىزەدەكان يەكسەر دەبىپەستىتە وە بە ئازادىيە وە، لە كاتىكىدا خەلک لىزە كە شەر دەز بە حوكىرانە فاسىيدەكان رادەگەين، لە راستىدا شەر بۇ ئەخلاقى بەر زەدەكەن. هەر كەسىك لىزە بىگىرىت و لىنى بېرسىت ئەخلاقى بەر زەت دەۋىت يان ئازادى؟ پىتىدەلىت ئەخلاقى بەر زەن. لە هەر كەسىك بېرسىت: ئابا ئامادەيت بەرىت تا خوشكەكت ئازاد بىت؟ پىت دەلىت نا، بەلام لە هەر كەس بېرسىت ئامادەي بەرىت تا ئەخلاق و ناموسى خوشكەكت، ڇەنەكت، مىلائىنەكت پارىزراو بىت، دەبىنیت ھەموو تەيار و بە ھەلپەن بۇ مردىن. ئەخلاقى بەر زەتىك نىيە كەس بە دروستى بىزانىت چىيە، بەلام عەوامى خەلک و ئىنەيەكى تەماوپىان دەربارەي ھەيە، ئىمە لە سەر ئەو وينە تارىك و تەماوپىيە ئىشىدەكەين. ژەنزاڭ باوھىرى وابۇو كە وزەي گەورەي ناو خەلک ناتوانرىت بەبى بۇونى نۇونەيەكى ئەخلاقىيى بلند و بالا بىتەقىنرىتە وە. ئەخلاقى بەر زەن و شتەبوو كە من و ژەنزاڭ لە سەر يەك خوان كۈدەكىرىدەوە. لە رۈزھەلات ئەخلاق و ئازادى بۇ ھەتاھەتايە نەيار و دۈزمنى يەكن و وەك نەيار و دۈزمنى يەك دەمەننە وە... گەر لەمە تىنەگىت بۇ ھەتاھەتايە لە خۇرەھەلات تىنەگە يىشتۇرۇت و جانتاكەت ھەلگە و بىگەرىيە بۇ زانكۇ ئەورۇپىيە مەلعونەكت. ژەنزاڭ كە يەكمە جار ھات بۇ ئىزە و كىتىيەكى منى بە دەستە وە گرت، تكايىكىد لە رووى ئەخلاقىيە وە تىكى نەشكىتىم، چونكە ئەو دەيەويت تىنۇنەتى خەلک بۇ ئەخلاقىيکى بەر زەن و پاڭ تىزبىكەت... بەللى شۇرۇش ھەمېشە لە بەرنامەي من و ژەنزاڭدا بۇوە، مەسەلەكە تەنبا رامالىنى ئەم دەسەلاتدارانەي ئەمۇق نىيە، بەلكو ھەموو شۇرۇشىك سېستەمىك پەرەنسىپى پېرۇز بەرھەمدەھېننەت كە تا ماوھىيەكى درىز دەزى، سەرۇكىكى موقەدەس دەخولقىننەت كە تا ماوھىيەكى درىز دەبىت بە سەرچاوهى ئىلھامى نەوەكان و نەتەوەكان. دەبۇو

ریبازیک دابریزیت که وفادار و خیانه تکار به رونی جیابکاته و، ریبازیک پشکوی نیمان له روحی نیسانه کاندا بگه شینیته و. نیمه هر چیه ک بیربکه ینه وه و هر چونیک له دونیا بروانین پیویستمان به نیمانه. نه وهی دین رفڑیک دروستکرده بوه شتیکی نه به دی. شورش نه وهی خله کی نیمانیکی نوی بدوزنه وه، شورش بو هر دووکمان دروستکردن وهی په یوهندی بوو له نیوان نیمان و نیساندا». هه موو رسته کی نه رشه د ساحیب دلی ده ریاسی راده چله کاند، نه رشد جیا له ناوه رفکی ترسناکی قسه کانی به زمانیکی سارد و بتعاتیفهش دهدوا، وهک بیهودت ده ریاس بترسینیت، به توئیکی وشك و یهک ریتم و یهک ناواز قسے یده کرد.

«نهی تو، نهی تو وهک میژوونوسیک که ده زانی دیکتاتوره کان له ناو میژوودا چیان کردوه، چ خوینیکیان پشتوه. چ به دهه ختیه کیان دروستکردوه... نه وه پرسیار نیه لای تو؟».

«به لی میژووم خویندوقه وه... نه وهی میژوو به منی ده لیت نه وهی نه جوره ولا تانه من و تو له میژه سه رزه مینی نه وهی به هیز، چینی به هیز، هه تا مه زهه و عه قیده و ناید قولوژیای به هیزنین، به لکو سه رزه مینی پیاواني به هیزن... وهک پوشنفیکریک که عه قل و خه یالت کتیبی نه و روپیه کان قانیانداوه، پینت وايه لیزهش مرؤفه کان دهیانه ویت باوکه کانی خویان بکوژن، باوک کوشتن ده دنیکی نه و روپیه، لیره باوکه کان ده زین، به زیندویی، به مردویی، وهک جه سته یان وهک تارمایی، به لام ده زین. باوک لهم خه لکه بستینه هه موو شتیک ده روخیت، هه موو شتیک هه رسده هیتیت، شتیکیان بو نامینیته وه له ژیر بالیدا خویان بشارنه وه... نه وه هه قیقه تیکه ده بیت قه بولیبکه یت، نه مه سه رزه مینی پیاواني به هیزه... هیچ باوکیک لیره ناکوژریت، هه موو ده زین، گوره کان و تارماییه کانیشیان له خویان به هیزترن».

«به لام نه م ولا تانه، سه رزه مینی جه نگ و دوژمنایه تی و نه گونجانیشن...»
«نه، باسی نه وه مه که، میژووی مرؤف هه مووی میژووی جه نگ و

دۇزمىنابىتى و نەگونجانە... ھەمۇوى. بەلام ئىزە سەر زەمىننىكە تا ئىستاش دەتوانىت پېغەمبەرەكان، ئەفسانەكان، قارەمانە گەورەكان دروستىكەت. من دواى ئەۋەرى ئېقلىج بۇوم و كەوتە سەر ئەم عەرەبانەيە، ئىزە نەمدەتوانى بىنوسىم، نەمدەتوانى خەونەكانى خۆم بخەمە سەر ھىچ كاغەزىك، ژەنرال ئەو كاغەزە بۇ كە من خەونەكانى خۆم لەسەر دەنۈسى. ھەمۇو مەخلوقىك پېتىسىتى بە كاغەزىك ھەيە بۇ ئەۋەرى خەونەكانى خۆى لەسەر بىنوسىت. ها، پېت سەيرە كە وادەلەم؟ گەرجى تو غەریبەشى كەچى قەبۇولت نىيە، ئېفلىجىك لەسەر عەرەبانەيەك ژەنرالى دروستىكەت... پېت سەيرە وا نىيە؟ من بۇيە پېت دەلەم، چۈنكە دلىنام گەر ھەوالەكە بېبىتە دەرەوە و جارىشى بۇ بىدەيت كەس باوهەرت بىتاكات. بەلام دەبۇو ژەنرال وادرۇستىكەين بىبىتە سەمبولى ھەمۇو ئەو شتانەي خەلک و نىيانكىدوھ، خودايەك كە پېشىيان تىتاكات، باوکىنەك كە بەجىتىان ناھىيەت و دەيانپارىزىت، ئەخلاقىك كە ناڭۇپىت و تىك ناچىت، خۇفيداكارىك كە بىر لە خۆى ناكاتەوە. خەلک پېتىيان بە موقعەددىسىكە، ئىتمەش ئەو موقعەدەسەمان بۇ دروستىكەن. سەرۆكىنە ئەبەدى، باوکىنە ئەبەدى، دەستپاڭىنە ئەبەدى، داۋىنپاڭىنە ئەبەدى».

«هاوار، جەنابى ئەرشەد ساحىب؟ بەوجۇرە سىاسەت دەبىتە كارخانەي دروستىكەنلىپاڭىنە ئەبەدى».

«درۇزن؟ نا ژەنرال درۇزن نەبۇو. ئايادەت دەتوانىت بە يەكتىك بلىتىت درۇزن كە ئامادەيە لە پېتاكى خەونەكانى خۆيدا بىرىت؟ ھەر دەرەنە كەن دەمانزازى كە كەس نىيە بە ئاڭا بىتوانىت ئەو بىكۈزىت، بۇيە پېتىسىت بۇ وەك ھەر قارەمانىك خۆى فيتابكەت، كەسانى خۇفيداكار درۇزن نىن، يان بلىمەتن يان گەمژەن، ژەنرال لە بلىمەتكان بۇو. سىاسەت لاي ھەر دەرەنە كەن دەمانزازى كەن دەمانزازى ئەو خودا تازانە بۇو كە ئەم مىللەتە وىل و فەرامۇشكراوانەي سەر زەھىپە ئەنەن بىتەنلىكى تازە بىت بەلام لە ژىز جەپى دىنە كۆنەكاندا خۆى بىكەت بە مىزۇودا. ھەر دەرەنە كەن دەمانزازى كەن دەمانزازى ئەم مىشەيى بۇو، سەرۆكىنە دواى خۆى

تین و روناگی نه مریت و بدرهوشیته و... خورهه لات هیچ و دخت سه رزه مینی زانا
و فهیله سوغان نه بوده، بهلکو سه رزه مینی پیغامبران و نیمامان و مورشیدان و
رآبره روحیه کان بوده. من و نه لهم چوار ساله دا بیرمان لهوه کرددهوه چون
رآبرینکی میژوویی و همه میشه بی دروستیکهین که همه مهو نه سه رزکه پوج و
رآبروچکه بینزخ و پیشهوا در قزنانه مهیته کانیان له گورستانی سه رزکه کاندا
بوزگنیکرده، رابدهین... نه گورستانه بق هه تاهه تایه بسووتینین که همه مهو
میژووی پوج و بینه رهه می نه شارهی تیدا خه و توهه».

دھریاس که دلی پربووبوو له گومان و ترس گووته «بلام کاری وا دھشیت
رزو ترسناک بیت، رزو ترسناک...».

«ترسناک؟ بینگومان ترسناکه. تو ددت و بت نه خورهه لاته ملعونه بگوریت
بیشهوهی ناگر و دوکله و خوین ببینیت؟. بلام گهر موقعه دھسیکی گهوره مان
هه بیت، موقعه دھسیکی نوی دھتوانین لاپرهیه کی تازه هه لبدهینه وه. پرسیاره که
لای من و نه شکزاد نه وه بوده چون وابکهین سیاست و دک دین ئیشبکات، که
دوای مردنی پیغامبرانیش مرؤوفه کان لهوه نه کهون سوژده بق رہمز و بھا
نه خلاقیه بھر زه کانی بیه. دھبیت خلک باوھر بھوه بھین که سیک هه یه دھتوان
دواییکهون، نه وهش به مهنتیق و عهقل ناکریت، چونکه نه وه زمانیکه ته نیا خلکی
خویندهوار و رؤشنبرانی بینکه لک و سه رلیشیتو او تینده گه، ئینسانه غه ریزه ده کان
عاشقی مهنتیق و ئاشتی و ئازادی و نه جوره خورا فه تانه ن. سیاسییه ک بیه و بت
نه مر بیت و بق هه تاهه تایه له ویژدانی خلکدا بمنیت وه دھبیت بگه ریت وه بز
رؤحی راسته قینه می نه مه مله که تانه... دھبیت و دک پیغامبره کان موعجیزه
خوی هه بیت، نه فسانه هی خوی دروست بکات. همه مهو که سیکی عاقل که کم و
زور له سیاست دندا ئیشبکات له دواجاردا ئیشی دھبیت بهوهی دین و سیاست
تینکه لبکات، پینکه وه بیانگونجینیت، نزیکیان بکات وه. نه وه نه بروایانه بون که من
بیان ده گه رام... سه دهیه ک بودو سیاسییه کانی ئیتمه یان نه فسیر و پله داری گه مژه
و نه فام بون، یان پیاواني دین بون که ته نیا ههندیک ئایهت و فرموده بیان

رەزانى و دەيانویست خەلک رېبەرایەتىكەن يان پۇشنبىرانى لىپەرىيەزبۇون لە خەبالپلاو و رۇچۇو لە ناواقعييەتدا. لە كاتىكدا سیاست كەسىكى دەويىست لە رۇحى دېرىنى ئەم سەرزمىنەوە ھاتبىتەدەرى، لە رۇحى نەتەوەكانەوە، كەسىك بىزانتىت مەرۆفەكان ھەم پۇيىستىان بە سوژىدەبردن و ھەم بە ئازادىشە، چۈن مەرۆفەكان ئازادىكەين بىئەوە كۆيلەيەتى خۇيان لە دەستىبدەن، يان بە پېنچەوانەوە، چۈن مەرۆفەكان بىكەينەوە بە كۆيلە، بىئەوە كۆيە ئازادى خۇيان لە دەستىبدەن...». دەرياس كە گومانى لە ھەموو ئەو قسانە ھەبۇو ھاوارىيىكەد «بەلام كاك ئەرشەد، ھاوار. ئەى چى گەر رۇحى جەماوەر، گەر رۇحى نەتەوە، پې بۇو لە خورافەت.. ها... ئەو كات چى؟».

بە گومان و مۇنييەكەوە سەيرى دەرياسى كرد و گۇوتى «رۇحى نەتەوە ھەمىشە پېرە لە خورافەت و ئەفسانە. پرسىارەكە ئەوەيە: چۈن ئەوە بخېينە خزمەتى سیاستەوە؟. ھەندىك لە پۇشنبىرە گەمژەكان و خۇرئاڭەرا مەلعونەكان ھەولەدەن خەلک لە خورافەت و ئەفسانانە پاڭكەنەوە، بىئەوە بېرىبىكەنەوە كە دواى ئەوە خەلک دەبن بە كىسەيەكى بۇش، بە ھەمانەيەكى بەتال، بە ھىزىنەكى مەردوو».

بۇ ساتىك ھەر مېرمۇن بۇو، ئىنجا ھىدى ھىدى پۇخسارى گەپايەوە سەر شىوهى سروشتىي خۆى و گۇوتى

«لە ناكاوا ھەستىكەر، من و ئەم پىاوه لە ھەر دوو كەسىكى ترى ئەم شارە لە بەك نزىكتىرين، ئەو ژەنرالەي من لە سەرم نوسىبىوو مەربىبوو، لە برى ئەو كەسىكى تر لە دايىكبووبۇو. لە ماوەيەكى كورتدا لە بەر چاوم بۇوە تەنبا كەسىك بىتوانىت عەۋامى خەلک بخاتە دواى خۆى، بۇوە تەنبا كەسىك بىتوانىت ئاڭر لەم دۇنيا كۈنە بەر بدات».

كەمىك دەنگى نزىكى دەنگى نزىكى شىرىن بە خەبالپلا تىپەرپىت بەر دەۋام بۇو «ژەنرال راي وابۇو خەلک دەبىت دووبارە وينەي سیاسى و قەلەندەر، سیاسى و ئەولىا، سیاسى و دەروپىش لەيە كىدەنەوە. خۇرەلات چىيە گەر راپەرە

روحیه کانی خوی بدوقرینیت... چیه؟ ویرانه یه که که بیدرورای سهیر و سمهده روزنیدا ته راتیندەکات. به لئی سیاسەتیک لیزه دروست نابینت بە بى سوژدەبردن، خەلکی تینگە ده دویت له بەر پاکییه کە بیپەرسن. ئەخلاق ئەو دیه خەلک چىترەست کە سینکیان ده دویت له بەر پاکییه کە بیپەرسن. پەرنىسپی موقەدەس بۇ زیانی خویان دابنین بە پوچى و بیمانایی زیان نەکەن، پەرنىسپی موقەدەس بۇ زیانی خویان دابنین و دواى بکەون. بۇ کەسانى غەربىزەدەی وەک تو تینگە يشتن لەمە کارىکى ئاسان نییە، خۆرەلات لە موسا و مەسیح و موحەممەدەوە گۇرانىكارىي زۇرى بە سەردا نەھاتو، خەلکی بۇ رابەریکى رۆحى دەگەرین پەرنىسپ و سەنورىان بۇ دابنین هەلیکیان بۇ بکىشىت راست و هەلەيان بۇ جىاباڭاتەوە، ھەم ئامادەبىت بکۈزىت و ھەم ئامادەبىت بەرىت، ھەم بچىتە سەر خاج و خوی فیدابكاش ھەم سەريش بېپەرنىت. دەبىت ئەو دیان پېشکەشبىكەين، پېغەمبەریکى تر، خەلیفە یەکى مەزنى تر، رابەریکى مىژۇوبى، كاكىنکى بەرن، مامىنکى گەورە کە نەوەكانى داھاتووش باوەریان پېتىت. رابەریک وابكاش ئىنسانەكان نەبن بە كۆيلەی عاتىفە نزم و بچوکەكانىيان. ئىنسانەكان بە عەشقەوە بکۈزىن و بە عەشقەوە بەرن... ئەو بۇو، ئەو بۇو بە منى گووت واز لە مىژۇونوسىن بەھىنە، مىژۇونوسىن ئىشىكى پوچە، مىژۇو دروست بکە».

دەنگى ئەرشەد ساحىب لە بەرز و نزمىيە کى سەيردا بۇو. جارىك نەرم و جارىك تورە بۇو. دەرياس وەك باوەر بە گوئى خوی نەکات، وەك بۇچۇن و قسەكانى ئەرشەد ساحىب پلە فەرىبىدەن دۇنیا يەکى تارىكتەرەوە، بىدەسەلات و لاواز و بىزمان سەيرى ئەرشەد ساحىبى دەكرد و نەيدەزانى چۈن نىگەرانى خوی بشارىتەوە. ھەستىدەكرد تا ئەو ساتە ھېچ مەرقۇقىكى ترسناكتىرى لەم پىاوە نەديوە. بەلام ھېچ كەسینكىشى نەديوە وا روون بدویت. رۆحىكى ترسناك بۇو لەسەر كورسىيە کى كۈن كە ھېچ جوانكارى و دەستكارىيە کى قەبۇول نەدەكرد. «ئەگەر من لەشىكى تەندروستم ھەبايە، پىتدەچوو من و ۋەنرال پىويسىتىمان بە كەس نەبىت بەلام ئىفلەجىنکى وەك من نەدەبۇو لە پال ئەو دا دەربكەوە، ئىفلەجىنکى وەك من دەبۇومە شوين گالتەي عەوامه كان، دەبۇومە شوينى تانە و تەشەرى

ئەوانەي كە ژەنرال وەك خودايەك سەيرىدەكەن، دەزانى چ بەدبەختىيەك دەبۇو
بۇ ژەنرال گەر خەلک بىزانتىن ئېغلىچىنىكى وەك من مامۇستا و رېتىشاندەرىتى؟. گەر
من لەشىنىكى تەندروستم ھەبايە، پىتۈمىتىمان بەوە نەدەبۇو بۇ غەربىيەك بگەرىن
كە سارد و بىنعايىقە سەيرى ژەنرال بىكەت، ئەو كات خۇم ھەموو شتىكىم دەكىد،
خۇم ھەموو شتىكىم دەكىد و ئەم ئەزىت و ئازارەم نەدەخستە بەر تو».

دەرياس بە دوو چاوى ترساوهو سەيرىكىد و پرسى «من؟ من دەتوانم
چى بىكم؟ چ يارمەتىيەكە ئىۋە داوايدەكەن؟ ئەوەتا من دەبىنم، ژەنرال بۇ تو
وەك خودا وابۇوھ... وەك خودا. من دەبىت بتوانم چ كۆمەكىك پىشكەش بە خودا
بىكم؟».

«ئەو يەكىك بۇو لهو نۇونە كەمانەي خودا و ئىنسان لەناوپياندا له يەك
نزيكىدەبنەوە... بەلام لەگەل ئەوەشدا ژەنرال دلىبابۇو كە پىتۈمىتى بە يارمەتى
كەسىكى تە دەبىت، دلىنیام ئەو كەسەي ترىش تۈيت».

دەرياس سەيرىكىد و خەندەيەكى تالى گرت، ئەو هاتبۇو له ژەنرال تىيگات،
بەلام ئىستا وينەيەكى تەماويىتر و ترسىناكتىرى كەوتبووه بەردەست... لە دلەوە
نَاواتى خواست نەهاتبایە و گۈنى لەم ئېغلىچە نەبايە كە بۇچۇونەكانى ھەم
دل و ھەم بەرچاوابىان تارىكتى كە. شتەكان لە پىشىر پلاندارتى و دارپىزىاوتر
دەردەكەوتىن، بەلام ئالۇزكاو و پىتچاوبىتچىتىش. ھىچ شتىك سروشلى و رېكەوت
نەيدەنواند. يەكىك بۇئەوەي خەلک لە نائومىدى دەربەھىنەت يارىيەكى ترسىناكى
دەست پىنكرىدۇو، پەرسىتگايەكى نوپى خىستبۇوھ رېزى ئەو پەرسىتگايەنەي كە
ھەن، تا خەلک لە رىگاى پەرسىتى ئەوەو جارىيەكى دى ئىمانى ونبۇرى خۇيان
بىلۇزنى وە.

۱۱

تارمايىه‌كى گووتى «لاشەكەم هىچ نرخىنى نىيە، لاشەكان بۇ رزىن و
ھەلاھەلابوونن، ئەوهى لە مندا ئازارى ھەيە و ئارام نابىتەوە رۆحەمە. من دەبۇو
بىگەرىمەوە بۇ ئەوهى دلىياتان بىكەمەوە. من چىتىر لە سەر ئەم دونيايە نىيم، لەشم
و ژيانم ئەبەدى نىن و ئاوا دەبن، رۆحەم دەرفەتىكى كەمى ھەيە بىت و خۇى
پىشانتان بىدات. ئەوهى گرنگە باوھەر ئىتوھىيە بە من، ئەوهى گرنگە دوودل نەبن
و نەكەونە راپايىھەوە. بىزانن من تىنۇيتىي تولەكاران بەرەو ئەم شەوە تارىكانەي
نەھىناوم، داواتانلى ناكەم كە بىگەرىن و بکۈزانى من سزايدەن، گرنگ نىيە
بکۈزانى من چىين و كىين... ئەوه فەرامۇشىكەن و لە خەيالى خۇتان بىكەن
دەرەوە. من بۇيە لىرەم تا لە رۆزانى شۇرۇشدا لەگەلتاندا بىم. ئەوهى دەبىيىن
رۇھى پىاوىيكە ئازار ناھىيەت بىرسەويت، غەمەكان شەو و رۆز رايىدەزەن و
رۇھى بىمارى زىندۇدەكەنەوە. من تارمايىھەكى پىر ڈانم، تا ئازارەكانم ھىور
نەبنەوە وىلگەر و سەرەپق لە تارىكى ئەم شارەدا و لە لۇچەكانى زولمەتى
ئىزەدا وندەبىم، ئازارەكانىشىم كاتىك ھىور دەبنەوە كە ئىشى خۇم تا كۆتايى
جىبەجىتىكەم».

تارمايىھەكى ژەنرال لە ژىر پىدى كۈندا بە وجۇرە قىسەي بۇ موجەبا و
ئەلىاس كىد.

تا چهندین روز و شهکانی ژنرال له گویندند ده زرینگایه و هر ژنرال له همان جلو به رگی پیشوویدا ده رکه و تیوو، و هک مردوویمک بیو
که برایته و ه تا بیسے لمینتیت مردن بو ئه و کاریکی و هها ناسان نییه، نه مری خوی
و هک جوریک له مه حکومیه ت ده ردنه خست که پابهندی ته واونه کردنی په یامه
دونیاییه کانیتی. تارماییه که به زمانیک قسه یکرد جیواز له و زمانه سیاسی و
دونیاییه که کاتی ناسابی قسه ی پیده کرد، و هها بیو و هک ئه و هی مردووه کان
نه زان له قسه و باسی سیاسه تدا زمان پاراو و رهوان قسه ی خویان بکه، خوی
له به کارهینانی زور رسته و واتا نه دهدا که زمانی زیندووه کان به یادا بهینتیه و ه
هینده هه بیو به رده و ام دو و باره یده کرده و ه که ما و هیه کی که می هه تا بگات
پله یه ک بشیت یه که مه ناسه ی ته واوی مه رگ هه لکتیشت.

دوای رویشننی تارمايیه‌که و ونبوونی له تاريکيدا، موجته‌با و ئەلياس هار دووکيان دەستييان خسته گيرفانى چاكه‌تەكانيان و وەك له كاريکى زور گرنگ بگەپىنه‌وه بە شەقامى ژىز پرده‌کەدا بەرهە باشۇر دابەزىن. موجته‌با ماشىنه‌کەي خۆى له لاکولانىكدا پارك كردىبوو، ھەر دەرۋىشت و بىرىدەكردەدە و سەرى دەلەقاند، دواجار بە ئەلياسى گووت «ژەنرال بويە گەراوەت» وە تا شۇرۇش بە چاوى خۆى بېبىنت». بەلى ئەوه ئارەززۇرى قۇولى جەنابى ژەنرال بۇو، گەر شۇرۇش رۇونەدات ژەنرال تا ئەبەد لە گۈرەكەيدا گىنگلە نائۇمىندى دەدات، تا شۇرۇش دەست پىن نەكات، ژەنرال وەك رۇحىتكى كولانكوت و كاشتل ھەر لەم ناوەدا خەريکى سورانەوه دەبىت، بويە بىيارىنى دروستە كە تا تارمايیه‌کەي ژەنرال لىزەدە كار بۇ دەستىپىكىرىدى شۇرۇش بىكىت و خەلک بېبىرنىن سەر شەقام و ياخىبۇونى مەدەنلى پابگەينىت. گووتى «مەيكە بە تانە بەسەرمەوه و نەلتى ھەلق و مەلەقى خەلکى خويندەوارت پى دەفرۇشم، بىلام من بىزانم زۇر شۇرۇش ھەيە مردووهكان ھەلىانگىرساندۇوه، ژەنرالىش لەدەپىت بېبىت بە يەكىك لەوانە». ئەلياس سەرسام سەيرىكىد و گووتى «نا ھەقلى ئازىزىم، بۈچى بىكەم بە تانە بەسەرتەوه، گەر ژەنرال يارمەتىمان نەدات

به راستی شورشمان بتو ناکریت، خوت ده زانیت خه لکی ثیره ته نیا با و هر به
مردووه کان ده کهن».

موجته با و نه لیاس گه رچی هر دووکیان ساکابوون و ته فسیریکیان بتو
بینینی تارمایی ژه نرال نه بتو، به لام هه ولیاندهدا شته کان ئاسایی ببینن و خویان
زور په شوکاو ده رنه خهن. زور جار سهیری یه کیان ده کرد و سه ریان بتو یه کیان
ده لە قاند و همه میکی نوساو و کزیان لى بەرزدە بتو و هو، به لام هه دووکیان
نه یاندەویست خویان و هک دوو کەسی ناحالی ده ربخن کە ده رکە و تنى تارمایی
ژه نرال و ب و کاسی کردون.

لەو ماوهیهی دوايیدا هر دووکیان زور لە یه کدی نزیک بتو بتو و هو،
نه لیاس بە بیدهنگ ده سه لاتی موجته بای و هک سه روکی یه کەمین کومیتەی
شورشگیران و بەر پرسی یه کەمی پاسه و انانی مەزار قە بتو و لکر دبوو. موجته باش
بروای بە دلسوزی و وەفای نه لیاس هه بتو، ئەمە جگە لە زیرە کی و باھۆشیی
سەرنجرا کیشە کەی کە ده یتوانی ئیمان و یه کریزی لە نیوان مەزار پەرسە کاندا
بخولقینیت. هر دووکیان لەو مرقۇانە بتوون کە باوه بیکی تەنكیان بە دین
هه بتو، به لام کە سیان تا نە و کات تارمایی کیان نه دیبتو، کە سیان لە گەل خیونیک
یان روحیکی گەراوه و گەرپکدا قسەيان نه کر دبوو، کە سیان نە چووبوون
گەن توگویە کی جىدىيە وە لە گەل مردوویە کدا. چەندىن شەو پىنکە وە لە سەر
گورە کەی ژه نرال ئىشکیان گرت بتوو، پاسه و انييان کر دبوو، بە دیار کىل و قسن
و خاک و خولى گورە کە وە شەو نخونىيان كىشا بتوو، لە هەر کەسی دونيا زیاتر
دلنیابوون کە لاشە کەی ژه نرال لەو گورە دادا خە و تو وە، لە هەر کە سېتى کى ديش
زیاتر چاوه بروانی موعجىزە يە کى گەورە بتوون و بروایان بە نە مرى و گەر انە وە
ژه نرال هه بتو، به لام ئىستا ئە وەتا بە دوو چاوى خویان دوو جار ژه نرال يان
دە بىنی، بە ھەست و ئىدرار دلنیابوون موعجىزە ھە ستانە وەی ژه نرال
لە مەرگ ھاتوتە دى، کە چى شتە کە ئاسان نە دە چوو وە مىشکیان و دە ماغيان
شتە کەی مەنتىقى و دە رنه دە گرت، بە لکو تە نیا خویان و هک خە لکىك دەر دە خىست

ئەم کوایە باوەریانکردوھ، بىئەوھى لە راستىدا و لە دلەوھ باوەریانکردىت. مۇكىشى ئەوھ نەبۇو ئەگەرى ھەستانەوھى ژەنرال وەك شتىكى خورافى يان ناواقعى بىيىن، بەلكو ژەنرالىان زەقىر و بەرجەستەتر و زىندۇوتەر دىبۇو لەوھى چاوەرپوانىاندەكرد، ژەنرال ھەمېشە مەودايەكى لە نىوان خۆى و ئەواندا پاراستبوو، ئامۇزگارىكىرىدبوون ھەرگىز زۆر لە مردوان نزىك نەبنەوھ، بەلام لە راستىدا ژەنرال بەجۇرىكى وەھا ھەقىقى بۇو كەمىك نائۇمىدىكىردىن، شتىكىان لە ژەنرالدا نەبىنى ھەلگرى نىشانەي دۇنيايدەكى تر بىت، بەلكو وەھا بۇو، وەك ژەنرال بىشەرمانە مردلى خۆى فەرامۇشكىرىدىت و ھىچ رېزىك بۇ ياساكانى ئەو دۇنيا دانەنېت و بە ھەموو گۇشت و خوين و ئىسقانى خۆيەوھ ھەستابىتەوھ. گەرچى ژەنرال باسى لە رېزىنى جەستەي و ھەستانەوھى رەفحى خۆى كردىبوو، كەچى جەستەي لە ھەموو كەمالى مادىي خۇيدا دەركەوتىبوو، ئەوھ شتىك بۇو ھەردووكىيانى دەخستە سەر گىنگلىك كە هيچيان بە روونى نەياندەويىرا بۇ ئەوھى دى بەيانبىكەن. ژەنرال بە مرۇققىكى راستەقىنە دەچوو، نەوھك لە تارمايى.

كاتىك لە دواى بىنېنى تارمايىكە بەرھو مەزارى ژەنرالى نەمر گەرانەوھ، لە ماشىنەكەدا بىتەنگىيەكى قوول و رەوحانى بالى بەسەر دەرروونى ھەردووكىياندا كىشاپۇو، ئەلياس جارىكى تر گۇوتى «بەبى ژەنرال شۇرۇش ناڭرىت، گەر شۇرۇش رابگەينىن دەبىت ئەو شتەي ئىستا بىنېمان پېشمانبىكەۋىت، ئەگىنا لە راستىدا شۇرۇش مەحالە». لە ئىستادا خۆيان لە بەردهم دوو ئەركى سەختىدا دەبىنېيەوھ، ھەم شۇرۇش رابگەينن و ھەم گەرانەوھى ژەنرال و ھەستانەوھى لە مەرگ بەيانبىكەن.

شتەكان بەوجۇرە چۈونە پېشى كە ئەلياس و موجتەبا لە شەۋى يەكەمەوھ پېشىنېيانکردىبوو، تارمايىكە ئەنرال لە زۆر شوينى ترى شاردە بىنزا و «جەنابى تارمايىكەي» وەك ھەوادارانى سەرسەختى ناوياندەن، بۇ زۆر كۈنە سىياسى و ھەقلانى دىرىن و خەلکانى سەر بە كۆمۈتە شۇرۇشكىرەكان دەركەوت. لە ماوھى دوو ھەفتەدا دەيان و بىگە سەدان خەلک تارمايىكەيان

بینی که له مرؤفیتیکی راست و راسته قینه ده چوو. به جوریک ورده ورده والیلهان خلکی شهوان درهنج له کوچه و کولاناندا ئاپورهیان ده بست و چاودروانی ده رکه وتنی ژه نرالیان ده کرد. ته نیا دواى دوو هه فته له يه کم ده رکه وتنی بق يه کم جار و له گره کنیکی باشوروی شاردا، خوی بق ئاپورهیه کی زفر له خلک ده رخست. بینینی ژه نرال له لایه ن ژماره یه کی ودها زوره وده، وده بینینی موعجزه یه کی ئیلاھی وابوو، ههندیک که وتنه دفعا و ههندیک که وتنه سلاواتدان و ههندیکیش که وتنه خویندن وهی بالقرهی دینی، ههندانیک ودها لهرزیان لیهات، وده ک فن گرتیتتی دله رزین و به زه ویدا ده که وتن، ژنیک ل نیو خلکه که دا بورایه وده و که سیک وده چنگکه دهستی لیوه شاندیت که وتن له قه فرنی و قاچ و دهست کوتان. بق رفڑی دوايی چیروکی ده رکه وتنی ژه نرال و ههستانه وهی له مه رگ چیتر ته نیا دهنگویه ک نه ببوو، به لکو ببوه پوداویکی راسته قینه که سه دان شاهیدی هه ببوو، ئه وانهی ژه نرالیان بینی ببوو به هه ممو ورده کاریه که وده بق خلکانی تریان ده گیرایه وده. ژه نرال کورت له سه ری کولانیکا ده رکه وتبوو، خوی پیشانی خلک دابوو، لیگه رابوو بی بین و دلینیابن که خویه تی. ئه و چیروکانه له شهوانی دواتردا زیاتر دووباره ببوونه وده، ژه نرال هر جارهی له کوچه یه ک و هر جارهی له به شیکی شاردا ده رده که وتن، به جوریک واى لیهات بهشی زوری خلکی شهوان درهنج ده هاتنه ده ری و چاودروانی بینینی ژه نرالیان ده کرد. تارما یه که به گشتی قسەی نه ده کرد، خوی وا پیشانده دا وده چاودروانی شتیک بکات، غەمگین و هه تا ئه نداره یه کیش نه خوش و بی برس ده رده که وتن.

له گهل بلاوبوونه وهی چیروکی ههستانه وهی ژه نرال و ده رکه وتنه شهوانه کانیدا، سه رکه کی ژه نرال به جوریکی کتوپر ببوه وه شوینی سه ردانی رفڑانه سه دان که س که له به یانیه وده هاتنه و چەپکه گولیان ده خسته سه رکه کی. خلکی وده پیاو چاکیکی گهوره که نزیکیه کی گهوره له خوداوه هه یه باسی ژه نرالیان ده کرد، ههندیک ده هاتنه سه رکه کی و

دەپاران وە دەلەر زىزىن و دۇعایا باندە كىرد ژەنزاڭ لاي خۇدا شەفاعة تىيان بۇ بىكەت.
 لەگەل زۇر بۇونى ليشماوى زىيارەتكە رانى مەزارى ژەنزاڭلى نەمەدا، پاسەوانانى
 مەزار ئىشىيان زۇرتىر بۇو، دەبۇو ھاتته ژۇورەوە و چۈونە دەرەوەي خەلکى
 لە قىسەكەدا رىنېكەخەن. شارەكە جۈرە پەرسىتگايەكى نوپىي بۇ زىاد بۇوبۇو،
 چەمى ئەروان بۇوە چەمى موبارەك، لە ماوەي چەند رۇزىكىدا پاسى تايىبەتى
 پېدا بۇون كە لە ناو شارەوە خەلکيان راستەو خۇ دەگواستەوە بۇ «گلکۈي
 بۇقەرەس»، دوو گولفۇشى دەستىگىر لە نزىك مەزارەكەوە دەركەوت، خىرا
 چەند دوکانىكى تەنەكە دروستكaran كە شەربەت و چا و بىسىتىيان بە میوانەكان
 دەفرۇشت، ھەندىك وينەي سەيرى ژەنزاڭ لەو نزىكانە دەفرۇشوران، وينەي
 ژەنزاڭ لەسەر تى شىرت و كۆپى قاوه و ژىرىپىالەي تايىبەت چاپكرا بۇون،
 ھەندىك وينەي دەفرۇشورا كە بە شەمشىرىنىكەوە لە پال شىرىنگىدا وەستاوه و
 رەق تەماشاي پىشەوە دەكتات يان لەسەر مىزى دواھەمین خوانى حەزرەتى
 مسيح ويناكرا بۇو كە لەبرى ھاوارىياني مەسيح، ژەنزاڭ بە جانەوەرى سەير
 و گىاندارانى دزىيۇ و درېنە گەمارقۇدرابۇو، يان لە شىتوھ و جلوبەرگى گاندىدا
 لەگەل بىزنىكىدا لەسەر حەسىرە شەرىنگ دانىشىتىبوو، يان وەك دوا وينەي گىۋارا بە
 شەھىدى لەسەر تەختى بە شىكۈي مردن پاكسابۇو.

شەكان خىرا دەرۋىيشتن، بەلام ئالۇز و تىكەل و بىتەرنامە.

ژەنزاڭ دەر دەكەوت، خەلکى تووشى دۇختىكى ھەلچۇون و ھەلسەتىوان
 دەبۇون، هو تافيان بۇ دەكىشى، لەر زيان لىدەھات، دەبوران وە، تووشى دۇختى
 فىستىرى دەبۇون، ھەندىك وەك خنكاوى ناو ئاۋ دەكەوتتە پەلقاڙە و ھەناسەي
 ئاساييان بۇ دەبۇو بە كارى سەخت، ھەندىكىش فرمىسىك وەك باران لە چاويان
 دەبارى و كەف وەك نەخۇشانىك لە ساتى گىانەلا دا لە لالىيەيان جۈگەلەي
 دەبەست. خەلکى نەياندەزانى ژەنزاڭ چى دەۋىت، دەركەوتتە كانى كورت و
 كۇتۇپرېبۇون، لە جىڭىاي وادا دەر دەكەوت كە خەلکى نەتوانن زۇر لىنى نزىك
 بىنەوە، گەر كەسانىك لىنى نزىك بىانايەتتەوە يان دواي بىكەوتتايە بە ئاماڙەي

دەست و بە نىگەرانىي نىگاكانى دەيوەستانىن. خەلکى بەرددوام لە هەمۇر
جىگايەك هاواريان لىتەكىد «ژەنرال پىمان بلى چىت بۇ بىكەين؟ ج كارىكتەدىء
ج پىويستىيەكتەھى بە ئىتمەرى رابسپېزە» يان دەيانگۇوت «ژەنرالى ئازىز
بۇ گەراوېتەوە؟ چىت لەم دۇنيا بەجيھېشتووە؟ ج ئەركىنكت ماوه كە ھاتوویت
تەواوېيىكەيت؟». ئەو وەلامى نەبوو، ھەمووش بىدەنگى ژەنرالىيان دەگىرایەوە
بۇ نىگەرانىي و زویرىيەكى قوول كە بۇخى داگرتۇوە. لە ھەموو گەردىكىدا
خەلکانىك پەيدابۇون كە ناويان لە خۇيان نا «چاودىرانى تارمايى». ئىشيان ئەوە
بۇو چاودىرېيىكەن و بە تۇبەت ئىشىكىگەن و گەر تارمايىكەى ژەنرال دەركەون
بە تەپلىك يان زەنگىكى تايىھەتى خەلکى ئاگاداربىكەنەوە. لە ھەندىك شويندا
پۆلىسى نەھىنى تىكەل بە شەونخونان و چاوهدىرەكەرانى تارمايىكەان دەبۇون.
بەلام ھەموو كەس پۆلىسە نەھىننېكەانى دەناسى، بە جۈرىك ناوى پۆلىسى نەھىنى
بۇوبۇوە وشەيەكى پوج و بىتىاۋەرۇڭ، بۇوبۇو بە نوكتەيەكى بىتام، چونكە لە¹

راستىدا تاكە شىتىك كە نەھىنى نەبوو سەرسەكوتى ئەو پۆلىسانە بۇو.
لەكەل بلاوبۇونەوەي ھەرجى زىاترى چىرقەكەكانى گەرانەوە و ھەستانەوە
ژەنرالدا، پىويستى بىرياردان لە بۇون و نەبوونى شۇرۇش گەرمىر دەبۇو. شەۋىنک
ئىدى كاتى خۇدرىنەوە نەما، موجتهبا و ئەلياس داوايى كۆبۇونەوەيەكى نەھىنى
و گرنگىيان لە پاسەوانەكانى مەزار كرد، تا بىريار لە ھەلگىرسانى شۇرۇش بىدەن.
شەۋىنکى درەنگ زۇر بە نەھىنى پاسەوانەكانى مەزار لەسەر گۇرەكەى
ژەنرال كۆبۇونەوە.

زۇربەي ئەوانەي ھاتبۇون پىشتر چاوابيان بە تارمايىكە كەوتبوو، ھەموو
باودىريان بە ھەستانەوەي ژەنرال ھىتابۇو، ھەمووش دەيانويسىت بىزانن دەبىت
چى بىكەن. شىتىك لە مىشكى ھەمووياندا بۇو وشەي شۇرۇش بۇو، بەلام
شىتىكىش كە هيچيان بە تەواوى ماناکەيان نەدەزانى ئەو وشەي بۇو. شەۋەك
ئىچگار تارىك و بىن تەرىفە بۇو، بۇ ئەوەي بە روناکى زۇر سەرنجى كەس
رانەكىشىن تەنبا دوو مۇمى بچوکيان لەسەر گۇرپى ژەنرال داگىرساند و كەوتە

سەپىركىرىنى يەكتىر. تا يەكە گەيشتن و ژمارەكەيان تەواوبۇو بىدەنگىيەكى قۇول و بىچىرپە بالى بەسەر ھەموو ياندا كىشابۇو. لە ماودىيەدا چەند جارىك بۇ كاروبارى پىكخىستنى زيارەتكەرانى مەزار كورت كۆبۈوبۇونەوە، بەلام ئەم شەو بۇ شىتىكى گرنگ و چارەنوسساز مەجلىسيان بەستبۇو.

وەك جارانى پىشۇو موجتهبا بە دەنگە هيمن و كەمىك لەرزۇكەكەي دانىشتىنەكەي كىردى. ئەم جارە پىنەچۇو و شەكانى بۇ نەدقۇزرىتەوە، رەوانى و بىلاغەتى زمانى روويان لە كىزى كردېيت، گۇوتى «ھەۋالان، بۇيە كۆبۈوبىنەتەوە چۈنكە شەكان رەوتىكى تريان وەرگرتۇوە، جەنابى ژەنزاڭ دەركەوتۇتەوە، ھەمووتان بىنىوتانە و ھەندىكىشتنان قىستان لەگەل تارمايىھەكەي جەنابىياندا كىردوە. ژەنزاڭ بۇيە لىرەيە تا خەونەكەي خۇى بەھىنەتە دى... مەبەستم، خەونى ئىمە بەھىنەتە دى... ئەوەي ژەنزاڭ بەرددوام پىنەدەگۇوتىن و لە نامەكەيدانوسىبۇوى ئىستا جىبىھەجىتىكىردوە. تا ئەو لىرەيە و تەواو ليمان نائۇمىدىنەبۇوە، دەبىت شىتىك بىكىن. دەمى سالە شۇرۇش پېرۇزەيەكە ھەر دوا دەخربىت و دوا دەخربىت. ئىدى لەوە زىاتر كاتمان بە دەستەوە نىيە. ژەنزاڭ لەگەلماندايە، دەيەويت ئەوېش شۇرۇشكە بىيىت. ئەگەر ئىستا شۇرۇش رانەگەينىن، مەگەر خوا خۇى بىزانىت تا چەند سالى تر كارى وا ھەلناسورىت و مەيسەر نايىت».

يەكىك لە مىوانەكان كە كلىتەيەكى خەتدارى لەسەریدا چەسپاندۇو، ھەر دوو دەستى خستبۇوە ناو گىرفانى چاكەتىكى درېزەوە، بە دەنگىك پېر لە ھەلچۇون و حەماستە، بەلام لىتۈرپىز لە دوودلى و پەشۇكان گۇوتى «بىلالى ئەشكزاد سەلماندى كە پىاويكى نەمرە، بە راستى نەمرە. بەلى برايان، قىسەكەم بە راستە. نەمرىي ئەو زاتە موبارەكە پلە و پايەيەك نىيە ئىمە بە شهر پىمان بەخشى بىت، بەلكو مەرتەبەيەكە خودا بەخشىيەتى بەو. بەوەدا گەراوەتەوە كەوانە شۇرۇش رەزايەتى خوداي تەبارەك وەتەعالاشى لەسەرە، بەلكو بىگە بۇتە واجبىكى دىنىش».

يەكىكىان كە ئاسىنگەرەيکى ناسراوبۇو، وەستاي دروستكىرىنى بەرمىل و

تانکیی ئاو بwoo، هەندیک جار لە مزگەوتە جیاوازەکانیش بانگیدەدا، جووتىك
مەچەکى ئەستور و دەنگىكى وەك چەكوش رەق و کارىگەری هەبwoo گووتى
«چۈن خودا رەزاي لەسەر نىيە. شارەكە نوقمى فەساد بwoo، فەسادى سىياسى
بەدۋاي خۆيدا فەسادى ئەخلاقى و وېژدانىشى هيئاواھ... يەعنى چى خودا رەزاي
لەسەر شۇرۇشىك نەبىت دەزى موفسىدىن».

زۇريان سەريان لەقاند و قىسەكانى پياوه ئاسىنگەرەكەيان سەلماند
هەندىكىيان لە بەر خۇيانەوە گووتىمان خودا رەزايەتى لەسەر
دەبىت... بىنگومان... بىنگومان».

حەسەن دادار، لە سەندىكاي شۇفېرانەوە ھاتبwoo، لە ناسياواھ نزىك و ھەقال
كۈنەكانى ژەنرال بwoo، ھەموو دەيانزانى بە ھۆى تورە و تېرىيەوە كىشەي
زۇرى لەگەل ژەنەكەيداھەيە، پېش ئەوھى بىت چىنىكى باشى لە دايىكى مندالەكانى
دابwoo، لە بەر ئەوھە لەويش نارەحەت و ناڭاسوودە دىياربwoo. گووتى «بەلنى، گەر
خۇمان نابەلد نەكەين، ھەموو دەزانىن ژەنرال بۇ گەراوەتەوە. ھەر ئەمشەو
دەبىت كۆميتەي راگەياندى شۇرۇش دابىمەزرىتىن و بەياننامەي يەكم بىنسىن
و سېھىنى خەلک بېتىنە سەر شەقامەكان، ئەم خاوهخاوهى ئىتمە وايىركدوھ
بۇ ئىتمە كە گوایە خۇمان بە پياو دەزانىن، دەبwoo لەگەل شەھىدبوونى ژەنرالدا
شۇرۇشمان راپگەياندای، پېم بلىن ئىتمە چى دەكەين و خۇمان بە چ جۇرە پياوينك
دەزانىن ئەو ھەموو ماوهەيە وەك گىز و گەۋىر و مندالى نەفام دىئىن و دەچىن و
شتىك ناكەين جى دەستمان دىيار بىت».

موجتهبا بە دەنگىك كە ئىستا دلىياتر و جىنگىرتىر دەزرىنگايەوە گووتى
«پرسىارەكە ئەوھى چى بکەين. خەلک بەرەو كوى بجولىتىن و چ ئامانجىنگىيان
بىدىنلى... ئەوھە شتىكە دەبىت ھەر ئىستا بېرىارى لىتىدەين».

چەند دەنگىك گووتىيان «باشه ھەر ئىستا بېرىارى لىتىدەين... ھەر ئىستا».
مامۇستا وسام بچىڭلەيەكى سەرسفرى منگن بwoo، سەمعەنلىكى سېپى زلى ھەبwoo

» زولمەتى شەو نەيدەتوانى سپىتىيەكى بشارىتەوە، ئەندامى كومىتەيى مامۇستاياني شۇرۇشكىرى بۇو، بە دەنگىكى زېقىن بەلام بۇون راي خۇرى بەيانكىردى «چى بکەين؟ هەۋالان پەيدا و بۇون دەبىت چى بکەين، ئەوانەي رۇزىك لەكەل ئەم دەسەلاتە فاسىدەدا بۇون دەبىت سزاى خۇيان وەربىرىن، دەبىت رىسىوا بىرىن، شارەكەيان پېركىردوھ لە رەمىز و نىشانەي ئەم دەسەلاتە فاسىدە، لە كورستانى سەرۆكەكانەوە دەبىت دەست پېتىكەين، دەبىت لەمۇرۇھ شار بىزانىت، دەبىت خەلک بىزانىن كە ئىمە رابەرىكى ھەميشەسى و نەمرمان ھەيە كە ناوى ئەشكىزادە، دەبىت شوينەكانى فەساد بسووتىنىن و شارەكە لە شغۇرۇش و يېتابروان پاكىكەينەوە، دەبىت باردگا و زىندان و پۈلىسخانەكانىان بسووتىنىن كە چەند سالە خەلکىان تىدا ئەشكەنجەددىرىت، ئەبىت دارگا كانىان بسووتىنىن و دادگای تر لە شوينى ئەوان دابىمەززىتىن».«

پەكىك كە دەمۇچاوى لە بەر تارىكى باش نەدەبىنرا قىسەكەي پىن بىرى و گووتى «چەكمان دەويىت... گەر خەلک چەكدارنەبىت، ھىزى دەولەت تەقەيان لىدەكەن و پاش رۇزىك شۇرۇش كوتايى دىت. دەبىت يەكەم رۇز چەكمان دەستبىكەوەت، گەر چەكمان نەبىت ئەم قسانە تەماتىيەكى فلىقاوه نازى».«

ئەلياس سەرسام سەيرى ھەمووانى كرد و گووتى «بىنگومان ھەندىك چەكمان دەويىت... چەند چەكمان دەويىت؟ نازانم، بەلام گەر شۇرۇش بکەين بەمىن چەك نابىت».«

ئىدى باس بۇوە باسى چەك. ھەندىك بىنيان باش بۇو ھەر كەس چەك شىك دەبات لەكەل خۇيدا بىھېنىت، بەلام ھەندىكى دى دەيانگۇوت چەك بکەويتە ئىشەكەوە رەنگە ھەموو شتىك لار بروات و بېتىت بە جەنگىك كە دوايى كەس نەزانىت لە پىناوى چىيدا ھەلگىرساوه. عوسمانى گەچكار لە ھەمووان رەفتر بۇو «بە چەك شەر ھەلدەگىرسىت نەوەك شۇرۇش، شۇرۇش شتىكى تەرە... گەر دەتانەوەت شەر ھەلبىگىرسىن، ئەوە خواتى ژەنرال نەبۇوە، جەنابىيان بۇيە پەلەي نەرەكىد تا خۇينى زۆر نەرژىت، گەر بېتىت بە جەنگ ئاسان ناكۈژىتەوە».«

ماموستا و سام و یه کینکی تر پینکه وه هاواري انکرد «دهی با نه کوزیته وه.. دهی با نه کوزیته وه» یه کینکی تر گووتی «ج خیریکمان لم شاره دیوه تا حزبکم نه سووتیت... به قوربان، من هه مهووی بیت به زیر چله پوشیکم نیمه تیندا، بوق حمزنه کم بسووتیت. شورش و جهنج هر یه ک شتن، یه کینک شورشی بویت ده بیت جهنجیشی بویت. ئوهی ده ترسیت باله ئیستاوه خوی ده ربخات. شورش

به پانتلی ته سک و قوونی فشهوه ناکریت، ده بیت شهربیشی بوق بکهین». عوسمانی گچکار توره پیندا به زهودا و گووتی «من ئه وه تهی هم کریکارم. قه تیش پانتلی ته سکم له پی نه کردوه، له هیچ که سیش نه ترساوم، ئیمه ده مانه ویت به شورش شته کان باشتر بکهین، ژیانمان خوشتر بکهین، شهر شتینکی تره».

«نا، نا... ژیانی خوشی چی. هیچ گه ره تیه کم نیمه دوای شورش ژیانم خوشتر ده بیت، به لام لایه نیکه ناهیلین ئهم زالم و فاسیدانه ئیتر هه رووا مفت و هه رزان بیخون». ده نگیکی گربوو، له کورته بالایه کی که مئنه ندامه وه که له بر ئه وهی هم کورته بنه و هم له ریزی دواوهش و هستابوو، که س به باشی نه یده بینی.

ده کرا قسه کان تا به یانی دریز بینه وه، به لام ئه لیاس بوق ئه وهی نه هیلیت بیت جهنج و جهدهل، دهستی به رزکرده و گووتی «گوییگرن هه ۋالان، وامه کهن له روزی یه که مه وه دوژمن پیمان خوش بیت، گورى ئهم پیاوە موبارە کە لىرەدا کۆی کردوینه ته وه تا یه ک ریز و یه ک دهست بین، کاک موجته با خوی به رپرسی یه که مین کومیتەی شورش بووه و له هه مهووان زیاتر له ژەنرال نزیک بووه، خوی بپیار له و شتانه ده دات... با ده نگمان ده رنه چیت و دوژمن به کارمان نه زانیت».

له کاته دا و سام قەلە میکی ده رهینا و گووتی «وايە، قسە کە تم به دله هه ۋال لە برى جهنج و جهدهلی بېسۈود ده بیت ئەمشە و به یاننامە یه ک بىنسىن و سېھى لە هه مهو شوينىك بخويىنریتە وه، ده بیت کاربکهین شورش به باشترين شىوه

پاریوھ بچىت. ئىستا دەبىت بىنوسىن و بەيانى دەبىت چاپ بىرىت و بەسەر كۆميتە شۇرۇشكىزەكاندا دابەشلىكىت... هەموو كۆميتە شۇرۇشكىزەكان». خۇرى لە گىرفانىدا لايتنىكى بچوک و كىزى دەرهىندا و دەستىكىرد بە گىرفانى چەپىدا و پارچە كاغەزىكى سېي خستە سەرلىوارى گۈرەكەي ژەنزاڭ و نۇسى «بەناوى جەماوهرى شۇرۇشكىزەكانلىقى ۋە خەلکانى راپەرىيۇ گەلە مەزنەكەمانەوە... بەناوى رۇحى نەمرى ژەنزاڭ سەربەرز و شەھىدىمان، ژەنزاڭ بىلالى ئەشكىزاد...». ئەو دوو دىزەي نۇسى و بەدەنگى بەرزا خويىندىيەوە و سەيرىكى هەمووانى كەد و گۇوتى «بىرم چوو لەسەرەوە بنوسم، بەياننامەي يەكەمى كۆميتە شۇرۇشكىزەكان...». هەمووان بە چاوىتكى سەرسام و كراوه و پېر چاودروانىيەوە سەيرىانكىرد.

ئەو ساتىنكى نۇى بوو لە ژيانى هەموو ياندا.

۱۲

ههموو ئامازەكان لاي دهرياس ئوهيان دهسەلماند كە خەلکى شارەكە لە هەر بەرهىەكدا بن ناتوانن بى سەرۆك و رابەرىكى رۇحى بىزىن. لە ئەرشىفەكەدا شەو تا درەنگ بە وردى مىۋووی كۈن و نويى شارەكەي دەخويىندهوھ... هەزاران سالە ئەم شارە هەيە، يەكىكە لە شارە كۆنەكانى دونيا، بەلام جەڭ لە وەرى پېنگەمبەر و ئىمام و سولتان و والى و رابەرە رۇحىيەكانى خۆى گۇپىيە ھىچ گورانكارىيەكى قوولتۇر پۇوى نەداوه.

لە ياداشتەكانىدا نوسى «سەرنجىدەدم خەلک بە دواى بىركرىنەوە و هەستى تازەدا ناگەپىن، بەلكو عەودالى سەرۆكىكى نوين. كاتىك لە سەرددەمىكەوە بەرەو سەرددەمىكى دى دەجولىن، تەنبا شىتىك دەيگۈرن سەرۆكەكانىانە. وادەزانم هەر كەسىكىش بىھۆيت سەرۆكەكانىانلى بىستىنىت يان لەكەداريانبىكەت، وەك ئەوهى دەست بۇ ئاگر بەرىت».

ئەو شەوە كە لاي ئەرشەد ساحىيەوە گەپايەوە بۇ ھېرمان سېتى، تا درەنگ لە گىنگلى ھەستەكان و تەپوتلى دەرونىدا دەژىيا. بۇ يەكەم جار ھەستىدەكرد كە ئەگەر بىھۆيت غەریب نەبىت، دەبىت وەك ھەموومان رابەرىكى ھەبىت، دېنىك بىگرىت و فەرزەكانى جىبەجىبىكەت، پىگاي وەها بۇ كەسىكى وەك ئەو پاگوزەر نەبوو، ھەرچى بىكردايە نەيدەتوانى باوەرى وا لە خۇيدا بېچىنلىت و كەسىك

پە سەرۇكى خۇى بىزانىت. بە بىرواي ئەو، شارەكە لە ناو راپوردووی خۇيدا
گېرى خواردبوو، وەها نوقمى مىژۇوی خۇى بۇو ھېچ ھىزىك نەيدەتوانى بە^{ئاكى بەينىتەوە}. شارەكە وەك هەزاران سال لە مەوبەر كە تازە مەرۆف ئايىنى
رەلۇزىيەوە و تاقىدەكردەوە، ھىشتا بۇ خورا دەگەرا و ھەولىدەدا خودايى نۇى
بەتاشىت و بىيانپەرسىتىت، شارەكە وەك ئەو زەمانى دىرىن ھىشتا توند لە خولىيائى
عىبادەت و لە چىزى سوژىدە و پەرسىندا گىژبۇو. خەلکى لە پال خودايىكى
ھەميشەبىي و نادىياردا كە ھانايان بۇ دەبرد، بۇ شتى دىكەش دەگەران بىپەرسىن.
پۈيىستى مەرۆفەكان بۇ عىبادەت لەوە گەورەتر بۇو ئەو بەتوانىت بىيەستىننىت يان
كارىلىيكتەن. شارەكە لە دۇخىكدا نەبۇو بە رۇشنىيەر بچوڭ و لاجەپەكانى وەك
ئەو ھوشيار بىكىتەوە، ئەو دەش واي لە دەرياس دەكىرد خۇى وەك مەخلوقتىكى
بىسىوود و زىادە بىيىت. بەلام رەنگە ھىندهش بىسىوود نەبىت. بىيىنى ژەنرال،
نانانى كتىبەكە، قىسەكانى ئەرشەد ساحىب، نىشانەبۇون كە يەكىن ھەيە كارىكى
تايىتى بەم ھەيە... بەلام چ كارىك؟.

ھەوالى تارمايىكەي ژەنرال، ھەر زۇو گەيشتە گوينى دەرياس. ئەو رۇزەي
ھەوالەكەي بىست، چوو بۇ چاخانەي داشەهارە و نامەيەكى بۇ ئەلياس
بەجىھىشت و تىيىدا نوسى كە دەيەوەيت بەزۇوتىرىن كات بىيىننىت. بەيانىيەك ھىشتا
دەرياس لە بىجامە و لە ناو نويىنى خەودا بۇو كە ئەلياس لە دەركاى دا و بە
دەم ھاتنە ژۇورەوە گۇوتى بە ھۇى زۇرىيى ئىشۇكارەكانى لە كۆمىتەي يەكمە
كانى نەبۇو سەردانىيكتەن بىيىنلىك. ئەو سەرداňش وەك دوا يەك بىيىنلىك
لەسەر گورى ستارەي دايىك، پەيوەندى دوو براكەي بە ئاقارىكى خрапدا بىردى.
لەسەر بەرچايى حىكايەتى تارمايىكەي ژەنرال ھاتەپېشەوە و دەرياس گومانى
خۇى لە ھەموو شتىك پېشاندا، بە رۇشنى و بۇونى بە ئەلياسى گۇوت كە
ئەو ماوهىيە شەو و رۇز مىژۇوی ئەم ولاته خۇيندۇتەوە و ئىستا دلىنابە كە
خەلکى گىرۇدەي دەستى بىر و بۇچۇونە كويىانەكانى خۇيانىن، ھەر تاقىمە و
كەسىك وەك رىزگاركەر و ئىمامى زەمان بۇ خۇى دەتاشىت و عەقل و ھەستى

خوی دهدانه دهست. باوه‌ری وابوو، خـلکی گـیرقدـهـی ئـیـمـانـیـکـی رـهـق و تـهـق و ئـخـلاـقـیـکـی نـگـورـنـ، لـهـ بـهـرـئـوـهـ هـرـ چـیـهـکـ روـوبـدـاتـ و مـرـؤـفـ هـرـچـیـ نـاوـیـکـ لـهـ روـداـوـهـکـانـ بـنـیـتـ، بـهـ بـهـدـبـهـخـتـیـ و نـهـهـامـهـتـیـ دـوـایـیـ دـیـتـ. لـایـ ئـلـیـاـسـ شـتـهـکـانـ پـیـچـهـوـانـ بـوـونـ، ئـوـ باـوـهـرـیـ وـابـوـوـ کـهـ هـرـ کـهـسـ بـیـهـوـیـتـ ئـمـ دـوـنـیـاـیـهـ بـگـورـیـتـ. دـهـبـیـتـ بـهـ دـلـ و دـهـرـوـنـ کـوـمـهـکـیـ شـوـرـشـکـیـرـانـ بـکـاتـ، يـانـ ئـیـسـتـاـ دـوـنـیـاـ دـهـکـورـیـنـ يـانـ هـرـگـیـزـ.

گـفتـوـگـوـیـ نـیـوانـ دـوـوـ بـرـاـکـ سـوـوـدـیـکـیـ وـهـهـایـ نـهـبـوـوـ، بـهـ گـشـتـیـ هـیـچـ گـفتـوـگـوـیـهـیـ لـهـ شـارـهـکـ دـاـ سـوـوـدـیـ نـهـبـوـوـ، هـیـچـ کـاتـ خـلـکـیـ شـارـهـکـ گـفتـوـگـوـیـانـ نـهـدـکـرـدـ تـاـ بـگـهـنـ ئـنـجـامـ، بـهـلـکـوـ گـفتـوـگـوـ هـهـمـیـشـهـ کـهـرـهـسـتـیـهـکـ بـوـوـ بـؤـئـهـوـهـیـ زـورـتـرـ لـهـ یـهـکـترـ دـوـوـرـبـکـ وـنـهـوـهـ وـ هـرـ کـهـسـ قـوـوـلـتـرـ وـ دـوـوـرـتـرـ بـهـ رـیـگـایـ خـوـیدـاـ بـرـوـاتـ. ئـلـیـاـسـ بـهـ زـمـانـیـکـ ئـاشـکـراـ دـهـرـیـاسـیـ ئـاـگـادـارـکـرـدـهـوـهـ کـهـ ئـمـ بـیـرـوـبـیـچـوـونـ سـهـیـرـوـسـهـ مـارـانـهـیـ خـوـیـ لـایـ هـیـچـ کـهـسـ بـاـسـ نـهـکـاتـ وـ خـوـیـ تـوـوـشـیـ چـورـتـمـیـکـ نـهـکـاتـ نـهـتـوـانـیـتـ لـیـ دـهـرـبـازـیـتـ. گـوـوـتـیـ کـهـ مـرـؤـفـهـکـانـ بـیـ بـرـوـاـ وـ ئـیـمـانـیـکـ نـاـژـینـ وـ گـهـرـ ئـهـ وـ بـرـیـارـیدـاـوـهـ بـیـ بـرـوـاـ وـ ئـیـمـانـ بـژـیـ، چـاـکـتـرـهـ لـهـ شـوـینـیـ خـوـیـ بـمـیـنـیـتـهـوـهـ وـ نـهـ بـهـ قـسـهـ وـ نـهـ بـهـ کـارـ خـوـیـ نـهـهـاـوـیـتـهـ ئـمـ بـهـزـمـانـهـوـهـ کـهـ بـهـ کـهـسـیـکـیـ نـهـشـارـهـزـایـ وـهـکـ ئـهـ وـ تـهـلـیـسـمـیـانـ نـاـشـکـیـتـ وـ گـرـیـ وـ پـیـچـیـانـ نـاـکـرـیـتـهـوـهـ.

لـایـ ئـلـیـاـسـ هـمـوـ شـتـ زـورـ پـوـونـ بـوـوـ. ژـیـانـیـ لـهـ کـاتـهـوـهـ دـهـسـتـیـ پـیـکـرـدـبـوـوـ کـهـ باـوـهـرـیـ بـهـ ژـهـنـرـالـ هـیـنـابـوـوـ، ئـهـوـهـ هـهـسـتـیـکـ بـوـوـ کـهـ دـهـرـیـاـسـ نـهـیـدـهـتـوـانـیـ تـبـیـگـاتـ... بـؤـیـهـ کـهـ دـهـگـهـیـشـتـهـ ئـهـ وـ خـالـهـ هـرـ دـوـوـکـیـانـ بـهـ تـالـ سـهـیـرـیـ یـهـکـیـانـ دـهـکـرـدـ وـ چـاـوـیـانـ خـالـیـ لـهـ هـمـوـ هـهـسـتـ وـ عـاتـیـفـهـیـهـکـ لـهـ یـهـکـدـیـ دـهـرـوـانـیـ. ئـهـوـهـیـ لـهـ گـفتـوـگـوـکـیـانـداـ تـرـسـنـاـکـ بـوـوـ ئـهـ وـ ئـاـگـادـارـیـیـهـ تـوـنـدـهـیـ ئـلـیـاـسـ بـوـوـ، کـهـ تـکـایـ لـهـ دـهـرـیـاسـ کـرـدـ هـهـرـگـیـزـ هـهـولـ نـهـدـاتـ جـارـیـکـیـ تـرـ لـهـ بـهـرـدـهـمـ ئـهـوـدـاـ گـومـانـ لـهـ پـاـکـیـ وـ نـهـمـرـیـ ژـهـنـرـالـ بـکـاتـ، چـوـنـکـهـ بـهـوـهـ بـرـایـهـتـبـیـانـ دـهـخـاتـهـ مـهـتـرـسـیـیـهـوـهـ وـ نـاـچـارـیـدـهـکـاتـ وـهـکـ دـوـزـمـنـ وـ بـهـکـرـیـگـیـرـاوـیـ بـنـهـمـالـهـ فـهـرـمـانـرـهـوـاـکـانـ سـهـیـرـیـیـکـاتـ. ئـلـیـاـسـ قـسـهـکـانـیـ بـهـ هـیـفـنـیـ کـرـدـ، بـهـ لـامـ مـانـاـکـانـ بـهـ جـوـرـیـکـ تـوـنـدـ بـوـونـ، دـهـرـیـاسـیـ بـهـ رـاـسـتـیـ تـرـسـانـدـ.

چەند رۇزىك دواى ئەو، ئۇوارەيەكى درەنگ بۇو كە دەرياس دواى چەندىن سەعات خويىندە وەي بېپشۇو لە ئەرشىفەكە هاتەدەرى و بېپى بەرەو مال كەوتەرى، لە نیوهى پىگا چاوى بە خەلکانىك كەوت كە ورده ورده پادەكەن و دەيانەويت زوو بگەنە ناوهراستى شار. لە يەكىكى پرسى چى بۇوە و بۇ ئاوا رادەكەن گووتى «چۈن نازانىت، خىوهكەي ژەنرال لە پاركى سەرەكى شار دەركەوتۇوھ و داواى لە خەلک كردۇھ لەوى كۆبىنەوە». وەك ھەموو ئەوانى دى ئەويش ھەنگاوهكانى خۆى خىراكىد و ويستى بە ھەر نرخىك بۇوە بگاتە پاركى سەرەكى. لە كاتىكدا رايىدەكىد، يەكىك وەستاندى و بەياننامەيەكى دايى دەست لەسەرى نوسراپۇو «بەياننامەي يەكەمى كۆميتە شۇرۇشكىزەكان». ئەو بەياننامەي بۇو كە شەو پاسەوانەكانى مەزار نوسيبۇويان و داوايان لە جەماوەر دەكىد راپەرن و بىنە سەر شەقامەكان. بەياننامەكەي خستە گيرفانىيەوە و بەرددەوام بۇو لە راڭىدىن. خەلک ھەموو وەك ئەو رايىنەكىد، ھەتا يەك كەسىش نەبۇو ئاسايى يان بە پېچەوانەي ئاراستەي ئەو بىرات، ھەموو پىكەوە، ھەتا بە ئىقاعىنىكى نزىك لە يەك رايىنەكىد، وەك ھەموو يەك كەس بن، ھەموو تەنبا دوو دەست و دوو قاچى گەورە بن و پىكەوە بجولىن. دەرياسىش وەك ئەوان، بە خىرايى ئەوان، لەسەر شىوهى ئەوان رايىدەكىد. وەك چۈن بەشى ھەرە زۇرىان نەياندەزانى بۇ رادەكەن، ئەويش نەيدەزانى، بەلام گىنگ بۇو كە ئەوان رادەكەن و ئەمېش رادەكەت، بۇ يەكم جار ھەستى بە لەزەتىكى كەم و نەپتى كەد، لەوەي ھەمان شت دەكەت كە ھەموو خەلکى شار دەيىكەن. خۆشىيەكى كاتى بۇو، تواندىنەوەيەكى كورت و خىرا لە ناو ئاپۇرەيەكدا كە تا دەھات گەورە دەبۇو، ئەم جارە نەيويست بودىستىت و پاشەكشەبکات، بەلكو لەگەل ھەموواندا رايىكەد، ھېزى دەدایە خۆى بەشىك بىت لەو خەلکە، تىكەلىيان بىت و گەر بۇ ماوەيەكىش بۇوە غەربىيە خۆى لە ناو ئاپۇرەيەندا بەتۈننەتەوە. شىتكى كە رايىچەكاند دەنگىكى بۇوە زۆر گەورە كە بە ھەموو ھېزى چەندىن جار قىزاندى «ژەنرال گەورە بۇو، زۆر گەورە كە بە ھەموو ھېزى چەندىن جار قىزاندى «ژەنرال نەمردووھ، بىلالى ئەشكزاد نەمردووھ». دەنگىكى وەها بەرز بۇو وەختە بۇو

دەریاس لە جىگاى خۇيدا بودىستىت، بەلام كە بىنى ئەوانى دى رادىكەن، نۇپىش لە سەر راکىدىن بەردىوام بۇو. لە نزىكى پاركەكە سەرنجىدا خەلک لە ھەمۇر لايەكى شارەوە بە ئاراستەرى ئەوى رادىكەن. بەلام تا نزىكەبۇونەوە چىرى خەلک زۇرتىر و راکىدىيان خاو دەبۇوەوە، بەجۈرىيەك لە كۆتايىدا، بە ھۇى چىرى ئاپۇرە و جەمبۇونى خەلکەوە، ھەنگاوى ئاسايىش سەخت و سەختىر دەبۇو. يەكىكى لە نزىكىيەوە گۇوتى «ئەم خەلکە زۇر سەيرىن، دلىنiam تارمايى ژەنرال لە شويىنى ئاوادا دەرناكەویت... بە حساب تارمايىه كان دەبىت كەسانىكى بن كە وەفاتىيانكىردو، ئەوهى وەفاتىكىرىدىت لە قەره بالغى وا دەترسىت... ئەم خەلک زۇر سەيرىن، دلىنiam ژەنرال نابىينىن». يەكىكى تىر لە نزىكىيەوە گۇوتى «ھەق بە توپى، ھېشتا رۇناكىشە، تارمايى بە كاتى وا رۇناك دەرناكەویت، چونكە خودا پىنى ناخۇشە، خودا فەرزىكىردو بەسەرياندا شەو دەربىكەون، چونكە لە شەوردا چاوليان باشتىر دەبىتتىت». ئاشكراپۇو ئەنجومەننىكى كاتى بە ناوى ئەنجومەننى كۆمىتە شۇرۇشكىزەكانەوە بانگەوارى داوه تا خەلک لە پاركى سەرەكى بۇ راگەياندىنى شۇرۇش كۆپىنەوە، خەلکانىكىش بۇ ئەوهى زۇرتىرين كەس بەرەو شويىنەكە راپكىشىن دەنگى دەركەوتىنى ژەنرالىيان بلاوكىرىدبووە.

لە پاركەكەدا ھەرایەكى گەورە بۇو، ھەزاران خەلک كۆبۇوبۇونەوە، بەلام چەندىن ئاسنگەر ھېشتا ھەر خەرەكى دروستكىرىنى سەكۇ و مىنبەرىنەكى بەرزوون بۇ قىسەكەران. چەند كەسىك بەردىوام خەرەكى دابەشكىرىنى بەيانتامەمى يەكەمى كۆمىتە شۇرۇشكىزەكان بۇون بەسەر خەلکدا، سەعاتىك زىاتىرى پىنچۇو تا مىنبەرەكە ئامادەبۇو، لە ماۋەيەدا دەریاس لە حەشاماتەكەدا بىدەنگ وەستا بۇو، تەنبا سەيرىدەكىد و ھىچى نەدەگۇوت. چاولەر وانىيەكى قوول بالى بەسەر دل و دەروننى خەلکدا كىشاپۇو، ھەندىك بە راستى هاتبۇون ژەنرال بېبىن، ھەندىكىش دەيانگۇوت هاتۇون لەسەرەتاي شۇرۇشدا بەشدارىن. كاتىك يەكم دەنگ لە مايكەرۇفۇنىكەوە بلندبۇوەوە، خەرەكىبۇو تارىك دادەھات، دەنگ و گىرەگىرى بەرزا بلندگۇكان خەلکىيان راچەكاند. بىن ھىچ قىسە و پىشەكىيەك

رهک پهکنگی دهنگی خوی تاقیبیکاته و گه روی خوی پهراوهبدات. پهکنگی به
نهنگی ناساز چهند ئایه تیکی له قورئان خویند. پیریک له تەنیشتییه وه دوو
جار له سه ریک شایه تومانی هینا و گووتی «خودامان له گەل نەبیت، شورش
سەرناكە ویت». له کاتیکدا خەلک به بىدەنگی و ملکە چىيە و گوینان له ئایه تەکان
رەگرت، دھریاس ویستى به پېرەمېزدەكە بلى «دوژمنە کانیش خودایە کیان ھېي
كە لە گەلیاندایە»، بەلام پەشۇکانیکى كتوپر و ناودەكى دايگرت و ھېچى نە گووت.
له ناكاو ھەستىكى قوولى غەربى دووبارە ھەناوى گرتە وە... «گەر ئەمە شورش
بىت؟... گەر ئەمە شورش بىت، دەبىت بەيىنە وە» له نىھادى خۈيدا واي گووت.
بەلام ھېشتا وەك ھەموو ئە و ھەفتە و مانگانەي رابوردوو بە گومان بۇو. ئىنجا
بە زمانىكى توند له خوی خورى و گووتى «گەر شۇرېشىش نە بۇو دەبىت
بەيىنە وە... بلى گەر شۇرېشىش نە بۇو، پېتىۋىستە بەيىنە وە». نە يەدەزانى بۇچى
دەبىت بەيىنە وە، بەلام ھەستىكى نادىيار پالى پېتەدەنا كە ھەر چىيەك بۇو
دەبىت بەيىنە وە.

له ناكاو قەرەبالغىيەك لە سەر سەكۆكە پەيدا بۇو، بە يەكجار چەندىن كەس
بازىياندایە بەر مايكروfone کان. دھریاس سەرەتا ھەروا سەيرىدەكرد، لە نېو
نەوانەدا كە لە سەرەوە دەركە وتن ئەلىاسى برای بىنى، ئەو لە تەنیشت موجتە با
موراد و لە پىزى ژمارەيەك خەلکدا وەستابوو. دھریاس وا چاودروان بۇو
موجتە با ياخود ئەلىاسى برای قىسىمەك، بەلام لە برى ئە وە قىسىمەك رېنگى دى
مايكەكەي گرت و داوايى هيتمى و بىدەنگى كرد، كە خاموشى و كېيىكى رەها
بالي بەسەر پاركە كەدا كىشا، كابرا داوايىكەدەنگ راوهستن. دوايى مايكدارەكە بانگى لە پىاويڭى
سەرسفرى بچۈلە و سەمىل سېمى كرد كە ناوى مامۇستا «وسام» بۇو، لە
كومىتەي مامۇستاياني شۇرېشىكىر، وتارى سەرەتاي شورش بخويىنە وە. وشەي
سەرەتاي شورش، بزە و جولە و خرۇشىكى گەورەي خستە ناو خەلکە وە،
ھەندىك ھەروا خۇرسك هوتافيان دا، «بىزى ژەنرال... بىزى» «بىزى شورش».

ونهی پیاوه سه رسفره سمهیل سپییه که پر جوش بwoo، داوای ههستانی دهستوربر و یه کسرهی جه ماوهه ری کرد، داوای له خه لک کرد ژیانی خویان له دهست حوكمداره فاسیده کان دهربهین و میزوویه کی نوی تومار بکه. هاواره کانی جوش و خروشیکی بیوینه بیان خولقاند، دوای هه موو رسته یه که هزاران خه لک چه پله بیان لیدهدا، بژی و ئافه رینیان ده گووت، فیکه سه رسما و قه بولیان ره کیشا. ئوهی کابرا زور پنی له سه ر داگرت ئوه بwoo که شورشگیرانی نوی ده بیت و هک ئیبرا اهیم بشکین بن، ده بیت سه رؤکه ساخته و رابه ره در قزنه کان بنیرن بتو زبلخانه میزوو، گووتی «ئو سیسته فاسیده حوكمداره کات، ده بیان بت و خودای ساخته و سه رؤکی در قزنه بتو شیواندن و به رچاو تاریک کردنی ئیمه دان او... هه ستن و بت کان بشکین، دل نیابن روحی ژه نرالی سه ربهرز و سه رفراز له گه لتناندایه».

ئو ئیواره یه جگه له مامؤستا وسام، خه لکانیکی تریش وتاریان دا، موجته با مورادیش وته یه کی کورتی خوینده وه، وتاره کان هه موو له یه کدھ چوون، قسه ی گشتی و هاواری خوین جوشین و دل ئازاکه رب وون، قسه له به رنامه یه کی بون نه بwoo، به لکو له عه گیدی و قاره مانیتی خه لک بwoo، له موعجیزه یه کی خودایی بwoo که فهرمانی به ژه نرالی کرد و هه ستنه وه و داوا له میله ته که بکات را په بیت و ئه رکنیکی ئیلاهی جیبیه جیبیکات، یه کینک له قسه که ران ههستانه وهی ژه نرالی شوبهاند به ههستانه وه یه کی سه مبولی میله ت له مه رگ، یه کینکی دیش نه مری ژه نرالی گیزایه وه بتو نه مری ئو به ها ئه خلاقیانه که میله ت پیویستی پینانه. هر جاریک وشهی شورش یان نیشتمان یان سه رؤک به اتابایه، ئاماده بونان به وپه ری دلسوزی و حه ماسه ته وه چه پله بیان لیدهدا. کورتنه قسه و تاربیزه کان ئوه بwoo که پیویسته له هه موو کوچه و کولانیکدا خوپیشاندان بکریت، خه لکی تا دامه زراندنی حکومه تیکی نوی دهسته لنه گرن و دروشمنی «بژی سه رؤک» بزوینی هه موو هه ست و هوشیک بیت. له کوتاییدا رینکه رانی کوبونه وه جه ماوهه ری یه که داوایان له خه لک کرد رووبکه نه ناوه راستی شار

و لەبرەم نىشته جىنى سەرەكى حکومەتدا داوايى دەست لە كاركىشانەوەي
كايىنەي فەرمانزەوا بىكەن و بەشىكىشيان ڕۇوبكەنە سەر مەزارە درۈزىنەكان و
بىنە كان بشكىنەن.

خەلکى بە شىۋەيەكى نارېك لە پاركە كە گەرانەوە و رېزانە سەرقامەكان،
لەر كەس سەرى بەرزىرىدىبايەتەوە چەكدارى دامەزراو و هىزى تايىەتى
دەبىنى كە لە ھەموو شوينە گرنگ و بەرزەكان دامەزرابۇون. دەرياس لەگەل
خەلکەدا تىكەلبووبۇو، بەلام چاوى بەردەوام لەسەر ئەو تەقەنگ بە دەست
و قەناس و دۆشكە گەورانە بۇو كە لەمبەرەو بەرى ရېڭاكاندا لۇولەكانىان
كىرىپۇوه شەقامەكان. خەلک بى ترس بە ناو شەقامەكەدا دەرپۇيشتن و مشتىان
گرمۇلەدەكرد و مەچەكىيان حەواىدەدا و بەدەنگى گەرم و ھاوارى يەك نەفەس
دەيانگۇوت «بىرۇخى بىنە كان» «بىزى سەرقىكى نەمر ئەشىززاد» «سەركەوتىن
يان مردىن».

دەرياس لە ماوەيەدا كە مىژۇوى ولاتەكەي دەپشىنى، لە زۇر شوين و
لە زۇر كاتى گرنگى ئەو مىژۇوەدا بايەتى لەسەر ھەمان شىۋە راپەرىن و
دروشم و رېپېوان خويىندبۇوه، بىق ئەو وەها بۇو وەك يەك جار لە ھەناوى
كتىيەنلىكى مىژۇوەدە بازىدابىتە ناوهەراستى رواداوهكان... ئەگەرجى ھەموو ژيانى
مىژۇوى خويىندبۇو، بەلام ئەو يەكەم جار بۇو ھەستىكەت مىژۇو دەزى، مىژۇو
چىتر شتىك نەبۇو لە دوورەدە سەيرىيەكتە، بەلكو شتىك بۇو كەوتىبۇوه ناو
جەرگەيەوە. خەلک كە پىنكەوە دەرپۇيشتن ھەستىان بە هىزىك و خرۇشانىك
و توانايدەكى لە ئەندازەبەدەر دەكرد، بەلام لەگەل ئەو خرۇشان و هىزەشدا،
سەيرىكىدىنى لولەيى درېزكراوى تەقەنگەكان بە ئاراستەي سەريان ھەمووانى
تۇوشى دوودلى كىرىپۇوه.

كە خەلکەكە بۇون بە دووبەشەوە ئەو لەگەل ئەوانەدا رۇيىشت كە رۇو
لە گورستانى سەرقەكان دەكەن... ئەو گورستانى ھەموو سەرقىك و شىخ
و ئاغا و مير و وزير و بەرىيەبەر و ئەندامى بالاي حىزبەكان و سەركەدە

سەربازىيەكانى مىزۇوى تىدا نىزرابۇو. وەك دەيانگۇوت ژەنرال ھەمېشە ئەم گۈرستانەي بە جىڭايەكى ترسناك زانىوە، چونكە ناھىلىت رابوردوو بىرىت. پەلامار بۇ سەر گۈرستانەكە وەك پەلاماربۇو بۇ سەر رابوردوو، بۇ سەر ئۇ بىتە كۆنانەي نایانەويت جىڭا بۇ خودا تازەكان چۈلپەن. خەلک بە خرۇشىكى گەورەوە روويان لە روخانى گۈرەكان كرد، دەرياس سەرەتا واي دەزانى شىتەكان ئاسان دىنە دەست و ئۇ و ئاپۇرە گەورەيە ئاسان دەتوانىت پەلامارى گۈرستانەكە بىدات. چەندەها گەنج لە پىتشى خەلکەوە دەرقىشتن و ھىدى ھىدى بە كومەل و بە هورۇزم خۇيان دەكىد بە لارىگا و شەقامە بچوک و كوچە تەسکەكاندا، تەنگ بە دەستەكانىش لە سەر سەربان و لە سەر بالەخانەكانەوە لە تەك جولەمى خەلکەكەدا دەجولان و شويىنى خۇيان دەگۈرى... ورددە ورددە روناکى كىز دەكەوت و تارىكى دادەھات، بەلام خرۇشى خەلک تا دەھات بالايدەكىد و توندىت دەببۇو. دەرياس لە ناوەراستى كوچەيەكى تەسکىدا لە گەل سەدان خەلکى دىدا بە رەوتىكى نەرم رايىدەكىد كە گوبىلى بۇو يەكىن گۇوتى «ژەنرالىان بىنیوە، قەسم بە خوا درق ناكەم جەنابى ژەنرالىان بىنیوە». بە جۈرىك كە چاوهبروان نەبۇو دەنكۈيەك ئاگرئاسا تەشەنەيىكىد و بلاوبۇوەوە كە تارمايىەكەي ژەنرال دەركەوتتۇوە و لە يەكىن لە كوچەكاندا خۇى پىشانى خۇپىشاندەران داوه و ماوهەيەكى كورت لە پىشىانەوە رۇيىشتۇوە و دواتر لە بەرچاۋ ونبۇوە. ئۇ وە خەلکى زىاتر خرۇشان و بەرھو پىش تەكانىاندا.

لە نزىكى گۈرستانەكە شتەكان جۇرىكى تر بۇون، جىڭە لە وەي دەيان چەكدار بە چەكى قورسەوە گۈرستانەكەيان دەپاراست، سەدان خەلکى دىش لە ھەوادارانى سەرۆكە مردۇوهكان و لە خاوهن گۈرەكان، بە تىلا و گۇپال و كەرەستەي شەرەوە لەوى بۇون. چەند بلندگۈيەك كە لە جىڭايى جىياوازدا دانرا بۇون خەلکيان ئاگاداركىدەوە بىگەرىنەوە دواوه و دەست بۇ گۈرەكان نەبەن، بە پىچەوانەوە چەكدارەكان ناچار بە تەقە دەكىرەن و گۇناھى ھەر پىشەتىك لە ملى پاسەوانەكان نابىت. ھەندى خەلک كىشانەوە و ھەندىنېكىش بە پىچەوانەوە بە

تۇرەپىيەوە و بە دەم دروشىمدانە وە بە رەو پېشەوە ھەنگاۋىيان نا. ئاپورەي خەلکەي
لە گەرمەي شەپۇلداندا بۇو، دەھاتن و دەچوون، بۇ پېشەوە ھەنگاۋىيان دەنا و
بە ليشاو دەگەرانە وە... تا دەھات بلندكۈكان زىاتر ھاوار و ھەزىشەيان دەكىد،
لە گەرمەي ئەوهدا دەرىاس گوينى لە دەنگى تەقەكان بۇو. بە يەكجار و لە زۇر
جيڭايى جىاوازەوە گوللە دەبارى. دەنگى فيشەكە كان نزىك و بە شريخە و زرمە
بوون. بۇ ئىستىكى كورت لە سەرلىشىوان و شېرزاپىدا وەستا، بەلام شەپۇلىكى
توند و خىرا لەگەل خۆيدا بەرە دوا بىرى و بىئەوەي بتوانىت ھاوسمەنگى
رەبگىت لەتريدا و بىئەوەي بزانىت چۈن بە دەمدا كەوت. ويستى دەست بخاتە
سەر زەھۆرىكە و ھەستىتە وە، بەلام بوارى ھەستانە وەي نەبۇو، دەسترىيىزى تازە
بە سەر خۆپىشاندانە كاندا نالەيىكىد و دەنگى فيشەكە كان شەپۇلىكى گەورەيان
بەرە دواوە پال پىوەنا و چەند كەسى دى بەسەر دەرىاسدا كەوتىن و ھەندىك
بە سەریدا رايانكىد. گەرماؤگەرم ھەستى بە ئازارىكى وەھا نەكىد، بەلام ھەستى
بەو ھىزە گەورەيە دەكىد سەر و شان و پشت و قاچى دەشىلا و بەسەریدا
تىدەپەرى... بۇ ساتىك گوئىكانى كاس بۇون و ورپىيەكى زۇر دايىگىت، ھەستىكىد
شىتىكى توند بەر سەرە كەوت و تەواو لە سەر زەھى شەقامەكە لەپەورۇو
تەخت بۇو، بەلام ھىشتا گوينى لە تەقەبۇو، گوينى لە خەلک بۇو كە ھاوارياندەكىد،
گوينى لە ھەنگاوى شېرزا و شىتانا بۇو كە ئەگەر بەسەر سەریدا نەرۇشىتانا يە،
لە پال گوينىدا تەپەيان دەھات. ھىچ كەس لە شېرزاپى دەلھاتندا كاتى ئەوەي نەبۇو
ئەو ھەستىتە وە، تەقەكان زۇرتىر دەبۇون و ھەمۇو ئەو ھەشاماتە دەلھاتووە
بەسەر جەستەي ئەودا تىدەپەرىن. تەنيا شىتىك دەيتوانى بىكەت ئەوە بۇو توند
دەست بەسەر و ملىيەوە بىگىت تا دەلأتوان نەيشىلن و ئازارى نەدەن. بەلام
كتۈپر و لە چاوترۇكانىكىدا يەكىن توند دەستى گرت و بە ھىزىكى ئەفسۇنلى
لە زەھۆرىكە بەرزىكىدەوە و خستىيە سەرپىتى خۇى، دەستىك كە ھىزىكى لە
رەدەبەدەر نائاسايى ھەبۇو، گەنجىكى جوان بەلام مۇن و بىدەنگ بۇو، وەھا بۇو
وەك درى بە خەلکەكە دايىت بۇ ئەوەي ئەم لە ژىز دەست و پىدا دەربەھىننەت.

دھریاس که خۇی بە وەستاواي بىنېيەوە تەواو گىز و ئابلهق بۇو، گانجەكە بە مۇنى سەپەرىيەكىد و وەك بە دەنگى بەرز فەرمانى پېپکات قىرانى «بېرق، بېرق، دوور بىكەوە». دھریاس سەرسام لېپەوانى و بىنەوەي فەريايى ئەو بىكەوەت ھېچ بلىن چەند دەستىرىزىكى تىر لە يەكى دوور خىستتەوە. خۇی گەياندە سوجى شەقامەكەي بىنى و لەوئۇه ئاۋرىيدا يەوه و بىز يەكەم جار دىمەنلى راستەقىنەي شەقامەكەي بىنى چەندەها خۇپىشاندەر بە پېكراوى لە شوينى جياوازى شەقامەكەدا كەوتىپۇن ھەندىكىان ھاوارياندەكىد و ھەندىكىان بە مردوودەچۈن، ۋۇناكى گلۇپەكان لە ناو خويىنى برىندار و كۆزراوهكەناندا دەبرىسکا يەوه، بۇنى ياروتى گولالەكان ھەموو شەقامەكەي تەنېبۇو. لەو سەرى شەقامەكەوە بىنى دەستىرىيەك بە تىلا و چەكەوە بەرەو ئاراستەي ئەو هاتن. بە ھەر ھىزىك لە جەستەيدا ماپۇو بەرەو ئەوسەر ھەلھات و خۇی كرد بە كوچەيەكى دىدا و لەوئۇه لەگەل دەيان خۇپىشاندەرى دېكەدا ရايىكىد. ھەموو شت بە خىرايىھەكى شىستانە و بە رېتىمىكى ئەقام و مندالانە و دەركەرابۇو سەر كارىكى توندوتىز و خوينتاوى... دھریاس لەگەل راڭرىدىدا زىاتر ھۆشى دەھاتەوە بەر خۇی و زىاتر ھەستىدەكىد كە چەكارەساتىنەكى بىنۇو، تا رايىدەكىد دەنگى فېشەكە كانى زىاتر دەبىست و دىمەنلى خوينتاوىي شەقامەكە زىاتر لە سەرىيدا گەورە دەبۇو.

دواى راڭرىدىنەكى درېش، زۇر درېش لە پال دىوارىكىدا وەستا و لە ماندوپىتىدا چاوى نوقاند و گوئى گرت: لە ھەموو لايەكەوە، لە زۇر بەي كوچەكانەوە، لە زەھرى و لە ئاسمانەوە، لە ھەقىقەت و خەيالىدا دەنگى تەقە بۇو.

۱۳

ژهنرال له زور شوین بینرا بwoo، له زور جيگاي جياواز، له زور گرهکي جياواز،
له زور شار و شاروچكه‌ي جياواز. ههندیك سوينديان دهخوارد که بینيويانه
تفهنجي پي بووه، ههندیكکيش وده پياويکي هيمن و له سهره خو باسيانده کرد که له
ريزی پيشه‌وهی شورشگيراندا دهركه‌وتوروه. بهام چهند کهس به راستي ژهنرالي
بینيوو، چهندی تريش به خهیال و ته‌وههوم؟ کهس نهيدهزاني، بهام ههمو وده
يک خاترجهم و مسوکه‌ر باسيان له بینيني ژهنرال دهکرد.

قوربانبيه‌کانی يهکه‌م ئيواره‌ي شورش زوربوون، له‌گەل ئوهشدا ههزاران
کس شه و تا دره‌نگ له‌سهر شه‌قامه‌کان مانه‌وه و له کوچه ته‌نگ و له گرهکه
ههزاره‌کاندا دريئرهايان به خوپيشاندان دا. زوريان ته‌نيا چاوه‌پروانى ده‌ركه‌وتقى
ژهنراليان ده‌کرد. گه‌رچى هيذه ئه‌منبيه‌کان چه‌پگه‌رد و دهست نه‌پاريز ده‌ستريئريان
به نيو خه‌لكى بىگوناهدا ده‌کرد و قوربانبيان ده‌خست، بهام نيشانه‌يکي ترس له
خه‌لكدا نه‌بوو.

دهرياس ئازاري زوري هه‌بوو، له‌شى توند شيلرابوو، حاهزىده‌کرد نه‌چىتى‌وه
مالى و به‌رده‌وام له کوچه‌کاندا بمىنېتى‌وه، بهام ئازاري پشت و سه‌رى ته‌نگيان پى
ھەلچنى و خوى به پىنوه بق رانه‌ده‌گىرا. چون پى به قالونچە‌يە‌کدا ده‌نرىت، خه‌لكى
ئاوها پتىيان پيدانابوو، كه‌وتن و شيللانه‌كە‌ي گه‌رچى كارى رىكه‌وت بwoo، بهام

وهک پلیشاندن و دیه کی ثنه نقهست و پان و پلیچکردن و دیه کی مانادار لینی دهروانی.
 لهکل ثه و هشدا خواستیکی راسته قینه هه بیو ثه و میزووه له نزیکه وه بینیت،
 له گه رانه و دیدا بتو مال له زور شوین و له سر زور شهقام و لاشهقام کوزراوی
 بینی که گوناهکار و بیگوناهان به جیان هیشتبوون. شاره که له چهند سه عاتیکا
 بتو بتوه جیگایه کی ترسناک. که گه یشت وه ماله وه و هه موو رو داوه کانی ثه و
 روزه وهک فیلم له سه ری خویدا لیدایه وه، هه مووی وهک چیرق کیکی سهير و
 نامه نتیقی هاته به رجاو. بتو هه موو شتیک به خیرایی له جهندگا کوتاییدیت؟... وهک
 ثه وه بتو میزووی شوینه که نه فرهنگی قوول و کاریگه ری له سر بیت، شته کان
 یان ده و هستن یاخود ده چنه جهندگا وه... و هستان یان جهندگ، شاره که له نیوان
 ثه و دوو به رده قورسدها ورد ده بتو، نیسکه کانی ثه ویش زیاتر له نیسکی ثه وانی
 تر ده بتو به پهینی به رداشه که وه. هه ستیده کرد یه کم فرهی ده ستاره که توند
 به سه رئیس قانه کانی ثه و دا تیپه پریوه.

له شهوي یه که می شورشدا شاره که زورینه مردووه کانی خوی له خه
 هه ستانه وه. ژه نرال تاکه مردوویه که نه بتو که له شهقامه کاندا ده رکه وت، ثه و شه وه
 هه و ادارانی خیل و حیزب و هیزه کانی تر، به خویان و چه که کانیانه وه، به خویان
 و تیلا و قمه و چه قوکانیانه وه له سه ره شهقامه کان ده رکه وتن و زوریان که وته
 ورینه و سه هو بینی ثه وهی که سه رکه مردووه کانیان له گور هه ستاره ته وه. ثه و
 ده نگویانه له ناو هه و ادارانی ژه نرال دا بلاوبوو که ژه نرال به زیندوویی بینداوه،
 وهک پهتا گواز رایه وه بتو به ره کانی تر و بتو هه و ادارانی حیزبه کانی تر... ثه و
 شه وه تا به یانی هه زاران هه زار خه لکی جیاواز له گور ستانه کان، له سه ره مه زاری
 سیاسیه جیاوازه کان، له بنکه هی حیزبه کان، له کوچه کاندا کوبوونه وه و هه موو
 قسیه یان له هه ستانه وهی مردووه کان و گه رانه وهی روحی پاکی سه رکه کانیان
 ده کرد. له سه ره گوری هه ندیک له ناواره کان و له بنکه هه ندیک له حیزبه کان
 حاله تی و هجد و نیشراقی سفیانه و بینی مردووه کان له تر قپکدا بتو، ده یان
 خه لک وهک دو خینکی روحیه تایبیه و حالیکی ده رویشانه یان لئی هاتبیت چیرق کی

بىنین و هەستانەوەي مردووه كانى خۇيان دەكتىرايەوە. چۈن ھەواردارانى ئەشكىزدا دەيانقىرلاند «ئەنزاڭ نامىرىت». ھەواردارانى سەرۆك و رابەردەكانى تىريش دەرىزانە سەر شەقامەكان و لە ھەمان دۆخى ئىشراقى دەروينشانەدا دەيانقىرلاند «سەرۆكى ئېمەش نامىرىت». ھەولى شۇرۇشكىزەكان بۇ خۇكىردن بە گورستانى مردووه كان و بۇ پەلاماردانى مەزارى موبارەكى سەرۆكەكانى وەك قەممەرخانى و تەلارانى نوشۇستى ھىتنا بۇو، دەيان كۆرزاو و بىرىندار لەسەر شەقامەكان بۇون، شەپ بە چەقق و تىلا و خەنجەر گەيشتىبووه لا كۆلان و گەرەك و ناو مالان، گەيشتىبووه شارقۇچە بچوکەكان و گوندە دوورەكان. بەوهدا شۇرۇشكىزەكان چەكىكى كەميان پى بۇو، زۇرىنهى كۆرزاو و بىرىندارەكان لەوان بۇون.

لە بەرەبەياندا شار شەكەتى و خويىنىلى دەتكا. دەرياس يەكىك بۇو لەو كەسە كەمانەي شەو قول خەوتىبوو، بەشى زۇرى خەلک تا نزىكى دەممەوبەيان لە شەقام و كۆچەكاندا خەرىكى خۇپىشاندان و دژە خۇپىشاندان بۇون، لە وەهم و حەماست، لە ورىئە و شەرانگىزىدا نوقمبۇون، ھەموو تۈوشى پەشىۋىنى و ھەلچۇنى توند لە عاتىفەدا بۇوبۇون، تا بەيانى نىوه مەست و نىوه هوشىار خەرىكى جەنگ و لە يەكىن بۇون. نزىكى خۇركەوتىن كە ئىتەر ھىز و تىننیان پى نەمابۇو، بەشى زۇرىيان شەكەت و نىوهگىيان بۇ خەوتىن و پىشۇو گەرابۇونەوە مال. لە ناكاوا ھىمنىيەكى كەتكىپ و نائاسايىي بالى بەسەر ھەموو گەرەك و كۆچەكاندا گەرتىبوو. وەك يەكىكى نەخۇش دەرمانى ھىتۈرھىنى خواردىتىت، شار دواي ۋۆزىكى پەجەنجالى و شەۋىنلىكى پەكوللە و خورافات خەۋىنلىكى قوللى لىكەوتىبوو.

دەرياس كە بەيانى لە خەو ھەستا ويسىتى لە رادىقى رەسمىي شارەوە ھەوالەكانى شەو بىزانتىت، بەلام رادىقە وەك لەسەر ئەستىزەيەكى دى بىت، ئاسايىي بەرنامەكانى پەخشىدەكرد، ھېچ شتىكى لەسەر ۋەرددەكان باس نەكىد. ئىدى ئەو بە ترس و دوودلىيەوە ھاتە دەرى تا بىزانتىت شەو دواي گەرانەوەي ئەو چى قەوماوه، نەيدەزانى دەبىت بۇ كوى بېچىت، مەراقى بۇو ھەوالى ئەلياسى بىرای بىزانتىت، بەلام كە تۈزىك بە شەقامەكاندا رۇيىشت و ھەستى بەو كېيى و بىندەنگىيەي

شار کرد، نه بزانی چی بکات، زیاتر بهره و ناو شار بپرات یان بگهربیته و بتو مال؟
 شاریک سه رنجی را کیشا دیمه نی پاسهوانه چه کداره کان بwoo که له شوین پؤستی
 شتیک سه رنجی را کیشا دیمه نی پاسهوانه چه کداری بینی له سه ر جاده کان
 خویاندا قول خه و تبوون، ده ریاس دهیان چه کداری بینی له سه ر جاده کان
 له ماندو یتیدا را کشابوون و به سه ر چه که کانیاندا خه ویان لی که و تبوون به شی
 زوری شه قامه کان ناسه واری پینکدادانه کانی شه ویان پیوه بwoo، نایهی سووتاو
 به ردی زور له سه ر پیگاکان، پلهی خوین، شوشی شکاو، لقه دره ختی که و تبوو
 له سه ر شوسته کان، ناوه ناوه دش کوژراویکی به جیماو له ناوه راستی شه قامه کان
 یان له سه ر لیواری شوسته کان، ده ریاس سهیری لیهات که کس ته رمی ثم
 مردوانه هنگاگریته و نایهیت به لایاندا، له گل داگه رانیدا بهره و ناوچه رگی
 شار چوار ته رمی ژمارد، بهلام که هندیک له قسه کانی ئه لیاسی برای و
 ئه رشد ساحبی بیرکه و ته و ده ربارهی عاتیفه بچوک و بینرخه کان گهیشته ثم و
 بپروایهی جهنگاودران بایه خدان به لاشهی مردووه کان و دک عاتیفه یه کی بیتسوود
 سهیرده کن. دوینی شه و، شه وی رو داوه گهوره کان بwoo، له شه وی و ده ادا
 عاتیفه بچوک بتو مردووه کان جینگای نابیته و. به یه کی له کوچه کاندا چووه
 ناوه و سه ری له و سورما که هندی له خوپیشانده رانیش له ناو کولانه کاندا
 خه و تبوون و پرخه یان دینت. هستیکرد له بهر ئه وهی شار له میزه شوپرشی
 نه کردوه، شه وی یه کم و دها سه ختبووه که ئیستا دهمه و بیان پشوویه کی
 به مجروره قولی ده ویت. هستیکرد هه موویان به پاسهوانه کانی دهوله و به
 شورشگیرانه وه ئیستا به راورد به هر کاتیکی دی له ژیانی پیشوویاندا قولتر
 خه و تبوون.

له ناوه راستی شار، ناسه واری شه ره کان زیاتر ده بینران، جینگای گوللهی زور
 به دیواره کانه وه بwoo، دوو کوژراو له نزیک فولکه یه کدا که و تبوون، دوو کوری
 گهنج که و دک دوو پاساریی برسی ده میان بتو ناسمان کرد بووه وه خودا شتیک
 ژیانی تیفریدا. بیده نگیه کی قول جینگاکه یه ته نیبوو. که میک دوورتر له و فولکه
 گهوره یه، ده ریاس که سیکی بینی بهره و رووی دینت، ئه وه ته نیا زیندوی نه خه و تبوو

بۇو بىيىنت. ئىنىكى كەمىك بەسالاچۇو، بەلام بەگور و چاپوك بۇو. ئەنەكە سلاوى لېكىد و گووتى «ئەوە چۈنە كورە تو نەخەتتۇويت، نابىينىت شارەكە ھەموسى خەتونووه». بەوەدا تەواوى شەقامەكە چۈل بۇو، تەواوى شارەكە بىتدەنگ بۇو، نەكانى وەك لە ئىر گومەزىكىدا بىت دەنگىياندایەوە. دەرياس شىرىزە و بىزركاو كەمىك يارى بە چاويلىكەكەى كرد و گووتى «دايە گىان بلىم چى، شەۋ زۇر ماندووبۇوم، تۇوشى روداونىكى ناخوش بۇوم، ئازارم زۇر بۇو، گەرامەوە مال و خەوملى كەوت... ھەموو شەۋ من خەوتتۇوم، ئاكام لە ھېچ شتىك لەمانە نەبۇو، واخەوم لىنەكەوت وەك ئەوەي ھەر لەم شارەدا نەبىم. زۇرجار حالتى وام لىدىت، وەك ئەوەي ھەر لەم شارەدا نەبىم». «من لىزەم ناو مەيتەكان بگەپتىم، خۆم كورىكى كۈزراوم ھەيە تا ئىستا لاشەكەيم نەدقىزىيەتتەوە. چۈوم بۇ خەستەخانەش... چۈل و هۇل بۇو... خەستەخانەيەكى چۈل و هۇل، سەرىكى مەيتخانەكەشم دا، پاسەوانەكان خەوتتۇون، لەۋىش يەك مەيتى لى نەبۇو، كۈزراوەكان ھەموو لە جىنگاى خۇيان ماونەتتەوە».

«بەداخەوەم بۇ كورەكەت... زۇر بەداخەوەم. من ھەندى مەيتىم بىنى لەسەرەوە، لە شەقامەي دەچىت بۇ پاركى ياوداران لەۋى مەيتى زۇر لى بۇو». پىرېزىنەكە پېتەنلىكى و گووتى «تو دەلىت چى؟ ئەوە شتىكى كونە، زۇر كونە، كورەكەم دەمىن سالە كۈزراوە، بەلام مردووەكان وازناھىتن. تو گەر يارمەتىم بىدەيت، دەتowanىن شتىك بۇ لاشەكان بکەين، لە پېشت ئەو مزگەوتەوە كە دەبىيىنت، باقچەيەك ھەيە، گەر لاشەكان لەۋىادا كۆبکەينەوە، نەھىلەن ئاوا بىتحورەت بکەون ئىشىكى باشە، با خەلک ھەموو بىنن و لەۋى بۇ مردووەكانىيان بگەپتىن، با ھېچ دايىك و باوكىك بۇ لاشەي كورەكەى وەك من كۈلانە و كۈلان و شارە و شار نەگەپتى. بەوەدا تو وەك من بەخەبەرىت، با كارىكى وابكەين، دەلىتىت چى كورەم، حازرى يارمەتى داپېرەيەك بىدەيت؟ گەر ئىستا وانەكەين دوايى ھېچ دايىكىك مەيتى كورەكەى دەست ناكەۋىتەوە».

دەرياس كە قىسەكانى پىرېزىنەكە سەرسامىانكىد گووتى «دايە وادەكەين، منىش

له ژیانی خومهوه ده زانم چهند زده مهته ئىنسان هەموو ژیانی بۆ مردوویه ک
لە ژیانی خومهوه ده زانم چهند زده مهته ئىنسان هەموو ژیانی بۆ مردوویه ک

بگەربىت، من و تو پىنکەوە لاشەكان دەبەين بۆ ئەو باغە». كورى ئەو ژنە پېنج سال لە مەوبەر لە پىنکاداينىكى بچوکدا كۈزۈرابۇو، بلام
بۇ ئەوھى تاوانەكە بىكىت بە ژىزەوە و كەس دەلىلى نەبىت مەيتەكەيان و نىكىدبوو،
جارجار دەھاتە سەر شەقامەكان و لە خەلکى دەپرسى كە ئايامەيتى كورەكەيان
نەبىنىيەش، ئەو بەيانىيەش ھەر بەو نيازە هاتبۇوە دەرى. پىرەيزىنەكى شىت و شەۋىز
و بىن عەقل نەبۇو، بەلكو ژىر و بەھىز و گورپار بۇو. دىسانەوە گۇوتىيەوە «با
دايك و باوکەكان وەك منيان لى نەيەت. كورم خۇش نىيە دايىك و بابانى جەرگ
سوتاو زۇر چاوهەروانى مەيتى مەندايان بکەن». دەرياس بەردەوام سەيرىدەكىد
و بىندەنگ بۇو، ھەستىكى ھەبۇو ئەم پىرەيزىنە تاكە كەسىك بىت ئەو بتوانىت
دوایىكەويت، لەگەل پىرەيزىنەكەدا كۆمەلېك مەيتى گواستەوە بۇ ناو باغەكە، بىئەوەى
وەك عادەتى خۇرى پىرسىيارىكى زۇر بکات. پىرەيزىنەكە زۇو زۇو دەيگۈوت «بە
زىندوبىي كەس ئەم بىتعەقانەي بۇ رېزگار ناكىت، تا زىندۇن زەپەيەك مىشك
لەسەرياندا نىيە... بە مردووبىي ھىچ نەبىت دەتوانىن لاشەكانىيان ھەلگرىن تا وەك
مېشکيان بۇگەن نەكەت». تا نزىكى نىوەرق لەگەل ئەو ژنەدا بىندەنگ لاشەي
كۈزۈراوهەكانىيان گواستەوە. كە گەيشتنە دەمى نىوەرق و ھەستىانكىد شار خەرىكە
لە خەو ھەلدەستىت دەستىان ھەلگرت. تائەوكات حەوت مردويان لەسەر چىمەنى
باغەكە لە پال يەكدا رېزكىدبوو. پىرەيزىنەكە گۇوتى «بۇ ئەمرىق بەسە، كە خەلکى
لە خەو ھەستان و دەركىانكىد كورەكانىيان نەھاتۇونەتەوە، خۇيان دەگەربىن
و ئىزە دەدۇزىنەوە و دىن كۈزۈراوهەكانىيان دەبەنەوە...». كە لەگەل پىرەيزىنەكەدا
جىابۇونەوە، ھىچ قىسىمەكىان نەكىد، دەرياس ھەر بە ھىتمى و لە ژىز لىنۋەوە
مالڭاوايى لىكىد، ژنەكە پىنگۈوت «بىچق، ئەوھە مىزگەوتىكە، لەسى دەستت بىشۇ،
بە دەستىك كە داوتە لە مردووان نان مەحق». دەرياس بە سەر مالڭاوايى لە ژنە
پىرەكە كەردد و ھىدى ھىدى بەرەو ئەرشىفەكە رېۋىشت.

گەرجى ئەرشىفەكە كەسى لى نەبۇو، كەچى گەر بۇ سەعاتىكىش بۇوە دەبۇو

يەمۇ رۆژىك بچىت، نېيدەزانى بۆچى دەچىت، بەلام خواستىكى توندى دەرون
بەرەو ئەوي دەبىرىد.

لە دەمەو عەسردا شار دووبارە كەوتەوە هەمان دۇخى رۆژى پىشىو، هەزاران
كەس لە هەموو ھىزە جياوازەكان پەزانەوە سەر شەقامەكان، بەرداھاوىشتن،
نەۋەكىرن، پەلاماردانى يەكتىر، بەرزىكىرنەوەي وينەي ژەنرال و سەرۇكەكانى تر
لەسەر شوينە بەرزاھەكان. لەگەل كەوتىن تارىكىدا دىسانەوە دەنكۈي دەركەوتىن
تارمايىكەي ژەنرال لە زۇر كوچە و كۈلاندا بلاوبۇوەوە. هەۋادارانى ژەنرال
تا ئەو كاتە بە دەستى رووت، بە دار و بەرد و بوتلى شوشە شەرىاندەكرد.
لەو جىڭىايانەدا كە لا يەنگرانى ژەنرال بەھىزبۇون، سەكى و مىنبەرى بچوک بۇ
قىسەكىرن و وتاردان دامەز زەنران، وتارەكان هەموو لە دەورى خرۇشان و
جۈشاندى بېروا و بەزراڭىتنى يەكتىي و ئىمانى شۇرۇشكىپان بۇون. ئەندامانى
كومىتەي يەكەمى شۇرۇش و كومىتەكانى تر لە هەموو جىڭىايەك سەرپەرشتى
بزوتنەوەكەيان دەكرد. رۆژى دووھم ژمارەي كۈژراوەكان بەرزبۇوەوە، مەيتەكان
لە ناوه پاستى شەقام و كۈلانەكاندا دەكەوتىن و كەس ھەلينە دەگىرتەوە، بىباكىي
خەلک بەرامبەر مردووەكان گۈزارشت بۇو لە بىباكىيان بەرامبەر مردن، بەشى
زۇرى شۇرۇشكىپان لە گوند و شارقچەكانەوە هاتبۇون تا لىرە و لە پىتناوى
شۇرۇشا بىرەن.

تا ئىوارەي رۆژى حەوتەم هەموو شتەكان وەك يەك و بىن گۈرانكارىيەكى
گەورە روياندا. دەرياس بە هۇي شۇرۇشەوە جۇرە نەزم و بىنكسىتىك كەوتىبوو
ژيانىيەوە. بەيانيان لە كاتىكىدا هەمووان دەخەوتىن لەگەل ئەو پېرىزىنەدا يەكىان
دەبىنى، چى مەيتىك هەبايە دەيانبرىد بۇ باغەكە، دوايى بۇ چەند سەعاتىك دەچوو
بۇ ئەرسىفەكە و ماوهەيەك لەوی دەمایەوە، ئىوارانىش بۇ چەند سەعاتىك لە
كوچە جياواز و شوينە جياوازەكانەوە سەيرى خۇپىشاندان و جەنگ و لەيەكدانى
نیوان شۇرۇشكىپان و پىاوانى دەولەتى دەكرد، شەو زۇو دەگەرایەوە دەخەوت،
بەيانيان زۇو ھەلدەستا، پېرىزىنەكەش هەموو رۆژىك پىتىدەگۈوت «بەدەستىك

که داوته له مردوان نان مهخو»، بهلام ئه و هه میشه به دهستنک که داویتی له مردوان نانی دهخوارد، که ئه وهش لای پیریزنه که به دنگینی و بونه هاتنی له گەل خویدا دەھینا.

له رۆزی حەوتەمدا ئه و موعجیزه یه روویدا که ئاراستهی شتە کانی گوری، ئیواره یه کی درەنگ له مەیدانی سەرەکی شار، ئەشكزد به خۆی و کلاشینکوفینکی چینییه و له ناوە راستی شاردا له و مەیدانه دا که شورشگیرانی له بنکه کی سەرەکی حکومەت جیادە کرده و، دەركەوت. هه موو بىنیان، به دوقسەن و دوزەمنانه و، به شورشگیران و پاسەوانە کانه و، له دهستنک جلى رەشدا، به کاسکیتیکی چەرمە و، وەک پلنگیکی برسى هەندیک نەعرەتەی کرد و بى نیشان چەند گولله یه کی به ئاراستهی بىنای نیشته جىنى حکومەت تەقادن. بىنېنى زەنزاپ، ترس و شلەزەنیکی زورى له پىزى پاسەوانان و لەشکرچیانی دەولەتدا دروستکرد، گەرجى زەنزاپ تەنبا تارمايىه ک بوو، بهلام ئه وان نەياندە و پەرە سەرەتارمايىه کەشى بکەن، پىزە کانیان شلەزاو هەندیک له چەکدارە کانیان هەلھاتن، جوش و خرۇش و هەستىکى ئەفسانە بىش کەوتە دلى شورشگیرە کانه و، سەدان شورشگیر لە گەل بىنېنى زەنزاپدا به هورۇژم بەرە و رووی بىناکە هەلمەتیان بىرە بىئە وەی لە مردن بىرسن يان سل له هىچ بکەنە و، نەبەرد و وېرۇڭ بەپەرى چاوقايىمې و سەنگەرە کانیان شکاند. گەرجى زەنزاپ به خىرايى و له چەند كورتە ساتىكدا ونبۇو، بهلام دەولەتىيە کان وەک بىرسن يەک جار و بىزە حمانە بکەنە بەر پەلامارى هه موو مردووە کان، بەرە ناو بىنای نیشته جىكە سەنگەرە کانیان چۆلکرد. شورشگیران کە تەواو له پەيامى زەنزاپ تىنگە يشتۇون تەقەكردن و زرمەی دوشکە کانى سەر بىناکە نەيگىرانە و، سەدان كەس به يەک گۈژم خويان به بارەگاي سەرەکىي حکومەتدا كرد. له تىكتالانىکى دەستە و يەخەدا بەشى ھەرە زورى پاسەوانە کان چەکيان دانا و خويان رادەستى شورشگیران كرد، خوينىكى زور نەرژا. جەگە لە سەربازانى سەر دوشکە کە كە خەلکانى شورشگير لە سەرە و، وەک فەرەدە پەتاتە تورىدەن ھەلیاندانە خوارە و، كۈزراو و بىریندارىكى ئەوتۇ

يىپۇو... شۇرۇش بەوه يەكەم سەركەوتتى گەورەي خۇرى تۇماردا كەرد.
لەمۇ شۇينىڭ چىرۇكى دووبارە دەركەوتتەوەي ژەنزاڭ بە تەنگەوه بۇو
بە وېزدى سەر زمانى خەلکى، ئەوه ئامازە بۇو كە شۇرۇشكىغان دەبىت ئىدى
دەست بەرن بۇ چەك و واز لەوه بەھىنەن بەھىنەن نەيارەكانىان وەك پۇرى كىز
لەسەر شەقامەكان راۋىيانبىكەن، ئەو رۇزە بە يەك جار سەدان پارچە چەك كەوتە
دەست شۇرۇشكىغان و چەند فەسىلىيکى سوپاي دەولەتى پەيوەندىيان بە رىزى
ئەشكۈزۈچەكانەوه كەرد.

ئەو شەوه جەنگ زۇر توندبوو، دەنگى موشەك و گوللە ئار بى جى لە زۇر
شۇينەوه دەبىسترا، هەندىك تانكەرى پېبانزىن لە يەكىك لە شەقامەكاندا گېيانگرت،
ئۇتىلىك گېيگرت، عەمبارىكى توتىن گېيگرت، چەند سەنتەرىكى ھەلگىتنى كالا و
كەلۋەل گېيان گىرت، مەيدانى دارفروشەكان گېيگرت، هەندىك بىباوار كە بەسەر
شەقامەكانەوه بۇون گېيانگرت، هەندىك كە لە مالەكانى خۇياندا دانىشتىبۇون
گېيانگرت... دوکەلىكى رەش ھەموو شارى تەنى، دوکەلىكى رەش رەش كە شار
پېشتر دوکەلى وەھاي بە خۇيەوه نەبىنى بۇو، بۇ رۇزى دوايى ھەموو شار
رەش بۇو، دیوارەكان، مئارەكان، بالەخانە بەرزەكان، درەختى سەر شەقامەكان،
ماشىنەكان، هەتا دەموجاوى زۇر لە ئىنسانەكانىش، ھەموو رەشىبۇون.

ئەو سەرەتاي دەست پىنگىدىنى شەرىنگى درىېز بۇو لە شارەكەدا... شەرىنگى
زۇر زۇر دوور و درىېز، كە تا ئەو كاتەي ئىتمە ئەم وشانە دەنوسىن كوتايى
نەھاتوھ.

لايەنگرانى كورانى قەمەرخانى بەرەو باكىرى خۇرەھلاتى شار كشانەوه
و لايەنگرانى كورانى تەلارانى لە بەشى باشورى خۇرەھلات كەوتتە سەنگەر
لىدان و دروستىكىدىنى بەربەستى سەربازى. لەو شەوهدا بۇ يەكەم جار پۇوى
پاستەقىنەي شەر لە شارەكەدا دەركەوت و ئاكىرى گوللە و خومپارەكان گەيشتتە
زۇر شۇين.

دەرياس بەيانى دواي ئەو شەوه، پېرىزىنەكەي لە ناو شارىكى بە دوکەل

سواغدر او دا بینیه وه. شار له به یانیانی پیشورو تر زیاتر بونی دوکل و باروت و ته قمه نی لیده هات، ژماره دی پاسه وان و شور شگیره وریا و ناگاداره کان له روزانی پیش رو زور تربوون، زوریان روح ساریان به کاریگه ریی دوکله که هی شهو ره شبوو. ثه و روزه بق یه کم جار شور شگیره کانی بینی خالی پشکنیان داناوه و له که سانی و هک نه و ده پرسن کین و بق کوی ده جن، زور بای شور شگیره کان دهست و جل و ده موچاویان هیشتا هه ر دوکل گرتبووی، ده ریاس له چاو نه واندا پاک و سپی و بونخوش ده رد هکه وت، که پیکو وتن نه و برای نه لیاسی ده لایه و له گل هندی که سدا کاری کوکردن وهی لاشه کانیان خستوتنه نه ستوي خویان، به گومانیکه وه سهیریان کرد و ریگایاندا بروات. ثه و روزه دایکه پیره که دوو ژنی دیکه له گلدا بون که هاتبوون و هک نه و مهیته کان کوبکه نه وه. ژنه که به دهنگ پیره که خوی گووتی «کورم له مرزووه ئیشمان زور ده بیت، ته نیا به من و تو ناکریت، ده بیت خه لک و خوا فریامانکه ون، نه م شه ره وا زوو ته واونابی».

له هه موو نه و ما ویه دا، بینه وهی بزانیت ژنه که ناوی چیه هر به دایره بانگیکر دبوو. دوو ژنه که به «دایکه سه جاد» بانگیان کرد. ده ریاس گه رچی نه یده زانی سوودی راسته قینه ئیشنه که یان چیه، به لام خوشحال بوبو که شتیک بق مردووه کان ده کات. نه وهی دهستی له مردووه کان ده دا و به حورمه ته وه ده یگواستن وه که مینک له ههستی غه ریبی که مده کرده وه، ههستیک نه و لاشانه له دلیدا ده یان خولقاند له گل زیندوه کاندا ههستی پینه ده کرد. خوشحال بوبو که شتیک ده کات، شتیک ده بیه سنتی وه به میز ووی شاره که وه، میز ووی راسته قینه ئی شاره که وه، میز ووی مردووه کان. له روزانی رابور دوو دا ههندیک له مهیته کان زوو خاوه نیان بق په یاد بوبوو، ههندیک یشیان که س خوی نه کر دبوو خاوه نیان، ئیدی ناچار به ریکه وتن له گل مه لای مزگه و ته که دا ته رمه کانیان دابووه دهست نه و تا ریگای کفن و دفنيان بق بدوزیتی وه نه با بق گه نبکه ن و بینه ما یهی بلاو بوبونه وهی نه خوشی و ده ردی تر.

که جه نگ زیاتر په رسه نه، تاقمی لاشه پاریزه کان گه ور هتر بوبو. هر به یانیه ک

» دھریاس رەچیتە بەر زەمى باغەكە و چاودەروانى دايىكە سەجاد دەكتات، كەسانى لەگەل پېرىزىنەكەدا دەردەكەون، هەندىكىيان گەنج و هەندىكىيان بە تەمەن، مەشىكىان ژن و كەمىكىان پىاون. ئىستا ئىشەكەيان خەرىكبوو دەبۇوه ئىشىكىي مۇكە بەلام كارىكىي جىنمەترسىش. لەگەل كەورەبۇونى جەنگەكەدا، واي لىدىت لاشەي كۆزراوەكان زۇرجار دەكەونە سەر ھىلەكانى پىكداران، ئەو جىڭايانەي چەك و قەناسى هەر دۇولەتلىقان دەپەنەن دەپەنەن بەرپىك و دەپەنەن بەر تېرى خۇيان، گەرچى دھریاس تەنبا بەيانيان دەيتىانى ئەو كارەبکات، بەلام تېكىيان وەها خىرا فراوان دەبۇو كە ئىدى پىتىسى بە رېكخستان بۇو. «دايىكە سەجاد» كە جىلىكى بە دەستتۈرۈ دېرىن دەپۈشى و كەواي لە بەر دەكەرەن و چەفتەي بىبىست، ھەميشە و دك سەرۋەتكىي كارامە و چالاک دەجولايە وە. راي يەقىنى بۇو كە زىنەدەكان بەم شەرە گەمزە و بەم خەيالە پەروپۇچەيان كە پەربۇوه لە خىتو و تازمالىي شايەنلى ئەو نىن ھېچيان بۇ بىكريت، كەسانىك شايىستەي يارمەتى بن ئەم بىنوانەن كە بە دلىنابىيە وە ئىستا دەزانن چ ئىشىكى گەمزانەيان كردوه كە خۇيان داوه بە كوشت. «خەلكى ئەم شارە دەبىت بىرن، دواي ئەو تىدەگەن وەك زىنەو چ بەشەرىكى نەفام و بىتەپىشىك بۇون». بە دەنگە پېر و قەرخە كەي ھەميشە واي بە بىنوانەكان دەگۇوت «ئىستا بەلكو بە مردوبي، تۈزىك لە ژيان تېڭىت». هەر لە دواي ھەفتەي دووھەمى جەنگە وە سروشى ئىشەكەي دھریاس گۇرا، لە ملاوه يەكى كورتدا ھۆلىكى چۈلىان لە نزىكى كارخانەيەكى سەھۇل دروستكىرنە وە ئۆزىيە وە تا لاشەكانى تىا ھەلگەن، دەبۇو رۇزىك لە بەيانىيە وە تا ئىوارە جىڭاكە بشۇن بەلكو دوکەل و رەشاوى نىشتۇرى سەر دارودىيوارەكان بىسپەن كە لە مەسوو شۇينىكى شارەكەدا نىشتىبۇو. دھریاس بۇو بە بەرپىسى شەوانى ئەو فۇلە، هەر چى مەيتىك لە مەيدانەكاندا جىتىدەما دەبرايە ئەو مەيتاخانە كەورەيە كە بە ئاوى دايىكە سەجادە وە ئاۋىنرا. پېرىزىنەكە باوهەرى وابۇو «ھېچ لاشەيەك لە دىنادا ئىيە خاوهەنى نەبىت، ھەموو لاشەيەك درەنگ يان زۇو خاوهەنىكى بۇ دروستدەبىت».

به هزی ساردى و نزیکبۇونەوەی زستانەوە لاشەكان دەیانتوانى تا سى
 شەو لەوی بەمېتتەوە، رۆزانە لە کارخانە سەھۆلەكە وە قالبى بەفریان دەھىنە و
 دەيانخستە سەر مىدووهكان تا زوو بۇن نەكەن، نزیکبۇونەوەی سەرما و ھاتنى
 وەرزى باران سوودى نەبۇو، دەبۇو بەردەوام لاشەكان لە سەھۆلدا ھەلبىگىرىن
 چەندەها مىزى كۆنيان كۆكىدەوە و لەوی پىزىيانكىرىن تا لاشەكانى لەسەر دابىنەن
 ئەوانە خەلکىان ونبوبۇو يان گومانىان ھەبۇو مەندال و خزم و ھاوريكانيان
 كۆزرابىن، دەھاتن بۇ ئەوی و بەدواياندا لە لاشەكان ورددەبۇونەوە. ئىشەكى
 پېتىسىتى بەوە ھەبۇو لەلایەن شەپەركەرەكانەوە بە رەسمى بناسرىت. رۆزىكە
 دايىكە سەجاد و دەرياس خۆيان كۆكىدەوە بچن بۇ ھەموو لايەنەكانى جەنگ
 تا پەزامەندىيان وەربىگىن. ھەموو لايەنەكان گەرجى قىسىمەكى زورىيان لەسەر
 شەھىد و شەھادەت دەكىرد، بەلام ھەندى جار خودى لاشەكان فەرامۇشىدەكەوتىن
 و كەسىك زەممەتى ئەوەي بە خۆى نەدەدا، بىانگوازىتەوە. ھەموو مىدووهكانىان
 وەك كەرسەتى پەروپاگەندە بەكاردەھىنە، بەلام لاشەكان بە كەلکى ھېچ نەدەھاتن،
 وەك قاوغى بەتال سەيردەكران، وەك قاوغى فيشەكىكى تەقىو كە ئەوەي گۈنگە
 تىيىدا رۇيىشتۇوه و ئەوەي بىتسوودە ماوەتەوە. ھەندىك لە كۆزراوهكان لە
 رادىۋىيى جەنگاوهەكانەوە وەك نەمر و قارەمان ناوياندەبرا، كەچى لاشەكانىان
 لە مەيتخانەكەي دايىكە سەجاد دا بۆگەنياندەكىردى و كەس نەدەھاتە سوراغىيان.
 ھەندى لە لاشەكان دەكەوتتە ھەندى جىڭاوه كە كەس نەيدەدقۇزىنەوە، لەويىدا
 بۆگەنياندەكىردى و بۇنەكەي بە شاردا بلاۋدەبۇوەوە و مەترىسى ئافات و نەخۇشى
 لىدەكرا. شەپەركەرەكان لە ھەموو بەرەكانەوە حەزىيانلى بۇ لە ناو بۆگەنلى
 لاشەكاندا بىچەنگىن، بۇنەكە وەك ئەوەبۇو حەزى جەنگىيان زۇرتىر بجولىنىت يان
 بەھىزىت و شەرئەزماتىريان بىكەت. دەرياس يەكىك بۇو لەوانە بەرگەي بۇنى
 لاشەكانى نەدەگىرت و ئەو بۆگەنە بۇ بېرىكىش نەدەكرا، دەبۇو ھەمىشە دەمامك
 بېھىزىت و دەم و لووتى ھەلبەستىت تا خۆى لە بۇنى توندى مىدووهكان
 بىارىزىت. رۆزىكەل داپىرەدا چوون بۇئەوەي لە لايەنە جەنگاوهەكانەوە

رەزامەندىيى بۇ ئىشەكەيان وەربگرن تا لاشەپارىزەكان لە ژىز ھەلۇمەرجىكى ئەمبىتىر و سەلامەتىردا كاربىكەن. دەستە چەكدارەكانى تەلارانى و قەمەرخانى ھەر نەك ھېچيان بۇ زامن نەكىدىن، بەلكو ئەفسەر و پلەدارەكانىيان ھەر دەشە ئوندىيان لىكىدىن كە گەر لە مەيدانى جەنگدا دەربىكەون فيشەك لە قاق و قۇولىياندا بەھەدەر نادەن و يەكجار و بى ھېچ قسە و كات بە فيرۇدانىك تەقە لەسەريان دەكەن. چەند رۆزىك جەنگ ھەمووانى گۈرىبىوو بۇ مەخلوقاتى شەرانگىز و تورە و يېسەبر. كە ويستيان لاي شۇرۇشكىرەكانە وە مۇلەتى كاركىرىدىن بۇ ھەلگەتنە وەي لاشەكان وەربگرن، رەوانەي نىشتەجىتى كاروبارى مەيدانى شۇرۇشىان كىرىدىن لە چاخانەي داشەهارە.

داشەهارە چىتىر چاخانەكەي جاران نەبۇو، كرابىبۇو بىنكەي مەيدانىي كۆميتە شۇرۇشكىرەكان، لەويوھ كاروبارە گىرنگەكانى ئەو بەشانەي شار كە لە دەست شۇرۇشكىرەناندا بۇو جىبىھەجىدەكىران. ھەموو مىز و كورسىيەكان بە جۇرى تر بىزىكراپۇون، لەسەر ھەر مىزىك و بەرپرسى ناوجەيەك دانىشتبۇو، ھەلایەكى كۆرە بۇو لە ناوهەوە، دەبۇو كۆميتەكان كارى دابەشىرىنى نەوت و كاز و ئازوقە بىنکىخان كە روويان لە كىزى دەكىد، شۇرۇش دەستى بەسەر چەندىن مەخزەنى خواردەمەنيدا گرتىبۇو كە دەبۇو بەسەر خەلکدا دابەشبىرىن. سەدان كەس دووبارە لەوي دەيانقىرەناند، بەلام وەك جاران نالە و ھەلا و نەرەيان لە دەوري دۇميئە و دامە و تاولە نەبۇو، بەلكو بۇ ئاو و كارەبا و خواردىن بۇو، يان ھەندىكىيان كەسوكاريان گىرابۇو، مالىيان لاي ھەندى خەلکانى سەر بە شۇرۇشەوە دەستى بەسەردا گىرابۇو. خەلکى چ كىشەيەكىيان بۇوايە روويان لەوي دەكىد دەرياس لە بەر دەرگاوه وەك بىراي ئەلياسى دەلاك خۇى بە پاسەوانەكان ناساند و يەكىك تا بەر دەرگاى ژۇورىنى بچكۈلە ھاۋپىتىكىرە، سەرەتا پاسەوانەكە خۇى چۈوه ژۇورى و دواتر دەرياس و دايىكە سەجادى بانگكىرد.

ئەلياس سەيرى لىنهات كە دەرياسى بىراي لەويىدا بىبىنەتە وە، ئىستا ئەو بەرپرسى بالاي ھەموو كۆميتە شۇرۇشكىرەكان بۇو، لەو چەند ھەفتەيەدا ھەر دووكىيان تەواو

گورابوون، هر دووکیان دوو پیاوی پیشنه چاویلکه له چاو بوون، که له دوو
جلوبه رگی جیاوازدا دهرده که وتن. دهربایس پانتولینکی کونی رهش و پهینکوتیکی
رهشی دریزی له پهدا بwoo، ئه لیاسیش دهستیک جلی سهربازی کردبووه بهری که
تاسه رهه قوپچه کانی داخرا بوون، وینه یه کی گهورهی ژه نزال له ژوور سهربیه وه
هه لواسرا بوو، هندنیک وینه ی بچوکی دیکهی ژه نزال به دیواره کانه وه بwoo، یه کنک
به خه تیکی جوان له سه رهه وحیکی رهش به بؤیهی سپی نوسیبیووی «یه کیتیکی
شورشگیرانه، ئیمانی شورشگیرانه، ئه خلاقی شورشگیرانه»، له وحه که ش به
گهورهیی له دیواریکی ته نیشت ئه لیاسدا هه لواسرا بوو. ئه لیاس دوای سلاو به
جهه نگ و لا قرتیه وه له براکهی پرسی «چی ده که يت لیره، چ کاریکت هه یه؟ خو
خوینده وار گیان، برا جوانه روش نیبره که م، نه هاتوویت بیتته ریزی شورشگیرانه وه؟
ئیوه باوه رتان به ئیمهی شورشگیر نییه». دهنگی تونیکی تیدا بwoo که چیز دهنگی
ئه لیاسی برای نه بwoo، قزی به جوزیکی تر داهینابوو، شتیک له رهقی و هیز له
نیگا و وهستان و جوله بیدا بwoo که پیشتر لینی نه بینبیوو، زیت و قنج و تهیار
دهینواند، به پیچه وانهی دهربایسه وه که تیکشکاو و تا ئه ندازه یه ک ون و چلکن و
نه خوش دهرده که وت. دهربایس وه ک سروشتنی هه میشه بی خوی شپرزه و ناثارام
دهسته کانی ده جو لاند و یاری به چاویلکه کهی ده کرد، پهنجه کانی که مه له رزینکی
بچوکیان تیدا بwoo که دایکه سه جاد هر له یه که م رفڑه وه ههستی پیکر دبوو. ژنه که
گه رچی هه میشه خوی دهستی به قسان ده کرد و بابه تی کاری خویانی بق خه لک
و بـرپـسان روونـدهـکـرـدهـوـهـ، بـلامـ ئـهـوـ رـفـڑـهـ وـیـسـتـیـ خـوـیـ نـهـ خـاتـهـ نـیـوانـ دـوـوـ
براکه وه و لیگه را دهربایس براکهی خوی تیگه بینت. راستی که دهربایس قسـهـیدـهـکـردـ
نه ک هر خه لکی بـهـلـکـوـ زـورـجـارـ ئـهـوـیـشـ تـینـهـ دـهـگـهـیـشـتـ دـهـ یـهـ وـیـتـ بلـیـ چـیـ وـ بـگـاتـهـ
کـوـیـ.ـ شـیـوهـیـ رـسـتـهـسـازـیـ وـ هـهـلـبـارـدـنـیـ بـقـ وـشـهـکـانـ بـهـ جـوزـیـکـ بـوـونـ خـهـلـکـانـیـ
سـادـهـیـ وـهـ ئـهـ وـ نـهـ یـانـدـهـ تـوـانـیـ ئـاـسـانـ تـیـگـهـنـ.ـ دـهـرـبـایـسـ گـوـوـتـیـ «ـلـیـرـهـینـ،ـ لـیـرـهـینـ
تاـ مـؤـلهـتـیـکـیـ رـهـسـمـیـعـانـ هـهـبـیـتـ لـاـشـهـکـانـ کـوـبـکـهـیـنـوـهـ،ـ منـ وـ دـایـکـهـ سـهـجـادـ وـ چـهـنـدـ
کـهـسـیـکـیـ تـرـینـ،ـ ئـهـ وـ کـارـدـهـکـهـینـ...ـ بـقـ ئـهـوـهـ لـاـشـهـکـانـ بـقـگـهـنـ نـهـکـهـنـ»ـ.

ئەلیاس كەمنىڭ خۇى پاستىرىدەوە و بە دەنگىكى بەرز و تورە تا نىشانىبىدات
ئاتىفەي برايانە شويىنىكى لاي ئەو نىيە گووتى «لاشەكان سوودىيان چىيە، ها
سوودىيان چىيە؟ جەنابى مامۇستاي مىزۇو كەى ئەوھ كارى تۈيە... كارى تو
ئوهى ئىمانى شۇرۇشكىرىانە لە ناو خەلکدا بلاوبكەيتەوە، والە خەلک بکەيت گەر
باوھرىشىيان بە خودا نەبىت با باوھر بە سەرۆك و شۇرۇش بەھىن، ھەلخەلەتاوان
پېنمايسىكەيت بىنە رېزەكانى شۇرۇشەوە، دەرس و دەورى ئىمە دابەيت و
قىزمانىكەيت چۈن بىبىن بە خاوهنى ئەخلاقى بەرز و نىشتىمانپەروھرانە. لە بىرى
ئاوه سەيرى خوت بىكە، دواى پېرىزىنەك كەوتۇویت و بۇویت بە مردونىيىز... رېز لە
شەھيدان شتىكى واجبه، بەلام تو مردوى دوژمنىش ھەلدهگرىتەوە، شۇرۇشكىرىك
و بەكىرىگىراوينىكى دەسەلاتدارانى زالىم و گەندەل دەخەيتە يەك تاي تەرازووھو،
وايە يان نا؟ گەر تو بەس شەھيدانى ئىمە ھەلدهگرىتەوە و رېزىيان دەگرىت ئەوا
من بە كارىكى باشى دەزانم، گەرچى كارى تو نىيە، جەنابى مامۇستاي مىزۇو...
بە راستى كارى تو نىيە».

دەرياس چۈن لەگەل ئەفسەرانى سەر بە تەلارانى و قەمەرخانىدا تووشى
شېرزاھىي و ترس و دەنگلەر زىن بۇوبۇو، بەرامبەر ئەلیاسى براشى ھەمان
حالەتى تووشەتەوە «مەسەلەكە ئەوهى خاوهنى مردووھكان زۇر نەگەرين،
مەيتەكان بۇگەن نەكەن و نەخۆشى بلاونەبىتەوە... نا، من و ھىچ كەسىكىش لە
ئىمە ناپرسىن ئەم مردووانە سەر بە چ لايەنلىك، شەرکەرەكان زۇربەيان كورى
خەلکى ھەزارن كە ھەر يەكەيان دواى خەيالىك كەوتون». ئەلیاس بە مۇننىيەوە
سەيرى ھەردووكىيانى كرد و گووتى «ئاد، جەنابى مامۇستاي مىزۇو، كەواتە
شۇرۇش لاي تو خەيالە... ئىمە دواى خەيال كەوتۇوين؟ بەلام تىناگەم، لاي تو
لاشەكان نابىت بۇگەنبەكەن، كەچى گەر بىچ بۇگەنبەكتەن، كە ئەخلاق بۇگەنبەكتەن
تو كىشەت نىيە؟ ئىمە لىزەھىن تا بۇھى ئىنسانەكان و ئەخلاقىان بىزگاربىكەين،
نەوهى كىشەت نىيە؟ ئىمە لىزەھىن تا بۇھى ئىنسانەكان و ئەخلاقىان بىزگاربىكەين،
نەوهى بىبىن بە مردونىيىز و لاشەشۇر».

دايىكە سەجاد و دەرياس ھەمان قىسىيان لە دەمى ئەفسەرەكانى ئەولا

بىستبوو، ئەوانىش گۇوتىيان ئىمە لىزەين ولات لە ئازاوهگىرمان و تىرقرىستان و تۈندرەوەكان بىارىزىن، نەوهك بىبىن بە مردونىڭ. دايىكە سەجاد قىسىكىد و گۇوتى «كۆرم شۇرۇش مانانى ئەوه نىيە شارەكە حورمەتى مردووى بىرېچىتەوە، مەيت ئەمانەتىكە دەبىت بىگاتەوە دەست ساھىتى خۇى، دوا ئەوه، ئىتوه بۇن ناكەن؟ ئاگاتان لەوه نىيە بۆگەنى مردووەكان خەرىكە شارەكە كۆيردەكان...». ئەلىاس دەستى بەرزىكىدەوە و قىسى بە پىرىزىنەكە بىرى و گۇوتى «داپىرە، ئىستا ئىمە بەرپرسى ئەم گەرەكانەين، كارى ناشتن يان نەناشتىن لە كارى كۆميتە شۇرۇشكىرەكان. كەس لىزە نابىت لە دەرەوەدى دەسەلاتى ئىمە كاربىكەن، ئەمە بەھارى خەلکانى شۇرۇشكىرە، بەھارى خەلکانى سەممىدەيدى. ئىمە جۈزە مۇلەتىكى وامان نىيە بىدەين بە كەس. تەواو، ھەر قىسى يەكى دى لەو بابەتە دەبىت لە پىگاي داوايەكى نوسراوەوە بىت بۇ كۆميتە شۇرۇشكىرەكان، ئىتوه دەتوانى داوايەكى وەها لە دەرەوە بنو سن و پىشىكەش بە كۆميتە شۇرۇشكىرەكانى بىكەن، ھەموو شەھى شەھى كۆميتەكانمان لەسەر مەزارى پىرۇز كۆدەبىنەوە و بېرىار لە شتانە دەدەن، داواي خۇتان بنو سن... ئىستاش خوداتان لەگەل، چونكە كارى گىرنىتىمان ھەيە... خوداتان لەگەل».

يەكىيىنەتكى كورت و سەير بۇو، دەرياس لە دەرەوە لە رەفتار و مامەلەي ئەلىاس سەرسام بۇو، ھەموو شتىكى گۇرابىوو. بەلام بۆچى سەيرە، دەرياس خۇشى گۇرابىوو، كۆچە و پىگاوبانەكان گۇرابىوون، باغەكان و مزگەوتەكان گۇرابىوون، ئىدى ئەلىاس بۇ نەگورىت.

«ئەلىاسى براشم گۇراوە، بەلى ئەلىاس زۇر گۇراوە». كەمىك ور و شلەزاۋ واي بە دايىكە سەجاد گۇوت، كە لە بەر خۇيەوە جىنپىسى بە دار و بەردى شارەكە دەدا.

۱۴

له گەل پەرسەندن و گەورەبوونى بازنهى جەنگدا ژەنرال ھەر رۇزھو لە^{شويىنكەوە دەردەكەوت، بەلام سەيربۇو ژەنرال تەنیا له و گەرەكانەدا دەردەكەوت}
 كە لە زىز دەسەلاتى شۇرۇشكىپاندان، له و شارقۇچانەدا كە لە دەست شۇرۇشكىپاندا^{بۇون، له و گوندانەدا كە كۆمۈتە شۇرۇشكىپەكان فەرمانپەوايان دەكىرن. زۇر}
 لە دەركەوتتەكانى ژەنرال تەنیا ورىتە و رېشکەوپىشكە خەيال بۇون، زۇر لە^{چەكدارانى شۇرۇشكىپ شەو بە خەيالى بىنین و دەركەوتتى ژەنرالەوە دەخەوتن}
 و رۇز بە هيوابى دەركەوتن و بىننى ئەوهە لە سەنگەرەكانى پىشەوە دەمانەوە.^{خەيالىان بە جۇريك بە دەركەوتتى ژەنرالەوە خەرىكىبوو، زۇرجار لە ورىتە}
 و رېشکەوپىشكەكانىاندا بە پۇونى دەيانبىنى. بەلام ئەوانەى لە گەرەكەكانى^{خۇرەلاتىشەوە دەهاتن، هەمان شىتوھ قىسىيان له و سەرۋەكە وىزىل و گەرۇكانە}
 دەكىد كە شەوان بە كوچە و كولانەكانى ئەۋىدا دەسۈرۈتەوە، بەجۇريك ئەوهى^{شەموو چىرقۇكەكانى بىبىستايە دەيزانى ھىچ سەرۋەك و رابەرىكى مىدوو نەماوە}
 ئىستا لە شويىنگ و له كوچە يەكدا نەسۈرۈتەوە.

لەلايەكى دىيەوە ھەر لە دوو ھەفتەي يەكەمدا پاسەوانەكانى مەزار، ھېزىنگى^{چەكداريان لە سى سەد كەس دروستكىرد كە ئىشيان پاسەوانى و بەرگىرىكىن بۇو}
 لە مەزارى ژەنرال، شويىنگە ئىستا ناوى «ئارامگاى پېرۇز» بۇو. ھەر لە نزىك

ئەويوه مەيدانىكىان بۇ مەشقدانى جەنگاوهەرە خۆبەخشەكان دروستىرىد بە ناوى
مەيدانى ئەشكزاد، قوتابخانەيەكى ئاساييان چۈلكرد و كرييان بە قوتابخانەيەكى
سەربازىيى و ناويان نا «قوتابخانەي سەربازىيى ئەشكزاد»، شەقامى سەردەكى
نیوان گورەكەي ژەنزاڭ و شاريان ناونا «پىگاي نەمران».

تاقمهكەي دايىكە سەجاد گەرچى پەزامەندىي هېچ لايەكىان وەرنەگرت، بەلام
لە كارەكەيان بەردهوامبۇون. دەرياس ھەندىك رۇز گەر پىويسىت بايە لەگەل
تىمى كۆكىدىنەوهى لاشەكاندا كارىدەكىد، ھەندى جار خۇى ئەو پىكابە بچوکەي
لىدەخورى كە خىرخوازىك خستبوویە بەرددەستيان، زۇرەبەي ژەنەكان و پىاوه
خۆبەخشەكان شۇفېرىييان نەدەزانى، ئەوه ناچارىدەكىد جار جار خۇى مەيتەكان
بگوازىتەوه. ئىستا زۇرەبەي جەنگاوهەران و خالەكانى پېشكىن ئەو گەنجه لاۋازە
چاولىكە لە چاوهە رەنگ بىزپكاوهەيان دەناسى كە ماشىتى مەردووەكان لىدەخورىت.
كەسيان ناويان نەدەزانى بەلام ھەموو پىيىاندەگۇوت شۇفېرى مەردووەكان.

گەر بۇي بىگۈنجايە بەشى زۇرەي كارەكانى خۇى دەخستە شەو، لە ئىوارەوە
تا دەمى خۇرەلات وەك پاسەوان لەو ھۆلەدا دەممايەوه. رادىقىيەكى بچوکى لە
گىرفاندا بۇو لە پىگايەوه شەوان مۇسىقاي ئارامى بۇ مەردووەكان لىدەدا. بەيانىيان
زوو دوو ژىن لە ھاپپىكانى دايىكە سەجاد دەھاتن و جىنگايان دەگرتەوه، دوو ژىنى
پىر و مۇن بۇون كە بەدەگەن قىسىيان لەگەل دەرياسدا دەكىد. ھەر يەكەيان
بە چىرۇكىكى غەمبار كورەكانى خۇيان لە دەستدا بۇو، بىشەوهى مەيتەكانىان
بەدۇزىنەوه. بەشى زۇرەي تاقمهكەي دايىكە سەجاد لەوانەبۇون كە كەسانى نزىكى
خۇيان لە دەستداوه و جەنزاھى مەردووەكانى خۇيان نەبىينىوھتەوه. ئىستا ھەندىكىان
ئەم كارەيان وەك كۆمەكىنگى پېشكەش بە خەلکانى دى دەكىد تا ھەمان دەرى
چاوهروانى و ئازارى دوودلى نەكىشىن. دوو ژىن كە ھەمېشە رېكۆردىكى كۆنپەن
پى بۇو لەگەل چەندىن كاسىت بە دەنگى قورئانخوينە ناسراوهەكان، كە دەھاتن
يەكسەر پاترى نوييان دەخستە رېكۆردىكەوه و دەستىاندەكىد بە قورئان لىدان.
ئەوكات دەرياس رادىق بچوکەي خۇى دەكۈزۈنەوه و دەيختە گىرفانى و

پىدهنگ بەرهو مال دەگەرایەوە. گەر رۇزىك كارى ناشتن زور بايە يەكىكىان دەنارد بە دوايدا بىت و يارمەتى بىدات، دەبۇو ھەندىك لە پياوهكاني دەستەكەي دايىك سەجادىش بەهابانايم و كارى گۈرەلەكەندن و كفن و دفنى مردووهكانيان بىرىتبايە ناستق. لە دەشتايى پشت ھۆلى مردووهكانەوە، ھىدى ھىدى گورستانىكى بچوك دروستدەبۇو كە لە زمانى دايىك سەجادەوە ھەموو ناويان نابۇو «گورستانى كورەكاني دايىك سەجاد». لەگەل بەردەوامبۇونى جەنگدا، جەنگاودان زياتر دەستيان بە گرنگى كارى دەستەي دايىك سەجاد دەكىد، كۆمەكىكى راستەخۇيان پېشكەش نەدەكردن، بەلام ھەندى جار پىگاييان دەدان ئەو لاشانەش ھەلبىرىنەوە كە لە سەر ھەيلى جىابۇونەوە و خەتى سەنگەر لە نىوان شەركەراندا دەكەوتى. پېشەكە ھەميشە رېپىدرار و سەلامەت نەبۇو، زۇرجار ئەفسەرە كەللەرەقەكان كېشەي زوريان بۇ دروستدەكردن. بەلام لەگەل ھەموو مەترسىيەكدا، كەس لە كردىنى پەشيمان نەبۇو.

شەويك دەرياس لە ھۆلەكەدا خەريكى ساردىكىنەوە و پىنكىختنى لاشەكان بۇو كە سېيەرى ھەندى كەسى بىنى لە دەرگاي بچوكى ھۆلەكەوە هاتته ژۇورى، دوو پىاو و ژىنلەك بۇون، لەوسەرى ھۆلەكەوە بە بىدەنگى دەستيان بە تەماشاكردىنى لاشەكان كرد، لەبەرئەوەي كارەبا نەبۇو، ئەو مۇمانەش كە ھۆلەكەيان روناكىدەكردەوە بەشى پىتويست تىشكىيان نەدەبەخشى، بە لايتىكى دەستىيەوە روخسارى لاشەكانيان رۇشندەكردەوە. دەرياس لەوسەرى ھۆلە گەورەكە خەريكى راکىشانى قالبىك سەھۇل بۇو بۇ نزىك يەكىك لە مردووهكان، لە دوورەوە سېيەرى ئەوانەي بىنى كە هيمن هيمن سەرىي مردووهكان لادەدەن و سەيرى يەك بە يەكى كۈرۈاوهكان دەكەن. ئەو شتىكى ئاسايىي بۇو، رۇزانە خەلکانىك دەهاتن و بۇ كەسوکاريان دەگەران. هاتووهكان سەرەتا بە چە قىسىيەنەكىد، كە گوئىلى بۇو يەكىكىان بە دەنگىكى كەمەنگى بەرز گۇوتى «ذا خۇي نىيە، خۇي نىيە...». ئەو دەنگەي دەناسىي، دەنگى مامۇستا مەردان بۇو.

مامؤستا مهربان له بینین و پیکه و تکردنی دهرياس له ناو ئەم مردوانە را سەرسام و ورمابوو «واي، ئەوه كابراي مىزۇونوس چى دەكەيت لىرىدە؟ چى دەكەيت؟ چۈن بۇويت بە پاسەوانى ئەم مردوانە. كورە وەلا تو زەلامىكى نامە عقولى... تو و پاسەوانى لاشەكان؟».

مامؤستا مهردان و دک بیر و خه یالی نه و بخوینیته و، له بھر روناکی کزی
مۇمەکاندا نه او لىنى نزىكبووه و قوول روانىيە دھریاس و گووتى «خراب نېم
لەۋەتى جەنگە ئىمەش ئىشمان نەماوه، قوتاپخانەكەمان ناخراوهـ نەودى تو
لېزدە دەبىئىم، تۈزىك سەيرە لامـ گەرچى بە عەقللىش بىرى لىبىكەمە و سەير نېيـ
بلام نا، دروقت لەگەل ناكەم، سەرسامم كە لېزدە دەتىئىمـ هېنى كابرا بە چى وات
لېھات بۇ ھاتوویتە ئىزە؟».

كەمېك وەستا و ودک هيشتا بىروا بە چاوى خۆى نەكتە كە دھریاس لە ناو نەو
مەدوانەدا دەبىئىت، زىاتر لە نزىكە وە لىنى وردبۇوە و بىزد و پېرىشانە گووتى
«خۆى سەير نېيـ، ھىچ شتىك سەير نېيـ، شارەكە مىژۇوی نېيـ، ھەموو شتەكان
دۇوبارە و دۇوبارەن، لە بەرئە وە دھریاسە فەندى عاجباتىم دېت و عاجباتىشم
نایت، گەر بە عەقل بىرى لىبىكەمە و دەبۇو بىزانم لېزە دەتىئىمـ من لە ئەزمۇون
و تەجروبە و قىسە دەكەم، ودک مىژۇونوس ھەرچى بىنوسىت، ھەر گىنغانە وەي
جىكاپەت كۈنەكان». لە ناكاوا وەستا و ودک شتىكى بىرکەوتىيە و گووتى «ئەي
چۈنـ. ئەوش مامؤستا ئىبىتىسامە ژنى بەرىۋەبەرى بەرىزى قوتاپخانەكەمان
مامؤستا عەلادىن، ھەر دووكىان مامؤستايى جوگرافيا بۇونـ مامؤستايى مىژۇو لە¹
شارەكەدا كەمەـ. كەس حەوسەلە و سەبرى ئەودى نېيـ يەك چىرۇك ھەر جارە و
بە ناوى قۇناغىكى نويوھ بىگىرىتە وــ مامؤستايى كى مىژۇو مان ھەبۇوـ دەزانى ئىستا
چىيـ؟ ها باوەرناكەيتـ ئىستا قەسابەـ. ھەموو بەيانىكى پىش سېبىي سالحان سەرـ
سەرمەر و بىزنى و گا و گويندەكە دەدا بە ئەرزاـ جارىك لەـ ماودىدا بىنيم دەزانى
چى گووتـ؟ باوەرناكەيتـ گووتى هەستناكەم بەم ئىشە تازەيەم زور لە ئىشە
كۈنەكەم ودک مامؤستايى مىژۇو دووركەوتىيە وــ ھەھەـ، بە خودا وايگووتـ».
بە رەنگى بەرز پىنكەمنىـ، ئىنجا ودک هەستىبات بىنحورەتى بەرامبەر مەدووەكەن
كىردوـ، دەستى چەپى خستە سەردەمىـ و دەستى راستى بەرەو رووى دھریاس
بەرزكىردىـ و بە ئەسپاپى گووتى «ئىتەر مىژۇوی شارەكە ئەمەيـ، ئەمەيـ كە تو
لەم جىڭايەدا دەبىئىـ، ئىنسانەكان بۇ يەكىن دەگەرىن بىن بە عەبدىـ، جىاوازىـ

نیوان عهبدی ئەم زەمانە و عهبدی زەمانى كۆن ئەوهىيە، ئەمان بە ئىمانتىكى توندەوە دەبن بە عەبد، بەهانە دەتاشن، بەلگەرەھېتنەوە، دەيىخەنسەرى و لېيدەرەكەن، تا يىسەلمىتنە كارىتكى باشىيان كردۇ. شانازارى بەوهۇ دەكەن وەك كلک دواى ئەم ئاغا و دواى ئەو بەگ و دواى ئەو سىپاسى بکەون، دوايى دەبن بە جەنگاۋەر، چەك ھەلدەگەن، دەكۈزۈن و وىزانەبىي دەنەنەوە، دواجارىش دەبن بە مەيتىكى يىسىوود و پەزىو لە شوينىتكى وادا... ئەم كارەت زور لەگەل رۇحى ئىشەكى خۇتقۇدا دەگۈنچىت، دواجار مىژۇونوسان بەس كاريان ژماردىنى مەيتەكانە، چونكە رواداھەكان كۆن، تەنبا شىتىك كە تازەيە دەمۇچاۋى مردووھەكانە».

قسەكانى مەردان، قسەي دلى مامۇستايىكى سادە و ساف بۇون كە دونيا بە پروونى دەبىيەت. ئەوهشى نەيدەتوانى وەك مامۇستا مەردان دونيا پۇون و ساف بىيىت. دەرياسى ئازار دەدا.

دەرياس لەگەل ژن و مىزدەكەدا ھەموو مردووھەكانى بەسەر كردەوە كورەكەيان لە ناو لاشەكاندا نەبۇو. شىتىك لە خۇشحالى و ئۇمىد گەرایەوە بۇ سەر پوخساريان.

كە لە گەران تەواوبۇون، دەرياس سەرینكى حورمەتى بۇ دايىك و باوكەك دانەواند و بە دەنگىكى لەزىيۇ كە هەست و نەستى كەسىكى دلناسكى تىدا بۇو گۇوتى «ھىجادارم كورەكەتان سەلامەت بىت و ئىستا گەرابىتەوە بۇ مال، هەندى جەنگاۋەر ھەن سەنگەر جىتايھىلەن و ھەر لە پىشەوە دەمەنەنەوە، بە جۈرى خەبەريان لە مال و خىزانىيان دەبىرىت ھەموو كەس وادەزانىت مەدون، بەلام وانىيە، ھەندىكىش دەگواززىنەوە بۇ شوينى تر، شەرەكە لە بەرەيەكى فراوان و گۈرەدaiيە، ھىزەكان بەرەۋام جولەيان پى دەكىرىت. ئىتىر وايە. ھەندى لاشەمان ھەيە كەس لىيان ناپرسىتەوە و بىتحورمەت لە وىتادەكەون تا بۇگەن دەكەن و دەبىت دوايى من يان ھاۋىيەكەن لە دەشتەي پېشەوەدا بىياننىزىن. ئەم ھەفتەيە بە دەستى خۇم چوار گۈرم ھەلکەندوھ و چوار لاشەم ناشتۇھ... بەلام ھەندىك لاشەشمان ھەيە كەسوڭاريان دىن و بە گەرمى سۇراغىيەنەكەن، ھەتا وەك شىتىكى موقۇدەس

سەيرى مردووهكە دەكەن. شتەكان وەها جياوازن ئىنسان سەرى دەسورمەت.
پىتەچىت تا ئىستا نەمانتوانى بىت لە مردن تىيگەين...».

دەرياس بە جۇرييکى شېرزە گەمەي بە چاولىكەكەي دەكىرد و خىرا خىرا چاوى
دەتروكەند و بە دەست ئامازەي بۇ دەشتايى پاشتى ھۆلەكە دەكىرد كە مردووهكەنلىنى
لى نىزىرابۇون، ھەر كەس بىدىبایە دەيزانى دەيەوەيت بە قىسەكانى دلنەوابى دايىك
و باوكە غەمگىنەكە بىاتەوە. لەو كاتەدا مامۆستا مەردان لە دونىايەكى تردا بۇو،
گۇوتى «دەسا با پېتىبلەم، گەر خەلكى زور حورمەت لە لاشەيەك نانىن لە بەر
ئەوهىيە كە ئىنسان و ژيان ئەسلەن خۆيان حورمەتىان نىيە، گەر زۇريش حورمەت
لە لاشەيەك دەنلىن، لەبەر ئەوهىيە كە لە پېتىاوي شىتىكەا مردووه. ئەوه حورمەت
نىيە لە مردووهكە خۆى، بەلكو حورمەتە لەو شتەيى بۇيى مردووه... لە بىنگائى
مردووهكەيانەوە جارىيکى تر كىنوش بۇ شىتىك دەبەنەوە. چەند دەبىنەم و دەبىستم
دايىك و باوكانىك دەلىن، گوايە شانازان بەوهى كورەكەيان بۇ پېتىازى فلانە
سەرقەك يان لە پېتىاوي فيسارە مەسىلەدا گىانى بەختىردوه».

مەردان وەها لە ھۆلى مردووهكەندا ھەلدەسورا وەك ئەوهى جىڭاكە شوبىتىكى
دىرىينى خۆى بىت، ھەستى بە مەمانەيەكى زور و ۋازىبۇون دەكىرد، بە دەمولەفزىنەك
كە ئەگەرچى خۆى شىرىن بۇو، ھەولىدەدا شىرىنتىرى بەكت گۇوتى «مامۆستا
دەرياس، وا مەزەنەدەكەم ئەم ئىشە لەو رۇزەوە چۈوبىتە مېشكەت كە پېتكەوە مەيتى
بىنمازى دايىكى مەرحومتەنمان خستە ژىر خاڭ، لەو كاتەوە مەيلەت بۇ مردووی بىنماز
و فەرامۆشكراو پەيداكردوه...». ئىنجا مامۆستا مەردان وەك نوكتەيەكى خراب
بىگىرىتەوە دەنگى هيئوركىرددەوە و سەيرى دوو ياوەرەكەي خۆى كرد و دەستىنەكى
بە ناواچاوانە گەورەكەيدا هېتىنا و بە ئەسپاپى و بەجىدىيەتىكەوە كە زور جار ناوا
كتۇپر دادەبەزىيە سەر پوخساري بە گوپى دەرياسدا چىاندى «ئۇستاد، من عەقلم
بىت ئىستا دەركەت بەوە كردوه كە بەشى لە ئىنسانەكان وەك پاشەرقى مېزروو
وەھان، عەقلم بىت تو لەو مېزۇونوسانەي كە ئەوهندەي بېزى ئەوانەت لايە كە
مېزروو فەنیاندەداتە دەردوه، لەو مېزۇونوسانە نىت ئەوانەت لا مەبەست بىت كە

میژو و دهیانهینیته ژووری و گهورهیاندهکات و شان و بالیان لى ده بهستت. ها وا
نیه؟ وانیه؟ راستم یان هلهلم؟ تو لهو میژوونوسانه‌ی بونی زبلخانه‌کهی میژو
زیاتر راتنه‌کیشیت تا بونی کوشک و سالونی پادشا و سه‌رخکه‌کان؟ وانیه؟».

دهریاس بیری لهوه نه‌کردبووه‌وه، نه‌یزانی چی وه‌لام بداته‌وه، به‌لام لهو
ساته‌دا حه‌زیده‌کرد مامؤستا مه‌ردان نه‌بروات و له‌گه‌لیدا بمیتنه‌وه، بینینی نه‌م پیاوه
ئاسووده‌یده‌کرد، شادی نا، به‌لام شتیک له دلن‌وایی ده‌خسته دلیه‌وه. مه‌ردان
پالیکی سووکی پیوه‌نا و که‌میک له دوو یاوه‌ره‌کهی دوورخسته‌وه و به چپه‌وه تا
نه‌وان نه‌بیستن گووتی «نه‌مه ئیشیکی باشه بق تو، بق غه‌ریبه‌یک باشتره خوی
به مردووه‌کانه‌وه خه‌ریک بکات. گه‌ر خوت به لاریدا نه‌به‌یت، له‌گه‌ل مردووه‌کاندا
له ناوماندا ده‌میتنه‌وه بیننه‌وهی بیت به یه‌کینک لهو خه‌لکه. منیش وام لیهاتوه
جار جار له خوم ده‌پرسم: من یه‌کینک لهو خه‌لکه یا نا؟ نه‌وه پرسیاریکی قورسه،
جاران وانه‌بووم، جاران یه‌کینک بووم لهو خه‌لکه، به‌لام له کاتی جه‌نگا نه‌وه
کاریکی سه‌خته، هه‌موو کاتیک ناتوانیت بیت به یه‌کینک لهو خه‌لکه، به تاییت له
کاتی جه‌نگدا، ئا له کاتی جه‌نگدا هه‌موو که‌س ناتوانیت بیت به یه‌کینک لهو خه‌لکه.
تو هله‌یت گه‌ر وا بزانیت بهم ئیشیت ده‌بیت به یه‌کینک لهو خه‌لکه. نا ده‌خیلم
ئاگات له خوت بیت. ئیستا زور باشه برام، زور باشه. تو هه‌ر وه‌ک خوتیت، هیچ
شتیکت نیه بقی بژیت، هیچ شتیکیشت نیه بقی بمریت... مردووه‌کان پیویستیان
به تؤیه نه رقت لیيانه و نه خوشت ده‌وین. هه‌موو بق ده‌ستیکی بیلایه‌ن ده‌گه‌رین
بیاننیزیت... دلنيام ده‌ستی تو مردووه‌کان ئاسووده‌دهکات. گه‌ر پوژنک مردم
ده‌مه‌ویت که‌سیکی وه‌ک تو بمنیزیت، ده‌ستیک نه زور رقی هله‌گرتیت و نه زور
خوش‌هه‌ویستی، ده‌ستیکی هیمن و کارامه، بمخاته سه‌ر پیگای مه‌رگ و بلی، نه‌وه
پیگاکه‌ته تین و تاو به‌ره خوت و پیا برؤ».

لهو کاته‌دا مامؤستا ئیبیسام که بینینی نه‌وه هه‌موو لاشه‌یه دلی پرکردبوو،
توند ده‌سته‌سربیکی گرتیبوو به لووتیه‌وه، به پارانه‌وه گووتی «توكودا با برقین،
ته‌حه‌مول ناکه‌م، دایكتان بمریت، دایكتان کویریت بوقان... نه‌م هه‌موو کوره

جوانە، بە خوا تەحەمول ناکەم... عەلارىن بە مامۆستا مەردان بلى با بېرىن». مامۆستا مەردان بە دەنگى بەرز گووتى «بە بانچاو ئىپتىسام خان، بە بانچاو ئىستا دەرۋىن، ھەر ئىستا». جارىكى ترسىخورمەيەكى توندى لە دەرياس وەشاند و بە چىپە وەك نەينىيەكى گەورە بۇ ئاشكراپكات گووتى «من ئەم شتە لە مامۆستايەتىيە وە فېرنەبووم، بەلام ئەوە وايە، مردووهكان وەهان، هىچ مردوویەك نايمەيت كەس حۆكم بىدات بەسەريدا، خۆشەويسىتى زۇر و رقى زۇر ئازاريان دەدات، دەبىت بەبار بەسەريانەوە و ناھىليت ئاسان بىرقۇن، ئەم ئىشە بۇ تو زۇر باشە، لىرەدا سەرەت خۇت كىز بىكە، لەم كاولەيەدا كە نازانىم چ گەمزەيەك ناوى ناوە ولات، خۆشەويسىتى زۇر و رقى زۇر بىووه بە بەلا بەسەرمانەوە، ھەموو عاشقى گەورە و شۇرۇشكىرى گەورەيەن، ئەوە دەردى ئەم مىللەتىيە. شتەكە لە دىانەتەوە ماودەتەوە بۇمان. دەزانى بۇ ھەرچى دىنىيە لەم مەملەكتە و يېرانانەي ئىتمەدا سەريانەلداوە؟ چونكە خۆشەويسىمان زۇرە، عاتىفەمان سنۇورى ئىيە، وەك ئاگر لە دەروونماندا ھەلدى قولىت، ئەوە رقى زۇرىش دروستدەكەت، دىنيش پېتۈيستى بەو دووانەيە مەحەببەت و تورپەيى... ئەم ھەموو مەيتەي دەبىتىنەت ھەمووى بەرھەمى خۆشەويسىتىيە، ئەمانە ھەموو عاشقى عەقىدەيەك يان كەسىك بۇون، بکۈزۈكەنېشىان ھەر عاشقەن، ئەوانىش ھەر عاشقى عەقىدەيەك يان كەسىك بۇون... تو نىته، تو نە رېت تىدايە نە مەحەببەتى شىتانە و ئىلاھى بۇ هىچ شتىك، شارەكە كەسىكى وەك توى پېتۈيستە. لە بەرئەوە ئاگات لە خۇت بىت، دەخىلە ئاگات لە خۇت بىت، نەھەتىلىت تىبىكەويت... نەھەتىلىت».

مامۆستا مەردان بەدەم دەست جولاندن و قىسەكردن و تەفسىركردن وە ھۆلى مەردووهكانى لە تەك دايىك و بابە بەدبەختەكەدا بەجىتىپەشت، رۇيىشتى بۇشايىيەكى خىرای لاي دەرياس دروستىكىد، حەزىدەكىد ھەر نەھاتبايە و كە ھات واخىرا نە رۇشتبايە، تاتەواو دووركەوتەوە دەمۇچاوه گەورەكەي مەردان، چاوه گەشەكانى ھەر لە بەرچاوى بۇون، وشە خىرا و شېرەكەنلىكى ئەودا خىراتر و شېرەكەنلىكى ئەودا خىراتر.

١٥

سەعات پىنجى ئىوارە بۇو، بەلام دۇنيا تەواو تارىك بۇوبۇو، لە سەرەخۇ دەرگائى ئەرشىفەكەي كىردى، لە دەرەوە باران بە لىزمە دەبارى، چاكەت چەرمەكەي و كاسكىتە رەشەكەي ئاوابيان لىدەچۇرا، دەنگى دەركاكە سامدار و ترسەين ھاتەگۈنى. جە لەم كەسى تر نەدەھات بۇ ئىزە. لە دەمىكە وە جەنگ ھەلگىرساوه خەلکى نە لىزە و نە لە ھېچ جىڭايەكى دى دەۋام ناكەن. بەلام ئەو ھەموو بۇزىك دىت بۇ ئەرشىفەكە، دەزانىت گەر كار و پەيامىكى تايىت ھەيت لىزە وەرىدەگىرىت. دەزانىت ھەر ئەو دەستەي كەتىبەكەي ئەرشەد ساحىبى بۇ داناوه، لەوانە يە پەيام و نامەي نەھىنى ترى بۇ بەھىنەت. ئەو بۇزە كە لە دىبى دەرگائى ئەرشىفەكە وە يەكمەنگاوى نا، ترسىكى نادىyar لە دلىدا بۇو، وەك ئەوەي ھەوا يان بىدەنگى بخويتىتەوە، ھەستىكىد شىتىكى ناثاسايى و قورس بە ھەواي رىواق و پارەوەكەدا ھەلوا سراوه، بىدەنگىي ناو ئەرشىفەكە وەك تەناف ترسى پىدا ھاتبۇوه خوار. سەردەتا شىتىكى كىزى گوئى لىبۇو، بەلام دلىنانە بۇو. زۇرجار ئەو ھەستەي ھەبۇو، وەك ئەوەي دەنگىكى گوئى لى بۇوبىت، دەنگىك كە نىيە، كە تەنبا بىستى خۆى، وەك ئەوەي لە پەستان و تەنگ پىپەلچىنى بىدەنگى رابكاش، دروستىدەكىد. ئەمرۇ گەرچى بارانى لىدەچۇرا، گەرچى دەنگى لىزمە و نالەي ھەورەگەرەكان ھىشتا لە گوئىدا بۇون، گەرچى چاولىكەكەي

ھىشتا چەندىن دلۇپە بارانى لەسەر بۇو... بەلام دەنكىكى بۇونى بىست. دەنكىكى كە ئەگەرچى بەرز نەبۇو، بەلام نە پاشماوهى گرمە و خورەي دەرەوە بۇو، نە زادەي جەفەنگ و كالىتەي نابەجىنى بىستى خۇى... دەنگ بۇو، وەك ھەر دەنكىكى كە لە شويىتىكى دوور و كېپەوە بىت. بە ھىمنى بە ناو پىچاۋپىچە كانى ئەرشىفەكەدا ھەنگاوى نا. دەنگى نزكەيەكى نزمى لە جىڭكايەكدا لە قاتى سەرەوە گۈى لى بۇو، دلىبابو يەكتىكى تر لە ئەرشىفەكەدا يە. بەر لەوەي بەسەر بىپلكانەكاندا سەركەوت، دلى كەوتە تەپەتەپ. پىاونىكى ئازا نەبۇو، كونجكولى و فزولى بۇو ھەميشە بەرەو شويىنى نائىسايى و ساماناك پاليان بىتوەدەنا. بەلام بۇئەوەي ھەناسە و رۇيىشتن و دەركەوتتى خۇى ئاسايىبىكاتەوە، لە سەر پلهكەي يەكەمەوە بانگىكىرد «كەس لەويىھە؟... كىنى لىتىھە؟». ھەندىك كاسكىتە تەرەكەي راوهشاند بارانەكە بتەكىنېت، دوبارە گۈيى لە ھەمان دەنگ بۇو، بىئەوەي تىيگات يان تەواو جىايىبىكاتەوە دەنگى كىتىھ يان چىيە. بۇئەوەي ترسى ناو دلى پەشىمانى نەكاتەوە، بە خىرايى سەركەوتە سەرەوە. لە پىچاۋپىچى رەفەكاندا پۇونتر گۈيى لە نزكەيەكى بەھىزبۇو، كەسىك دەينالاند. بە ھىمنى بانگىكىردهوھ «كىنى لىتىھە؟». دەنكىكى برىندار و لاواز كە دياربۇو تىينىكى زۆر دەداتە خۇى گووتى «لىزەدام... ل...لىزە...م، وەرە من لىزەدام». دواي چەند ھەنگاوىك قاچى كەسىكى بىنى، خەلتانى خوين، برىندار، لەسەرە مەرگدا. كەسىك لە ژەنزاڭ ئەشكىز بەولاوە كەسى دى نەبۇو. بۇ ساتىك وەها تاسا و ھەناسە لە گەرويدا بەگىرهات، جە لەوەي لە برىندارەكە بىروانىت و وەخت بىت بخنکىت، پەرچەكىدارى ترى نەبۇو. چاوانى ھەر پر نەبۇون لە پرسىيار، بەلكو پېبۇون لە حەيران و دۇشىمان. ھەر بە تەنيا دەستى نەھاتبۇوە لەرزىن، بەلكو لىتىو و پىطوھكانى و قاچەكانى و ھەمو ماسولكەكانى ھەناویشى. ئەو ھەموو لاشەيەي لەو رۇزانەدا بىنېبۇوى سوودىكىان نەبۇو، تا ئەمرۇ و لەم ساتە سەختەدا كۆمەككارىن شىتىك لە ترس و سەرسامى كەمبىكەنەوە. چەند ساتىك بىتەنگ و بىكىدار تەنيا سەيرى ژەنزاڭ دەكىردى كە لەسەر زەھىي ئەرشىفەكە خوينى لەبەر دەرۇيى. وەك ئەوەي

بیربکات‌وهه لبیت یان په لاماری ئەم برينداره برات و سه‌ری بخاته سه‌ر رانی
خوى و كومه كېيیكات.

ژەنرال به زەممەت قسەی بۇ دەكرا، بەلام بە ورەيەكەوه كە لەگەل بىزەنگى
و ئازارەكانىدا نەدەگۈنچا خوى كىشىكىد و سه‌ری نا بە ديوارىكەوه و گووتى
«وا سەيرم مەكە، نەمدەويىست بىتمەوه بۇ ئىزە، ئىزە دوا شوين بۇو دامنابۇو...
ئەو مەلعونانە، ئەو مەلعونانە، ئىستا نازانن تەقەشيان لە كى كردوھ... وايسىيى...
وايسى... هەموو... هەموو وەك سەگى هاريان لىھاتووه، هەر بۇ خۇشى تەقە لە
ھەموو شىتىك دەكەن، ھىشتا كاتم مابۇو... ھىشتا... كاتم... زور مابۇو». وشەكان
خاو و پەچرپەچر لە گەروى ھاتنەدەرەوە، دەنگى پې بۇو لە نىشانەي ئازار، لە
ھەسرەتىك كە جوان لەگەل دەنگە تۈرە و دلىناكەي جارانىدا دەگۈنچا. دەرياس
نەيزانى ژەنرال باسى چى دەكتات، بەلام لە سەرسور مانىكى قولل دەريانھىتا
وەك باوەرنەكەت چاۋىكىردهوھ و خوى بە روونى لە ئەرشىفەكەدا و لە بەرامبەر
ژەنرالدا بىنېيەوه، هيچى خەو نەبۇو، ورینە نەبۇو، بەلكو ژەنرالنىكى بريندار
و خويتىاوى بەرامبەرى بۇو. بە ھەلمەت ويستى دەستى ژەنرال بىگىت، بى
بىركىرىنەوه گووتى «خواي گەورە ژەنرال كى تەقەى لى كردویت، چى بۇوە؟
تۇ پىتىيەت بە دكتورە، هەر ئىستا پىتىيەت بە دكتورە». «گوپىگە، من لە
دەست ھەموويان ھەلھاتووم، تىدەگەيت، بۇيە ھاتوومەتە ئىزە... تا... تا... دكتور
نەمدۇزىتەوه. گەر دكتوريك يان يەك بەشەری تر بىبىنەت... ھەر چىيەكم كەردوھ
لە يەك دەترازىت... ھىچ كەسىك نە بە زىندىویى و نە بە مردویى نايىت ... نايىت
من بىبىنەت. تۇ كەسىكى لەو كەسە كەمانەي تىدەگەن دەلىم چى... بەر لەعنة تى
خوا و شەيتان و ھەر چى شتى ترە بکەون، ئازارم زورە... ئازارم زورە».
دەمۇچاوى لە بەر ئازار دەيان چرچى تىكەوتبوو. لەگەل ئازارەكانىدا دەستى
درىيڭىزد و يەخەي دەرياسى گرت «گەر بىر لە دكتور بکەيتەوه، ناچار مەدەگەيت
خۇم بە ئەرشىفەكەوه بىسووتىيەن... بىر لە دكتور نەكەيتەوه، ئىستا پىتىيەتىم
بە يەكىكە يارمەتىم برات تەواو ونبىم. تىدەگەيت دەلىم چى... نايىت ژەنرال

دو لاشه‌ی هه‌بیت... تو گوونت که یارمه‌تیم دهده‌بیت». دهربیان و ده شپرژه بیو، سه‌رنجی ڻووهی نهدا دهسته‌کانی ڙهنرال جله‌کانی خویناویکردوه، هینشتا نهیده‌توانی ڏوون بیربکاته‌وه، هینشتاله سه‌رسامیدا خه‌ریکبوو دهخنکا، سه‌یریکی روخساری ڦازاراویی ڙهنرالی کرد و گووتی «وابروات دهمریت... دهمریت». «گه ر لاشه‌که‌م به چوریک بشاریته‌وه که هیچ ناده‌میزادیک نه‌بینیت، نامر... تیده‌گه‌یت ده‌لیم چی... بُو ماوه‌یه‌کی دریز ده‌زیم». دهربیان بینچاره دهستی گرت و نهیده‌زانی چی بلیت و چی بکات. ڙهنرال دهستی گوشی و وهک بیه‌ویت به هیز و تینی ٺهو هه‌ستیت، بهرهو خوی کیشیکرد و به ده‌نگیک که وشه‌کانی فورس له گه روی دههاتنه‌دهر گووتی «هه‌ولبده به زیندویی بمگه‌بینیته لای ٺه‌رشه‌د ساحیب، گه ده‌ته‌ویت هه‌موو شتیک بزانیت، گه ده‌ته‌ویت تیگه‌یت، به زیندویی یان به مردویی بمگه‌بینه لای ٺه‌رشه‌د ساحیب... گه نا...».

ژهنازال له دوو لاوه پيکراپوو، بریننيک له نزيك ملي و بریننيکي دى زور
گهوره له رانيدا بwoo. به شهقاميکدا تىپه ريبوون که چاوه روان نه کراو هينزگه لينکي
سەر بە كوره فاسىدەكانى قەمەرخانى دزه يانكردبۇوه ناوى و خالىكى پشكنىنيان
دانابوو. بۇ ئەوهى نەوهستن و كەس ليپىچىنه وەيان لەگەل نەكات و نەگىرىن
توند بە ناو چەكدارەكاندا لييانخورى بwoo، ئەوانىش بە گولله ماشىنه كەيان
بىزابوو، ژنىك كە له ماشىنه كەدا لەگەلیدا بwoo پيکراپوو، ژهنازال بۆئەوهى ژنە كە
نەمرىت كە ياندبوو يەنزيكى بىمارستان و بەجىتىھېشتبۇو، بەلام خۇى بە پيکراوى
گەياندبووه ئەرشىفە كە تا نەكەويىتە دەست ھىچ كەس و ھىچ پزىشكىك نەيىينىت.
ژهنازال بە دەم ئازارەوە دووبارەيىركەدەوە «ئازارم زۇرە... پىتويسىتىم بە
يارمهتى تۈيە، تو تەنبا كەسى دلىنام دەتowanit ئەوه بىكەيت. ئەم شارە ھى
ھەموومانە ھى تو نەيىت... واي خوايە، بەر لەوهى بىرم، بەر لەوهى ئەم ئازارە
بىمكۈزىت بىكەينە لاي ئەرشەد ساحىب... تىدەگەيت، بىكەينە مالى ئەرشەد
ساخىس، بىكەينە ئەوهى».

«تئو بىۋىستت بە دىكتەر ۵... بىۋىستت بە خەستەخانە يە».

ریگابه‌ی پنیدا هاتبوو ھەمووی خوین بۇو، بە کزى گووتى «ھەر بە شوین خویندا بىبەرەوە خوارى، لەوی گەراچە... لەوی ماشىنىكى لىتىه، ئۇتۇمبىلى تايىھەتىي خۆمە، سورە يا برىندارە... برىندارە... بەستە زمان دەبۇو بە قاچى خۇي بچىت بۇ بىمارستان، لە عنەتى خوا و شەيتانيان لى بىت، بىخەرە ماشىنەكە و دامنى و دامپۇشە كەس نەمبىيىت... وابىسى... وائى. بۇ مالى ئەرشەد ساحىب... ئاخخى، ئاھەھە». جولاندى ژەنرال ئاسان نەبۇو، بەلام دەرياس ھەموو ھىزى خۇي بە كارداھىنا، بە هيمنى لە پلەكەكان بىباتە خوارى و بىخاتە ناو ماشىنەكە. ھەرچى پرسىيارىك لە خەيال و بىركردنەوەيدا سەريان ھەلدەدا دەبۇو خىترا يىانخنكىيىت، كاتى ئەوهى نەبۇو بىر لە ھېچ تەلىسم و مەتەلىك بکاتە وە، بېرسىت ئەمە كىتىھ و نەھىنى ئەم برىنانە و ئەو دیوارە و ئەم مالە چىيە... تەنبا دەيويىست ژەنرال بخاتە ماشىنەكە وە و بىبات بۇ ئەو جىگايەي دەيە وىت. كە ژەنرالى خستە بۇ دەدرا، توند دەستى دەرياسى گرتىبوو، ھىدى ھىدى بەسەختى ھەناسەي بۇ جىگايەك كە نايە وىت، بە خىزە و قرخە و گرىيەكە وە كە دەنگى مردووھكان دادەگرىيت گووتى «گەر لاشەكەم ئاشكرا بىت، شۇرۇش كوتايى دىت. ھەزاران دەكۈزۈرەن...». دەرياس تەواو لە نيازى ژەنرال تىنەدەگە يىشت، بەلام بىتىچۈپەنا لاي مسوگەر بۇ كە ئەگەر شۇرۇشكىرەن ئەم پياوه تىكشاكاوه برىندار و خويناوىيە بىيىن كە ھەمىشە وەك ئەفسانە، وەك خودا، وەك بۇونەوەرىكى نەمر و لە مىدىن گەراوه لىتىدە روانن تۇوشى نائومىدىيەكى زور دەبن. بەر لەوەي ماشىنەكە بخاتە ئىش، ژەنرال بە دەم ئازارەوە پېتىگۇوت «وەك ھەر مىدوویيەكى تر سەيرم بکە كە... كە... كە رۇزانە لە پىكابەكە تدا دەيانگوازىتە وە». دەنگى ھىند نائومىدانە بۇو دەرياس بەزەيى پىداھاتە وە. لە دلى خۇيدا شېرەز و ناثارام گووتى «وادەكەم، وەك ھەر مىدوویيەك سەيرىدەكەم كە دەيانگوiziزمە وە. لە بىرىدەكەم كىتىھ يان چىيە، ئا لە بىرىدەكەم. يەكىنە وەك ئەوانى تر... يەكىنە وەك ھەموو ئەوانى تر».

وهک چون مردووهکان پالدهخات له سه رکوشنی پشته وه پالیختست و دایپوشی پیتگووت بیندهنگ بیت و دلنيا بیت که دهیبات بو لای ئەرشەد ساحب. له دەرهوھ باران بەجۇرىكى درنەد دەبارى، وەها توند کە فلچەي ماشىنەكى نەيدەتوانى بە ئاسانى جامەكە پاكباتەوھ، دونيا تەواو تارىكى كردىبو، هىزى بارانەكە ھەموو جەنگاودران و چەكداران و خالەكانى پشكنىنى لەسەر رېگاكان ھەلگرتىبو، يەك دوو ماشىنی دى نەبیت جولە لە ھەموو شەقامەكاندا مردىبو. لەگەل بەرېكەوتلى ماشىنەكەدا ژەنرال ئىدى هيچى نەگووت، لە نىركەكانى زياتر دەنگى دى ليوھ نەدەھات. نەبا لافاو لە جىنگايمەكدا پەكى ماشىنەكە بخات، دەرياس بە ھەموو خىرايىھكى لىخورى. لە رېگا جىڭ لەوھى گۈى لە ھەناسەي ژەنرال و دەنگى فلچەي پاكىدەوھ ماشىنەكە و خورھى باران بىگرىت ھېچ شەنەنەنلىكى ترى نەدەبىست. ھەر پرسىيارىك لە سەريدا سەرى ھەلدەدا، ھەر ھەستىك لە دەرونىدا بەرزىدېبۇوھوھ، ھەر خەيالىك ھېرلىشى بو دەھيتا، بە ئازايىتى و بىباكىيەكى زۇرھوھ دەيختىكاند. دواي لىخورىنەنەنلىك کە گەلەتكە درىز و ناكوتا هاتە پىشچاوى گەيشتە بەر دەرگاي مالى ئەرشەد ساحب. کە لە ماشىنەكە دابەزى و سەيرى ژەنرالى كرد، ھەستىكىد تواناي قىسىمەنەنماوه و چۈتە دۇخى گىان لەدەستدانەوھ. بە خىرايى و لە بەر لىزمەي بارانەكە لە دەرگاي گەراجى مالى ئەرشەد ساحبىي دا، زۇر خىرا و بىتۇچان و بىتسەرەوت لىيدا، بە جۇرىك خوشكەكە ئەرشەد ساحب پەلەبکات لە كردىوھى دەرگاكەدا، بەلام خوشكەكە ئەرشەد بە چەترىكى رەش و بە ھېمنى و ساردىيەكەوھ كە ھېچ ھېزىك نايەقىنەت، بە رېگادا هات و دەرگاي والاكرد. دەبۇو پېكەوھ دەرگاي گەراجىيەكە بکەنەوھ، تا ماشىنەكە تەواو بىتە ژۇورى. لە كاتىكدا دەرياس ماشىنەكە بەرھو ژۇورھوھ بازىدەدا لە پەنجەرەي گەورەي ھۆلەكەوھ ۋە خوشكارى ترساوى ئەرشەد ساحبىي بىنى كە پىتەچۇو چون نەخۇشىك چاوهرىنى مەرگە، چاوهرىنى ئەم ساتە بۇوبىت.

خوشكەكە ئەرشەد ساحب لە بىنېنى ژەنرالى برىندار وەها پرىينگايمەك،

خەریکبۇو لە ترسدا زارەتەك بىت. بە جۈرىك جۇشى گريان گرتى، نەيتوانى كۆمەكىك بە دەرياس بکات كە دەبىوو تەنبا ئەشكزادى بىھۇش و بىزمان بەرىتە زۇورى، ئەو حالەتەي ژەنرالى تىدابۇو بۇ ژنە بەستە زمانەكە زاروبەر و تۈقىنەر بۇو. دەرياس ناچار بە تەنبا بىرىندارەكەي لە سى بە تانى ئەستوورەدە پېچا و ناپە سەر شانى خۇى، خويىنىكى زۇرى لى رۇيىشتىبوو، بە جۈرى لە پېشىدەم كوشنىكەندا خوين پەنداوى گرتىبوو. بە زەحەمەتىكى زۇر ژەنرالى خستە سەر جىگايەك كە پىندهچوو جىخەۋى ئەرشەد ساحىب خۇى بىت. دەرياس سەرنجىدا بەلام جەڭ لە وەدى لە وىدا بوهستىت و كاسكىتە تەرەكەي دابگىرىت و سەرسام و پېر پرسىيار سەيرى ئەرشەد ساحىب بکات، ھىچى دى لە دەست نەھات. ئەرشەد كە بە درىزايى كات غەمگىن و بە چەخسارىكى تارىكەوە لە ناو دەرگائى ژۇورەكەدا سەيرىدەكرد پەرچەكىدارىكى نىشان نەدا و ھەروا بە گۈزىيەكى نائاسايىه و سەيرى جولە و ھاتوچۇى دەرياسى دەكرد. سەيرىكىدى دەرياس وەها بۇو، وەك بە چاو و نىگاكانى لە ئەرشەد ساحىب بېرسىت «ئەي ئىستا چى؟». ئەرشەد ماوهىيەكى درىز سەيرى ژەنرالى بىرىندارىكىد. خوشكەكى گەرچى ترس نىوه ئىفلىيچى كردىبوو، بەلام لەسەر داواي ئەرشەد تا نزىكى بىرىندارەكە پالى پىوهنا و گلۇپىنىكى دىكەي لە ژۇورەكەدا داگىرساند تا ھەمووان ئاسان يەكدى بىيىن، ژۇورەكە وەك باغيكى فەرامۇشكراوى پايىزە نوقمى تىشكىنەكى زەرد و مات بۇو. گەرچى رەنگى ژەنرال خۇى بەرەو ئەو دەچوو ھىدى ھىدى شىن ھەلبىگەرىت، بەلام تىشكەكە زەردىيەكى ترسناكى بۇ زىادكىردى كە رەنگى مردوویيەكى نائاسوودە و دىلەبارى بە بىمارەكە بەخشى. تا دەھات قورسقىر ھەناسەي دەدا، ھەناسەكانى قوولتىر و درىزتر دەبۇونەوە، خىزەيەكى توند لە سىنگىيە وە دەھات و بىدەنگىي ژۇورەكەي بە ئاوازىكى جىنرس و توند دەشكىاند. ئەرشەد بە ئەسپاپى دەستى خستە سەر ناواچاوانى ژەنرال و بۇ چەند چىركەيەك چاوى نوقان و بە دەم چاوا نوقانەوە بە دەرياسى گووت «لەو باوەرەدا

نه بوم بکه وینه دو خینکه وه پیویستیمان به تو بیت... داوای لیبوردن ده کم، سوپاس بق هه مو شتیک گه رچی هیشتا شتیکی زور ماوه ئه نجامیده ده. سوپاس بق هه مو شتیک گه رچی هیشتا شتیکی زور ماوه ئه نجامیده ده. ده ریاس به ئه سپایی، وه که هه مو شتیک گه رچی هیشتا شتیکی زور ماوه ئه نجامیده ده. ده ریاس به ئه سپایی، ده نگی هه وايه کی ملکه چی و حه سره تی تیدابوو، گووتی «له ناو ئه رشیفه که دا به برینداری دوزیمه وه، قه بولی نه بوب بیمه بز بیمارستان، داوای تؤیکرد...».

«بیمارستان؟ بیمارستان؟ چهند ساله پلانه کانمان بق ئه وهیه نه چیت بق بیمارستان، که س لاشه که نه بینیت. ژه نرال یه ک لاشه ههیه، ئه ویش ئه وهیه که له ئارامگای پیروز نیزراوه».

ده ریاس گه رچی له ناخه وه ده سووتا بق ئه وهی له نهینی ئه م برینداره تیگات، به لام هستیکرد له م ساته دا شیاو نییه هیچ بپرسیت و ئه و بینه نگیه بشکنیت که که سیک بق مردن پیویستی پتیه تی، بقیه زور به ئه سپایی پرسی «وات ناییهین بق بیمارستان؟».

ئه رشد دهستیکی راوه شاند و وه که ئه وهی پرسیاره که زور بیمانا بیت به هینمی گووتی «نا ناتوانین بیمهین بق بیمارستان. ناتوانین، ئه وه پیچه وانهی خواستی خویه تی». دوای ئیستیکی کورت، وه ک بیه ویت باهه تکه بکوریت دریزه دیدایه «بیستومه ئه م ماوهیه، له وته جنه نگی ناوشار دهستی پینکردوه، خه ریکی کوکردن وهی لاشه کوژراوه کانی».

ده ریاس سهیری له پرسیاره که هات، به چرپه گووتی «بەلی راسته، لاشه کان کو ده کهینه وه، ئه وه ئیشمە»، به لام چاوی هر له سه رئه شکزاد بوبو که ههندی جار چاویده کرده وه وهک داوای شتیک بکات دهستیکی به رزد کرده وه وهک له هه وادا بق شتیک بگهربیت پتیچی دهدا. پینه ده چوو روحکیشانیکی ئاسان بباته سه، روحی بمرگریه کی توندی له برابر نیازی له شیدا بق مردن نیشان دهدا. ئه رشد زوو زوو دهستی ده خسته سه ناوا چاوانی، به چرپه به لام زور هینمانه له ده ریاسی پرسی «لاشهی زور کو ده که نه وه؟

لاشەي زور؟...». وەك ئەوه بۇو نېھەويت باسى ژەنرال بىكەن. دەرياس گۇوتى «زور؟ زور چىيە؟ ھەندى رۇز ھېچ، ھەندى رۇزىش زىاد لە دە لاشە ھەلەتكەنە. ھەندىك لاشە كەسيان نېھە يان ھەندى جار شەرە تەنگ و لېكەنەكان وەها قورسۇن شەركەران كۈزراوى خۇيان بۇ كوناكرىتە. جارىش ھەلەتكەرەكان كۈزراوهەكە وەك ترسنۇك يان خائىن سەيردىكەن... ئىئمە نە دونيايان دىيە و نە شەريان دىيە، ئەوه وادەكتات ئازايىتى كەمزاڭ بىنۇتنى پەخەمە و دەبەنگ». ئەرشەد خەندەيەكى نائومىدانەي گرت و گۇوتى «خەلکى خۇفىداكار و شۇرۇشكىنەكە بۇ ئەخلاقىنى تر دەجەنگىن، وەها ناونابىرىن و باس ناكىرىن. قىسەكانت نىشانەي ئەوهەي تو تەنبا حورمەتى لاشەكانت لايە، بەشەرەكان خۇيان نەخىكى وەهايان نېھە لاي تو». دەرياس وەك نېھەويت كەسيكى نوستۇو خەبەرباكتە وە، دەنگى نىزمىرىدە وەك جەنگاودەر كەودەن و گەلەق نېھە». لە كاتەدا ژەنرال ھەناسەيەكى زور قولى ھەلكىشا. دەرياس وەك يەكمە جارى بىت ژەنرال بىبىنەت، بەسەرسامىيە وە سەيرىكەد و بە زمانىكە وەك پېپۇو لە خواستى تىنگەيشتن پرسى «ئەم پىاوه كىتى؟ بەرپىز... بەرپىز... پېم بلى... ئەم پىاوه كىتى؟ بۇ نېبەين بۇ لاي پىزىشىك؟ ئەوهتا بە چاوى خۇت دەبىنەت خەرىكە دەمرىت». ئەرشەد ساحىپ وەك قىسە بۇ خۇي بىكەت گۇوتى «نا نايىبەين بۇ ھېچ شوينىك، ژەنرال وەزىفەي خۇى تەواوکەر. ئەو دەيوىست وەك پەھىكى نەمر، كە لە پىسى و چىلىك ئەم دونيايە بە دوورە سەركەدايەتى شۇرۇش بىكەت. دەيوىست وەك سەركەدەيەك نەخەرىتە ژىر ھەمان حۆكمە وە كە سىياسىيەكانى تر دەكەونە ژىرى... حۆكمى لاوازىيەكانى ئىنسان، حۆكمى بىرچۈونە وە مەردن...». دەرياس بە ئەسپاپى لە بەردەم قەرەۋىلەكەمى ژەنرالدا چۆكى دادا و وەك لە ئەرشەد ساحىپ بىپارىتە وە گۇوتى «دەمرىت. با

بىيەين بۇ بىمارستان». ئەرشەد ساحىپ ئەمچارە بە تورھىيەوە گووتى «بەس قىسەبکە، بەس باسى بىمارستان بکە. چ بىمارستانىك؟ پزىشىكەكان ھەر يەكى لەكەل تاقمىنلە جەنگن؟ دەيىيەيت بۇ كۆئى؟ خەستەخانە ھەيە تا بىبىيەيت؟ بىرەت لەوە كىرىدىتەوە لاشەيەكى وا دەشىت چ كارەساتىكى تر دروستىكەن؟ چەند سەعاتىكى تر دەمرىت، نايىت ھېچ كەس لاشەكەي بىيىت، ھەر كاتىك لاشەكەمان بە تەواوى شاردەوە، ئەوسا ھەمۇو شىتىكتە پىددەلىم... ھەمۇو شىتىك». ئەرشەد ساحىپ لە دۆخىنلىكى ئاسايىدا نەبوو، بە تورھىيەوە گووتى «سەيرمكە، سەيرمكە، گەر دەتەويىت بىبىيەيت بۇ بىمارستان بىبىي... ھەستە بىبىي... دەيى ھەستە؟ بەلام بىزانە بە كارى وەها دەبىيت بە تەرفىنلەم شەرەدا، دەچىتە بەرەي حوكىدارە فاسىد و بچوکەكانەوە، دەبىتە كۆيلەيەكى ئەلقە لە گۈنى كورە فاسىد و دىزەكانى قەمەرخانى و تەلارانى. دەتەويىت بىبىت بە تەرف لەم شەرەدا؟ دەتەويىت بىلايەنى خۇت لە دەستبىدەيت؟ دەتەويىت شۇرۇڭىزەكان تىكىشىكىن و تۇوشى نوشۇستى ئەخلاقىيان بىكەيت؟ دەتەويىت نەزانىن كىيە سەرۋەتكەيان و كامە بىووه و لە گۈنىيە؟ دەتەويىت مەخلوقىنى و اپېرۇچ بەرىت و بلەيت ئەمە ژەنرال؟ دەتەويىت سەرۋەتكەن كە هەزاران لە پىتناویدا دەمنى وەك ئەكتەرىيکى گەمژە نىشانىدەيت، كە نمايشى پىشىكەشىركەدوھ؟ ھەستە بىبىي. ھەستە». «بەس پىتم بلى، ئەمە ژەنرال يان ژەنرال نىيە؟». «بۇيە توى ھەلبىزاد چونكە دەيزانى تو نەھىننېكەي دەپارىزىت... تو لە من باشتىر دەزانىت، گەر ئەم چىرۇكەي ژەنرال ئاشكراپكەيت دەبىيت بە بەشىك لەم شەرە. كى قازانچ لەوە دەكانات وينەي ژەنرال تىكىشىكتە؟ بىرەت لىكىرىدىتەوە؟. تو خۇت مىۋۇونۇسىت، دەزانى مىۋۇو چ بىزەحە... چۇن وەسفتەكەن گەر ژەنرال وەك لاشەيەكى بىنگىان فېرىددەيتەوە بەردەمى شۇرۇشكىزەن و لىتىان بېرسىت كامەيە ژەنرالكەي ئىۋە؟ ئەمەيە ژەنرالكەتان يان ئەوەيە كە لە چەمى ئەروان نىزىراوە؟ ئەمەيە يان ئەو تارمايىيە پېرۋەزەيە كە دەيىيەن؟ دەویرىت كارى وابكەيت؟ تو مىۋۇوت خويندۇو، دەزانى عەوامەكان چۇن دواي سەرۋەتكەكانىيان دەكەون. دەزانىت

چۈن لە پىناوى سەرۇكدا ھەموو شىتىك تىكىدەشكىتىن. ھەندىك لە عەواامەكان بە نەتواتى سەرۇكەكانىيان ھەتا ژنەكانى خۇيان دەبەن بۇ نىكاح؟ ئەۋەيە عەواام. ئەوانەن ئەم ٻۆزھەلاتەي ئىئىمە حوكىمەكەن. وادەزانىت لە غەربە حىزەكەي خۇت دەرىت؟ وادەزانىت ئەمانە ئەو كريكارانەن كە ماركس دەيويست دونيايان پېتىگۈرىت؟ نيوهيان ناتوانن ناوى خوشيان بنوسن. وادەزانىت لىزە ھەلاؤىردى خەلکى بە ئەتەكتىت و ماريفەت و بە ھۆش و گۇش، جى قاچىكىيان ھەيە؟ بەسە... بەس خۇت بەرە بارى گەمزەيى و پرسىيارى پۈچ بکە. تو نەفام نىت، بەلام ئەم چاولىكە ئەورۇپىيەي كردوته چاوت ناھىلىت بىبىنت لە چ گۇوپەكدا چەقىویت. يەكىنى نەفام ناتوانىت لە مەترسىي ئەو شتانە تىبىگات، بەلام تو دەزانىت ئىنسان چۈن بە وەھەكانى خۆيەوە دەنۇسىت، دەزانىت نرخى ئەو وەھەمانە چەندە گەورەن، دەزانىت تىكىشكانى ئەو وەھەمانە چ كارەساتىك بە دواى خۆيدا دەھىتىت... تو مىژۇوت خويىندوھ و دەزانىت وەھم چى ھىزىكى مىژۇوبىي گەورەيە. وەرە گەر دەتowanit تىكىبىشكىتىن... دەھمۇ لۆزىك و عەقلى خۇت بخەرە كار و ئەو وەھەمانەي ئەم مەملەكتەي لەسەر وەستاوە، ئەم كولتورەي ھىشتۇتەوە، ئەم نەتەوانەي راڭرتۇتە تىكىيان بشكىتىن... دەھى ئاغايى رۇشىبىر وەرە تىكىبىشكىتىن... دەھى».

دەرياس بىئەوهى تىبىگات سەرسام سەيرىدەكىد، ئەرشەد ساحىب وەك شىت بەسەريدا دەيقىراند، دەرياس زور ماندوانە، وەك كەسىك تواناي بىركردنەوهى نەمايتىت گۇوتى «تىنაگەم، تىنالىكەم باسى چى دەكەيت، بەس دەزانم ئەوهى باسىدەكەيت ترسناكە». ئەرشەد بە قىز و بىزازىيەكى قوولەوە سەيرىكىد و قىپاندى «نا تىدەگەيت. ھەستە لاشەكەي ژەنزاڭ بەرە بۇ نزىكتىرين سەنگەرى شۇرۇشكىرەكان، ھەستە بىيە. بىرت لىكىردىتەوە چى دەبىت؟ دلىابە ھەموو وەك لىبۈكىكى درۆزىن سەيرتىدەكەن كە ھاتووپەت كالىتە بە موقە دەساتىيان بکەيت. سالەھاي سالە خەلک چاوهپروانى راپەرىكى رۇحى دەكەن دوايىكەون، ئىستا دەتەپەتتىت بىتت و لەكەدارىيەكەيت، گومانى بخەپەتتە سەر؟. دەزانىت گەر

شورشگنگره کان له ناکاو باوهريان به سه روكه کهيان نه مينيت، گهر باوهريان به و عهقيده و دروشمانه نه مينيت که شهري بوق دهکن چي رو ده دات؟ دهشيت چند خوين برزئيت؟ به حيسابي خوت زيانى که سينک پر زگارده کهيت، به لام زيانى سه دان دهخه يته مه ترسبيه وه. گهر دهته ويit به شيك بيت لام شهري، خوت بوق به ره يه ک ساغبکه يته وه، برق، هسته خوت و زه نراله کهت ليره مه مين، ده مينيت، من ئيفليجم و ناتوانم رېگات لى بگرم، به لام گهر و اناکهيت ده بيت به قسي من بکهيت، ئهو كاره بکهيت که ئام پياوه پتويسى پتىيەتى و ده يه ويit». ئه رشد ساحيب ودها توره بيو همو گيانى دله رزى. بوق ئه ودي هيور بيت وه هناسه يه کي قوولى هلمزى، به چاويكه وه هيچ بزه يه ک يان تيشكىكى به زه يى تىدا نه بيو سهيرى دهرياسي کرد که ودک له سه رزه ميني عاجباتي و تهلىسمه کاندا ونبوبت يىده نگ سهيرى ئه رشد ساحيبى ده کرد و هيچي نه ده گووت. ئه رشد دهسته ساغه کي به رزگرده وه و گووتى «هه ممو کمس ده توانيت لام شاره دا بيت به لايەنگى ته ره فيك، تو نه بيت. تو ناتوانيت بيت به ته ره فيكى ئام جەنگ. له هه فتى يه که مه وه که هاتيت بوق ئه رشيفه که زه نرال ده يزانى تو ئه و که سهيت که ناتوانيت بيت به به شيك له شهري کانى ئام ولاه، لاي زه نرال تو که سينکي پتويسى بويت، به لام من واده زانم تاكه ئيشينک که سانى وهک تو بتوانن بيکن ئه وديه بىنه پاسه وانى مردووه کان... شوقىرى لاشه کان». دهرياس به ده نگىكى ترساوه وه پرسى «بوق هيئنده دلنيايت، بوق هيئنده دلنيايت که من ناتوانم هيچى تر بکه م؟».

ئه رشد ساحيب دهستي خسته وه سه را و چاوانى زه نرال و چهندجار يك هناسه يه هلمزى تا زيابر و زيابر هيور بيت وه، ئينجا گووتى «دلنيايم چونکه ليره دوو شت حوكمه که دين و سياسه ت، دوو به ره فه رمانزه وان که سانى بيره حم و كويله کانيان، تو ش ناتوانيت له گهل هيچ يه كينک لەمانه دا بچيته به ره يه که وه. ئه و خويئنده وار و شه هاده دارانه ي که ودک تون و دينه ئام شه ره وه پاش كه ميک ده بن به لېيوک، به گېچار. تو له وانه نيت که ده بن به

لېوگ... تو ئامادەيت بىكۈزۈرىت و نەبىت بە لېبۈك. وانىيە؟». رەستى بۇ بە تانىيە كەى ژەنرال بىر كە ھەناسەكانى خاوتر و ھىورتر بۇوبۇوه و كەمىك ھىنايە خوارى و سەيرىكى دەریاسى كرد و قامكى بۇ ئەشكىز دىرىزكەد و گۇوتى «ئەشکىزادىش ئەوهى دەزانى. ئەم يەكەم كەس بۇ كە زانى تو ناتوانىت وەك ھاۋپىشەكان و ھاۋپىشەكان ئىستا دەبىت بە تىزەزارق و مەسىخەرە».

دەریاس ھەر وا ور و نىوەھۇش پرسى «ئەي ئىستا؟ ئەي ئىستا دەبىت چى بىكەم؟ دەبىت چى بىكەم؟».

ئەرشەد ساحىب بە دەستى ناوجاوانى بىرىندارە كەى سېرى و گۇوتى «ھەر كاتىك مەد پىكەوە دەيپەين و دەينىزىن، سى سال زىاتە بەر دەوام بىر لەم ساتە دەكەينەوە، سوپاس بۇ خودا شتەكان بە ھەمان پەوتدا تىپەرپىن كە دەبۇو پېتىدا بېرقۇن. لېيگەرلىي بئارامى بىرىت، سات دواي سات زىاتە لە مردىن نزىكىدە بىتەوە... وەك چۇن ئەم ماوهىيە مەردووھە كانى تىت ناشتوھ دەينىزىت و لە بىرىيدە كەيت، بۇ ماوهىيە كى زۇر درىز لە بىرىيدە كەيت... زۇر درىز».

لە راستىدا دەریاس نەيدەزانى چى بىكەت، بە ھەر لايەكدا لەنگەرى و ھەركىزايە تۇوشى ئازارى گەورە دەبۇو، بەلام گەر ئەم لاشەيە ژەنرال بخاتە بەر چاوى خەلک ھەمووان تۇوشى ھەمان سەرسورمان و سەر لېشىوان دەبن كە ئەو تۇوشى بۇوە. رەنگە ئەرشەد ساحىب راستىكەت، ھەموو شتەكان ئاراستەيە كى دژوار و رىيگايە كى ترسناك بىگرنە بەر كە بە كەس نەگىرىتەوە. ئىستا لايەنگىرانى ژەنرال و دوڑمنانى لە سەر شەقام و لە كۆچەكاندا رۇزانە لە يەكدى دەكۈن، باشتىرە ئەم لاشەيە بۇ ھەتا ھەتايە و نىتىت. پرسىيارە كە ئەوە نىتىيە گەر ھەقىقت بىكەويتە مەترسىيە و چى روودەدات، بە پېنچەوانەوە ئەوهىيە گەر وەم بىكەويتە مەترسىيە و چى روودەدات؟. ئەوە پرسىيارە گەورە كەيە كە ژەنرال زانىوينى دەریاس لە خۆى دەكەت... ئەوهىيە سۇنگە و بەھانەي ھەلبىزارىنى ژەنرال بۇ ئەم.

دوای کەمتر لە سەعاتیک ژەنرال گیانی سپارد. دەریاس نیوارەیەکی وەها
نالهباری ھەبۇو نەیدەتوانى بۇون بېرېکاتەوە و ھەتا لە خۇشى پرسیارىكى
پۇون و پۇشىن بېرسىت، ئەو ماوهىيە بىدەنگىيەكى قورس زالبۇو كە تەنبا
جارجار دەنگى گیاندان و رۇحەرچۇونى بە كاوهخۇى ژەنرال دەيشىواند. تەنبا
شىتىك كە ئارشەد ساحىپ دووبارەيدەكردەوە ئەوەبۇو، كە ژەنرال پايىپارىوە
دواي مردىنى ھەندى لە نەھىئىيەكانى بۇ ئاشكراپكات. دەریاس لە ھەموو ئەو
ماوهىيەدا لە دامىنى جىڭاكەي ژەنرالدا ياخود لەسەر كورسىيەكى كۈن لە¹
سوچىكى ژۇورەكەدا دادەنىشت، ھەمېشە كاسكىتە تەرەككەي بە دەستتىيەوە بۇو،
گەرچى ھەواي ناو ژۇورەكە گەرم و پەردەكان تەواو داخراپوون، ھەستىكى
ھەبۇو كە ھەر لە بەر باراندایە. قىسەكانى ئەرشەد دەربارەي نەھىئىيەك كە
دواي شارىنەوەي ژەنرال دەبىيستىت پۇچ ھاتە بەر گۇنىي. وەك لە ناكاو ھېچ
ئارەززووپەيەكى نەمايت لەم چىرۇكە تىيگات. بۇي پۇون بۇو، ئەو ژەنرالەي لە²
پاستىدا ھەبۇو و ئەو ژەنرالەي لە خەيال و بىرکردنەوەي شۇرۇشكىزىاندایە.
بۇ ھەتاهەتايە جودا لە يەك دەرىزىن، ھەقىقەت ھەرچىيەك بىت، ھەر چۈنىك
ئاشكراپكىت، ھەر چۈنىك بە بەلگەوە نىشانبىرىت، ناتوانىت بەسەر ئەو
چىرۇكەدا سەربكەۋىت كە چۆتە خەيالى خەلکەوە. ھېچ شىتىك لە ھەقىقەت
لاوازتر نىيە كاتىك لە بەرامبەر وەھەمدا دەكەۋىتە جەنگەوە.

گواستنەوەي مەيتەكە جارىكى تر كارىكى دژواربۇو. بەلام ژەنرال بە مردىوپى
سوكتىر بۇو. ھەلگرتى مەردووەكان بۇوبۇو بە كارىكى ئاسايىي بۇ دەریاس. ئەرشەد
ساحىپ دەبۇو خۇشى لەگەل لاشەكەدا سوار ماشىنەكە بىت، تا شارىنەوە و
داپۇشىنى تەرمەكە بىيىت. خوشكەكەي ئەرشەد لە دۆخىتكى دەروننىي وەھادا
بۇو نەيدەتوانى كۆمەكىك بە دەریاس بکات، وەك گۇرزىكى توندى سەرسامى
لىيىدابىت ئىفلېچ و دەستوپى بەستراو تەنبا دەپروانى و ھىچى نەدەكرد، بەلام
دۇو پىاوهكە خۇيان لە دۆخىتكى وەھادا نەبۇون ئەو ئارامبەكەنەوە. دەریاس
دەبۇو خۇى ئەرشەد ساحىبىش ھەلبىرىت و بىگوازىتەوە بۇ ناو ماشىنەكە.

لەبۇرۇ عەرەبانەكەشى وەها بىنۇشتىنىتەوە لە پېشى ماشىنەكەدا ھەلبىگىرىت،
جىڭىز لەوە رەبۇو پاچ و خاكەنازىك لە جىڭايەكى حەوشەكەدا بىدقۇزىتەوە و
ئەوانىش لەگەل خۆى بىبات. ھىندەسى سواربۇون و دەرياس سلفى لىدا، ئەرشەد
گۈونى «ئەم جىڭايەي بۇى دەچىن، خودالىخۇشىبوو خۆى ھەلىپىزاردۇو، ھىمن
ماشىنەكە بىئازقۇنکە رېڭايەكى ناخوش و بەردەلانە». پاش ھەناسەيەكى قوول
سەيرىكى ژەنرالى كرد كە لە سەر كوشنىكەدى دواوه وەك ھەر شتىكى بىكىيانى
ئەم دىنبايە كەوتىپۇو. گۇوتى «ھەندى جار وايە، بۇئەوەي سىيەرەكان بىزىن
رەبىت جەستەكان ونبكەين، گەر جەستە دىياربىت تارمايى نىخى نامىتتىت، بەلام
سېيەرىك بىن جەستە شتىكە تا مردن لە خەيالى خەلکدا دەڭى... خەلکى زىاتر لە
شتە واقعىيەكان دوايى تارمايى دەكەون». دەرياس لە ناخى دلەوە نەيدەۋىست
گۈيى لە هېچ بىت. بە دىنبايەوە نەيدەزانى بۇ بهشدارىيى ئەم شەوه دەكتە.
شەوانى دى كە لاشەكانى دەشاردەوە بۇئەوە بۇو، بەلكو رۇزىك خاوهنىكىان
ھەبىت و ھەلىانبىگىرىتەوە، وەك ئەمانەتىك سەيرى مەردووەكانى دەكرد، بەلام
ئىستا كارىكى پىچەوانە دەكتە دەيەويت لاشەيەك بە جۇرىكى ۋا ونبكەت كەس
نەيدەۋىستەوە. بۇئەوەي خۆى ھىمن بکاتەوە و بتوانىت لەم شەوه باراناوې
ترىساكەدا ماشىنەكە ئارام لېپخورپىت دەبۇو زۇر بىرەنەكتەوە، بە خۆى گۇوت
«مەردووەكان دەبىت بىنېزىرەن... من ئەوهەتى لېرەم تەنبا كارم ئەو بۇوە، گىرنگ
نېيە چۇن، بەلام دواجار مەردووەكان دەبىت بىنېزىرەن». دەيزانى بەو قسانە درق
لەگەل خۆيدا دەكتە، بەلام بەراستى پىتىمىسى بەوە بۇو درق لەگەل خۆيدا بکات.
سەعاتىك بە ناو تارىكىدا لىيان خوبى، زۇر لە شار دووركە وتنەوە، باران
ھەميشە درىنانە دەبارى، لارېڭايەكى بەرىدىنيان دوور لە شەقامە قىرتاوهەكان
گىرتىپۇو، شوينىك خالەكانى پېشكىنин و ئاۋەدانى لەسەر نەبۇو، رېڭاكە لە زۇر
لە بەشەكانىدا جادە نەبۇو، بەلكو كىلگە و زەھوبىيە رووتە و بەردەلان بۇو،
لاندروفەرەكە بە تىن و ھەلپەيەكى گەورەوە رېڭاكانى دەبىرى، بە جۇرىك
دەرياس ھەستىدەكىز زۇرجار ماشىنەكە خۆبەخۇ عەيىب و بىتۋانايەكانى

بەدشۇفىرىيى ئەو راستىدەكاتەوە. دەرياس دلىبابۇو رىگاکە وەها ئالۇز و شەوەكەش بەجۇرىك تارىك و باراناۋىيە ئەستەمە جارىكى تر ئەم رىگا يىپۇزىتىنەوە. بەلام چ پىويسىتىيەكى بەوە بۇو ئەم گورە بەۋەزىتەوە؟ گەر بىزانن ئەو ژەنرالى لىزەدا ناشتۇوە، بە تۆمەتى خيانەت و غەدر دەيكۈژن، يۇيە باشتە خۇشى نەزانىت بە كويىدا هاتۇوە و بە كويىدا دەگەپىتەوە... دەبىت ھەموو شىنىڭ لە بېربىكەت.

كە گەيشتنە ئەو جىڭايە ئەرشەد ساحىب دەيوىست لاشەكە ئىدا بىنېزىت، ئەرشەد داوايىكىد يەكم جار ئەو و عەرەبانەكە بىگوازىتەوە تا لە چۈنۈتى ناشتنى لاشەكەدا رېنمايىبىكەت. دەرياس، ئەرشەد ساحىب و عەرەبانەكە بە ژىز باراندا تا نزىكى گاشە بەرىنەكى گەورە بىردى. لە بەر تارىكى و لىزىمە دىيار نەبوو بەردەكە چ زەبەلاح و قەوارەدارە، بەلام دىياربۇو لە سەرەودرا چەتىرىك بۇ ئەوانە دروستىدەكەت كە دەچنە ژىزى. شوينەكە باران نەيدەگرتەوە، ئەرشەد بە پالتويەكى درىيىز و كلىتەيەكى گەورەوە ژىز بارانەكە ئەيىكىد، پىنەدەچوو بۇ ناشتنى تەرمى ھاورييەكى ھاتىتىت، زىاتر بە ئاغايەكى پېر دەچوو بىيەوتى شوين نەھىننەكى كۇن بەسەربىكەتەوە. كابرا وەها رەفتارىدەكىد وەك دەرياس غولامى بىت و بەزمانى ئاغا و فەرماندار لەگەلىدا دەدوا، بەلام بارانەكە وەها تىندار و وەرزىكەر بۇو دەرياس خواتىنەكى نەبوو لە ھەوايەكى وا خەفەكەر و لە زولەتىنەكى وا قۇولدا لەگەل پەككەوتەيەكى وەك ئەودا بچىتە دەنگە دەنگ و دەمەقالىنى پوچەوە. بىئەوەي گۈي بە بولەبۇلى بەردەوامى ئەرشەد ساحىب بىدات كە پىنەچوو لە مىزبىت بارانى وا لىنى نەدا بىت، بىرىيە جىڭايەك پاسار و بە پەلە گەرایەوە تا تەرمەكە ئەنرالايش بىدا بە كولىدا و بىخاتە ژىز پەنائى بەردەكە، پاش تۈزىكى دىش گەرایەوە و پاچ و خاكەنازەكەشى ھەلگرت.

ئەرشەد ساحىب لايىتىكى دەستىي گەورەي بى بۇو كە دەيتوانى كەمېنگ ئەو ناوه رۇشىنېكەتەوە، بە دەست ئامازەي بۇ جىڭايەك كىد و گۇوتى «پلانى ئەشكىزاد ئەوەبۇو، لەۋىادا بىنېزىت، دووجار منى ھىنايە ئىزە و پىنگۈوتەم لەۋىادا

پىيىزىم». دەرياس بىئەوەى چاوه روانى هېيج قىسىيەكى تر بىكەت، وەك پەلەي بىت
 خەزانەم چىرۇكە كوتايى پىيىھىنەت، پاچەكەي ھەلگرت و بە نىركەيەكى بەھىز
 يەكم پاچى لە زەويىدا، ئەرشەد ساھىب بىدەنگ سەيرىدەكرد، دەرياس وەك
 گۈرەلکەنىكى شارەزا زەويىيەكەي ھەلەكەن و ئەرشەد لىيى دەرۋانى، دىاربۇو
 دەنگى باران و با و بروسکە وەها بەھىزىن دەنگى پاچەكە زۇر ناروات و بە
 ھەوادا بىنەكتە. پاش كەمىك كە دەرياس لەگەرمەي پاچ وەشاندىدا بۇو، وەك
 يەۋىت زىاتر ماندووېيىكتە، پرسى «تو، تو دەزانىت چى دەكەيت، دەزانىت
 چ شەرفەفيكت پى براوه؟ ئەم ئىشەي تو دەيىكەيت شەرفەفيكە بە ھەموو كەس
 نابىرىت». دەرياس كەمىك وەستا و بە بىزازىيەوە گووتى «نا، نازانم، بە تەواوى
 نازانم، شەرف؟ ناشتنى مردووېيك كە كەسى نىيە بىنېزىت هېيج شەرفەفيكى
 تىدا نىيە. ئەوەندە دەزانام دەبىت زوو ئەم مردووە ونبكەين تا ئەو مەزارە
 موبارەكەي ژەنرال بە موبارەكى بىنېتتەوە. تا تارمايى ژەنرال لە خەيالى خەلکا
 وەك خۇى بىنېتتەوە، تا كەس نەلىت ئەم پىاوه درقى لەگەل كردىن... ئەوەندە
 دەزانام يان لايەنيكەم لە ھەموو قسەكانى تو و ژەنرالدا ھەستم بەوە كردوە.
 ئەوەى دەينىزىم دەمامكىكە ئەشكىز كردوتتىيە سەرى... كەر دەمامكەكە لابەم
 نازانم چى دەردەكەۋىت، چى پوودەدات... دەزانام لاپىدى دەمامكەكە دوور نىيە
 كارەساتى لىتكەۋىتەوە».

«نا ئەو شەرفەفيكى گەورەيە، كەسىكى مەزنى وەك ژەنرال بىنېزىت، بە كەم
 مەيگەرە. من دىرى ئەوەبۇوم تو ھەموو شتىك بىزانىت، بەلام ژەنرال كە توى
 دەبىنى لە ناو ئەو ئەرشىفەدا بقى مىزۇوی شارەكە دەگەرایت، پىنكەنىنى بىت
 دەھات، دەزانىت بقى سوور بۇو لەسەر ئەوەى تو ھەموو شتىك بىزانىت؟ هەتا
 گەر ئەمشەو ژەنرالىشت نەدىبايە، ھەر دەبۇو من چىرۇكەكەت بقى بىنېزەوە،
 تا تىيىگەيت حەقىقەت سوودىكى نىيە... بە راستىمە، جەنابى ژەنرال دەبىويسىت
 ھەموو شتىك بىزانىت تا دوايى ھەموو راستىيەكان وەك خۇيان بىنېتتەوە. بەلىن
 ئەوە خواتى ژەنرال بۇو، خەلک بقى ھەتاهەتايە باوەر بەو ژەنرال دەكەن كە

له خهیالی خویاندایه، بینشهوهی ئوهی تو له کتىبىكىدا دەينوسيت نرخى ھېبىت...
 بىنوسە عەزىزم بىنوسە... تو لاشەكە پشارەوه و دوايى ھەموو راستىيەكان
 بىگىرەوه. كە ژەنرال خۆى كتىبەكەي منى ھەلگرت و بۇ توی دانا بىخويينىتهوه،
 بۇئەوه بۇو بىزانتىت ئوهى لە يادەوهەرى خەلکدا دەزى ئەو ژەنرالە خەبالىيە
 كە خویان دروستيانكىردوه». كەمىك وەستا و توند بەدەست عەرەبانەكەي بۇ
 پىشەوه پالىنا و بە دەنگىكى بەرز دووبارەيكردەوه «حەقىقت سوودى نىيە...
 حەقىقت سوودى نىيە بە تايىيەت گەر درقى زۆر گەورە پالپىشتنى نەكت».
 وايگۇوت و قاقا پىنکەنى، يەكەم جارى بۇو وا بەدەنگى بەرز پىتىكەنەت، ھېنەد
 بەرز بەسەر دەنگى باران و بروسكە و بادا سەربەكەوەيت. دەرياس ورد گۈنى
 لىنگرت و بىنەوهى هېچ بلىت دەستىكىردىوھ بە ھەلکەندىنی گۇرەكە، بەدرىزىلى
 كات بىرى لاي ئەوه بۇو كە چ سەيرە، چ نابەجىتىه، كە دواجار شتىك بتوانىت
 خەلک تىيىگەينىت بە دەستى خویان چ كارەساتىكىيان دروستكىردوھ، تەنبا ئەم
 مەيت و جەنازانەيە.

له سەعاتىكىدا ھەموو شتىكى تەواوكىد، تەرمەكەي ناشت، گلېكىردىوھ
 بەسەردا و گلەكەشى لەگەل زەھۆيەكەدا تەختكىرد تا كەس نەزانىت گۇرېك
 لىزە ھەيە. دواجار لايتەكەي لە دەستى ئەرشەد ساحىب وەرگرت و سەيرىكى
 درىزى گۇرەكەي كرد، ھەموو شت بە وجۇرە بۇو كە دەيوىست، ھەستى بە هېچ
 شتىك نەدەكىد، نە رې، نە خۇشەويسىتى.

بۇ يەكەم جار ھەستىكىرد خۇشېختە كە غەرېيەيە، خۇشېختە كە هېچ
 خۇشەويسىتىيەكى بۇ ئەم لاشەيە و لاشەكانى تىريش لە دلدا نىيە.
 پاچ و خاكەنازەكەي نايە سەرشانى، ھەموو گيانى نوقمى عارەق بۇو
 دەستەكانى قوراوى و قاچەكانى ماندووبۇون، بە ھەتمىنی چووه بەرلەمى
 ئەرشەد ساحىب و بە دەنگىكى سارد و ماندوو گووتى «ئىستا چىرۇكەكەنەم
 بۇ بىگىرەوه».

«لىخورە بۇ مالەوه. لەويى ھەر شتىك من دەيزانم بۇتى دەگىزەمەوه».

١٦

«چیروکه که کونه، گهر پیم نه بپریت هه موو شتیکت به کورتی بز ده گیرمه وه،
 هه لبته ته نیا ئه و شتانهی من ده یانزانم، چونکه نه من نه هیچ که سیکی دیش
 هه موو شت نازانین. هه موو شت؟ هه موو شت مانای چی؟ شته کان پارچه
 پارچه و نارپیک و لیکترازاون و هه رواش ده میننه وه. بھر له حه وت سال وه
 ده زانی من له نه یار و دوژمنانی ژه نرال بووم، ژه نرال ئه و کات که سیکی
 ده سه لاتداری «پارتی ئازادیخوازه دیموکراته کان» بwoo، له که سه دلپهق و
 بھیزه کانی حیزب بwoo، له ها و پی نزیکه کانی ته لارانی که ئه و کات سکرتیری
 یه کم بwoo. بھشی زوری خله ک شتیکیان له سه ره چه له ک و بنه چهی ئه شکزاد
 نه ده زانی، ده زانرا که کوری خیزانیکی زور هه ژار نییه، له سالانی جه نگا و دک
 پلاندانه ریکی زیره ک و شه رکه ریکی لیهاتوو ناوی ده رکرد بwoo، له سیاسه تیشدا
 که سیکی بھ حوكم و بھ پیو دان بwoo. له حیزب دا له دلپهقیه کهی ده ترسان و
 بھ حیکمھت و لیزانینیشی سه رسام بوون. سه ره تا ته نیا له ریگای زه ببر و
 توندییه وه، بھ هقی نزیکی زوری له سه ره ک خویه وه ناو و شورهت و شکوی
 بق خوی سه لماند. دوو سیفهت بوونه ما یهی ئه وهی خله لکی عه تفیان بزوی هه بیت
 و لیشی بترسن، ئه وه بwoo که فاسید و ژن باز نییه. ثم دوو سیفهت عه وامی
 خله لکی پاره کیشا، دوو سیفهت بوون لھو سه رده می فه ساد و بیحورمه تییه دا

سیحر و ئەفسونیان دەدایە هەر پیاویک ھەلگریان بایە، ھەردۇو خەسلەت و چۈزۈنایە تىيە كەش رېشە يەكى دىنى و دەرويشانەي ھەيە، بىئە وەي كەم و زور بىلگەن لە سەر گەورەدىي ئىنسان. تا حەوت سال لە مەوبەر سیاسىيە كى ناسايى بۇو، خاوهنى شىتىك نەبۇو سەرنجى كەسىنگى وەك من ڕابكىشىت. ئە وەي دزو قەحبە باز تىيە، دوو سىفەت بۇون لە زور پیاوى دىي شارە كەشدا دەمبىنى، دوو سىفەت لە منىشدا ھەبۇون، دوو سىفەت دەكىرىت لە ھەر مەرقۇنىكى گۈنكىشدا ھەبن. من تا ئەو كات تەنیا وەك بىزە حەمىنگ سەير مەدەكىد كە وەك زۆربەي سیاسىيە كانى خۇرەلات رېكەوت دەسەلاتنىكى زۇرى ناودەتە بەر دەستى.

حەوت سال لە مەوبەر ژەنرال تووشى نەخۇشىيە كى تايىەت بۇو، چ جۈرە نەخۇشىيە كى؟ نازانم... ئەو نەيىننەيە كى تايىەتى خۇرى بۇو، بەلام بۇ چەند مانگىك ونبۇو، لە ھەموو جىڭايەك بۇوە دەنگۇ و گۇتە گۇت كە ژەنرال دەردىكى سەخت و نەخۇشىيە كى كارىگەری ھەيە. ھەوالى نەخۇشىي ئەشكىزاد لە سەر ھەموو زارىك بۇو، سەرت بە ھەر خانىك و مالىكدا دەكىد، خەلک بە دەنگى بەرز قىسىيان لە نەخۇشىيە كەي ژەنرال دەكىد. دەنگۇ بە جۇرىك پەلھاۋىز و بلاو بۇو، من ھەستمكىد بەشىكى دوڑمنانى ژەنرال تىن و تاوى دەدەننى، بەلام بەشىكىشى ھەواداران و تۇپى دەورى ژەنرال خۇرى، كە ئەو كات ئەو مایى سەرسامىم بۇو. دەمگۇ و واتەوات وەها بەھىزبۇون من گومانيان لىپىكەم... بەلام كە ئىستا بىرى لىدە كەم وە، وەك ئەو ھەيە ھەر ئەو سەر دەم ژەنرال بەئاگا يان بىئاگا يە كەم چىرۇكى ھەستانە وەي خۇرى لە مەرگ تۇمار كەرىدىت، مەرگىكى نمايشكەرىدىت تا لە پالىدا ئەفسانەي ھەستانە وەيەك بىنوسىتە وە. زۇرى نەبرى ژەنرال، كەمىك داچە كاو و سىسۇلە، بەلام بە ھەمان ئىرادە و تىنە وە دەركەوتە وە. ھىچ شىتىكى لە سەر بىمارىي يان نەشتەرگەرلىي ياخود دەوا و چارە سەرىيەك بۇ كەس باس نەكىد، بەلام لە جاران لاواز و ۋەشداڭەراوتن بۇو، وەها بۇو وەك وازى لە بەشىك لە جەبەروتى خۇرى ھېنابىت تا كارىكى تر جىئە جىئىكەت.

شىك كە بەشى زورى خەلک نايزانن ئەوھىي ژەنرال ھەركىز دايىكى خۇي
نېبىنيو، وەك بىستوومە و لەزارى ھەرە نزىكانى گويم لىبۈوه، ونبۇونى
دايكى بۇشايىھىكى قوولى لە كاراكتەر و روانىنيدا جىهېشتووو. نەبوونى دايىك
چالىكى بىقەرار بۇوه و لە ناوه راستى ژيانىدا دەمىكىردىتەوه. نا، من ھەركىز
ژەنرالم نېبىنيو، ژەنرال خۇي... بەلى سەرسام مەبە. ئەم ئەرشەد ساحىبەي
لەم عەرەبانەيەدا بەرامبەر تو دانىشتووو لە ژيانىدا ژەنرال بىلالى ئەشكزادى
رۇوبەر رۇو نېبىنيو. ئايا شەويك تو ھاتى و يەكدىمان بىنى درۇم دەكرد؟ نا،
من درۇم نەكىدوه. من لە ژيانمدا ژەنرالم نېبىنيو، ئەوھە قىقەتەكەيەتى. بەلام
بىستوومە كە ونكىرىنى دايىكى، دەلاقە و كەلىنى گەورەي ژيانى بۇوه. كەلىنىك
ويستويتى بە دەسەلاتى زياتر و زياتر پەپىكەتەوه. ئەوھە دەردى قوولى ئىنسانە
ھەر شىك بە خۆشەويستى نايگەينى دەمانەويت بە دەسەلات پەپىكەينەوه،
ھەر شىكىش بە دەسەلات نايگەينى دەمانەويت بە خۆشەويستى دەستى
بەسەردا بىرىن... بۇ سىاسييەكان دەسەلات چەند گرنگە، خۆشەويستىش ھىنده
گرنگە، شىكى ئاسايىھە، بە چاوىلکە ئەورۇپىيەكەت مەيىيەنە، دەمىك دەسەلاتيان
لە دەستىدا نېبىت، دەبىت بۇ خۆشەويستى و مەحەبەتى خەلک بىگەرلىن، دەمىكىش
خۆشەويستى خەلک بە دەست ناھىيەن بە دەسەلاتى زورتر و زورتر ئەو
بۇشايىھە پەرەكەنەوه. خۆشەويستى و دەسەلات لە يەكدى ناترازىن، ھەميشە
پىكەوەن، بەلام كەم جار بەيەكەوە دەكەونە دەست كەسىك، ئەوھى مەرفەم
دەسەلاتى زورى ھەبىت و ھەم خۆشەويستى خەلک شىكى دەگەمنە، شىكى
ترىساكىشە. ئەو دوowanە و بەو جۇرەي ھەندىك مەرفە تەماھى لىدەكەن تەنبا
لە سىفاتى خودان... دەسەلاتى زور و مەحەبەتى زور تا ئەندازەسى سوژەبرىن
و پەرسىن لە سىفاتى بارى تەعالان. ھەستىدەكەم دواتر، دواتر، بەلى دواى
تىكەلپۇونى ھەندى رەگەزى تر، خودى ژەنرال بىلالىش، گەيشتۇتە ئەو بىروايەي
كە مەرفە تەنبا لە مەركىدا بەو دوو دەسەلاتە دەگات.

ھەوالى بىمارى و نەخۆشىي ژەنرال وەها بلاوبۇو كە ھەموو كەس لە ھەر

کونج و قه راغینکدا بايە ده بىيىست، تا ئەو كاتە هىچ نىشانە يەكى قۇولى ترازان لە نىوان ژەنرال بىلال و حىزبىدا دەرنە كە و تبۇو. ئەو دەيزانى زور لە ھاپىيەكانى ناو حىزب خۆشيان ناوىت، بەشى زوريان خەلکانى ھەلپەرسىت و دز و لە چىپاودا بخور بۇون، بەلام لە وەدا لە سەر ھەق بۇون كە ژەنرال بلىمەتىيە كى نەنواندىبۇو كە بەوان نەكىيت، لە گۈرەپانى جەنگدا نەترس و بە حىكمەت بۇو، بەلام خاوهنى داستان و سەربىرىدىيەك نەبۇو مىزۇو بۇي يادنەكىيت، لە بوارى سىاسەتىشدا سەركەوتتىكى وەھاي نەبۇو كەس كلاۋى بق بەرزبکاتە وە و بۇي بچە مىتە وە، تاكە ھونەرىك پىتى دەناسرا ئەو بۇو دلېھقاتە كەسانى دەوروپەر و ئەندامانى دى حىزب سەركۈنەدەكتە، لە زەتى لە بچوکىرىدە وە و شىكاندىنى ئەوانى تر دەبىنى، سىفەتىك كە خالى ھاوبەشى ھەموو سىاسىيەكانى ئەم مەملەكتە بۇو. تا ئەو كاتە ژەنرال شتىكى نەبۇو شايىتە باس بىت، گەر بىردايە لە بىرى مەزارىكى واگەورە گۈرەپان لە گۈرستانى سەرۆكە كان پىتە بە خشى و لە ياددەچۈو وە. لە حىزبىدا ھەندى خۆشياندە وىست، لە نىو خەلکدا ھەندى پېزىيان لىدەنا، بەلام ھىشتا كەسىك نەبۇو بىتوانىت ھەزاران بخاتە دواى خۇى، ھىشتا پلهى لە وە لە خوارتر و ئەفسۇنى لە وە بىئەنگىر بۇو كارى واى لە دەست بىت.

دواى گەرانە وەى لە خەلۇھتى بىمارىي بە ماوەيە كى كورت شتىك روودەدات كە هىچ كەس نايىزانتىت، شتىكى سەير و چاوهپوان نەكراو، شتىك ژەنرال لە خەويشىدا تەمادار و چاولە بىرى نەبۇو. ئىتارەيەكى درەنگ ژىنلىكى بە سالدا چوو، لاواز و چروسكاوه لە نوسىينگەي ژەنرالدا دەردەكەوتىت و داوا دەكتە رىنگاى بىدەن بە تەنيا ژەنرال بىبىنتىت. سەرەتا پاسەوانە كان دەرفەتى نادەن و بە يەكىن لە و ژەنە ھەزارانە حسابىدە كەن كە بق دەرۇزە كەرى و خوازەلۇكى دىن و دەيانە وىت بە چىنگ پانە وە كىرىن شتىك دراولە ژەنرال بىتىن، بەلام ژەنە كە جەختىدەكتە و لە سەر بىنېنى ژەنرال مكۇر دەبىت. كە دەچىتە ژۇورى، ھەمان جۇر پىداڭرى دەنۋىتىت و دەلىت دەبىت بە تەنيا خۇت بىبىنەم. ژەنرال كەمېك

سەرسام و كونجكۈل لە سەختى و كەلەدكىشى پېرىژن، دەرورۇبەرى خۇى
چۈلدەكەت و هەمۇو گيانى دەبىتە گوى تا بەسەرھاتى ئەم میوانە بىبىستىت
كە جار دوايى جار دەلىت بۇ دەرقۆزەكەرى و سوال و سەردەقە نەھاتۇتە ئىزە.
قىندىھى دەوري ھەر دووكىيان چۈل دەبىت، ژەنرال جەڭرەبەك دادەگىرىسىنىت
و لەرزىكى ناوهەخت دەكەۋىتە دەست و پەنجەى كە ئەم جارە پىر لەوەى
بەكارى بىمارىيەكەي بىت، بە كارى چاوهەروانىيەكى دلەرزاينى ناوهەكىيە كە
كۆپر دايىدەگرىت. ژەنەكە بىئەوەى زۇر پىچ و پەنای لەگەل بکات، بىئەوەى وەك
ھەر ژەنەكى خۇرەلاتى كە لە ئان و ساتانەدا دەيکەنە گريان و دادورق، بى
ھاوار و زارى، وەك گوللەيەك بە ژەنرالەوە بىت، وشك و بىعاتىفە بەرامبەرى
دەوەستىت و بە تۈندىيەكى وەھاواه كە لە سات و كاتى لە شىۋەيەدا
چاوهەروانكراو نىيە بە ژەنرال دەلىت «گويىگە، من دايىتىم. من نە دەرقۆزەكەرم،
نە بۇ سوال ھاتووم، من دايىتىم و ھاتووم بەر لەوەى بىرم يان بەر لەوەى تو
يان براكتەت بىرن بە يەكتان بىناسىتىم...».

ۋەكەن وەك تەور بەر سەرى ژەنرال دەكەون، ھەرچى تانە و توانجىنلى
پېشىن ھەي، ھەرچى تىر و نەشتەرىك كە پېشىر پىكاويانە، ھەرچى سوئىيەك
كون چۇتە دلى، ھىچيان وەها ھەستىكىيان لە ژەنرالدا دروست نەكىدۇ،
ھەستىك قورسە لە شىۋەي وشە و لە قالبى رىستەدا چىركىنەتە، شتىك وەك
تىكەلبۈونى مەحالى ئاو و ئاگىر، وەك داگىرىسانى پېشىكىيەك لە ناكاولە دلى
سەھولىنلىكى رەقدا... ھەستىك جەستە سىر و عەقل نۇزەبېردىكەت.

سەھولىنلىكى سەير و ناوازىدە كە پىاونىكى ھەمىشە لىپەرىز بە وەسواسى خراب،
شتىكى كە مەتمانەيەكى زۇرى بە ئىنسان نەبووه خىرا باوهەر بەو ژەنە دەكەت. ھۆكەي
كەسىك كە مەتمانەيەكى زۇرى بە ئىنسان نەبووه خىرا باوهەر بەو ژەنە دەكەت
چىيە؟ لەگەل بۇونى گەلىك دەرۋازەدا بۇ تەفسىر، ھېشتا دەلىم نازانم و تاھەنوكە
وەلامىنلىكى رۇونم لانىيە تەواو ئەرخەيان و خاتىجەمېكەت. من كە ھېچ باوهەرم بە
ئىنسان نىيە، بە دژوار و تابەجىنى دەبىنم كە ژەنرال بىن قوولبۈونە وەيەكى تەواو،
بىئەوەى وەك سەرۇشتى ئاسايى خۇى بکەۋىتە دوايى گومانەكان، دەكەۋىتە دوايى

چیروکی ئەو ژنە. دوور نییە یەکیک لە ھۆکارەکان ئەوە بىت كە لە پیریزىنەكە را
شىتىك لە ساردى و بىعاتىفەبى خۇى بىنىوهتەوە، بەلام واتىدەگەم لە بىنەرەتدا
ھۆكەي شىتىك بىت كە ئەمشەو پىنم گۇوتى، پاست و درق بۇ ژەنرال نرخىكىان
نەبوو، ھەر لە بىنەرەتەوە نرخىكىان نەبوو، سىاسەت فىرىيىكىرىدبوو كە ئەو دوو
وشەيە بايەخىكىان نییە. راستى ئەو شتانە نىن كە ۋۇوپىانداوە يان پوودەدەن،
بەلكو ئەو شتانەن كە دواياندەكەوين و پەلكىشماندەكەن. عەقلە ئەورۇپىيەكەن
بنىرە لاوه، حەقىقت ئەوە نییە كە بە رەوش و داب و دەستورى مەنتىقى
دەسەلمىنرىت، ئەوەيە بىنەرەت بىنەرەت بۇ، بىنەرەت مەنتىقىك لە گۇرى بىت
بمانخاتە دواى خۇى، ئايَا شىتىك ھەيە لە عەشق نامەنتىقى تر بەلام راستەقىنەتر؟
شىتىك ھەيە لە شەر نامەنتىقى تر بەلام راستەقىنەتر؟ حەقىقت لىزە شىتىك
نییە لە زانستەكانەوە ھەلبقولىت، بەلكو ھىزىكە دەتوانىت بمانكاتە كۆپلەي خۇى،
سەگى خۇى، ھەموو كارىكى ترسناكمان پىن ئەنجام بىدات. ھېچ كات لەم ولات
تىناغەيت گەر لە ھىزى شتە نامەنتىقىيەكان تىنەگەيت. پىت وايد بۇ ئەورۇپىيەكان
ناتوانن لە ئىئەمە تىيىگەن؟ لە بەرئەرەت ھىزى شتە نامەنتىقىيەكانيان بىرچۈتەوە.
ھەندىك جار يەك تارمايى ھىزى ھەزاران مرۇقى زىنندۇوى ھەيە. ژەنرالىش
بۇ دايىكى نەدەگەرا، ئەو ژنە دايىكى بايە يان نەبايە گرنگ نەبوو، ئەو تارمايى
ھىزىكى نامەنتىقى ھەبوو و وەك تەلىسم بەدواى خۇيدا رايىدەكتىشا، حەقىقت ئەو
ھەستە خۇى بۇو كە وەك يەخسir و بەلەنگاز دواى ئەو تارمايى بەكەويت.
دەلاقەيەك لە ناودەپاستى ژيانىدا بۇو، دەبوو تارمايىك ئەو دەلاقەيە پېرىكەتەوە.
ئەو ژنە دايىكى بايە يان دايىكى نەبايە، شىتىك لەو چالەي پەرەدەكىرىدەوە و كەمىك
دەمى ئەو توونە ترسناكەي دادەختى.

ئەو شەوه كە ژەنرال دواى پیرىزىنەكە دەكەويت، ھەر دايىكى ونبۇرى خۇى
نادۇزىتەوە، بەلكو نەھىننەيەكى گەورەتلىك بۇ بەياندەبىت، نەھىننەيەك لە ساتەوە
تا مىدىن رەنگى ئەو ھىلە دەكىشىت كە ژەنرال دەبىت بەسەرىدا بىرات. لە
ژۇورىكى بچوکى، مالىكى بچوکى قەراغ شاردا، لە گوندىكدا كە زۇر دوور

نېيە لە چەمى ئەروانەوە، كەسىك دەبىنىت كە تەواو لە خۆى دەچىت، وەك لە ئاۋىنەدا پوخسارى خۆى بىبىنەت يان بەرامبەر وىنەيەكى دى خۆى وەستايىت. هەر دووكىيان وەك شىت جەگەرە دەكىشىن و سەيرى يەك دەكەن، هەر دووكىيان لە شىوازى گرتى جەگەرە و قۇولى نەفەسە كانىشىاندا لە يەك دەچىن. دوو پىاوى يېمار كە بە هۆى نەخۇشىيەكەوە لە سىيەكانياندا بە جۇرىكى هيئور و لەسەرخۇ لە مردىن نزىكىدەبنەوە، بەلام وەك دوو مەكىنە كەس نەبىت بىانوەستىنەت يەك لە دواى يەك جەگەرە دەكىشىن و لە يەكدى دەپوان.

پېرىژنەكە كە دەكاتە دايىكى ژەنرال ناوى «ماھان» دەبىت، ئەو «نۇبارى ئەشكزاد» بە بىلالى براى دەناسىنەت، كورپى دووھمى خۆى لە يەك سك، دووھە دووھەم لە جەتكەن كە تەنبا بە فاسىلەي چەند ساتىكى كورت دوور لە يەك لە دايىكبوون، براى راستەقىنەي بىلال. دوو كەس بە جۇرىك لە يەك دەچىن بوارى گومان بۇ نزىكى و پىشەي ھاوبەشيان نامىنەتەوە. ئەوهى من دواتر دەبىنەم و دەيناسىم و توش بىبىنوتە و ناسىوتە خودى بىلالى ئەشكزاد نېيە، بىلكو نۇبارە، نە من و نە تو ھېچ كات قىسەمان لەگەل بىلالى ئەشكزاد نەكىدوه، ئەو تا ئەو رۇزەي دەكۈزۈت وەك سىياسىيەكى مۇن و گەز و نىوجاوان تەلخ دەمەنەتەوە، ئەوهى لەم سالانەدا ژەنرال دروستدەكتا، نۇبارە كە ھاتووه لە نزىك براڭەيەوە بە جۇرىكى شاهانە و مەزن بىرىت. ئەوهى من و تو ئەمشەو ناشىمان نۇبارى ئەشكزاد بۇو كە پىتر لە ژەنرال شکۈرى مردىنى بۇ گەرنگ بۇو... كەسىكى خەيالاوى، بەلام كەسىك كە ھەمان نەخۇشىي ژەنرالى ھەيە، ھەمان ئازار، ھەمان خوليا.

بەلام لەگەل ھەموو ئەم شتانەشدا، ئەو پرسىارە بۇ من و تو ھەر زىندۇو و كارىگەر دەمەنەتەوە: ئايان ئەو ژەنە دايىكى راستەقىنەي ژەنرال بۇوە؟ پېتەچىت وابۇوبىت، نە شتىكى سەيرە و نە رۇداوېكى ناوازەيە دايىكى كە ساتىكى وەھادا دەركەۋىت. كۆرى رەوشى شتەكان ملکەچى پىسا و دەركەۋەيەكى زۇر ناسروشتى نىن. ئەوهى لای من ئاسايىي نېيە، لە دوو رۇيىشتن و شوينكەوتى

بینگومان و بیپرسیاری که سینکی دووند و به دکیشی و هشکزاده بو تارماییه که ناینستیت. و هک ژه نرال به و کرداره دواتر داوا له هه موومان بکات همان ئه زموونه بجهربینن، هه موومان دوای تارماییه ک بکه وین که له ناخماندا و نمانکردوه.

زورجار بیری لیده که مه وه، ده لیم هر که سینکی دیش بایه هر وايده کرد. نوبار که سینکی نوی و تاریک بتو له ژیانی ژه نرالا. هه موومان لیزه پیویستیمان به تارماییه که هبیه دوا بیکه وین، ژیانی که سمان خالی نیه له سینه ریک سینه ریک که ههندی جار تا کوتایی، تا لیواری ئاورگه و خه رهندی خومان په لکیشمانده کات.

لهم ولا تانه دا زیاد له تارماییه ک ده گه ریت، زیاد له تارماییه ک وه زیاد له روحینکی به نگاز و بیلانه.

به لام لام ولا تانه دا زیاد له تایه فه و عه شره تیکی یه خسیر و ئه و دالیش بونیان هبیه، زیاد له گروهینکی بیتال و بیده رهتان که هر یه که و سرگه ردان و هک له شاتوگه ریبیه کی ره شدابن دوای سینه ریک ده که ون، دوای فریادره سه و همیه کانیان ده که ون، و هک فیلمیک هه موو کاراکته ره کانی له مه یمونی در بن دهدن به یه کدا، یه ک ویرانده که ن، خویان ویرانده که ن، شاره کان ویرانده که ن. ئه وه ئه و راستیه یه که ئیمه ناتوانین له بی بیکه ون، ناتوانین بازی به سه ردا بدھین... ئه و دیه که له بازار و کوچه کان و ژووره کانی نوستن و ژووری کوبوونه و هکان و مهیدانه کانی جه نگ و له سه ر میزی سیاسیه کاندا هه میشه تارماییه کان په لکیشمانده که ن. ره نگه تو و هک غه ریبیه یه ک ئه و تارماییه نه بیت که تا بر ده رکی دوزه خی خوت په لکیشتبکات، به لام من هه مه، ئیمه هه مان، ژه نرال هه بیوو... جه نگاوه ره کان که ئیستا به رامبهر یه ک و هستاون هه بیانه.

نوباری ئه شکزاد که دیته ئیله پیاویکی بیئه زموون نیه که دوای ناویانگی برآکه ای که و تبیت، به پیچه وانه وه دوای سورینکی دوور و دریز به خوره لاتدا لیزه ده گیر سیتھ وه، ماوه یه ک له گهل چریکه کانی ئیراندا ده بیت، ماوه یه ک له گهل

کۆمۈنىستەكانى يەمەندا، دواتر لە كامپى شەركەرە فەلەستىنييەكانى سەر بە بەرھى رزگارىخوازدا دەبىتە مەشقكار، سالانىكىش لەگەل گەريلە كوردىكانى باكۇردا لە توركىا چەك ھەلدەگرىت. لە كاتى ئېلولى رەشدا لە عەممەن دەبىت، كە خەسرەوى گولسۇرخى و كەرامەتولا دانشىيان بە تۆمەتى ھەولى رفاندى شاهەنشا و شابانو لە ھەژدەي شوباتى ۱۹۷۴ دا تىرباران دەكرين، ئەو لە مالىنى نەھىنى چرىكەكاندا دەبىت لە تاران، كە لە عىن الرمانە كۆمەلىك لە مارقۇنىيەكان پاسىكى پەلە گەنجانى فەلەستىنى دەۋەستىن و ھەموويان دەكۈزۈن و شەپى ناوخۇي لوپنان دەستىپىدەكەت ئەو بە پىكەوت تازە لە زىتونە لە بىرۇت شوقەيەكى بە كرىگرتۇھ، كە مەزلىوم دۇغان و ھاۋپىكەن دادگايىدەكرين بە نەھىنى لە ماردىن دەبىت. پىاوىك بۇ وەك خۇي دەيگۈوت بەشىكى زۇر لە دوکەلى جەنگەكانى خۇرەلاتى ھەلمىزىبۇو. بەردەوام بۇ شۇرۇشىك گەرابۇو كە نەيدەزانى چىيە و لە كويىھ و دەبىت چۈن بىت و كەى دەست پى بکات. يەكىك بۇ لە نەوە شۇرۇشكىتەرى لە سالانى شەستەكاندا كەسانى وەك گىفارا و پاتریس لۇمۇمبا و ھۆشى منه ئىلها مىان دەدانى. دواتر سالانىك كە پېرۇزەنىڭ ماركىسىستەكان لە سەرتاسەرە خۇرەلاتدا ھەرسەدەھىنەت، نائۇمىد لە گوندىكى بچوک لە ولاتىكى دراوسى ئارام دەگرىت و لە پال دايىكىدا خۇي بە كارى كشتوكال و ولاغدارىي و بالىندە پەروھەتكىنە و سەرقالىدەكەت، ھىچ كاتىكىش خەبەرى لەوە نىيە كە برايەكى ھەيە بە ناوى بىلال. ھەر لە سەردەمەدا خولىيائى تاشىن و خولقاندى سەرۇكىك دەكەويتە سەرى بتوانىت لە پىنگەمبەرەكان و سۆفييە گەورەكانى مىژۇو و شۇرۇشكىتە ئەفسانەيەكان تىكەلەيەكى نوى بخولقىنەت تا پىنگا بۇ ئىمانىكى نوى پىكولىكەت. بىرۇي وابۇو كە ئەم مىللەتانە دەبىت ئىمانى نوى تاقىيەنە و، ئىمانىك گەر وەك ئىمانى كۆن خورافەت و خەيال و ئەفسانە پىشى نەگرىت، ناگاتە خەلک. بەلام وەك كەسىك كە ھەرسى ھەموو ئىمانەكانى بىنیوھ، وەك كەسىك كە سەرۇ خوارى پۇزەلاتى كردوھ دەزانىت جەل ئىمانىكى دىكەي كويىرانە، جەل ئەفسانەيەكى نوى ھىچ شتىك

ئەم بەستەلەکە ناشكىنەت، بەلام چۈن؟ ئىستا ئەو تەنبا جووتىيارىكە و ھېچى تر پىندەچىت ئەو زووتر لە ژەنرال بە دەردەكەی خۇى زانبىت و نەخۇشىيەكە لە لەشيدا دەركەوتلىت، پىندەچىت دەم و دەستىش بىرى كىرىپىتەوە، چۈن وابكان مەرگى بە وينەي مەرگى نەخۇشىكى ئاسايى ئەبىت. جارىك بە منى گووت تاكى ھونەرى راستەقىنە ھونەرى مردىنە، مردىن شىتىكە ئابىت بە جىيىھەلىن بۇ قەدەر لەو باوھەدام بەبى نۇبارى ئەشكىزاد دەبۇو بە مردوویەكى ئاسايى... زۇر ئاسايى.

چىرۇكەكە دەگەرىتەوە بۇ زەمانىكى زۇر دىرىين، چەند مانگىك دواى لە دايىكبوونى بىلال و نۇبار، ھەر دوو مەنداڭەكە زۇر ورددەبن کە دايىك و بابيان لە بەر ناكۆكىيەك لە نىوان دوو بەنەمالەكە ياندا لىك جىادەبىنەوە و رېكىدەكەون ھەر يەكەيان كورىكەنلىكىان نزىكىخاتەوە. رېكىدەكەون مەنداڭەكان يىشاكا لە بۇونى يەك بىزىن، ئەوهى لاي دايىكە وابزانىت بابى مردووە و ئەوهى لاي بابە وابزانىت دايىكى مردووە. بىلال تەمەنى بىست سالان دەبىت کە باوکى بە رېكەوتىكى پىروپۇج لە شەپە تەقەى دوو كۆمەلە شەلاتىدا دەكۈزۈرت. كاتىك بىلال لە پلەۋپايدى سىاسيىدا سەردىكەويت و ناو پەيدادەكەت و وينەي بلاودەبىتەوە، ماھان كورەكەي خۇى دەناسىتەوە كە لەگەل برا ويلگەرد و سەرەپ و بىقەرارەكەيدا وينەي ئاۋىنەئاساي يەكىن، بەلام ئەو تا دەركەوتلى نەخۇشىي كوشىنەتى براكان بىتەنگ دەمىنەتەوە. گەر بىلال رى و گوزەرى سىاسەتى نەگىرتىبايە، خىزانەكە جارىكى دى يەكى نەدەگرتەوە... بىنگومان ئىستا و بۇ ھەميشەش ئەو گومانە ھەر دەمىنەتەوە كە ئايا ھەموو ئەم شىنان راستن؟ ئايا لىكچۇونى نىوان ئەم دوو مەرقە تەنبا رېكەوت نىيە؟ ئايا ھەر دووكىان يەك كەس نىن و لاشەي يەكەمى ژەنرال فېلىك و فرييوىك نىيە كە ئەو بەرنيكەوتلى لەگەل ھەندىكى دىدا لە دەوروبەرلى خۇى سازىدەبىت؟ چونكە هىچ كەس ئەم دوو پىاوهى پىكەوە نەبىنیوە. من ناتوانم گومانم لە ھەموو شىتكە ئەبىت، من

کەسینکى گومانكارم، تاسەر ئىسىقان ھەموو دوودلىيەكان دەزىم، چونكە ئىنسان
مەخلوقىك نىيە شايەنى متمانە بىت. بەلام لەگەل ھەموو ئە و پرسىيارە نابەجىيانەدا
كە زورجار وەك گىزەي زەردەزىرەيەكى ناچەز لەسەرمدا دەسۈرىنە وە، لەگەل
ھەموو ئە و گومانانەي چەند سالە لە ناوەوە دەمخۇن، دەتوانم بلىم «نا، ئەوان
بە راستى دوو برا بۇون».

بىرۇكەي يەك بىينىنەوەي دوو براكه بەر لە مردىن، لە كارى دايىكەكەيە.
كاتىك لە ھەموو كونج و جىڭايەك ھەوالى نەخۇشىي ژەنرال بلاودەبىتە وە،
ماھان دەزانىت كە كورەكانى يەك دەردى زەڭماڭ و ھاوبەشيان ھەيە. دەيەۋىت
دوو براكه لە يەكدى نزىكباتە وە تا لە ساتى مردىندا لە پال يەكابىن و كۆمەكى
يەكدى بىكەن. بەلام نۇبار نيازى دايىكى وەك ھەستىكى عاتىفى و بچوڭ دەبىنېت،
ئەو خەيالى يارىيەكى گەورەتى لە سەردايە... يارىيەك پېتىھچىت ھەر دوو
براكه لەو ماوەيەدا كە تا مردىن ماوييانە بە نەھىنى و ئاشكرا بىريانلى كردىتە وە.
نۇبار كە لەگەل دايىكىدا دىت بۇ بىنىنى ژەنرال، بۇ ئەوە نايەت وەك سېبەرى
ژەنرال، وەك وىنەيەكى كالى ئە وەك كەسىك كە بۇ سىسەمىكى ئارام و
جىخەويىكى هېيمىن دەگەرپىت لەسەرى بىرىت، دەربىكەۋىت.

نۇبار ئەزمۇونى ھەموو شۇرۇشەكانى خۇرەلاتى لەگەل خۇيدا ھىتاواھ، ھەموو
ئەوانەشى لە چەند ရېستەيەكدا كورتكىرىتە وە: خەلکى لە سىاسەتدا بۇ خودا
دەگەرپىن، ئەو خودا دووردەستە بىتەنگە ناكە لە ئاسمانە، بەلكو خودايەك بىبىن
و بىبىستن و بىپەرسىتن، خەلکى بۇ دىنەكى نوى دەگەرپىن ئىمامى ئىستايان بە درق
نەخاتە وە، بەلكو بىخاتە قالبىكى نويوھ و وزەيەكى نويى پېتىھخشتىت. لە ئەزمۇونى
خۇى لەگەل ماركسىيەكاندا گەيشتىبووه ئە و دەرنجامەي ئەوان بەبى كەران بۇ
خودايەكى دونىايى نازىن، بى سەرۇكىك بىپەرسىتن و قىسەكانى دووبارەبىكەنە وە
و كتىبەكانى بىنن بە سنگە و سوژىدە بۇ مۇمياكان و پەيكەرەكانى بەرن،
بۇونىان نامىنېت. ئەو لە تاران لەگەل ملىۋناندا چاوهپروانى ئىمامى كردىبوو كە لە
ئاسمانە وە دادەبەزىت و وەك خودايەكى بىتەنگ و بىزەحم جله‌وى ھەموو شتىك

ده گریته دهست و ملیون‌ها پیکوه سوژدهی بق ده بهن، له ناو گه ریلا کورده کانی
ده گریته دهست و ملیون‌ها پیکوه سوژدهی بق ده بهن، له ناو گه ریلا کورده کانی
پاکووردا ده بینیت که رزگار کردنی کورد لای ئوان ته نیا سه روکیک به دهستی
ده هینیت له شیوه‌ی مرؤفدا نه بیت و له مه قامی خودا یان پینغه مبه ره کانی خودا
بیت له گفتوگو و ژیانیدا له گهل په نابه ره ئه فغانییه کاندا بینیبووی به شهرب
به دهسته بینانی ره زامه ندیی ئه و یه زدانه و ھمییه لە سه ری خویدایه‌تی ئاماذه‌یه
ژیانی خوی بکات به دوزدخت، له میژووی هاوجه رخی کورده کاندا سه رنجی دابوو
فه رمانیکی بچوکی که سینکی و ھک بارزانی به سه بق ئه وهی سه دان هزاران کس
بینیر کردنی و ھک گارانیکی بیشراوه و بینیشک چه که کانیان فریبدهن و ملکه‌چ و
سه رشور بگه رینه و بق مالی، بینه وهی بپرسن بق؟ له سه رده‌می سه دام حوسه بینا
ده بینیت که ئاده میزاده کان باوه‌ریان بهوه هیناوه که ئه و خه لیفه‌ی خواه لە سه ر
زه‌وی و په یامیکی ئیلاهی به ره و جه‌نگ و ویرانکاری پالی پیوه ده نیت.

له هه موو ساتیک و له هه موو شوینیکی خوره‌ه لاتدا به ره ئه و راستیه
که وتبوو که ئىنسانه کان بق یه کینک ده گه رین به رزیبکه نه و بق پله‌ی خودا، هر
کاتیکیش ئه وهیان بق نه کرا ههست به لاوازیی و تیکشکان ده کن.

هر یه کم شه و، هر یه کم دانیشت به ژه نزال ده لیت «لیزه نیم تا بیم به
سینه‌ری تو، من سینه‌ر یان لیکچوو یان برای تو نیم، بە لکو من خودی تو م».«
دلى‌نام ئه و قسانه سه رهتا لای ژه نزال سه سیر و قه بولو نه کراوبوو. ره‌نگ
وايزانیت ئه م که سه پلانیکی شیتانه‌ی لە سه ریدا په روه‌رده کردوه و دهی ویت
ئه و بکوژیت و شوینی بگریته وه. به لام برا جمکه کهی ژه نزال لە سه ری ده روات
و ده لیت «من به و مارجه لیزه ده میتمه وه تو بیم... تو ئه و بە شهی له من که
نزيکیت له وهی بگهیتله پله‌ی ئه و خودایانه‌ی خه لک بیپه رستن، راسته من له
ھه موو شوینیک و له هه موو شورشیکدا بووم، به لام تا ئه و پله و پایه‌یه
نه گه يشتو م که تو گرتووته... من بق مردن نه هاتووم و دلى‌نام تو ش ناته ویت
وا بینانا بمریت، نا، ئه و قسانه‌ی دایکم فه راموشیکه من هاتووم و ھک دوو
شورشگیز پیکه وه کاربکه بین».

بەلى شتىك لە ناخى ژەنرالدا بۇوه وايىردوه ئەم مەرجانەي براکەي قەبۇولىكەت. گەر وانىيە چۈن قەبۇولى دەكت، لە ناكاوا كەسىكى دى، بە ناوىنەكى دىيەوە بىت و ژيان و ناو و بۇونى خۆى لەكەلدا بەشىكەت؟ چۈن مافى پىتە بەخشتىت بىت بەو... بە ناوى ئەوھوھ بچىتە ناو خەلک، بە ناوى ئەوھوھ ژنان بناستىت، بە ناوى ئەوھوھ لە ناو خەلکى سادە و رەشورووتى شاردا بسۈرىتەوە و باسى شۇرۇشىان بۇ بىكەت، بچىتە چاخانەي خەلکانى بىتىش و بچىتە چىشتىخانەي خەلکانى ھەزار و كەم دەرامەت، بچىتە ناو شۇفىر و مريشك فرۇش و سوالكەر و دەستگىزەكان و بە دەنكى بەرز باسى شۇرۇش بىكەت، لەگەل سەندىكا كان و جەنگاواھرە پېرە كۈنەكان و سىاسىيە دەركراو و نائۇمىدەكاندا پىرد دروستىكەت؟؟؟. ھەستىدەكەم ھەموو ئەم تاسە و خواستانە، ئەم سوئى و ۋىيان و عەزىزەتە، ئەم گىنگەلە بۇ نەنجامدانى شتىكى واھەميشە لە ناخى ژەنرالدا بۇوه و خۆى نەيتوانىيە يان نەيوىراوه يان دەسەلات و گرى دەروننىيەكانى رېگايىان پىن نەداوه، دەرىيېخات... بەلام لە ناكاوا وەك لە ئاسمانەوە بەشىكى ونبۇوى بۇ گەرابىتەوە، ئەم برايەي دەردەكەويت و ھەموو شتىك لە ئەفسانە و مەحالەوە دەبىتە كارى مەيسەر، ھەتا دروستىكەن ئەفسانەيەكى گەورەش دەبىتە شتىكى گۈنجاو و بۇلواو.

كە سەيرى رەفتارى دلەق و بىزەحمانەي ژەنرال دەكەيت بۇت دەردەكەويت كە بە درىزايى ژيانى ھەستى بە ناتەواوiiي كردوه، دلەقى نىشانەيەكى ھەست بە كەميكىرنە. لە خۇت پرسىيە بۇ سىاسەتمەدارانى خۇرھەلات ھەموو دلەق و درىنە و بىزەحمن؟ چونكە لە قۇولايىدا ھەستىكى ترسناكىيان بە بچوکى ھەيە، درىنەيى وا، دلەقى لە وجۇرە كە تەنبا لە مىزۇوى ئەم ھەرىمەدا ماوهەتەوە، زادەي تاسە و زەوقىكى زور گەورەيە بۇ گەورەبۇون، بۇ بىزگاربۇون لە ناچىزى و بىنرخى و بچوکى. دەركەوتتى ئەم پىاوه كە تەواو وەك خۇيەتى، لە بىرى ھەستى پارچەپارچەبۇون و ترس و دابەشبۇون، ھەستىكى لەناكاوى كەمالى لا دروستىدەكت. بۇزىانى داھاتووش كە زىاتر يەك دەناسن و مىزۇوى

یه ک شارهزا دهبن و وه ک که سیک له بئر ئاوینهدا پرووتی خوی بپشکنیت، خویان بزو يه ک رووتده که نه وه، ئه و هستکردن به يه ک گرتنه وه و که مال قوولتر ده بیتنه وه. له و دده کهون وه ک دوو غهربیه له يه ک بروان، ئوان يه ک کسن ده بیت له شتیکی بالاتردا بگنه يه ک. من هر بینیم و چیرق کی خوی بزو و ده بیت له شتیکی بالاتردا بگنه يه ک. ره کیکیان خاوهنى ده سه لات و ئه ویتریان خاوهنى گیرامه وه، هستمکرد که يه کیکیان هیزی هبووه و ئه ویتریان یاخیبوون... روحیکی شورشگیرانه بwoo، يه کیکیان هیزی هبووه و ئه ویتریان یاخیبوون... له يه ک گرتنه وه ئم دوو جه مسراه ترسناکهدا، مه خلوقاتی نوی و پر ئه فسونی وه ک ژه نرال دروستبوروه. له ژه نرالدا ئه و دوو شته يه ک ده گرنه وه که له میزه له يه کتر ده ترازین، وینه ده سه لاتداریکی ئه بدی، له گهل وینه شورشگیریکی ئه بدی... دوو شت که هندیجار يه ک گرتنه وهیان مه حاله... بزویه ژه نرال م ئه بدی... دوو شت که هندیجار يه ک گرتنه وهیان مه حاله... بزویه ژه نرال خودا.

چیرق کی نوباری ئاشکزاد و ژه نرالی برای به و جوره دهست پیده کات. نوبار خوی ئاشکرا ناکات. هیچ کس نوبار و بیلالی ئاشکزاد پیکه وه نابینیت. هیچ کس تا ئیستا به وه نازانیت که که سیک هه يه و هبووه ناوي نوباری ئاشکزاده، من و سید بورهان و سوره یا خان نه بیت. نوبار که ته او و وه ک برآکهی حزی له ده سه لات و ناویانگ، ده يه ویت شته کان واریکخات خوی له ناو وینه ژه نرالدا بتوینیتنه وه. ئه و ده زانیت له به رگی ژه نرالدا ده توانيت دهستکاری میزوو بکات. هه لیکه نوبار نایه ویت له دهستیبدات.

پیده چیت ژه نرال خوشی بزو که سیک گه رایت له خوی بزگاری بکات، له خوی بیهینیت ده ره وه، بهر له مردن به ره و جینگایه کی تر به رزی بکات وه. من خودی ژه نرال بیلام نه بینیو، ناتوانم شتیک له و هسفی ئه دگار و سرو شتیدا بلیم، هبند

دەربايس و لاشەكان

لەزام لەم يارىيەدا ژەنرال ھەموو ئەو نەخش و رۇلانەي قەبۇول بۇوه كە
نۇبار بۇي دىاريىكىرىدوه، بەلام دلىيام ئەو نەخش و رۇلانە شىتىك نەبوون دوور
لەخونە قوللەكانى ناخى خودى بىلال، نەخشەكان ھەمان ئەو خەونانەي خۇى
بۇون كە پىنۋىستىيان بە ھاوشىتىوهىكى وەك خۇى ھەبۇوه تا روونتىر بىيانبىيەت.
شىتىك ھېي بۇ ھەموو ژيانىت بىزانە، سىاسىيەكان لىرە پەكىيان ناكەويت لەوەي
هاوشىتىوهى خۇيان بىدقۇزىنەوە، ھەر يەكىك لەو سىاسىيەنانە لىرە دەيانبىيەت،
تارمايىەكىن و وەك دەرد دەچنە گىانى ھەزاران مەرقۇقەوە، ھەر سىاسىيەك گەر
يېويت چەندانىك لە وينەي خۇى دەدقۇزىتەوە يان دەيانتاشىت ياخود لە كاتى
ناچارىدا لە ھېچ دروستىياندەكەت. بەلى ھەر دووكىيان جمك بۇون. بەلام جمك
چىي؟ منىش خۆم بە جمكى ئەوان دەزانى، ھەموومان بە جۈرىك لە جۈرەكان
جمكى ئەو بۇوىن، ھەموومان يەك زنجىرەبۇوىن كە يەكتريمان تەواو دەكىردى.
نۇبار ھەم ئاوينەي ژەنرال بۇو، ھەم نەخشەكىش و كار ئاسانكەرى
ئەو... دلىيام كە بىرۇكەي ياخى بۇون لە حىزب و شۇرش لە ناو خەلکدا و
بەرزىكەنەوەي ئەفسانەي ژەنرال تا ئەو ئاستەي ھەزاران كەس دواى بىكەون،
خەونى خودى ژەنرال بىلال بۇوه، بەلام شىتىوهى جىبەجىكىرىنى ئەو خەونە
نەخشەي نۇبار بۇوه، كە ئامادەبۇوه بۇونى خۇى بە تەواوى بىسىرىتەوە تا لە
رىگاي يەكىرىتەوە لەكەل جمكەكىيدا بۇونەوەرىيکى ئەفسانەيى دروستىكەت... لە
ھەموو ئەو سالانەدا كە من ناسىيم، ھېچ كات گومانى لەو نەبۇو كە ئەو خودى
ژەنرال و براکەي نىيە، بە جۈرىك دەتوانم بىلەم ھېچ كات لە ژيانمدا دوو مەخلوقم
نەبىنىيە بە وجۇرە لە ناو يەكدا بىتىنەوە تا پىكەوە شىتىكى تازە دروستىكەن.
كۆمەلگاكانى ئىمە ھەم پىنۋىستىيان بە بت ھېي بىپەرسىن و ھەم پىنۋىستىيان بە
شۇرىشىش ھېي، لە يەكىرىتنى ئەو دوو خواستە ترسناكەدا، كەسىكى وەك
ژەنرال دروستىدەبىت، كە لە يەككەندا ھەم بىتە و ھەم شۇرىشكىرىش.
ژەنرال بىلال لە ماوەيەكى كورتدا بىنەوبارى خۇى دەگوازىتەوە بۇ چەمى
ئەروان، شوينىكى گوشەگىر و چەپەك، نۇبار و دايىكى لە نەزمىنەكى تايىبەتىدا

به نهیتی لهوی دهژین. ژهنرال سرهنگی ژماره‌ی پاسه وانه کانی که مده کاته وه و دوور له شوینی نیشته جیتی خوی دایانده مه زرینیت، دوای ماوهیک به ته اویی بستاسه وان لهوی دهژی.

لایان دهبات و ودک یه‌کم سیاسی بیپاکتوون ۵۵
چهند مانگیکی دهولیت تا بیروکه کان به ته‌واوی له خه‌یال و میشکی هر
دوو براکه‌دا پیتده‌گهن، چهندہ‌ها شه‌و پیکه‌وه له ژووریکی داخراودا به‌رامبهر
یه‌ک داده‌نیشن، دوو بوونه‌وهر ودک وینه‌ی ئاوینه‌یی یه‌کن. یه‌کیکیان سیاسەت
بە سەر تا خوارى خۆرە لاتدا گیز اویتى و ئەویتريان ھەموو ژیانى له زەلکاوى
شەرە حىزب و شەرە دىن و شەرە نەته‌وهى ئەم ناوجە یه‌دا بىدقۇتە سەر، ھەر
دۇوكىيان دەزانن ئەو بۆچۈونانەی لە سەرەتاي گەنجىدا شەرىيان بۆى كردۇ،
پەواج و بايەخىكىيان نەماوه. جىڭەرە دەكىشىن و دوکەلەكەی دەكەن بە ھەوادا،
ھەر يەكەيان ژیان و سەربوردى خۆى بۆ ئەویتىر دەگىزىتەوه، تا دوا سىنور
لە بەرامبەر يەكىدىدا خۆيان رۇوتىدەكەن‌وه، قسە لە گوناھە‌کانى خۆيان دەكەن،
باش لە عەشقە‌کانىيان دەكەن، ناوى دوقۇت و دوژمنە‌کانىيان دەھېتىن. تاكە
دەرنجامىك دوو براکە لە شەوانى درىيى قسە‌کىردن و گفتۇگۇ و جىڭەرە‌كىشان
و چا خواردىن‌وهدا پیتىدەگەن ئەوهىيە، پالەوانىك دروستىكەن كە نۇمنە‌يەكى
ئەخلاقى بالا بىت و مىغانە بۆ سیاسەت بىگىزىتەوه و بە ھۆيە‌وه بەها بەرزە‌کانى
و ھەگانقىدابى، و خۆبەختىرىن و مۇرالى جەنگاوه‌رانە بىپارىزلىرىن.

لهو شهوانهدا، لهو ژوورانهدا که په ردهکان و دهرگاکان و دهلاقهکانی له ههموو لایهکهوه گیراون، چې باسکراوه؟ کهس نازانیت. ئەوهى من دهیگىزمهوه ئۇ راستيانه يە كە له كاتى جياوازدا بەش بەش له دەمى نوبارى ئەشكزادم بىستووه.

نوبار بپروا به ژهنرال ددهینیت که کم کم له حیزب بترازیت و ریگا بو شورش خوشبکات، ببیت به که سیک که خلهک خوشیاندهویت و جه ماوهر بوی دنهنوشتینه وه، دلنيایدنه کاته وه هر سیاسیه ک نه توانیت جوش و خروشی خلهک بجولینیت و خهونیان بداتی و وهمی گهوره یان پیتبه خشیت، وه که سیکی

ئاسايى و نىوبەھەرە دەمەننەتەوە، بىلالى ئەشكزاد كە گەورەبۇرى ناو ژۇورە تارىكەكانى حىزب و خەباتى نەھىننە، لەوە وشك و مۇنترە بتوانىت بە ئاسانى تېكەل بە خەلکانى سادە و رەشۇكى بىتت، نۇبار دەبىت ئەو بۇشايىھە پېركاتەوە. پېش ئەوھى من بىبىنم و يەك بناسىن و دوور و درىز لەسەر ھەموو شىتكەن توگوبىكەين، ئەو بۇ كۈكىردىنەوە زانىارى لەسەر مىزۇرى شارەكە دەچووە خانە ئەرشىف، من يەكەم جار لەوى ناسىم. بۇ من سەير بۇو كەسيكى وەك بىلال لەو ئەرشىفدا بىبىنم. بۇوە پرسىيار بۇم كە دەبىت كاپرايەكى وەها ئەرشىفە چى بىت؟ من ئەو كات سەرقالى نوسىنى كىتىبەكەم بۇوم لەسەر ئەو و ھاپىكەنلى، نەمدەوېست بىزانىت چى دەكەم و كىيم، ماودىيەكى درىز دواى ئەوە كە ناسىم، ئەوسا تىكەيشتم وەك تو غەریبەيە، وەك تو دەيويست لەم شارە تېكەت. بەلام ئەو ھەموو شتەكانى بە چاولىكەيەكى تى دەبىنى. ھەندى رۇز كە ژەنرال كاروبارى حىزبى نابىت لە مال دەمەننەتەوە، ئەو كاتانە نۇبار وەك ئەو جل دەپۋىشىت و پاكەتى جەڭرەكانى ھەلدەگرىت و ئاسايى بە شاردا دەگرىت. گۈنگ ئەوھى دوو براکە لە يەك كاتدا پېكەوە نېبىنرىن، ھەر كات يەكىكىان لە دەرەوە بۇو، ئەو يىدیان لە ژۇورەكە خۇيدا بىت لە ئەرۇان و چاوهەرۇانى گەرانەوە بىكەن، ئەوھە شتىكە ھەر دوو براکە تا كوتايى وەك ئامىرىكى بەرنامەكراو دەپارىزىن و لەسەرى دەرۇن، نۇبار دەچىتە چاخانەكان، شۇينە گىشتىيەكان، چىشتىخانە چەپەك و سادەكان، لەو رىگايەوە ھەم وينەيەكى نۇي بۇ ژەنرال دروستىدەكەن و ھەم خۇشى ناو شارەكە دەپشىكتىت. لە گەشتنەكانىدا بېمانە دروقانىيان بىزازىن، چەند ھەستى مىرىن و وەرزى بالى بەسەرياندا كىشاوه. پلهى رەشىبىنى و بەرچاوتارىكى خەلک دەيتىسىن، ھەست بە بۇونى تۈرەيەكى گەورەدەكەن كە لە چىنەكانى خوارەوە و لە ناو خەلکى سادەدا رۇز دواى رۇز گىرەگرىت. بە بۇن و ھەستەوەرەكانى خۇى دەزانىت وشەي

شورش له شوینیکی وادا چی کاریگه رییه کی ئەفسوناوی جىدەھەپلەت، دەتوانىت ژیان و زیندویتى بکاتەوه بە گیانى خەلکدا. بە ھەموو ھىزى خۇی پال بە ژەنراللەوە دەنیت زەمینە بۆ شورش سازبکات... مەسەلەکەی ئەوه نىيە سۆز و عاتىفەی بۆ عەوامى بىتھىوا ھەبىت، بەلكو ئەوهەي دەزانىت لە نائومىدى وا گەورە ھېزىكى گەورە و تورە دروستدەكرىت كە پىويىستيان بە سەرۆكىنى نەمر و ئەفسانەبىي دەبىت.

ئاخۇ نۇبارى ئەشكزاد بە راستى بىرواي بە پىويىستى شورش ھەبوو؟ دلىام تو و ھەزارانى تريش ئەو پرسىيارەتان كردۇ، دلىام ھەندىك لەوانەي كە لەم ساتەدا لە سەنگەرەكاندا تەقە لە يەك دەكەن، ئەو پرسىيارەيانكىردو، منىش ھەمان ئەو پرسىيارەم كردۇ. بەلى ئىستا شارەكە نوقمى جەنگ، شورشگىزەكان تەنگىيان ھەلگرتۇھ و شەقامە و شەقام و كۈلانە و كۈلان سەنگەريان لىداوه و بەرامبەر يەك چۈونەتە مەتەرىيەزەوە. بەلام ئەو پرسىيارە ئىستاش پرسىكى ھار و پەتپىتە و واز لە خەيالماڭ ناھىتىت و سەركىشانە لە بەرددەمماندا دووبارەدەبىتەوە: ئايا نۇبارى ئەشكزاد بىرواي بە شورش بۇو؟.

يەكەم جار كە باسى شورشى لاکىدم، بۆ من سەير بۇو، من ھىشتا ھەموو چىرۇكەكەي ئەوم نەدەزانى، لىيم پرسى «بە راستە كە تو باوهەرت بە بەرپاكرىنى شورشە؟ بە راستى دەتەۋىت ھەوادارانت بجولىتىت و بىيانخەيتە سەر شەقام و دروشمى درود و بىرۇختىان بخەيتە زار؟ مەبەستت چىيە لە شورش؟». بىدۇوەدىلى وەلامى دامەوه كە بەلى باوهەرى بە بەرپاكرىنى شورشە. من پرسىم «شورشى راستەقىنە؟ شورشىك بونىارى ھەموو ئەم دونيايە ھەلتەكىتىت؟ ئەم خۇرەلاتەي من و تو بخاتە سەر رىگايدەكى تىر؟». بىئەوهى غەمبار بىت يان بۇي گىرنگ بىت گووتى «شورشى راستەقىنە كارىكى نامومكىنە، لە شورشى راستەقىنەدا دەبىت خوداكان و مەرقەكانىش تا سەر ئىسقان بىگۇرپىن، بەلام لىزە نە خوداكانمان بۆ دەگۇرپىت و نە مەرقەكان دەتوانى دەست لە ئەخلاق و نەرىت و كولتۇرى خۇيان ھەلگەن و بىانگۇرپىن، شىتىك بىتوانىن بىگۇرپىن تەنبا دەمۇچاوى

دەریاس و لاشەكان

خەلېفەكانى خودايە لەسەر زەھرى و شىوهى حوكىمكىرىنى ژىردىستەكانە. ئەمە كورانكارىيەكى وەها رېيشەبى نىيە، بەلام كەمۇھەكان دلخۇشەكەت... لەم شارەدا نىبا ئو كەسە دەتوانىت خەلک بۇ شۇپش بجولىتىت كە پىياندەلىت، بىئەوەى دەگۈرم. شۇرۇشىكى پوچە، بەلام تەنبا شىوهى شۇرۇشە كە دەشىت بەرپابكىت. خەلکى رۇزھەلات جەلە باڭكەوازى ئەخلاقى هىچ شتىكى تر نىيە كويىانبىكەتەوە... نا، هىچ چىرقۇك و ئايدۇلۇزىيايەكى تر سەرتاپا كويىان ناكاتەوە... كە وايگۇوت بە بىباكىيەوە پېتكەنلى، دەيزانى قىسەكانى لەگەل عەقلى دەلامەكەي سەرسامىكىردىم.

پرسىم «ئاخۇ شۇرۇشى و سوودىكى ھەيە؟». گۇوتى «ئەم مىللەتانە لە ھونەرمەندىنىكى پېيكەر تاشىك كە دەكەۋىتە كار و چەكوشكارىي و پېيكەر يىك دروستىدەكەت، ھەموو عەشق و ھىز و عارەقى خۇى تىدا بەكاردەتىت، مانگان و سالان لە دروستكىرىنىدا سەرقال لە ئەبىت، ھەمىشە ھەستىدەكەت ئەوەى دروستىكىردوه پېيكەر ئەنەكانىتى، بەلام لە ناكاوا رۇزىك تىدەگات ئەم پېيكەرە ئو كارە نىيە كە خەونى پېوە بىنیوە، بەلام بە ئاسانى ناتوانىت خۇى لى رېڭاربەكت، سالانىك دايدەتىت، سالانىك لىنى ورددەبىتەوە، رۇز دواي رۇز تىدەگات چەلەيەكى دژوارى كردوه. بەلام كەر رۇزىك نەتوانىت ئەو پېيكەرە بشكىتىت، گەر تورەبى خۇى لەو پېيكەرەدا بەتال نەكانە و دەبىت بە رۇھىكى سىست و مىردوو، بە كەسىك كە لە ناودەوە بۆگەندەكەت. شۇرۇش ئو ھەستەيە كە شكاندىنى پېيكەرە كە لە ناوماندا دروستىدەكەت، ئو دەزانىت لە چەلتىكىدا ئەو پېيكەر تاشە دەتوانىت پېيكەرە كە بشكىتىت؟ لەو كاتەدا كە خەيال و وينەى پېيكەر يىكى بەرزىر، جوانتر، مەزنتر خەيالى داگىرېكەت... ئەو پېيكەرە بەرزىر و جوانتر و مەزنترە لەم ساتەدا ناوى ژەنرال بىلالى ئەشكىزادە».

بهو پینه بwoo که بیلالی ئەشكزاد و براکه کە كەوتتە يارىيەكى ئاللۇز و لېكتالاۋ
 هەر دووكىيان دەيانزانى دەمەن، دەيانزانى مەدىنيان بەشىكە لەو ھەستە گشتىيە
 بە مردن و بىنهپاپىيى كە بلاوبۇتەوە، دەيانزانى وشەيەكى وەك شۇرۇش چەنە
 ئاللۇز و پەرنەپەن و داخراو بىت، كارىگەرىيەكى ئەفسانەبىي لەسەر ئەم مەرۇقان
 ھەيە كە بۇ بچوكتىرين تىشكى هيوا دەگەربىن زىندۇيانبىكاتەوە، دەشىانزانى
 بەبىن وينەقى قارەمانىكى خۆفیداكار و ئەفسانەبىي ئەو كارە ناكريت. ئىستا كە
 بىرى لىدەكەمەوە دەزانىم كە ئەفسانە ئەنزاڭ بىلالى نەمەن، ئەشكزادىك كە
 پېشەواي ھەمىشەبىي و باوکى بەشمەينەتانە پىنگايەك بwoo بۇئەوەي خۆشيان
 لە مردن رېزگاربىكەن. سەيرى من بکە لەسەر ئەم عەرەبانەيە، وشەي شۇرۇش
 بۇ ئىفلىجىكى وەك منىش مانايدىكى قوولى ھەبwoo، دەزانىم كە شۇرۇش من
 چاڭ ناكاتەوە، بەلام ئەو وشەيە لە ناوەوە تىنىكى قوولى دەدامى، سەيرى
 ئەو ويرانەيە مەكە كە شۇرۇش دروستىكىردوھ، سەيرى لاشەكان مەكە كە
 دەكەون و كەس نىيە ھەلىانبىگرىتەوە... سەيرى ئەو ھەستەبکە بە ژيان كە
 لە ناكاوا جەستەيەكى مردوو رادەچلەكىنېت و تىن و تاوى دەكاتەوە بەر.
 شۇرۇش لە شوينىكى وەك ئىزەدا تەنبا راپەرىنى حەيوانە بايولۇزىيەكى
 ناومانە، نەوەك گۈرىنى رەوتى مىژۇو... ئەو ھەموو توندوتىزىيەي دەبىنېت.
 خەونى مەرفە سىاسىيەكى ناومان نىيە كە بەوجۇرە گۈزارشت لە خۇى
 دەكەت، بەلكو تەنبا پىداگرىيى زىندەوەرەكەي ناومانە لەسەر ئەوەي ھېشتا
 نەمردووھ و ھېشتا زىندۇوھ. سەيربکە بىزانە ھېچ شۇرۇشىك لە خۇرەلات، لە
 شۇرۇشى ئەفغانەكانەوە تا شۇرۇشى فەلەستىنېيەكان و كوردەكان ھېچ شتىنېكى
 گىرنىگى لە مىژۇو گۈرىيۇھ؟ شۇرۇش پەيوەندىيمان بە خۇمان و مەرفەكانى
 دەوروبەرمانەوە دەگۈرىت، نەوەك بە مىژۇووھوھ. هەر دوو براکەش ئەو
 پاستىيەيان باش دەزانى، شۇرۇش بۇ ھەر دووكىيان وەلامىك بwoo بۇ ئەو
 مەركەي لە ناوەوە دەيخواردىن، بۇ ئەو نەخۆشىيەي دەرمانىكى نەبwoo بۇ
 ھەتاھەتايە چاڭيانبىكاتەوە.

لە سەروھختى پلانداناندا بۇون بۇ مردىنيكى بە شکو، بۇ بەرزىرىدىنە وەي پاپايەي ئەخلاقى ژەنرال كە كتىبەكەي من بلاوبۇوه. لەۋىدا ژەنرال وەك ھاپۇلى سىاسىيە مشەخۇر و دلرەقەكانى تىرىزىكراابۇ، گەرجى كتىبەكەي من نەدەخويىنرايەوە، بەلام ھەر دوو براكە دەيانويسىت ناوى ژەنرال وەك شىتىكى تايىت بچىتە مىژۇوه. كاتىك ھات بۇ لام و يەكتىمان ناسى، تىنگىشىت بېرۇبۇچۇونەكانى من لە سەر شۇرۇش و خەلک و ئەخلاق و دەسەلات زۇرلەگەل نىيە دەيتىرساند، مەتمانەي بە خەلکى شارەكە نەبۇو، مەنىشى وەك غەربىيەكى گوشەگىر سەيردەكىد كە ھەمان شىيەھى خۇرى دەيەويت لە نەھىئىيەكان تىيىگات. كەسىكى پېيويسىت بۇو مەتمانەي پېتىت و لەگەلیدا لە ھەموو پلانەكان بېرۇانىت و يارمەتىيدات بەسەر نەخشە و بۇچۇونەكانىدا بچىتەوە. من نەرخى ئەخلاق و ملکەچىم تىنگەياند... وەك كۈنە ماركسىيەك ھەندى جار لە يادىدەكىد ھەر شۇرۇشىك لە خۇرەلات رېشەيەكى دىنى نەبىت ناتوانىت بە تەۋۇزىنىكى مىژۇوبىي گەورە دەست پېيىگات. ھەر دووكمان دەمانزانى گەر شۇرۇشىك رېشەيەكى دىنى ھەبىت شۇرۇش نىيە، بەلام نە من و نە ئەو شۇرۇشمان لە پېتىاوي شۇرۇشا نەدەويىست، شۇرۇش بۇ ئەوه بۇو خەلک بىتوانى دوايى شىتىكى بلند و بەرز بىكەون، بېروا بە شىتىك بەھىن، ھىوا بە شىتىك بېھىستن... ھەر شىتىك بىت گرنگ نىيە، بەلام ھىزىك بىت خەلکى بىتوانى لە بەر رۇناكىيەكەيدا بە ناو تۇنیطە تارىكەكەدا بېرۇن. من پىمگۇوت گەر دەتەويت عەوام دواتىكەون و سوژىدە بۇ دەسەلاتى تو بەرن، دەبىت توش سوژىدە بۇ عەقلى عەوام بەرىت. گەر سوژىدە بۇ عەقلى عەوام نەبەيت، سوژىدە بۇ دەسەلاتت نابەن.

راستىيەك ھەيە دەبىت بىزازىت، نە من و نە توبارى ئەشكىزاد و نە ژەنرال خەلکمان خۇشىنەدەويىست... وەك چۈن پەيكەرتاشىك ناتوانىت ئەو بەرده رەقەي خۇشبوىت كە پىادەكىشىت، ئىمەش نەماندەتowanى خەلکمان خۇشبوىت، دەتowanىم بلىم ھەرسىكماڭ رقىكى سروشتىمان لە خەلکى ۋەشۈكى ھەبۇو،

بەلام بەبى خەلکى رەشۇكى، بەبى هۇردىقى گەورە، بىن ئەوانەيى كۆيىرانە و
بە ژمارەيى زۇر دواي دروشىمەكان دەكەون ھېچ شتىك لە مىزۇودا ناگۇرىت.
مىزۇو لەو ساتانەدا خولقاوه كە سەرفەكەكان لە سەر مىنپەر و بالکون و شوينە
بەرزەكانىيانەوە دەردەكەون و لە دامىندا ھەزاران ھەزار سەرسام، سەراسىمە،
مەست تەماشايىاندەكەن... نە من، نە ژەنرال، نە براکەي نەماندەتوانى ئەو وينەيە
بگورىن، توبار ئەوهى لا يەقىن بۇو، ئەو وينەيە ئىمام خومەينى كاتىك لە
پاريس دەگەرىتەوە و ملىونان سوژىدەي بۇ دەبەن، ئەو وينەيە گۈزارشتى
تەواوبۇو لە پۇچى ھەموو خۇرەلات كە بە شىوهى جۇراؤجۇر و بچوڭىر
لە ھەموو جىگايەك دووبارەدەبۈوهە. ئىمە نەماندەوىست ئەوه بگورىت،
نەماندەتوانى يارى بەو وينەيە بىكەين، وينەيە رابەرىك و سەدان ھەزار مەرقۇنى
مەست و شەيدا كە كېنۇشى بۇدەبەن. دەمانزانى گۈرېنى ئەو وينەيە مەحالە
تەنبا شتىك ئاواتمان بۇو، ئەوه بۇو بتوانىن دووبارەبىكەينەوە.

لە سالى يەكەمدا دايىكىان گەرایەوە بۇ مالى خۇى، ئارەزۇویەكى نەبۇو ئەو
زىيانە پې نەينىيە بېرى و دوا رۇزەكانى زىندەگى خۇى بە دىزىيەوە لە چەمى
ئەروان بباتەسەر. دوو كورەكە ھېچ يەك لە پلانەكانى خۇيان بۇ پېرە دايىك
ئاشكرا نەدەكرد، دايىكە گەرچى ژىنلىكى بەھىز و بىزىو و بەفەرمان بۇو، بەلام
گەر بە ھەموو كەين و بەينىكى دوو كورەكە بىزانبىا يەستەم بۇو حالى
بېيت و نەيکاتە ھەرا و بە ھىمنى شتەكان بەسەريدا تىپەرن، لە بەر ئەوه ھەر
دوو كورەكە بەردىوام ھەموو رېنۋەسىمەكانى حورمەت لىيانى پېرە دايىكىان
جىبىيە جىدەكرد، بەيانيان بەر لە بەرچايى بەسەر دەستىدا دەنۇشتانەوە و شەو
بەر لە خەو شانيان ماقىدەكرد و كە فەرمانى دەدا سەريان دادەنەواند و كە
تۈرەدەبۇو ملکەچ دەوەستان، بەلام ھېچ كات لە پلان و نيازى خۇيان ئاگاداريان
نەكىدەوە. دواجار بۇ ئەوهى دايىكىان لە ئازارى رۇزانى داھاتوو بە دوور
بېيت و دوو بە دوو خاچى خۇيان بىننە سەر شان و بە تەمى تارىكى ژياندا
شۇرۇپىنەوە، بە چاكىيان زانى دايىكىان كەمىك لەم گەمە ترسناكە پېارىزىن و

بىيگىرنەوە زىدى كۇنى خۇى تا پاشماودىيەك لەوى تەنبا بىرىت. گەرانەوەي دايىكىان بۇ گوندەكەي خۇى و دواتر مىدى، گەرچى ھەر دوو كورپىز زۇر غەمكىن كرد، بەلام دەستى نوبارى ئازادتىكىد و دەيتوانى ئاسانتىر بىسۈرىتەوە و شار بىناسىت و ژيانى ئىزە پېشىكتىت.

كاتىك نوبار سەردانى ئەرشىفەكەي دەكىرد، لەوى سورەيا خانى ناسى. نوبارى ئەشكىزاد وەك براکەي كەسىك نەبوو بىتوانىت بى گەرمىي باوهش و بى سەركىشىيەكانى ناو جىڭا لەگەل خانماندا بىزى. سورەيا ژىنلىكى گەنجى شۇخ بۇو تازە لە ئەرشىفەكە دامەزرابۇو. نوبار لە سەردانى كانىدا بۇ ئەوى دەكەويتە حەزىكى قۇولى سورەيا خانەوە، ئەوە ئاڭرى يەكەمین كېشەي ရاستەقىنەي نیوان دوو براکە دادەگىرسىتىت. بىلالى ئەشكىزاد بەوە ناودارە لە پاكداوينىدا ناونىكى دروستكىدوھ و واتەواتى ژن و خانمبازى لە دوو نىيە، ھەوادارانى زۇر لاف و گەزاف بەوەوە لىتەددەن كە ژەنزاڭ نويىز لە سەر دامىتى دەكىرت و لەزەتى دونيا لايى كاوابايەكى بىتىرخە. بىلال ھەستەكەت براکەي كە بىزىوتەر و سەرلە دەرتە، وا خەرىكە ئەو ويتنەيەي ژەنزاڭ لەداردەكەت. ترسناكتىرىن ساتى پەيوەندىيەكەيان ئەو كاتەيە كە نوبار دان بەوەدا دەنەت عاشقى ژىنلىك بۇوە و ئەو عەشقە تا ساتى مىدىن ھاۋىرىي دەبىت. بىلال دەترسىت ئەم چىرۇكە بىكاثە تىزەجار و پەنهكىدەن ناو خەلک، ناكۆكىي نیوان دوو براکە دەگاتە ناسىتى ئەوەي نوبار بىرېكەتەوە رۇو لە گوندەكەي جاران بکاتەوە و بىگەرىتەوە بۇ نزىك گلکۆكەي دايىكى، بەلام دواي گفتوكۇيەكى دوور و درىيىز دەربارەي ماناي ژيان و ئەو كۆتاپىيە نزىكەي چاوهپاۋانىاندەكەت، دەربارەي رېزدى و لېپاراپى نوبار بۇ ئامانجە گەورەكان و دلسۇزىيى بىسەنۋەرە بۇ ويتنەي ژەنزاڭ، بىياردەدەن ئەو پەيوەندىيە بە جۇرىتىكى ئىتىجىگار نەھىتى و پلانرىيىز بەرددەوام بىت. سورەيا كە عاشقى نوبارە ئامادەي ھەموو گىانبازىيەكە، بۇ ھەموو رېگاپەك تەيار و بۇ ھەموو نەخشەيەك سەر لە رېتىيە، بەپەرى لە خۇ بۇوردنەوە دەبىتە ھاودەمى نوبارى ئەشكىزاد. بەر لەوەي لە رېگاپەلەيەكى نابىناواھ ھاوسەرگىرى

بکەن، مالىنىڭ گەورە دەكىن كە پشتى بە بالەخانەي ئەرشىفەكەوەدە، لە ماوهىيەكى كورتدا لە رېنگاي پەيوەندىيەكانى ژەنرال بىلالەوە لە ناو حىزبىدا سەيد بورھان لە دادگاواه دەگواززىتەوە بۇ ئەرشىفەكە و دەكىرىتە بەرىۋەبەرى ئەوى. پىاوىنەكى ترسنۇك و نالايق كە قەدەر نەھىننەكى گەورەي دەخاتە بەردىم و ئەويش وەك پېشىلەيەكى سېلە بەكارىدەھەننەت. سورەيا ھەم بە نەھىنى دوو براكە دەزانىت و ھەم بەو مەركە نزىكەي لەسەر رېنگاي مىزدەكەيدايم، بەلام ئەويش ھەوادارىنەكى مەست و سەرشنىتى ژەنرال و سوينىن دەخوات كە تا ئەبەر نەھىننەكە ھەلىگرىت و گەر نۇبار دەيەوەيت دەتوانن پىكەوە بىرن. ئەرشىفەكە بە ناوى چاكىرىدىن و رېنگىخستەوە بۇ ماوهىيەك دادەخرىت و لەو ماوهىيەدا بە دوو رېنگا مالى سەيد بورھان بە بالەخانەي ئەرشىفەكەوە دەبەسترىتەوە، كە دەبنە رېنگاي نەھىنى و شەوانەي ھاتوچۇي ژەنرال. لەو ماوهىيەدا نۇبار و سورەيا مندالىيکىان دەبىت، كە لە ماوهى دووگىان بۇون و مندالبۇوندا، نۇبار و ژەنەكەي لە جل و بەرگى فەرمابنەرى ئاسايىدا بە نەھىنى و بۇ حەوت مانگىك دەچنە ئەو دىو سەنۇور تا سورەيا دوور لە چاو و قىسى خەلک مندالەكەي بىت. مندالەكە وەك خوشكەزاي سەيد بە خەلکى دەناسىتىزىت و لەوى لە ژىز چاودىرى ھەميشەيى سەيد بورھان و سورەيا و ژەنرال خۆيىدا گەورە دەبىت.

ئەم مندالە ئىش لە پلانى دوو براكەدا خاودەكاتەوە، ئىشىكىرىن بۇ هاتنە دەرەوەي ژەنرال لە حىزب و بەرپاكرىنى شۇرۇش دەبۇو زۇوتىر و خىراتر كارى تىدا بىرىت، بەلام عەشقى نۇبار بۇ مندالەكەي وادەكەت ھەولېدات زۇرتىر بېرى و تا نەخۇشىيەكەي رېنگاي پىددەدات پلانەكانىان دوابخەن، بە جۈرىك لە ماوهىيەدا نۇبار ھەتا لە گەرانى ناو خەلک و لە كۆكىرىنەوەي ھەواداران لە رېزى چىنەكانى خوارەوەدا دوور دەكتەر و بەشى زۇرى كاتەكانى لە مالى سورەيا و بەديار مندالەكەوە دەباتە سەر. ئەو دۆخە دووبارە دەبىتەوە مايەي تىنگچۇون و تورەبۇون و پىاھەلشاخانى براكان كە وايان لىدىت بەرامبەر يەك تورە و بىزار دەر دەكتەر و ماوهىيەك بەرگەي ئەو ناگىن رووبەرروو

سەيرى يەك بىكەن، بىئەوهى نەبىتە ناخۇشىان. لەو ماوهىدا نوبار ھەندى جار دەهات بۇ لام و بەرامبەرم دادەنىشت و گلەبى لە براکەي دەكىردى كە تەنبا وەك بىردووتە ماشايىدەكەت و جىگە لە جەنازەيەكى گەرۈك ھېچى دى تىدا نابىنەت.

بۇو، زوربەي كاتەكانى لە مالەوه بە نەھىنى دەبرىدە سەر. سەيد بورھان كە دۆخى ناجىنگىر و ئالۇزى ھەر دوو براکەي پىتەزانى، ھەولىدەدا زۇرتىزىن دەسکەوتى تاپىتى بچىتى وە. ژەنرالى ناچار دەكىردى زەھى بۇ وەربىرىت، بىكاتە شەرىك لە ھەندى پەرۋەزەدا، نامەي پېتىگىرى بۇ نىاز و خوازە حەرامەكانى بنوسىت، ھەرەشە لە ناھەزانى بىكەت. كارىك ھەر دوو براکە ناچار دەچۈونە ژىز بارى تا بە ھۇى كەسىكى دەغەلى وەك بورھان وە تۈوشى بە دې ختىيەك نەبن. ئەو وەك سەگىنک كە خۇى فەقىر دەكەت و دانە دانە و شەكانى ھەلدەبىزىرىت، بە روکار پىاوىيکى سەنگىن و بەریز دەردەكەوتىت، بەلام لە نىھاندا مەخلوقىكى لاواز و تەماعكار و كلک لەقىن بۇو كە بە دواى تەماعە پوجە كانىدا، ئامادە بۇو ژيانى كچەكەشى بخاتە سەواو مامەلە وە، تا دەستى بە شتىك لە سامانى زىاتر بىكەت. ھەموو ئەو ماوانە كە متر دەھاتە لای من و منىش كە متر دەمىيىنى، بەلام دەمزانى تا كات بروات و تا سەعاتى رۇوبەر و بۇونە نزىكىبىتى وە، تا نائومىدى لە ناخى خەلکدا گەورەتىر و تورەيى زەقىر بىت، ساتى ھاتنە و دەركەوتتە وەي ئەويش نزىكىتە دەبىتى وە.

لەو سەردەمەدا منىش بە نەخۇشىيەكى نادىيار كەوتىم سەر بارى ئىفلىجى، لەشى منىش وەك ھەموو شتىكى ترى ولات و مەملەكتەكە لە كاركەوت، لەشى منىش دەبۇو وەك سەرجەمى ولاتەكە لە سەر ئەم عەرەبانە كۆنەي نەخۇشان بىت و بچىت. كە دواجار شەۋىنک دەركەوتتە وە منى لە سەر عەرەبانەكە بىنى هەر سەرسام نەبۇو، بەلكو دەستخەرق و دەستەپاچەشبوو، دايىنابۇو كە مىد يان كۈزۈر، بۇئەوهى كەس لاشەكەي نەدقىزىتتە وە ئەشكىز دوو لاشەي نەبىت، من بىسىووتتىن يان بىننەزم يان پارچەپارچەيىكەم و فەرىتىبەمە چۈم و كەندەلانىكە وە،

که منی له و دوچهدا بینی هستی به مهترسی کرد، دهیزانی من نهینی لاشه
دووهم ئاشکراناکەم، دهیزانی من ئەفسانەکە وەک خۆی دەپاریزم، دهیزانی من
دەلیله کان دەسرمەوە... ژەنرال ترسینکى راستەقینەی له وە ھەبوو لاشه دووهم
دەربکەویت، زورى بۇ گرنگ بۇو لاشه دووهم ھیچ کەس نېبىنىت و نەكەویت
دهستی دوست و دوژمن، بەلام ئەوهتا من كەوتومەتە سەر عەرەبانىيەكى
ژەنگاوییى كون، نە قاچم ھەيە و نە دەست... ئىدى مەمانە به كى بکات؟.

ئەوان كاتىك چىرۇكەكەيان داپشتبوو ژەنرال بىلال دهیزانی لاشەكى
خۆی چى بەسەر دىت، دهیزانی لاشەكى بە چ شکو و بەزم و تەدارەكىكى
مېزۇوېي دەنیزلىرىت، بەلام كەسيان نەياندەزانى لاشە دووهم، لاشە نوبار،
سېبەرە زىندوھەكى ژەنرال لە كويادا دەكەویت و كوتايى دىت... گەر لاشە
دووهم ئاشکرابايدا، گەر بکەوتايە دەستى دوژمنان بۇ شەكاندى ئەفسانەي
ژەنرال بەكارىاندەھينا، گەر بکەوتايە دەست دوستان تۇوشى دوودلى و
نادلىيابىي و باوەر لە دەستدانى دەكىردن... كارەسات دەببۇو گەر شۇرۇشكىران
وابزانن باوەريان بە وەھمەك ھيتاواھ، ئەوهى بىنۇويانە نمايشى پياويكى نەخوش
بۇوە كە ويستويتى موعجيزەيەك بىداتە پال خۆی كە نېيەتى.

لە ناو ئەو ترس و دوودلىيەدا بىلال خوازىيارە ھەموو شتەكان زوو
جىيەجىيەكتەن مالئاوايىبىكتەن، ئەو نەخۇشىيەكى خىزاتر لە ناوهە دەستى
بنكۈلدەكتەن، لەكەل تىپەرىنى كاتدا، من زىاتر و زىاتر كارىگەرىي نەخۇشىيەكەم
لە نوبارى ئەشكىزادىشدا دەبىنى، زىاتر لاۋازدەببۇو، تۇوشى نوبەتى كۆكە و
تەنگەنەفەسى و عارەق دەرداش دەھات، زورجار ئازار توند پىچى پىتەدا، بەلام
وەك ماسىيەك بىھەویت لە دەرەوهى ئاوايش ھەر ھەناسەبدات خۆى خۇڭر و
بەھىز دەرددە خىست.

نەدەببۇو بەسەرھاتى دەرددە كوشىنەكەيان بچىتە دەرەوه و جارىكى دىش
بکەویتە سەر زاران، پلانى گەورەي بىلال ئەوه بۇو وەك شۇرۇشكىزىيەكى
خۇشەویست لە ناو خەلکدا بىرىت، دەببۇو ھەموو شتىك وا رېنگىخىرت ئەو

بىت بە شەھىد... گەر وەك نەخۇشىك بەردايە ھەموو پلانەكەيان دەبۈرۈ تۈز و سوتۇوى بەربا، گەر ژەنرال وەك شەھىدىك دەرنەكەوتبايە ھەستانە وەشى لە مەرگ زور لە بەها ئەفسانەيىھە كانى خۇرى دەدۇرلاند.

ھەر كەسيك لەم مەملەكتەدا دەجىتە سیاسەتە، لە يەكم بىزەدە فىردا كەرىت ئامادەي شەھىدبوون بىت. ئەگەرچى سیاسەت بە گشتى لە سەر درق بۇنىادىنراوە، بەلام پەرەر دەكەرنى مەرقەكان بۇ شەھادەت ھەم توندىكىرانە و ھەم ھەقىقىيە. شەھىدبوون ئەو سىحرەيە كە بەرگى ھەقىقەت دەكات بە بەرى نازانىت كېيە و چىيە، بەلام تا ئەم ساتە ھەموو شادەمارەكانى خۇرەلات دەجولىتىت، تا ئەم ساتە ئەو دلى مىزۇو لەم مەملەكتانەدا دەخاتە لە رزە، ھەموو خەريکى ستايىشى شەھىدەكانىيان، ھەتا شەيتانەكانىش بە بى شەھادەت و شەھىدبوون ناتوانى ئالاي خۇيان بەرزبەنەوە. ژەنرال بىلال لە من و براڭەشى پۇونتە دەيىزانى گەر شەھىد نەبىت، ناتوانىت بچىتە مىزۇوەوە. وينەي ئەو شەھىدە ئەفسانەيىھى كە لە مەرگ دەگەرتىتە و دەبىت بە نىشانەي نەمرى، وينەيەكە لە قۇولايى ديانەتەكانەوە وەرمانگرتۇوە و لە كۇنەوە تا ئەمەرۆ بۇتە بناغەي ھەموو خەيالاتەكانمان.

ھەر دووكىيان لە ژىر فشارى كاتدا بۇون، نەخۇشى زورى بۇ دەھىتان، تورپەيدەكردن، ئازارى زۇريان ھەبۇو، دەترسان بەرلەوەي پلانەكانىيان بگاتە ئاستى پىويىست بىرەن، دەترسان نەخۇشى هيىنە لەوازىيانىكەت نەتowanى تىنۇتلىلى دواھەنگاوىيان ھەبىت. شۇرپشىش شتىك نىيە ئاسان پۇوبىات، نابىت هيىنە پىش بخىرىت ھەۋادارانىيان ئامادەنەبن، نابىت هيىنە دوابخىرىت خەلک بىرۋا و مەتمانەيان نەمەننەتىت. پلانەكە وابۇو يەكم جار ئەشكىزە شەھىد بىكەرىت و بەوه يەكم بەردى گەورەي ئەفسانەيەكى نۇى دابىنرىت، دواى ئەوه دەبىت نۇبار وەك تارمايى پىش شۇرپشىش كەن بىكەۋىت و ئەفسونى گەورەي ئەو ئەفسانەيە پلەيەكى دى لە خەيالى خەلکدا بەرزبەنەوە، كە پىويىستىيان بە شەھىدىك و

قاره‌مانیکی ئەفسانەبى هەيە برواي پىبھىنن. تەنيا ھاوكارى راستەقىنەئى نوبارى ئەشكزاد سورەيا دەبىت. نوبار لەگەل سورەيای ژىنيدا ھەموو ئەو شوين و كاتانەيان ديارىدەكىد كە ژەنرال تىيدا دەردەكەوت. ئەو خىرا دەردەكەوت و وندەبۇو، چەند چركەيەك، چەند ساتىكى كورت... ھەموو شتىك باش ۋۇي، ھەموو شتىك بەپىنى پلان بەرىۋەچوو، سورەيا بلىمەتىيەكى گەورەي پىشاندا لە دروستىكىدى تارمايى ژەنرال و هينان و بردن و دوورخستەوەي لە شوينە ترسناكەكان. گويىگەرە دەبىت ئىستا من ستايىشى ئەو ژەنە بىكم. سورەيا تەنيا خىزانى نوبار نېبۇو، بەلكو گەنجىنەي نېتىنەكەنلىكى بۇو وە عاشقى يەكەمى بۇو، جەلەوەي دۇعايى بۇ بىكم و بۇي بىپارىمەوە ھىچى تر بۇ ئەو ژەنە بە شايىتە نازانم. ھەر دووكمان دەمانزانى كارى شاردەنەوەي لاشەكە بەو ناكىرىت، بۇ ژىنەكى عاشق سەختە مەيتى خۆشەويسىتەكەي سارد و بىتەرا بىنۈزىت، ئەمە جەلەوەي كە خۇشى بەردەوام لە مەترسىدا بۇو. كە ژەنرال بىلال كۈزۈرە و مەيتەكەي بەوجۇرە ئەفسانەبى نېتىزرا، من دەمزانى ماوەيەكى زۇر نابات نوبەت دەگاتە سەر نوبارىش. سورەيا بەردەوام بۇئەوەي لە نزىكىيەوە بىت، بىپارىزىت، نەھىلىت بکەويىتە مەترسىيەوە خۆى نەخشەي دەركەوتتە كورت و ونبۇونە كتوپرەكانى دادەنا، گەرجى دەيزانى نوبار دەمرىت، بەلام وا مامەلەيدەكەرد وەك بۇ ئەبەد بىزى و تا پېربۇون لە تەكىدا بىت.

وەك دەزانىت، دواي كۈزۈرانى ژەنرال بە ماوەيەكى كەم قاوى دەركەوتتى تارمايىەكەي ژەنرال ھەموو شارى ھەڙاند، نوبار بەپىنى ئەو پلانەي لەگەل من و بىلالى برايدا دايىنابۇو، دەبۇو خۆى وەك ئەو تارمايىە دەربخات كە بۇ پىشەنگايەتى شۇرش ھەلدەستىتەوە. سەرۇكىكى ئەبەدى كە ھەميشە لەگەل خەلکى ھەڙاردا لە سەنگەرلى پىشەوەدا دەبىت. من دەمزانى ماوەيەكى زۇر نابات و تارمايى ژەنرال بەبىن دەركەوتتى و ونبۇونى نوبارىش دەتوانىت سەربەخۇ بىزى. بەس بۇو چەند جارىك ژەنرال كورت دەركەويت و ونبىت تا بۇ ھەتاھەتايە بچىتە خەيالى مىللەتەوە. دەبۇو گورج و بروسكەئاسا دەركەويت

و نېيەرىت و بچىتەوه ناو تارىكى، دەبۇو ھەميشە پرسىيارىك بىمېنیتەوه و خەلک دوودلەن و پېگومانىن لەوهى بىنىييانە، دەبۇو بەر لەوهى بە تەواوى باوەر بە چاوى خۇيان بىكەن ژەنرال خۇى بى شوينەوار و نەدىو بکات... تەنيا بە وجۇرە ورده ورده تارمايىھەكەي ژەنرال دەبۇوه ھەقىقت. ھەمۇو نمايشىكى ورد و شىوهى شانۇگەرىيەكى ھەبۇو كە چەندىن سال بۇو بىرمان لىدەكردەوە. زۇرى نېبرد پېشىنىيەكەي من هاتە دى، ھىدى ھىدى و لە ماوهىيەكى كەمدا واپىلەت خەلک خۇيان تارمايى ژەنرال و سېتەرەكەي ئەويان لە خەيال و خەون و زىندهخەوى خۇياندا دروستىدەكەد و دەيانبىنى. چىتر پۇيىست نەبۇو ژەنرال سەركىشى و چاوقايىمى بنوينىت و دەربكەۋىت. بىئەوهى ئەو خۇى دەربخات خەلک بۇ وەھەمەكانى خۇيان، بۇ ئاسوودەگىي خۇيان، بۇ غىرەتدانە بەر خۇيان، تارمايى ژەنرالىيان دەخستە پېش خۇيان و دواى دەكەوتىن... نوبارى ئەشكزاد تەنيا ئىشى ئەوه بۇو، تارمايى ئەو رېزگاركەرە ئەفسانەيىھە لە خەوهەستىنەت كە لە ناخى ئىمەدا خەوتبوو.

ئەوهى بۇى دەگەراين هاتە دى. تارمايى ژەنرال ئىستا لە ھەمۇ بەرەكانى جەنگدا سەربەخۇ دەسۈرپىتەوه و دەگەرىت.

رەنگە ئىستا بېرسىت ئەى كى ژەنرال بىلالى كوشت؟

ژەنرال دەيزانى كەمى ماوه، دەبۇو لەگەل دەستپىكىرىنى تەواوهتىدا بۇ شۇرش ئەو بىرات، نەخۇشىيەكەي رۇڭ بە رۇڭ زىاتر تىنى بۇ دەھىتىا و ترسى كەوتىن كتوپىرى لادرۇستىدەكەد. بەلام كى دەيويىرا كەسىكى وەك ژەنرال بىلال بکۈزىت؟ دوژمنەكانى لە حىزبىدا نەياندەويىرا كارى وابكەن، ھەتا كاتىكىش كە دەيانزانى ژەنرال لە حىزب جىادەبىتەوه، بويىرى كارى وايان نەبۇو كە دەكرا حىزب سەرەھەزىرىبکات و دايىتەكىنەت، ھەتا بويىرى ئەوهيان نەبۇو لە حىزب دەرىيىكەن. ژەنرال باوهەرى وابوو كە خۇى دەبىت شوين و شىوهى مردىنى خۇى ھەلبىزىرىت... دەبۇو بکۈزەكەي ھەمۇ ئەو ھەنگاۋ و پلانانە جىئەجىنەت كە ئەو دەيكتىشىت. ئەوه مانايىكى قۇولى لاي دوو براكە ھەبۇو، كە خۇيان

قەدەری خۇيان بىنوسىنەوە. سى سال بەردەۋام بۇ يەكىك دەگەران مەتمانەي پىيىكەن ئەو كارە بکات، يەكىك نەھىئىيەكان بىپارىزىت و پلانەكەش جىئەجىيەكتە، بەلام بۇ كارىيەكى گەورە و ترسناكى وەك كوشتنى ژەنرال، بەشىوھەيەك بىكات شەھىدىكى ئەبەدى هىچ كەسيان نەدقۇزىيەوە... هىچ كەس نەبوو مەتمانەي ئەوەي پىيىكەن بىتوانىت ژەنرال بىكۈزىت و نەھىئىيەكەشى بىپارىزىت.

دەزانىت كى لە دواجاردا ژەنرال بىلالى كوشت؟ دەزانىت؟ رەنگە سەرسام بىيت گەر ناوهكەيت پىيلەم : نۇبارى ئەشكىزاد.

وەك شەيتان سەيرم مەكە، من دەمزانى دقۇزىنەوەي كەسىك كە نەھىئىيەكان بىپارىزىت و ژەنرال بىكۈزىت ئەستەمە. كەس نەدەچووه ژىر بارى كارى وا، تەنبا كەسىك دەيتوانى ئەو كارەبکات نۇبار خۇي بۇو. من ئەو پېشىنيارەم دا بە نۇبار و تىمگەياند، گەر ئەو ژەنرال نەكۈزىت ھەرجى پلانىك دامانناوه دەبىتە كاو با. گەر دەمانەوىست شەھىدىك و قارەمانىك و ئەفسانەيەكى نوى دروستىكەين كە ئاسان لە خەيالى مىللەت نەيەتە دەرى، جەنگ لە ژەنرال خۇي هىچ كەسىكى دى نەبوو ژەنرال بىكۈزىت. پىيمەكەن، ئەوە تابلىتى تفت و تال بۇو... بەلام ھەقىقت بۇو. چىرۇكى حىزب لەسەر كوشتنى ژەنرال و گرتىن پاسەوانىكى نەخۇش بەو توەمەتە تەنبا شانۇڭەرىيەكى دەسەلاتداران بۇو بۇ ھىنوركردنەوەي خەلک و دوورخستنەوەي تاوانەكە لەسەرانى حىزب. هىچ كەسىك لە حىزبدا نازانىت كى ژەنرال بىلالى كوشتوه.

بىلال زىاتر لە نۇبار ھەست بە مەترسى و زەبرى كات دەكەت، دەترسىت كە نەيارەكانى پلانى نەيىنى و چالى لە ناكاوايان بۇ ھەلکەندبىت، خۇي دەزانىت چەپس و بىتۈزۈدان و تەلەكە بازانىك حىزب بەرىيەددەبەن. ھەم لە غەدرى لە ناكاوى نەيارانى ناو حىزب و ھەم لە غەدرى نەخۇشىيەكەمى دەترسىت. چەند رۇزىك يان چەند ھەفتەيەك، ياخود چەند مانگىك زىاتر ژيان هىچ لە هىچ ناگۇرىت، ژيان بە رۇز و سالەكان ناپېتۈرىت، بەلكو بە تىنى ئەو شەقە دەپېتۈرىت كە لەو رۇزە پۇچانەي ھەلدەدەين كە بىتمانا بە ناوى تەمەندىرىزىيەوە

رزىن و بۇگەنكرىنمان درېزىدەكەنەوە. دلىنایا يە گەر ماوهىيەكى كەمىك زياترىش بىزى، هىچ شىتىكى ناوازە رۇونادات گرنگىتر بىت لە و مەركەي خۇى بېرىارى لېداوه و نەخشەي بۇ كىشاوه. بىلال بەشى زورى دواھەمەن بۇزىانى خۇى بە خەو و جەگەرەكىشانەوە دەباتە سەر، قاوه دروستىدەكەت، جەگەرە دەكىشىت، چاي خەستى بىشەكىر دەخواتەوە، هەموو ژەمەكانيش تەنبا مەرباى ھەنجىر بە سەمۇونەوە يان توور و پياز لەگەل كولىزىدا دەخوات. ئەوهى لە برى ئەو دەزى و دەگەرېت نۇبارە. ئەو بۇزەي كە تىتەگات هىچ چارىكى نىيە و تەنبا دەرمانى راستەقىنەي مەردىنە. بەرامبەر نۇبار دەوەستىت، دەمانچەيەكى تايىبەتى دەخاتە مشتى و دەلىت «برام، ئىتىر كاتىتى».

دواى ئەوە من چەند جارىك نۇبارم بىنېيەوە، هىچ جارىك ھەستم نەكىر كە كوشتنى براکەي ئازارىكى ويىزدانىي قوللى بۇ دروستىكىرىدىت يان ھەستىكى ھەبىت وەك تاوانىكى ئەنجلامدا بىت. نۇبار، بەۋەپەرى پىداڭرىي و ساردىيەوە، بىن ھەكتى بىنەن، دەمانچەكەي وەرگىرتىپ، بە ھېمىنى گووتىبوسى «بەلى، ئىتىر لەوە زياتر كاتىمان نىيە، ھەستە با بېرىن». لە شوين و كاتى پىويسىتدا، سى سەد مەتر دوور لە بنكەي سەرەتكىي بېرىقى سىياسى حىزب، دواى دانىشتنىكى پە ھەراو جەنجالى بىلال لەگەل سەركرىدە گەندەل و چەوسىتەرەكانى ناو بېرىقى سىياسى، وەك بىلال خۇى نەخشەي بۇي دانابۇو، نۇبارى ئەشكزاد، بىلال دەكۈزىت.

نۇبار بە چاوى خۇى گەورەبۇون و نەمرى و درەوشانەوەي وينەكەي ژەنرالى بىنې، ئەو ھەزاران مەرقۇقەي بىنې بەسەر گۇرەكەيدا دەگرىن. خەلكى بىنې دەپڑىنە سەر شەقامەكان و شۇپاش رادەكەينىن، دلىنابۇو ئەو چىرۇكەي لەو چەند سالەدا پىكەوە نوسىيۇمانە ھاتوتە بەرھەم.

نەخشەو پلانىك بۇ كوتايى نۇبارى ئەشكزاد دانرابۇو جۇرىكى تر بۇو، لە دوا بۇزەكاندا حەزىدەكىدە مردىنەكى سروشتى بەرىت. دەبىويىست بىزى، دەبىويىست خۇى لەگەل ژن و مەندالەكەيدا قايىمكەت و تا نەخۇشىيەكەي دەيخت خۇى لە

چاوان ونبکات. بيريده کرده وه بق مردن بيته مالي من و ليره بمریت و تو بيته
 بيشاريته وه. متمانه يه کي گهوره هي به تو بwoo، ترسى گهوره هي ثوه بwoo تهقي
 ليبيکن و دهم و دهست له ويدا بکوزريت و لاشه کي ناشكرا بيته، له بهره هو وه که
 ده چووه دهري هه ميشه له ژيره وه پوشاكى گولله نه بپري ده پوشى، بق ثوه وه
 ده مواده ست نه مریت و بتوانيت لاشه کي خوي رزگاربکات، پلانه کي ثوه وه بwoo
 که ثه گه ر پيکرا و نه گه يشته لاي من، بگاته ئه رشيفه که و تو بيهينيته لاي من و
 لاشه کي ونبيکه ين. دهيزاني تو تيده گهيت لاشه کي چهند ترسناكه، له يه کم
 رفويه وه دهيزاني تو رقت له شره، له ساته وه که داواي دامه زراندنت کرد
 له ئه رشيفه که و كورته هي نامه دكتوراکه تى خوي نده وه، دهيزاني وه ک غه ريبينك
 ده ميئيته وه، دهيزاني هيج شتيك واله تو ناکات بچيته بهره هي حوكمرانه کانه وه،
 دهيزاني تو تيده گهيت گه ر لاشه کي ونبيت و نه گه ويته به رجاو گرفته کان که متر
 و جهنج هيمتر تيده پهرين. دهيزاني تو هه قيقه ت بزانيت و نه زانيت، نازانيت چي
 ليبيکه يت، نازانيت چون به کاري بيهينيت، نازانيت چون بيه خيته نيش. توی وه ک
 لاوز ترين که سی شار ده بيفي، توی له جنسی ثه و روش بيرانه ريز به ندده کرد
 که ثه گه ر له نيوان کوشتنی چوله که يه ک و حاشاکردن له هه قيقه تدا ناچارين
 يه کيکيان هه لبزيرن، حاشاکردن له هه قيقه ت هه لده بزيرن. خوت بيري ليبيکه ره وه
 بق توی هه لبزارد... بيرکردن وه و تيفكري و پرسياري به رده وام هينده توی
 لاوز کردوه، هه تا ثه و لاشانه کانه... له گه ل پيريز نه کاندا دهيان نيزيت، بق ثوه يه زوو
 روخساری جهنج بشاريته وه، دايپوشيت، ونبيکه يت. نيشی تو ونكدرن و له
 بيرکردن لاشه کانه... له وه زيابر هيچي تر نبيه. ژه نزال له يه کم هه فته وه، له
 دوودلى و سسترو ويي تودا ثه وه خوي نده وه... دهيزاني تو ناتوانيت هيوا
 دروست بکه يت، بهلام دهيزاني که هه موو هه ولیک دهده يت دونيا ترسناکتر
 نه بيته. دهيزاني تو ناتوانيت ثه و مه کينه زه بـ لاحه بوهستينيت که ناوي سياسه
 و جهنج، بهلام هه موو هه ولیک دهده يت که ماناي ژيان به سه رتasse ربي و له
 هه موو شوي نيكدا هه رس نه هينيت.....».

کۆتاوی

دەریاس لە ناکاو لە ویادا ئارەزۇوی نەما چىتر گۈئ لە چىرۇكە كەى ئەرشەد ساحىب بىرىت. بىئەوهى مالئاوايى لىپىكەت يان رېز و حورمەتىكى نىشانىدات هەستا و بەجىيەتىش. ھەستىكى سەيرى ھەبۇو كە كەوتۇتە ناو تەلەيەكى ترسناك و فريويىكى گەورە خواردوھ، بىئەوهى خۇى پىيىزانىت لە نمايشىكى گەورەدا ئەكتەر بۇوە و وەك ھەر كەسىكى سادەت شار كەسانىكى وردەن خراب بەكاريانھىتىناوە. كەسانىكى كە ھەمووان بەكاردەھىتنىن، ئەۋىشىان بە ئەندازەتى توانا و شوينى خۇى بەكارهىتىناوە... پىشتر لە كەسانە نەبۇو كە باوھەریان بە پىلان ھەيە، بەلام كە لە ژۇورە كەى ئەرشەد ساحىب چووھ دەرى، ھەستىكى تارىكى تىدا بۇو كە ھەر خودى ژيان پىلانىكە و لە مرۆف دەكىرىت، ئەۋىش كەوتۇتە ناو تارىكتىرىن گىرىي ئە و پىلانەوە.

لە بەر دەرگاي مالى ساحىبىدا وەستا، باران بە ئەستەم ھىورىيەكى تىكەوتبوو، ھىشتا زۇرى مابۇو رۇزبىيەتەوە. لە وىدا ھەناسەيەكى قۇولى ھەلکىشا و گەرايەوە و بىئەوهى بېرسىت سۆندەيەكى لە حەوشەكەدا ھەلگرت و لە ئاوهكەي بەست و كەوتە شتنى ناو ماشىنەكە، ھەموو خويىنى ژەنرالى شت و پاكىكىردهوھ. ئارام و كەمىكىش بىباڭ جىپەنچەكانى خۇى لە ھەموو جىڭايەك سرى و بە جووتىك دەستكىشى رەشەوە تا پاشى ئەرشىفەكە لىيىخورى و لە كويدا ماشىنەكەي

هەلگرتبوو لەویدا بەجىيەھېشتهوه. شەو ھەر كۆتايى نەدەھات. بەپى و بە ژىز بارانىكى شىتىدا گەرايەوه بۇ ھېرمان سىتى... شەو ھېشتا ھەر دلەقانە درىزدەبۇوه. ئەو شەوه لە ھەموو شەوهكانى ترى ژيانى ناشيرىنتىر بۇو. كە چووه ناو جىڭاكەيەوه بخەويت دونيا ھېشتا تارىك بۇو، جەڭ لە سەرئىشەيەكى توند و تورھىيەكى قول ھەستى بە هيچى تر نەكىد. هەتا تواناي نەبوو بىر لەو چىرۇكە سەيرەھى ئەرشەد ساحىب بکاتەوه. چەندىن پرسىyar لە خەيالىدا بۇو، بەلام لە قوولايى نىھادىدا هيچ وەلامىكى بۇ گۈنگ نەبوو. غەمگىن بۇو... ئەرشەد ساحىب و ژەنزاڭ لەسەر ھەق بۇون، گەر ھەموو ھەقىقەتىشى بىزانىيابىيە، گەر پەيى بە ھەموو نەھىننېكەنەيش بىردايە، نەيدەزانى چىيان لىيىكەت... ھەقىقەت لىرەدا تەنبا كوتەكى جەنگ و كەرسەتەيەكى ترسناكى شەپ بۇو.

دوای ئەو شەوه، رۇز و ھەفتەكان بە خىرايى تىپەپىن. جارىك چووهوه ئەرشىفەكە و بىنى دەستىك بەبىتەنگى ھەموو شتىكى ۋېكخستۇتەوه وەك هيچ روينەدابىت شتەكانى خستۇتەوه سەر شىوهى خۇيان. خەريكى گەران و وردىبوونەوه بۇو لە ناو رەفەكاندا كە سەيد بورھان لەگەل كەنگەزا بچوکەكەيدا پىنكەوه دەركەوتىن. سەيد بورھان جىاواز لە جاران زۇر نامىھەبان بۇو، بى نواندىنى رېز و بى سلاوكىرىن وەك بىيەويت جەنگىك دابىگىرسىتىت ھەوالى ئەوھى دايە كە سورەيى كچى كۈزۈراوه و پىتويسىتە ئەو دەمودەست كلىلەكانى ئەرشىفەكە بىداتەوه بەو و چىتر تا كۆتايى جەنگ نەگەپىتەوه بۇ ئىرە. دەنگى سەيد بورھان بەجۇرىكى نائاسايى شەرەنلىقى بۇو، پىتىگۇوت ئەو لەسەر داواى ھەندى كەس لىرە بۇوه و لەسەر خواتى ئەوان حورمەتى لىنزاوه، ئىستا وادىارە ئەوان لە ژياندا نەماون، لە ئىستادا نە ئەو و نە هيچ كەسىك و نە ئەرشىفەكەش پىتويسىتىيەكىان بە بۇونى ئەو نىيە.

سەيد بورھان سەرتاپا رەشى پۇشىبۇو، بەلام لەگەل تازىبارى و ھەتىوکەوتى ئەو مىنالە چكۈلەيەدا نەيدەتوانى دىوھ شەرانگىزەكە خۇى بشارىتەوه كە جاران توند پەردەھى بەسەردا دابۇو.

دۇوركەوتنەوە لە ئەرشىفەكە، بە ئەندازەي دۇوركەوتنەوە لە دەستە و تاقمەكەي دايىكە سەجاد، دەریاسى نائۇمىتى نەكرد.

ھەفتەيەك دواى شەوى كۈزۈرانى ژەنرال بە فەرمانىكى پاسەوانەكانى مەزار، گروپەكەي دايىكە سەجاد ھەلۋەشىنرايەوە و ھەموو چالاکىيەكى ياساخ و ھەموو كارىكى قەدەغەكرا. بەپىي بىريارى پاسەوانەكان كاروبارى مردىن خرايە ژىز رېكىفي شۇرۇش و خۇيان لىيژنەيەكىيان دامەزراند، كە دەبۇو ئەو لىيژنەيە بىريار لە پلە و پايىيە مەردووهكان و چۈنىتى ناشتىيان بىات.

لە داخستنى شويىنى كاركىرىنى پاسەوانى لاشەكاندا ژمارەيەك چەدار بەسەركىردىيەتىي پىاويك بە ناوى «حەسەن دادار» پەلامارى جىگاكەيان دا و دواى بەرگىيەكى زۆر كە دەریاس و پىرېژن و ھاوكارەكانى دايىكە سەجاد نىشانىاندا، دەریاس لەگەل ھەندىكى دىكەدا بە تۆمەتى بەرگرى و شاردىنەوەي نەھىنى و ناشتى بىئىچازەي مەردووهكان بۇ چەند سەعاتىك گىرا. ئەوەي پشتىگرت و لە زىندان پاراستى ئەلىاسى براى بۇ كە بە ماشىتىك ناردىيەوە بۇ مالى و فەرمانىكى روونى پىتا كە ئىتىر لە مال نەچىتە دەرى و خۇى لە ژنانە بە دۇوربىرىت و چاودەپوانى سەردانى ئەو بکات. ھەفتەي يەكەم ھەموو رۇزىك پىاويك لە جلى جەنگاوهەراندا نان و سەوزە و خواردى تا بەر دەركى مال بۇ دەھىنا، ھەموو رۇزىكىش فەرمانەكەي ئەلىاسى بۇ دۇوبارەدەكردەوە، نەچىتە دەرى و خۇى لەو پىرېژنانە بىپارىزىت و چاودەپوانى هاتنى ئەو بکات.

دواى ھەفتەيەك، شەويك ئەلىاسى براى هات بۇ لاي.

ئەلىاس ئىستا لە جاران كەمىك قەلەوتىر بۇ، ھەمان چاوى هيمن و خەوالووی جارانى ھەبۇو، بەلام ئىستا لە برى زىرەكى و ۋارامى، تورەمىي و رق لە نىڭايىدا بۇو، دەستىك جلى سەربازى و جووتىك پۇستالى ئەفسەرانەي بىرىقەدارى لە پىتابۇو، كە وايان لىىدەكرد ھەنگاوهەكانى توندتر بچەقىن و بەرزىر تەپەيان بىت. ئەلىاس وەك خۇى ھەر لە خومارى شۇرۇشدا بۇو، ھەر هات و دانىشت دەستىكىد بە ستايىشى رۇخى شۇرۇشكىزانەي جەنگاوهەران كە بە

چهکه ساده و به توانا که مهکانیان به رهنگاری هیزی گهورهی دوژمن دهبنهوه.
به وردی چیرۆکی ژهنرالی بق دهرباس گیڑایهوه که به ردهوام له به رچاوی
جهنگاوهران ده ردهکهوبیت و تین و تاو ده نیته به ر گیانی ماندوویان. دهرباس
وهک جاران به هیمنی گوئیدهگرت و قسهیهکی له قسهی ئهلياسدا نه کرد. ههتا
بویدری ئهوهشی نه بتو چیرۆکی خۆی و تارماییهکی ژهنرال با سبکات. به لام
له قسهکان و اتیگه يشت که شورشگیران له دوخی زور باشی جهندگان نین و
میلیشیاکانی ده سه لات کومهکی گهورهی چهکیان له ده رهوه بق دیت و جهندگ
بۇته شتیکی ناهاوسمهنهنگ و شورشگیران پلان داده نین له کاتی پیویستدا به ره
گوندەکان بکشینهوه. ئهلياس به روونی پیتیگووت که دلنيایه و دهزانیت مانهوهی
به ردهوامی له مال ههستیکی خوش نییه، وەک برا دوو پیشنياری بقی ههیه
که ده توانيت رهتیابنکاتهوه يان قهبوولیانبکات. شورش پلانی ههیه قوتا بخانهی
کادرانی خۆی گهوره بکات و له شورشیکی خورسکهوه ببینه هیزیکی سیاسی
پیکخراو، بق ئهوه پیویستیان به مامؤستایهکی میژوو ههیه، که پهند و وانهی
شورشه میژووییهکان به کادرهکان بلىتهوه. يان گه رکاری وا به ئیشی خۆی
نازانیت، ده توانيت له بەشى تەندروستى له کاروبارى گواستنەوهی بريندار و
مردووهکاندا ئیشیبکات، به تايیهت شورش مەيتخانهکهی پیشىوی خستوتەوه کار
و کارمهندەکانی ئىستا له ده وامدان، به لام ده بیت بزانیت رقزانی داهاتوو شهر
سەخنده بیت و ئیشەکەی ئاسان نابیت.

دوو رقزانی ویست تا بپیاریدا له بەشى گواستنەوهی بريندار و مردووهکانی
شورشدا ئیشیبکات. لای باشتر بتو میژوو به راستى بژی نه وەک به وانه بیلیتهوه.
له رقزانی داهاتوودا دهستیکرد به کار. هه رقزانی يەکەم نارديان بق بەرهەیهکی
ده رهوهی شار، بق يەکیک له گەرمەرین جىي پېتکدادانەکان، بق ترقپکى سەخرى
سەما. شورشگیران له وی هەولیاندەدا رېگا له هیزەکانی ده سه لات بگرن كومەك
و چەک له ولاتهکانی دراوسیو بھینن و بیانگوازنەوه ناو شار. چەند هەفتە يەك
بوو ئهلياس لەگەل كونه ئەفسەریکی پېردا به ناوی عەقید كەمالەوه بەرپرسى

لۇزىستى ئەو ناوجەيە بۇو. عەقىد كەمال كە سالانىكى زۇر لە بىزى سوپاي
دەسەلاتدا كارىكىردىبوو ھېشتا جىگاي مەمانەي شۇرۇشكىغان نەبۇو، ئەلىاس ھەم
يازيدەدەرى عەقىد و ھەم چاودىرى بالاي ئۆپەراسىيونە سەربازىيەكان بۇو،
گەرجى شتىكى لە زانستەكانى جەنگ و ھونەرى شەر نەدەزانى، بەلام بە ھۇى
كەمىي كادرى دلسۈزەوە، كراپۇوە چاودىرى بالا. ھەر بە فەرمانى ئەو، دەریاس
گوازرابۇوەوە ھەمان بەش.

دەریاس، بە جىدىيەتىكەوە كە گالتە و گەپى نابەجى ھەلناڭرىت دەستىكىردى
بە ئىشىرىن، سەيرتىرين سىفەي ئەوە بۇو دەبۇو ھەموو چەند دەقىقە جارىك
چاولىكەكەي پاكباتەوە. ئەگەرجى ھەموو دەيانزانى دكتوراي لە مىزۇودا ھەيە
و كەسىكى نزىكى فەرماندەي ئۆپەراسىيونەكان، بەلام ھەندىك وەك پەيگىر و
شويىنكەوتتۇوى لاشەكان سەيرياندەكرد و ھەندىكىش وەك كونەپەپويمەكى شووم
لىياندەرۋانى و ناويان نابۇو «كەندرۇوی شۇرۇش». ناوجەي پىكدارانەكان
ھەريمىكى سەختى شاخاوى بۇو، دەریاس ھەر لە ھەفتەي يەكەمەوە بە كۆمەكى
گەنجىكى يارىدەدەر كارەكانى دەستىپىكىردى. گەنجەكە ھەمان ئەو سەرحدە بۇو
كەلە شەۋى نەخۇشكەوتنى دايىكىدا ستارەخانى تا بىمارستان ھەلگرت، بە لەش
دەریاس دەكەوت و ھەر كارىكى پىن بىسپاردايە دەيىكىردى. دەریاس گەرجى خۇى
داچەكاو و مردەلە نەبۇو، بەلام بۇ كارى گواستتەوەي بىرىندار و كوزراوەكان
كەسىكى وا ھاوكارى نەبايە بە تەنبا هىزى ھەلگرتنى ھەموو لاشەيەكى لە ھەموو
شويىننەكدا نەبۇو.

دەریاس بە خۇى و سەرحد و ماشىنەكەوە كارى ئەوە بۇو بىرىندارەكان
بىگوازىتەوە بۇ خەستەخانەيەكى مەيدانى و مەيتەكان بىات بۇ مەيتخانەي
سەرەتكىي شار. جەنگ بەجۇريك ئالۇز و قورس بۇو، دوژمنەكان بەجۇريك لە
يەك نزىكىبوون، كارى ھەلگرتنى لاشەكان مەترسى خۇى ھەبۇو... زۇرەبەي كات
بەيانيان زۇو، پىش خۇرەلات، بۇ كۆكىرنەوەي لاشەي جەنگ و پىكدارانەكانى

رۇز و شەوی پىشىو دەچۈونە مەيدانەكان، دەبۇو بەر لەوهى دونيا تەواو روناک بىيىتەوە، جىماوان و پىكراوان ھەلبىرىنەوە. بەشى زورى كارەكانىيان لە شويىنى رەقەن و بەردەلان و عاسىدا بۇو. لە ئەوروپا شىتىكى كەم لە كىيىگەرى و كەزەوانى فيربوبۇو كە كومەكىاندەكىد لەكەل سەرەتە دادا لاشەكان سەربەخەن و بريندارەكان بگوئىزەنەوە، بەفر و تەرەوتۇشى و سەرما دوژمنى سەرەكىيان بۇون. ئەوكاتەي ئەوان ئىشىياندەكىد زستان درىنانەترين ھونەرەكانى خۇى بەكاردەھىتنا و ھەموو ئاستەنگىكى دروستەكىد كارى ئەم دوو مەخلوقە بىدەنگە سەختېكەت، كە بەيانىيان زوو لەو كىوانە بە ناو بەفر و باراندا، بە دەست و قاچى تەزىو بە ژمارەيەك بريندار و كۆزراوەوە دەگەرانەوە.

جەنگاوهەكان ئىواران دەرياسىان دەبىنى، تەنيا لەسەر بەردىك دادەنىشىت و سەيرى چىبا بەفرىن و ئاسق دوورەكان دەكەت. لە ناو قسە وباسەكانى جەنگا چىرۇكى بىينىنى تارمايى ژەنرال لە ھەر شت زياتر سەرنجيان رادەكىشا، بەشى زورى جەنگاوهەران كە بە بىرۋايەكى ئەفسانەيى و بە ئاكارىكى جەنگاوهەرانەي دەرەوە دەچۈون بۇ شەر، پىتىان وابۇو بەرەۋام لە بەرەكانى جەنگ و لە سەنگەرەكانى پىشەوە ژەنرال دەبىنن و لە ھەموو گوللە و لە ھەموو ھەلمەتىكى لە پىشىانەوەيە. تاكە چىرۇكىكى دەرياس بەرەۋام دەيەۋىت لە جەنگاوهەرانى بىيىتىت، حىكايەتى تارمايى ژەنرال، زورجار ئەو چىرۇكانە لە دەفتەرەكانىدا دەنوسىتەوە و دەيانخاتە زەرفىكى تايىەتەوە.

ھەموو ئەوانەي لە مەيدان و لە بىمارستان و لە مەيتخانە كارىياندەكىد، باسيان لە كەسىكى هيمن و جىدى دەكىد كە هيىنەي مەراقى پاراستنى بريندار و لاشەكانە، غەمىكى ترى نىيە. لەو ماودىيەدا بەر لەوهى جەنگى گەورە دەستتېكەت دووجار ئەلىاس سەرپىتى سەريدا و لە ھەوالى پرسى، لە ھەر دوو جارەكەدا پالتويەكى سەربازىيى درېڭى لە بەردا بۇو، هيمن و ور يا دەينواند. ھەرجار توندوتېزىنر لە جارى پىشىو تەر دەرەكەوت، جار دوايى جارىش قەلە و تر بەلام گورجىز و بە ھەلپەتر دىاربۇو. دەرياس دەبىنى كە ئەلىاسى براي دەزانىت كە دوژمنان

بەرەو سەركەوتىن دەرقۇن و ھىزە شۇرۇشكىرىھەكان زۇرجار لە بىئەزمۇونىدا زيانى بىيىمانا و نامەنتىقى لە خۇيان دەدەن، بەلام لەگەل ئەوهشدا سووربۇو درىزە بە جەنگىكى دۆراو بىدات. زۇرجار ھاوشانى يەكىن لە پاسەوانانى مەزار دەردەكەوت و ورەتى دەنایە بەر شەركەران و دلگەرمى دەكىردىن، ئەو وەك جەنگاوهەرە گەنجەكان ھەرگىز خۇى لاۋاز و شۇرۇشى بىتوانا نىشان نەدەدا. لەسەرەخۇ و سەنگىن دەردەكەوت، بەلام قسەكانى ھەمۇو دەربارەت ئەبەرىيەت و نەمرىيى بەها ئەخلاقىيەكانى شۇرۇش و نەمرىيى شەھىدەكان و پاراستنى ھىوا و ئاواتە بەرزەكانى رابەرى راستەقىنەتى گەل «ژەنرال بىلال» بۇو.

دەرياس كە لەو مەيدانى جەنگەدا ئەلىاسى بىرای دەبىنى، زۇرجار وەك نیوهەيەكى پېچەوانەتى خۇى دەهاتە پېشچاوى. نیوهەيەك كە باوهەرى تۈند و ئەستۇورى بەشتىكە. باوهەر، كە وەك دوو شەيتانى درىنە لە ھەر دوو بەرەتى جەنگدا ئاگرى لە دونيا بەردەدا. جىاوازىيى نىوان دەرياس و ئەلىاس شۇرۇشكىرى و ناشۇرۇشكىرى نەبۇو، بەلكو بىروا بۇو، ئەلىاس و ھەمۇو شۇرۇشكىرىھەكان و جەنگاوهەرەكانى دەوروبەرى، ئىماندارى قۇولبۇون، جەنگاوهەرى ئەبەرىيى ئىمان بۇون. بەلام دەرياس بىرۋاي وابۇو كە دوژمنەكان لە ھەر دوو بەرەدا لە بازنى يەكى بۆشدا دەرسورىنەوە، كە جەل لە لاشە ھېچى دى تىبا بەرەم نايەت.

جارىكىيان كاتىك ئەلىاس لەگەل ھاوكارىكىدا خەرىكى و تاردان بۇو، بە ھەمۇو جۇش و خرۇشىكەوە دەيوىست ئىمانى قۇول بە شۇرۇش و ماناكانى لە جەنگاوهەرانى گەنج و خوينگەرمدا بېجىنەت، دەرياسى بىرای بىنى لە تەنىشت مەيدانەكەوە وەستاوه و پەيكىر و كونجكۈل گۈيىدەگىرت. دواى و تار و غېرەت دانە بەر سەربازان، دواى جولاندى مىرخاسى و ناموسپارىزىيى جەنگاوهەران، كە ھەمۇو لە ژىر بەفردا وەستابۇون و خۇيان بۇ پەلامارىكى گەورەتى دوژمن ئامادەدەكىد. تورە و نائومىد لەم بىرایەتى كە وەك كەسىكى زىادە و بىتسوود دەردەكەوت، بانگىكىرە ژىر چادرىكى سەربازى. بۇ ئەلىاس يەك شت گىرنگ

بۇو، براکەی لە ناو شۇرۇشگىزاندا ھېند لواز و بىسۇود دەرنەكەۋىت بىكەن بە نەنگى بەسەرىيەوە و تانەي لىپدەن. بەر لەوەي دەست بە قىسە بىكەن، دوو قۇچەي سەرەوەي پاللىقەي ترازاڭد و گۇوتى «دەرياس تاڭەي وادەمەننەتەوە؟ لەو باوەرەدابۇوم ژىانت لىرە و نزىكىت لەم گەنچە شۇرۇشگىزان يارمەتىت بىدات بەسەر ئەم غەرېبى و دوورەپەرىزىيەتدا سەربىكەۋىت، ھيواداربۇوم حەماس و ھىزى ئەوەت تىا دروستىكەن بە راستى خزمەت بە شۇرۇشگىزان بىكەيت، نەوەك ھەر لاشەكانىان ھەلبىرىتەوە. من وەك برا و وەك يەكىن لە بەرپرسە بەرزەكانى شۇرۇش، چاوهپوانىي زۆرترم لە تۆ ھەبوو».

بەدەنگىنەكى كز پرسى «چاوهپوانى لە من؟ ئەوە بەس نىيە كە بەرگەي بىننىي ئەم دونتىايە دەگرم؟ ئەوەي دەتوانم بىيىنم... قول بىيىنم... بەشى خۆى ترسناكە. ھېچ كەسىنگى بەرگەي لەوە زىاتر ناگىرىت».

ئەلياس ھەناسەيەكى قولى ھەلکىشا و گۇوتى «رەنگە وابىت، ئىمەي شۇرۇشگىزان مەستىيەكمان تىدايە كە ناھىيەت زور بىر بىكەينەوە و بىيىن، من ئەو مەستىيە لە تۇدا نابىيىن، ئىمە لە گۇرانىبىيىزىك دەچىن كە تا سەرخۇش نەبىت ناتوانىت باش بخوينىت. ئىمەش مەست نەبىن شەرمان بۇ ناگىرىت. بەلام دەزانىت جياوازىي من و تۆ چىيە؟ دەزانىت؟».

دەرياس سەرى لەقاند و پرسى «چىيە؟».

«ئەوەيە كە تۆ دونىا وەك وىنەيەك سەيردەكەيت، يەكىن كىشىبابىتى و تەواو بۇوبىت... تۆ بەس ئەو رەنگ و فلچە و كاغەز و قوماشانە كۆدەكەيتەوە كە نىگاركىشەكە دواى خۆى بەجىيدەھەنلىت...». «ئەي تۆ؟».

«من؟ من نا؟ من بە تەنبا نىم. شتىك نىيە لە شۇرۇشدا ناوى من بىت، ئەوەيە ئىمەين، خەلکانى بە بىرورا، خەلکانى مەست، شۇرۇشگىزانىك كە لە مردن سل ناكەنەوە. ئىمە لەو نىگاركىشە دەچىن كە تابلوكە دەكىشىت... ئەو نىگاركىشە بە رەنج و عارەق و ماندووبۇونى خۆى تابلوكە دەكىشىت».

دەریاس و لاشەکان

«ھەست ناکەيت تابلویەکى سامناکە؟ ئەوھى من دەبىيىنەندى جار ھەموو
گيانم دەھىنېتە لەرزە... ئەوھى من دەبىيىن، بىيىن بەرگەي ناگرىت».
«نازانم تابلویەکى چۈنە؟ لە خۆشىم ناپرسىم، بەلام دەزانم پىش زىندوھكان
بەكەويت بۇ جەنگ باشتىرە لەوھى دواى مردووھكان بەكەويت بۇ ناو گور».
حالى دەریاس باش نەبۇو، ھەموو گفتۇگۇيەك لەگەل ئەلىياسدا نائومىد ترى
رەكىد.

«نازانم... بەلام دەزانم ئەم بەفرە، ئەم جەنگ، ئەم گەنجانەي كە دەمنى،
ئەم دونيايەي لىزىدا دروستىدەكىرىت لاي من ھىشتا غەريپىن... بە جۇرىك لە
جۇرەكان ناتوانم تىكەلاۋىم. من رۇھىتكىم نىيە تىكەلاۋى ھەموو ئەم شتانە بىنت و
بەرگەي بىگرىت. رەنگە تو لەسەر ھەق بىت، رەنگە شۇرۇش رەوا بىت، رەنگە ئەمە
تاڭە رېنگا بىت كە ھەموومان دەبىت پىتىدا بېرىپىن، بەلام ئەلىياس، ئەلىياسى بىرام
من شتىك دەبىيىن كە تو نايىپىنىت، من وەھمەكان تا ھەموو كۆتايىيە تارىكە كانىيان
دەبىيىن، وەھمەكانى تو تا ئەوسەر ئەوسەر، تا ئەو شوينەي ئىتىر لە زولەت
زىاتر ھىچى تر دىيار نىيە، وەھمىي جەنگاوهەرەكان، وەھمىي شەركەرەكان... من
ھەموويان دەبىيىن. شتىك لە مىدا ھەيە كە ناھىيەت وەك تو مەست بىم، نازانم
چىيە؟ هوشىيارىيە؟ گەمزەيىمە؟ غەريپىمە؟ نازانم، بەلام دەبىيىن، دەبىيىن بناغەي
ھەموو شتەكان لە ئەوھامدايە. ئەم بەفرە، ئەم ساردىيە، ئەم مردوانە، ئەم
خوينەي كە ھەموو رۇزىكى دەبىيىن، لاي من لە خەويىكى ناخوش دەچن... ئەم
بەفرە، ئەم مردوانە، ئەم جەنگە كە دەمەويت لىيان ھەلبىم، لە مۇتەكە دەچن...».
دەنگى دەریاس باش نەبۇو، دەلەرزى و نەخوش دىياربۇو. ئەلىياس حەپەساو
لىپروانى و گووتى «بەلام من ھەستىدەكەم ھەموو ژيانم لە خەودا بۇوم و ئىستا
بە ئاكا ھاتوومەتەوە... چۈن دەبىت ئەوھنە جىاواز بىن».

«تو خۇشىختىت... خۇشىختىت... بۇ من ھىشتا وەك شتىكى قورس
وايە لەسەر سنگم، وەك مۇتەكەيەك دەستى خىستىتە كەرۇم و نەھىيەت
ھەناسە بدەم...».

دەنگى دەرياس شكست و گرياو و دلشكاو دەگەيشتە گۈيى براکەي. ئەلياس لازىيى ئەم مەخلوقەي پىن قەبۇول نەبوو، كە جىگە لە دونياى بىرىندار و مردوان ئازايىتى ئەوهى نەبوو تىكەلى جىهانى زىندوان بىت.

ھەفتەيەك بەر لەوهى ھىزەكانى سەر بە دەسەلات پەلامارى گەورە دەست پىيىكەن. بەيانىيەك دەرياس لە بەر دەركاى مەيتخانەكەدا، كاسكىتىكى رەشى لەسەردابوو، جووتىك دەستكىشى ئەستورى لە دەستدا بۇو، دەموجاويكى ماندووى ھەبۇو، سەرما پىستى لە چەندىن لاوه قلىشاندبۇو، پېشىكى كەم و لۇولى ھىشتىبۇوهە، كە ھەر لە خودايىھە بىك و قەلەمىي دروستبۇوبۇو فەرمابەرانى مەيتخانەكە وەك كەسىكى سەير دەيانبىنى كە سۆزىكى زورى بۇ ئەو جەنازانە ھەيە كە دەيانھىنەت، وەك زىندۇو مامەلەي جەستەكانى دەكرد. ھەولىدەدا بە ئاكا و بە سەبر لە ماشىنەكە وە بىانگوازىتەوە بۇ ناو مەيتخانەكە، ھەر كارىكى توند يان بىرئىزىي بەرامبەر لاشەكان تۈرەيدەكىد. ئەو بەيانىيە دواي ئەوهى ھەندى جەنازە دابۇوه دەست مەيتچىيەكان دەيوىست بىگەرىتەوە بۇ چىا. لە بەردهم دەركاى دەرەوهى مەيتخانەكەدا مامۇستا مەردانى بىنى، لەگەل دوو پىاوى بچۈلەدا كە بالايان كەمىك لە قامەتى بىستە بالايان ھەلكشاپۇو. مەردان ھەمان ئەو جلانە لە بەرداپۇو كە پىتىدەچوو پىتوھى لە دايىكبووبىت و نېڭۈرىت و دايىنەكەنەت. قىزى كەمىك ژاكاۋ بۇو، وەها كە بەشى رووتاوهى پېشىنى رۇونتر و پانتر و برىقەدارتر دىياربۇو. پىتىدەچوو دوو كورتەبنەكەش دووانەبن، بە يەك دەچۈون و ھەر دووكىشيان يەك پۇشاكىيان پۇشىبىوو. دواي سلاوى گەرم و ھەوالپىسى مەردان دەستى بۇ ياوەرانى درېزىكىد و گۇوتى «بىيانناسە... عىسىل و موسىل، برايەكى تريان ھەيە، ھەر سىكىيان بە سكىكى لە دايىكبوون... ھەر سىكىيان لە يەكىدەچن، بەلام دوو شەوه براكەيان دىار نىيە... دوو شەوه. ھەموو مەراقمانە. قوتاپىي خۇم بۇو، لەسەر دەستى خۇم زمان و دىنى خويىندوه، قوتاپىيەكى زىرەك بۇو. بەلام چار چىيە؟ چار چىيە؟ شتى والە من

مەپرسە. وەك ئەوانى تر دەستى داودتە چەك. من ھاتم بۇ ئەوھى يارمەتىيانبىدەم، بەھەر كەسىك بلىم من مامۆستام كەمىك حورمەتم لىدەنن، بەلام براکەيان ديار نىيە.. لە هىچ جىڭايەكەوە ديار نىيە، سەيرى ھەموو مەيتە كانمان كرد ئەوى تىدا نەبۇو. لەوانەيە ونبوبىت... بەلام لە كوى؟ كەس نازانىت... زۇر لە قوتابىيەكانم لەم شەرەدا ونبۇون».

بىننى مامۆستا مەردان، دەرياسى تۈوشى پەشۆكان كردىبوو، گووتى «سەيرە مامۆستا من و تو تەنبا لەم شويىناندا يەك دەبىنن».

مەردان وەك عادەتى خۇى بە سىخورمەيەكى بچوک بىرىيە كەنار و بە ئەسپايى گووتى «تو دەلىت چى، خۇ گوناھى من نىيە. وامەزانە من وەك واشه و دالە كەرخۇر لە دەورى مردوان دەسۈرىتەوە. خرابىي ئەم جەنگە ئەۋەيە براوه و دۇرداوی تىدا نىيە. هىچ جەنگىك لەم مەملەكتە كاولەدا براوه و دۇرداوی تىدا نىيە. لە بەرئەوە زۇر دەخايەنت، كە زۇرىشى خايەن والە خەلکى دەگات وەك پەشمە و حەپقۇل بە دەورى خۇياندا خولبىخۇن، ئىتىر ھەر رىكەوتى يەك دەكەن. گەر شتىكى گەورە ئەم شەرە نەوەستىنىت بۇ ھەتاھەتايە ھەر بەردىوام دەبىت... وەك شەرى بەدر و ئۇحود، شەرى كەربلا، شەرى قادسىيە، كە تا ئىستا بەردىوامن. كورە چۈزانم. قىسمەكە، من ئەسلەن بۇ شتىكى تر دەگەرىم و لووتىم بە لووتى تۇدا دەتەقىت. شتىكى زۇر سەير، زۇر سەير... ماوەيەكە ھەر ناسياوينكەسىتكى ونبېت و بۇي نەدۇزرىتەوە دىت بۇ لای من، من شارەزايىم پەيدا كردوه، ھەر كەسىك يەكىكى ديار نەبىت دەلين با مامۆستا مەردان بەرين و بگەرىيەن. دەزانى چى؟ ئۇ خالى پېشكىنە دەزانىت كە چەكدارەكانى سەر بە ھىزى ھەشتاۋىيەكى قەمەرخانى لە نزىك دەروازە باكۇرۇ شار دايانتاواه... دەزانىت يان نا؟»

«دەزانم... دەزانم»

«ھەتالەوى دەتوانم ئاسان ئەمبەرەو بەركەم، دەچەمە پېشەوە لە پاسەوانەكان و دەلىم خىرتان دەگات من مامۆستاي زمان و دىنم كەسىكمان لى بىز بۇوە

دهبیت بچین بو گرهکه کانی ئهودیو بؤی بگهربین، بیگامان بدنه... دهزانی چى؟ شتیکی زور سهیر... ئا به جیدی قسهکەم و هربگرە، زورجار قوتابییه کانی خۆم له و جینگایانهدا دهدوزمهوه، له نیو جەنگاوه رانی سەر به قەمەرخانی و تەلارانیدا، له نیوان شورشگىرە کاندا، له خالەکانی پشکنیندا، له نیوان ئەوانەرا کە خەلک دەکۈژن و له نیو ئەوانەشدا کە كۈزراون. ھەر کاتىك ورد دەگەرىم و ورددەبمەوه قوتابییه کى خۆم دهدوزمهوه. زوقار توند مەچەکيان دەگرم و لېيان دەپرسم، من له وانەکانمدا تەنبا فېرى زمان و شتى باشم كردون، ئیوه بۇ وادەرچوون؟ قاقا پىدەكەنن و وەلام نادەنەوه. جاريکيان يەكىكىان گۇوتى: هېنى مامۆستا ئەوهى تو فيرتكىردوين، قەنەتلىقى قەلب ناکات. زمانى راستەقىنە ئەو زمانەيە کە ئەم تەنگە قسەئى پىدەكەن و دىنى راستەقىنە ئەو دىنەيە کە سەرۆكەکانمان بپروايىان پىتىھەتى. ئىتىر من قسەم پىتەما. دهزانىت چى؟ وام لىھاتووه بىروا بېتىم کە تو چۈن له ناو ئەم مردوانەدا بق خوت دەگەرىيت، منىش كاتى بۇ قوتابییه کانم دەگەرىم، له راستىدا بەدواى عەقلى شىواوى خۆمدا دەگەرىم. من مامۆستاي زمان و دين بۇوم، بەلام ئەوهتا بە دواى قوتابییه کانمدا ونبۇوم. گەر وا بىرات، رەنگە تەندىروستى و قەد و قەلاقەتىشىم کە تا ئىستا باش ماوهتەوه لە دەستىددەم».

«گوئىگەرە مامۆستا، گوئىگەرە... زور باشه، بۇ لەگەل ھەموو مامۆستاكانى تردا كۈنابنەوه بۇ قوتابییه کاندان بگەربىن، واى چ كارىكى باش دەبىت، ھەموو مامۆستاكان...».

«دەرياس ئەفەندى بىبىرەوه، تو خودا بىبىرەوه. تو چى دەلىت، ئەگەرچى من ژيانىكىم لە بوارى فيرتكىردن و پەروردەدا بىردىتە سەر، بەلام لەوانەيە بپروام پى نەكەن، من لە ھەموو شويىنەك مامۆستاكان دەبىتىم وەك قوتابییه کان ونن، مامۆستاكان دەبىتىم دەکۈژن، مامۆستاكان دەبىتىم كۈزراون... رەنگە باوهەرم بىن نەكەيت؟»

«ئاه، وايه، جىئى داخە، چ جىئى داخە، نا من وەك جاران نەماوم کە دەربارەي

ھەموو شت پرسىيامدهكىد و باوهەرم بە هيچ نەدەكىد. جەنازەھى كۈزراوهەكان
ھەلەگرم و لە هيچ ناپرسىم... مردووهەكان دەدەم بە شانمدا و لە هيچ ناپرسىم.
كۈزراو و برىيندارەكان خۇيان وەلامى ھەموو پرسىيارىيڭىن كەجاران كەسانى
وھك تۇم پى وەرزىدەكىر».

«بۇ...؟ بۇ خاترى خوا؟ دەرياسە فەندى ئىستا لە كوى ئىشىدەكەيت؟؟».

«لە ترقىپكى سەخرى سەما، لاشە ھەلەگرمەوە، برىيندارانىش دەگۈزىمەوە.

كارەكەم زۇر سەختە».

«دەخىل وامەلى، شەر لەويوه زۇر قورسە. جەنكى قورس لەوي بەرىيە.

تو مالكاول چى دەكەيت لەوي؟ دلم خوش بۇو ھەر لەگەل پېرىئىنەكان خەرىك
بىت. ئى بەنگىن خۇ تو كەسىكى دىلان و پەتەرى نىت، تىمگەينە بۇ توخنى
شويىنى وا دەكەويت».

ئىنجا بەدەنگىكى زۇر نزم چىرىپاندى «پىت بلەم، شەر خراب كۆتايى دىت، لە من
بېرسە. من كەسىك نىم ھەروا لامسەرلایى قىسەبکەم، راستە تاقھەتى جەنچەراتم
نېيە، ئەسلەن، بەلام لىزە دەبىت ئىنسان بە ھەموو لايەكدا گەشەبکات... دەبىت
سەرى خۇت كىزبىكەيت، بەلام بەشى خۇشت فزوڭ بىت. ھەندى جار دەتوانم
پەيجۇرىكى كەللە رەق بىم، دەتوانم لووتى خۇم بىنیمە ھەموو دىزەيەكەوە، بەلام
درەۋىك و دەگەلەگەلبىم، دەتوانم لووتى خۇم بىنیمە ھەموو دىزەكە دەھىتىتە دەرەوە پېش
لەوە گۈنگەن ئەوەي فېرىبىت كەلىرىنىڭىز بۇ دەھىتىتە دەھىتىتە دەرەوە پېش
ئەوەي بۇت بېرىن. تو مال خەراب بۇ گەيشتۈيە ترقىپكى سەخرى سەما. شەر
لەم مەملەكتانەدا كە جارىك ھەلگىرسا ناكۈزىتەوە، دەزانىت بۇ؟ دلىنام لە من
باشتىر دەزانىت. لە عەقل كەمت نېيە، بەلام ھەست و عاتىفەت تىكچوھ، خراب
تىكچوھ. ئەوەتا سەيرى دەمۇچاوت دەكەم، رەنگت خراب پەرىيە. تو بە تەمای
چىت، بە تەمای چىت؟ بۇ دواھەمین لاشە ئەم شەرە وەستاوىت ھەلىيگەرت و
بىنېزىت و بلىتىت تەواو با بېرىمەوە بۇ مالى. كەر وابىر دەكەيتەوە ئەوا ئىتىر هيچ
مەلى، يەعنى كاپرايەكى پەتەرى و ناكارەيت، مامە گىان، ئەم شەرە دوايى نايەت،

چونکه خەلک دواى تارمايىھەك كەوتۇون كە لەسەرى خۇياندايە، سەرەكەش پان بېبىتەوە تارمايىھەك دەزى و بەردەۋام دەبىت. ئەو مەردوانەى تو دەياننىزىت هېچ نىن، هېچ نىن، ئەوانەشى من بە دواياندا دەگەريم ھەر هېچ نىن، ئەوهى شتە خەيالە پۇچەكانى ناو سەريانە كە نامرىت. ھەموو جارىك بەو خەلکە دەلىم، بەو عالەمە دەلىم: چەرمەسەرى و كارە پۇچەكە ئەوهى كورەكەشتان بىقۇزىنەوە گەر نەيەتەوە مال ھەر بە مەردوو حىسابى بىكەن، ھەر بە ونبۇو حىسابى بىكەن. من زۆر بىرم لىكىردىو، هېچ يەكى لەوانەى لەو مەيتخانەيەدان، لەو مەردوانەى تو دەيانھېنیت و دەيانبەيت، هېچ نىن، ھەر لېرەن، تو وادەزانى كە مەردووەكانى ناشت ئىتىر تەواو؟ نا... ھەر دەزىن، خىوهەكانى ناو سەريان، تارمايىھەكانى ناو سەريان دىنە دەرى و دەزىن. دەزانىت خراپتىرىن جۇرى جەنگ لە دونيادا چىيە؟ دەزانىت؟ ھا دەزانىت؟».

«بلىم چى مامۇستا مەردان، گەر بىشزامن سوودى چىيە؟».

«نا بۇ ئەوهى ئاگات لە خوت بىت. تو خوت خراب لەم بەزمەوە مەئالىنە، ھەموو كەسىك بە واهىمەيەكەوە لە شەرەكە دەئالىت. هېچ شتىك لە چىچنى و ورېنەى عەقل خراپتىرىنى، ورېنەى عاتىفە، ورېنەى غەریزە، ورېنەى شەھوەت ھەموو يان باش و خۇشىن، بەلام ورېنەى عەقل دونيا كاولدەكت. ھەر كەسە و واهىمەيەك دەيكۈزۈت، ھەيە واهىمە قىامەت، ھەيە واهىمە دونيا. تو شىڭ وابىزانىت شتىك لە مەرقىيى و مېھرەبانى بۇ ئىنسانە كان دەكەيت، كەوتۇويتە ھەمان چالەوە... دەخىلەم وەك غەرېيەيەك نەكەويتە ئەو چالەوە... دەبىت كەسىك بىتىنەت كەرمىنگ نەچوبىتە كەللەيەوە. تو شوينىنىكى تىرت ھەيە، غەرېب ئەوهى باشە ھەمېشە شوينىنىكى ترى ھەيە بۇيى بچىت. مەھىلە واهىمە مەرقۇدۇستى و عاتىفە خۇشەويسىتى مەخلوقات لەم شەرەوە بىتالىنەت».

ئىنجا توند مەچەكى دەرياسى گرت «من دەرپۇم، لايەنىكەم دەبىت بىزامن ئەو قوتاپىيەم مەردووە يان زىندۇو. بەلام دەخىلەم نەھىلى كەرمەكە بە ناوى باشى و مەرقۇدۇستىيەوە بچىتە سەرت و بە دواى خۇيدا تا كۆتاپى راتبىكىشىت. ئەوهەتا من

تۇوش بۇوم، من تۇوش بۇوم، من بە دواى قوتاپىيە كانمدا ويلم و خەيالى ئەوان رامدەكىشىت... تو خۇت لەو ترۇپكە دوور بخەرەوھ».

قسەكانى وەك ھەرەشە بۇون. بەر لەوهى دەستى دوو كورتە بالاکە بىگرىت و دووربىكە وىتەوە ئاۋرى لىدىيەوە و پەنجەيى بەرزىكىرىدەوە و دووبارە يىكىرىدەوە «خۇت لە سەخرى سەما بە دووربىگرە، خۇت بە دوور بىگرە».

ئەوە دواجار بۇو مامۇستا مەردان بىبىنەت.

شتەكانى دى خىرا تىپەرىن. لە شەوي شەرە گەورەكەدا، دەستەيەك لە سەركىرىدەكانى پاسەوانانى مەزار هاتن و ھەموو جەنگاوهەنانيان كۆكىرىدەوە. موجتەبا موراد و مامۇستا وسام قسەيان زۇر بۇ كىرىن، گۇوتىيان دۇراندىنى جەنگى ئەم شەو وەك دۇراندىنى ھەموو جەنگ وايە. ئەو شەوه يەكلاكەرەوە بۇو، ھېزى دىش لە قولى دىيەوە ھېنزاپۇونە بنارى سەخرى سەما تا پاشتىگىرى ھېرېشەكەي فەرماندە ئەلىاس بىكەن. بەر لەوهى ھېزەكە بجولىتىت، ئەلىاس، دەرياسى لە بن درەختىكى بچكۈلەدا دۇزىيەوە، ھەموو ئەو كاتەي ئەوان و تاريان دەدا و قسەياندەكىردى، ئەو بە هوى با و كىزەي ساردى شەوهە لە ژىز ئەو دەرەختەدا دەلەرەزى. ھېچ شتىكىان نەبۇو بە يەكى بلىن، جەنگە لەوهى وەك دوو برا باوهەش بە يەكدا بىكەن و توند يەكدى بگوشىن، چىتەر كاتى قسە نەما بۇو. بەر لەوهى جىابىنەوە ئەلىاس بە ئەسپاپى پىنگۈوت «بۇھىستە تا نزىكى دەمەو بېيان... تا نزىكى دەمەوبېيان و دواتر دەستىكە بە ئىشى خۇت». ئەو وشە سادانە بە درىزىابى شەو لەسەرى دەرياسدا دەزرىنگانەوە. كە ھېزەكە بە بنارى سەخرى سەمادا بەرە دۇلەكان دابەزىي، تا ماوهىيەك دەنگى ھەنگاوهەكانىان ھەر دەگەيشتە گوئى دەرياس.

تا نزىكى نىوهەشەو ھەموو شتىك ئارام بۇو، لە نزىكى نىوهەشە دەنگى تەقە و تەقىنەوە دەستى پىكىرىد. دەرياس ھەموو ئەو كاتە لەسەر بەردىك دانىشتبىو و بەفرىكى نەرم بەسەر سەرىدا دەبارى، ھېمنى بەفرەكە لەگەل شەرىخە و بەھېزىي تەقىنەوە كاندا نەدەگۈنچا، سېپتىي ھەور و كلوه بەفرەكان

دونیایان رؤشنکر دبوو هوه. هه موو ئه و کاته له سه رما زیاتر هستی به هیچی تر نه ده کرد، سار دیه ک به سروشت و ههوا و چیا و داره کانی دهوروبه ره و ده بیه سته وه، ههندیک جار وینه یه کی ئه رشد ساحب به خه یالیدا تیده په پری و له خوی ده پرسی «ده بیت ئیستا چی بکات؟». ئاره زوویه کی نه بwoo جاریکی تر ئه و پیاوه ببینتیه وه، ههستیکرد دوور نیه ئه رشد ساحب مرد بیت، ئه و ئیشی لەم جیهانه دا ته وا بوو بwoo، کاری ئه وه بwoo تار مایه ک دروست بکات و به ره لای بکات ئم شاره وه. ته واو ئه وه کرد بwoo... تار مایه کی به ره لا کرد بwoo که گرت نه وهی ئه سته بwoo.

دره نگانیک سه رحه دی یاوه ری هاته نزیکی و بیده نگ دانیشت، ماوه یه ک پینکه وه ته نیا سهیری شه و نه رمه به فریان ده کرد که هیندی هیندی هه روکیانی سپی ده کرد، له ناکاو ده ریاس گووتی «هه سته سه رحه د شتیکم هه یه پیت بلیم... هه سته». پینکه وه چوون بق ژیر ئه و چادره بچوکه کی تیدا ده نوستن. ده ریاس چرایه کی نه وتی چکولانه کی دا گیرساند و دهستی برد له ژیر دوشکه که یدا له دوو جینگادا، دوو زهرفی پر نوسراوی ده رهیتا. «گوئیگره سه رحه د، ئه وهی پیت ده لیم زور گرنگه، ئم زهرفانه نوسراوی من، ههندی شتن من له سه ریانی خوم و له سه ر شاره که نوسیومن، تیده گهیت؟ ئه وانه لای خوت هه لدہ گریت و دهیان پاریزیت. که من دیار نه مام و رؤیشت، تو هه موو ئم شستانه ده بیت بق پیاویک ناوی مام قوستا مه ردانه له قوتا بخانه کی ملوک. له وی بپرسه، له در او سیکان بپرسه ده تبئن بق لای. ئم زهرفانه کی ده دهیتی و ده رقیت... هه ر ئه ونده، هه ر ئه ونده و هیچی تر». سه رحه د زهرفه کانی و هر گرت و خستنیه ژیر جینگا که کی و گووتی «باشه مام قوستا، باشه. مام قوستا مه ردان له قوتا بخانه کی ملوک... مام قوستا مه ردان له قوتا بخانه کی ملوک».

دوای ئه وه هه ر دووکیان که میک بینخه له ناو ده نگی ته قینه وه و نالهی بومیدا خه وتن، ده مه وبه یان ودک هه میش، به ره ناو دویی جه نگه کان به ره و ئه و دیوی سه خری سه ما دابه زین.

ئەوھى ئەو بەيانىيە بىينيان لە دىمەنى رۇزانى تر سامانناكتىر بۇو، ھەموو
 ئەو ھىزەدى دابەزىبۇوه ناو دولەكەوە سەرتاپا كۈژرابۇون، دەيان لاشە لە نىو
 بەردىلەن و بن درەخت و لە پال گاشە بەردەكاندا كەوتىبۇون، ھىچ نىشانىيەك لە
 سەرباز و ھىزەكانى دوژمن دىارنەبۇو، وەك درىندەيەك بە يەكجار ھەموو يانى
 لە ناو بىرىدىت و بە ئارامى پاشەكىشەيىرىدىت، بىندەنگىيەكى قوول و كېپىيەكى
 قورس بالى بەسەر دولى مىدووه كاندا كىشىبابۇو. ھەر دووكىيان وەك رۇزان،
 يەكە يەكە مەيتەكانيان سەرخىست، تا ئىوارە بە بىندەنگى لە ژىز نەرمە بەفرىكى
 ھېمىندا لاشەيان گواستەوە. دەمەو ئىوارە پىش ئەوھى دونيا تارىك بىتىن گەيشتنە
 سەر مەيتەكەي ئەلىاس، كە لە ژىز دوو لاشە تىدا دەريانەينا، دىياربۇو وەك
 سەركەردىيەك پىش سەربازەكانى كۈژراوە، گوللەيەك بە سەرىيەوە و يەكىكى
 دىش بە پشتىيەوە بۇو. يەكم شت دەرياس چاويلكەكەي ھەلگرت كە لە نزىكىيەوە
 لە بەفر و خويىنەكەدا كەوتىبۇو، كەمىك بە قولى پالتوكەي پاكىركەدەوە و گرتى
 بە چاوابىيەوە، ھىچى نەيىنى، چاويلكەكەي جوان سېرى و خستىيەوە گىرفانى
 مىدووهكە. چاويلكەي ئەو بۇو نە چاويلكەي كەسىكى دى. وەك لاشەكانى دى
 بەرە سەرەوە ھەلىانگرت و خستىان ناو ماشىنەكەوە. ئىستا لاشەكان لە ناو
 ماشىنەكەدا بەرز لەسەر يەك كەلەكە بۇوبۇون. دەرياس و ياوهەرەكەي ئىدى بە
 ھۆى تارىكىيەوە نەياندەتوانى زىاتر بگەرىن. دەبۇو بەر لەوھى جەنازەكان تا
 بەيانى بەيىنەوە، بېرىن بۇ مەيتخانە. شەو درەنگ گەيشتنەوە شار و لە بەردىم
 مەيتخانەدا ماشىنەكەيان وەستان، بە كۆمەكى دوو كارمەندى خەفەر لەوى
 مەيتخانەدا ماشىنەكەدا ماشىنەكەدا مايەوە لاشەي ئەلىاس بۇو.
 مەيتەكانيان داگرت، تاكە لاشەيەك لە ماشىنەكەدا مايەوە لاشەي ئەلىاس بۇو.
 دەرياس لە ژۇورەوە وەك بارەلگرىك بارى خۇى لە مەخزەنەك داگرتىتىت،
 چەند كاغەزىكى ئىمزاكرد كە ژمارەي كۈژراوان و شوينى كۈژرانىيانى لەسەر
 نوسرا بۇو. بەشىكى لە كاغەزەكان خستە بېرى خۇى و بەشىكى دايەوە دەست
 فەرمانبەرى مەيتەمەكە، كە بەردىوام لە ژمارىنى لاشەكاندا ھەلەيدەكەد و دەبۇو
 دووبارە دەست پېيىقاتەوە.

نیوەشەو گەيشتنە گورستان، بۇ نزىك گورەکەی ستارەخانى دايىكى.
 پىنكەوه بە هيمنى، بىن هيچ پەلەكردن و زور لە خۆكردىنىك، گورىكىيان بۇ
 ئەلىاس ھەلكەند، دەرياس چەندىن جار قوولايىھەكەي تاقىكردەوه و كە گەيشتنە
 قوولايى پىويىست، لاشەكەيان بە هيمنى داگرتە گورەكەوه و هەر بە جله كانى
 خۆيەوه ناشتىيان. دەبۇو ھەموو شىتك خىرا و نەھىنى بىت، دەبۇو كەس نەزانىت
 كى لەم گورەدا خەوتۈوه نەبا پاسەوانەكانى مەزار دەست بە سەر لاشەكەدا بىگىن
 و بىگۈرن بۇ مردوویەكى ئەفسانەبىي و لە مەزارىكى تايىبەتدا بىنېژن. سەعات
 دووى شەو بۇو كە سەرى گورەكەيان نايەوه و مالئاوايان لە مردووەكە كرد
 و بە ئەسپايى لە گورستانەكە دووركەوتتەوه. دەرياس بە ماشىنەكە سەرەدە
 تا مالەوه گەياندە و كەمىك شېرزە و نائارام مالئاوايى لە ياوەرەكەي كرد و
 رقىشت.

ئەوه دواجار بۇو كەسىك دەرياسى ستارەخان بىبىنت. دواى ئەوه هيچ كەس
 دەرياسى نەبىنېيەوه.

ئايادەرياس گەرايەوه بۇ دەرەوهى ولات؟ ئايادەسانىتكى نەناس كوشتىيان لە
 بەر ئەوهى نەھىنى زور دەزانى؟ ئاخۇ لە جىڭايەك خۆي شاردۇتەوه و نايەويت
 دەربكەويت؟ هيچ كەس نازانىت. دەرياس وەك چۈن رۇزىك شېرزە و دوودل لە
 فرۇكەخانە دابەزى و لە ژيانى ئەم شارەدا دەركەوت، بە ھەمان شىوه شەويكى
 درەنگ لە تارىكىدا ونبۇو و كەس نەبىنېيەوه.

چەند رۇزىك دواى ئەوه سەرەد دەفتەرەكانى بىردى بۇ مامۇستا مەردان كە
 غەمگىن و دلگان وەريگىرن و هيچى نەگووت، لەو رۇزەوه مامۇستا مەردان لە
 ھەر جىڭايەك دەگەريت، چاويك بۇ دەرياسىش دەگىرىت. شەر وەك چۈن پىش
 دەرياسىش ھەبۇو، دواى دەرياسىش ھەر بەردهوام بۇو، ھېتىدە ھەبۇو ئىدى
 وەك جاران كەسىك نەبۇو گىرنگى بە مردووەكان بىدات. وادەزانم تەنيا كەسانىكى
 ھەستيان بە ونبۇونى دەرياس كرد، مردووەكان بۇون... مردووەكان و بەس.

دوا تیّبینی تارماییه کی دی

دوای ونبوونی دهرياس به ماوهیه ک من گهرامه وه بُو شار، جه نگاوه رانی سه ر به هیزه جیاوازه کان وه ک هه میشه تارماییگه لیکیان ده بینی که له بره کانی جه نگ و له سه نگه ره کاندا پیشیان ده که وتن. به دوای سیبه ری ئه و تارماییانه دا من به سه ر چیروکی دهرياس و لاشه کاندا که وتم. ماوهیه کی دریز له گه ل مامؤستا مه رداندا ده ستتوسنه کانی ئه و مان پشکنی، چه ندهها جار ویستم ئه رشد ساحیب ببینم، به لام نه دوزیمانه وه و نه زانیمان چون و له کوی خوی و نکردوه... ماوهیه ک و ها به دوای دهرياسدا ئه و دال بووم، خوم له هر کاریک و له هر پرورژیه کی دی به دوور گرت، له خه لکانم ده پرسی و خه یالم ده کرده وه، به زمانی ئه و آنه وه و به زمانی خوم و به زمانی خوداوه ئه م چیروکه م ده نوسی و ده گیڑایه وه. ماوهیه کی دریز له هه موو جینگایه ک ته نیا بُو ئه و ده گه رام. ته نیا له کوتاییدا تیگه یشتمن که منیش کوشتهی تارماییه کم و هه موو ئه و کاتهی له گیرانه وهی ئه م چیروکه دا ده بیمه سه ر، تارماییه ک به دوای خویدا رامده کیشیت... تارمایی سه رؤکینک، رابه ریک، په یامبهریک نا، به لکو تارمایی مرؤفینکی بچوک و بیهیز که که سی نیه دوای سیبه ره کهی بکه ویت به ناوی دهرياسی ستاره خان. به لام من خوم چی بووم؟ کی بووم؟ که س ده زانیت؟ منیش ته نیا تارماییه ک بووم که هاتبووم و له دوای تارماییه ک

دهگه رام... تارماییه ک که هیچ کهس نایبیت بزانیت کیم، هیچ کهس نایبیت ناوم بزانیت، هیچ کهس نایبیت لەم چیروکه دا گوینی له تونی دهنگی من بووبیت و پرسیبیتی من کیم و ئوه کینیه لىزه قسە دهکات، پیاوە يان ئۇن، غەریبەیه يان خەلکى شار، زیندوه يان مردو، تاکە يان كۆ... ئاخو تەنیا حیکایە تخوانیکى شیتم يان كومەلیک حیکایە تخوانی شیتین کە وەك سیبەری بیتاو چیروکیک دەگىزىنەوە، وەك خودایەک ھەموو شتىکى دىبىت، وەك زانایەک دەركى به ھەموو نەھىنیکى كردبىت روداوهکان دەنوسىمەوە يان دەنوسىنەوە، چیروکى مرۆشقىك جە لە لاشەكان ھاورييەک نادۇزىتەوە، چیروکى ئىمە کە وەك ئىۋە، وەك وەچە كانى پېشۈوتان، وەك مەندالەكان تان مە حکومىن بەوهى تا كوتايى، تا سەر لیوارى خەندىكى بىبىن، دواى تارماییه ک بکەوین و لىگەرین بە چیروکى خۇى فريومانبدات... تارماییه ک کە قولل بە تاريکى شوينەكان و كاتەكاندا دەمانبات... تارماییه ک گەر ھەر بىرىن و دواى بکەوین، وەك ھەموو تارمایی مە كىرباز و فريودەرەكان تا بەر لیوارى بەربۇونەوە ناكۇتا و تا نزىك مەدەن راماڭىدە كىشىت، بۇيە جە لەوهى بوجەستىن و بلىن : دەرياس، دەرياس دەتپىن، سېبەرەكەت دەبىن، بەلام جە لەوهى بگەرىنەوە، جە لەوهى چاوشابخەين و قولل سەيرى ناخى خۇمان بکەين، دەست بە لەشى خۇمان بکەين، دەست بەم ساتەوە بگرین كە تىيداين، چارەيەكى ترمان ئىمە، دەبىت گۈئ لە ھەنگاوهەكانى خۇمان بگرین كە بۇ دواوه دەگەرىنەوە، دەبىت دەست بەرزبکەينەوە و بلىن مالئاوا ئەرى پیاوى نامق، مالئاوا ئەرى شۇقىرى مەردووھەكان... مالئاوا دەرياس، من نايەم... ئىمە نايەين... تا كوتايى دواى هىچ تارماییه ک ناكەوین و لىزە دەمەتپىنەوە.